LEX SALICA.

EX

VARIIS QVAE SVPERSVNT RECENSIONIBVS

VNA CVM

LEGE RIPVARIORVM

SYNOPTICE

EDIDIT

GLOSSAS VETERES VARIASQVE LECTIONES

ADIECIT

ERNESTVS ADOLPHVS THEODORVS LASPEYRES

IVRIS VTRIVSQVE DOCTOR

ET IN VNIVERSITATE FRIDERICIANA HALENSI CVM VITEBERGENSI CONSOCIATA PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS.

HALIS SAXONVM

IMPENSIS EDVARDI ANTONII.

MDCCCXXXIII.

PRAEFATIO.

Legum, quae barbarorum antiquae vocantur, unam alteramve interpretandi capto consilio, ne qui scholis meis adsunt, antiquitatum Germanicarum ignari, ipso fundamento careant, quod solido patrii iuris studio iaciatur necesse est, Salica mihi lex prae ceteris digna videbatur, qua duce campum illum late patentem auditoribus aperirem. Nam uti aetate eminet, ita sinceras exhibet neque ex iure Romano depravatas, quae tunc temporis vigebant consuetudines; tangitque fere omnia, quae ad res spectant tum privatas tum publicas, ut quae ipsam sequantur scholae, omnem maiorum nostrorum vitam adumbrare valeant. At quae separatim extant legis Salicae editiones, rariores sunt, magni autem pretii, quae una cum ceteris eiusdem generis monumentis prodierunt: nova igitur huius legis editio quin mihi esset adornanda, dubium esse non potuit; quomodo vero adornarem, multum haerebam. Qui enim Germanica verba, glossas Malbergicas vocant, legi adspergunt codices, a ceteris omnibus quam plurimum differunt, utra vero librorum familia genuinum exhibeat textum, parum constat; et quamvis inter omnes conveniat, optimum interpretationis subsidium dari in singularum glossatae legis recensionum collatione, maxima tamen ipsarum est diversitas, et cuinam praecipua fides habenda sit, adhuc ambigitur. Itaque operae pretium facturum me esse duxi, si emendatae, quam dicunt, Salicae legi singulos alterius generis codices ita adiunxerim, ut, titulorum ordine prorsus neglecto, quaecunque in singulis libris MSC. pariter occurrunt, uno in conspectu poneret, omniumque Salicae legis recensionum quasi synopsim daret editio nostra; neque Ripuariorum legem addere dubitavi, quam, etsi vel seculo iuniorem, peculiari tamen nexu Salicae esse coniunctam, iam

ante hos decem annos, qui praematura morte litteris ereptus est, docuit Roggius. Hinc insolita illa editionis nostrae forma, primo adspectu obvia; hinc singulorum capitum singularis compositio atque dissectio, quam sequentes pagellae ante oculos ponunt. Sed iam paullo accuratius, quam rationem in adornanda editione secutus sim, exponere liceat. Agmen ducit codex Guelferbytanus, quem publici iuris fecit Eccardus; etenim neque iniuria neque sine gloria Feuerbachius nuper Wiardae, legi Salicae emendatae maiorem aetatem vindicanti, adversarius extitit, atque antiquissimam legis nostrae formam, etsi librarii culpa mirum in modum corruptam, in isto codice nobis esse servatam, recte contendit. Guelferbytano Monacensem adiunxi codicem ab ipso Feuerbachio hisce diebus editum, cuius licet aetas dubia sit, tanta tamen cum illo est similitudo, ut, vel postposito ordine chronologico, iuxta Eccardi legem ipsum ponere melius duxerim. Neque minus in ambiguo est, quaenam Parisiensem inter, quem Schiltero debemus, et Fuldensem sive Heroldi codices intercedat aetatis ratio; sed vicit me mira illa, cum in titulorum capitumque serie, tum in ipsis verbis, Heroldinae atque emendatae legis consensio, ut, Parisiensi priorem concedens locum, illi in quarta columna collocatae apponerem emendatam, huic vero quasi appendicis loco legem adiicerem Ripuariorum. In capitulis digerendis Guelferbytani codicis secutus sum ordinem, passim tamen mutatum, ut, quae eiusdem argumenti capitula binis locis occurrunt, coniungerem, neque ceterorum codicum titulos nimis dissecarem. Quae aut ab omnibus codicibus aut a plerisque exhibentur capitula, typis maioribus expressa uno in conspectu, et ita quidem posui, ut vel singulae paragraphi una iuxta alteram appareant, ab eaque regula nonnisi in Ripuariae titulis distribuendis recessi; cum enim utriusque legis non in verbis, sed argumenti dumtaxat sit consensio, vel minoribus formis uti vel iuxta plures Salicae legis titulos idem capitulum producere malui, quam maiorem paginae partem relinquere vacuam. Quidquid vero nonnisi in singulis legitur codicibus, sive ad ipsam legem spectet, sive appendicis loco adiectum sit, ut compositionum indices, capitularium fragmenta et quae sunt similia, ea omnia in finem operis relegavi, minoribusque typis exprimenda curavi. Denique ne quid deesset interpretationis subsidium, capitularia, quorum decreta aut in ipsis legibus obveniunt, aut a librariis adnexa sunt, quaeve Carolus M. et Ludovicus P. addi ius-

serunt, in appendice integra adiungenda esse duxi. Glossatae quidem legis codices ipsos inspicere mihi concessum non fuit; nihil igitur feci, nisi principes quae eorum extant editiones ad litteram recudi, interpunctione quidem mutata, ceteroquin vel naevis mendisque servatis, neque quidquam coniecturis aut emendationibus dare ausus. Aliter contra in Salica emendata Ripuariaque legibus recensendis versatus sum. Tantam enim variarum lectionum copiam ex magno codicum, qui has nobis servarunt leges, numero priores congesserunt editores, ut, vel si aliis destitutus fuissem subsidiis, artem criticam exercere vix dubitassem: nunc vero et codicis, qui bibliothecae Bonnensi est legis Salicae, accuratissimam collationem libenter mecum communicavit collega amicissimus Heffterus; datisque litteris V. Cl. Ortloffium una cum humanissimo responso editionem suam Eccardinam, quam olim cum Bambergensi utriusque legis codice diligentissime contulerat, mihi transmisisse, grato profiteor animo. Taceo de horum codicum forma, aetate, ratione, quippe quos ex ipsorum doctissimorum virorum descriptione satis norint, qui hisce favent litteris; id unum moneo, earum quidem diversitatum, quae in litteris commutandis verbisve flectendis consistunt, rarius habere rationem, reliquas vero, dummodo alicuius essent momenti, omnes aut in textum recipere aut in notis commemorare, optimum mihi esse visum. Ita instructus, legem Salicam emendatam Ripuariamque recensui; plerumque Baluzium sequi placuit, ab ipso tamen recedere non dubitavi, ubi aut istorum codicum lectiones, aut quas Bignonius, Pithoeus aliique adferunt, meliores habere licuit; quin, quamvis nec facile nec citra codicum auctoritatem coniecturis indulserim, ab emendando subinde textu non abhorrui. Veterum denique glossarum non eas solum, quae in ipsis Salicae legis occurrunt codicibus, sed et quas aliunde contulerunt Eccardus atque Lindenbrogius, notulis esse adiectas, non vituperabit, qui, quantae sint utilitatis, calleat auditorumque me praecipuam habere rationem meminerit.

Haec praemonenda duxi. Certe non is sum, qui magna praestitisse mihi videar, laudemque affectem; hanc tamen editionem antiquitatum Germanicarum studiosis usui, peritis haud ingratam fore, spero atque confido.

Scrib. d. XVIII. Dec. MDCCCXXXII.

Synopsis titulorum.

Pag.	L. Sal. ex C. Guelf.	L. Sal. ex C. Mon.	L. Sal. ex C. Par.	Pag.	L. Sal. ex C. Fuld.	L. Sal. emend.	Lex Ripu
2.			Prologus.	3.	Prologus.	Prologus.	Prologus
6.		Index titulorum.	Index titulorum.	7.	Index titulorum.	Index titulorum.	Index titulo
14.	T. 1.	T. 1.	T. 1.	15.	T. 1.	T. 1.	T. 32.
-	- 2. §. 1-12.	- 2. §. 1-12.	- 2. §. 1-8.	-	- 2. §. 1-10. 14-19.	- 2. §. 1-17.	
18.	- - §. 13-15.	- - §. 13-15.	- - §. 9.	19.	- - §. 11-13.	- - §. 18-20.	- 18.
20.	- 3.	- 3.	- 3.	21.	- 3.	- 3.	
24.	- 4.	- 4.	- 4.	25.	- 4.	- 4.	
-	- 5.	- 5.	- 5.	-	- 5.	- 5.	
26.	- 6.	- 6.	- 6.	27.	- 6.	- 6.	
-	- 7.	- 8.	- 9.	-	- 9.	- 9.	
28.	- 8.	- 7.	- 7.	29.	- 7.	- 7.	
30.			- 8. §. 1-2.	31.	- 8. §. 1-3.	- 8. §. 1-3.	
32.			- - §. 3-4.	33.	- - §. 4.	- - §. 4.	- 76.
-	- 9. §. 1-4.	- 9. §. 1-4.	- 10. §. 1-7.	-	- 10. §. 1-5.	- 10. §. 1-8.	
34.	- - §. 5-8.	- - §. 5-7.	- - §. 8-10.	35.	- - §. 6-8.	- - §. 9-11.	- 82.
36.	- 10. §. 1-2.	- 10. §. 1.	- 11. §. 1. 3.	37.	- 11. §. 1-3.	- 11. §. 1-3.	- 8.
-	- - §. 3, 34. §. 5.	- - §. 2, 35. §. 6.	- - §. 2. 4.	-	- - §. 4-8.	- - §. 4-6.	
38.	- 11.	- 11.	- 12.	39.	- 12.	- 12.	
40.	- 12.	- 12.	- 13.	41.	- 13.	- 13.	- 29.
-	- 13.	- 13.	- 14. §. 1-7.	-	- 14. §. 1-10.	- 14. §. 1-10.	- 34.
				43.	- - §. 12-13.	- - §. 16.	- 69.
42.	- 14. §. 1-5.	- 14. §. 1-5.	- 15. §. 1-4.	-	- 16=17. §. 1-4.	- 15. §. 1-4.	
44.	- - §. 6.	- 42. §. 5.	- 16.	45.	- 18., 45. §. 4.	- 16.	
46.	- - §. 7, 63. §. 2.	- 14. §. 8, 61. §. 3.	- 15. §. 5.	47.	- 16=17. §. 10.	- 15. §. 5,	
-	- - §. 8-9, 56.	- - §. 6-7, 55.	- 18, 17.	-	- - §. 5-9., 58.	- 17., 57.	- 54, 85.
50.	- - §. 10-12.	- 15.	- 14. §. 9-10.	51.	- 15.	- 14. §. 12-15.	- 35.
-	- 15. §. 1.	- 16. §. 1.	- 19.	-	- 19. §. 1-6.	- 18. §. 1.	- 17.
52.	- - §. 2-4.	- - §. 2-4.	- 20.	53.	- - §. 7-11, 37. §. 5.	- - §. 2-4.	
54.	- 16. §. 1-7.	- 17. §. 1-6.	- 21.	55.	- 20. §. 1-6.	- 19. §. 1-6.	} 1-4, 19-2
56.	- - §. 8-11.	- - §. 7-10.	- 22.	57.	- - §. 7-10, 34. §. 3.	- - §. 7-11.	
58.	- 17.	- 18.	- 23.	59.	- 21.	- 20.	- 38.
-	- 18.	- 19.	- 24.	-	- 22.	- 21.	- 83.
60.	- 19.	- 20.	- 25.	61.	- 23.	- 22.	- 39.
-	- 20. §. 1-2.	- 21. §. 1.	- 26.	-	- 24. §. 1-2.	- 23. §. 1-2.	
-	- - §. 3.	- - §. 2-3.	- 27.	-	- - §. 3-4.	- - §. 3-4.	
62.	- 21.	- 22.	- 28.	63.	- 25. §. 1. 3.	- 24. §. 1-2.	
-			- 29.	-	- - §. 2.	- - §. 3.	
-	- 22.	- 23.	- 63. §. 1.	-	- 26.	- 25.	- 40.
-	- 23. §. 1-4.	- 24. §. 1. 5. 6, 41. §. 17-18.	- 30.	-	- 28. §. 1. 4. 5., 75. §. 1.	- 26. §. 1. 4. 5.	- 36. §. 10.
64.	- - §. 5-7.	- - §. 2-4., - §. 16.	- 34.	65.	- - §. 2-3.	- - §. 2. 3.	
-	- - §. 8.	- - §. 7.	- 33.	-	- - §. 6.	- - §. 9.	- 81.
-	- - §. 9.	- - §. 8., - §. 14.	- 31.	-	- - §. 8. - §. 3.	- - §. 7.	- 12.
-	- - §. 10.	- - §. 9., - §. 13. 15.	- 32.	-	- - §. 7. 9., - §. 2. 4. - 44. §. 14.	- - §. 6. 8.	- 13, 14.
66.	- 24.	- 25.	- 35., 14. §. 8.	67.	- 29., 14. §. 11.	- 27., 14. §. 11.	- 58. §. 9-11.

Pag.	L. Sal. ex C. Guelf.	L. Sal. ex C. Mon.	L. Sal. ex C. Par.	Pag.	L. Sal. ex C. Fuld.	L. Sal. emend.	Lex Ripuar.
68.	T. 25.	T. 26.	T. 36.	69.	T. 30.	T. 28.	T. 57, 58. §. 1-8, 12-13., 61. 62.
70.	- 26. §. 1-4.	- 27. §. 1-4.	- 37.	71.	- 27. §. 1-4.	- 29. §. 1-5.	
-	- - §. 5.	- - §. 5.	- 38. §. 1.	-	- - §. 5.	- - §. 6.	
-	- - §. 6.	- - §. 6.	- 41.	-	- §. 6.	- - §. 7.	
72.	- - §. 7.		- 38. §. 2.	73.		- - §. 13.	
-	- - §. 8-9.	- - §. 7-8.	- 39.	-	- - §. 7-8.	- - §. 14-15.	
-	- - §. 10-11.	- - §. 9-10.	- 40.	-	- - §. 9-10.	- - §. 20-22.	
-	- - §. 12-16.	- - §. 11-15.	- 42.	-	- - §. 11-12, 27. 28.	- - §. 23-25, 27-30.	
74.	- - §. 17-18.	- - §. 16-17.	- 43.	75.	- - §. 13-14.	- - §. 31-32.	
-	- - §. 19.	- - §. 18.	- 44.	-	- - §. 15-17.	- - §. 33-35.	
-	- - §. 20-21.	- - §. 20-21.	- 45.	-	- - §. 18-20.	- - §. 17-19.	
76.	- - §. 22.	- - §. 22., 40. §. 9.		77.	- 43. §. 8.	- - §. 36.	- 74.
				-	- 27. §. 21-26. 29-31., 73.	- - §. 8-12. 16. 26. 37. 38.	
78.	- 27.	- 28.	- 46.	79.	- 31.	- 30.	
80.	- 28. §. 1-4.	- 29. §. 1-7.	- 47. §. 1-13.	81.	- 32. §. 1-15.	- 31. §. 1-17.	- 5. 26. 68. §. 5.
82.	- - §. 5., 93.	- - §. 8.	- - §. 14.	83.	- - §. 16-19.	- - §. 18-19.	- 6. 27.
84.	- 29.	- 30.	- 48.	85.	- 33.	- 32.	
86.	- 30.	- 31.	- 49.	87.	- 34. §. 1. 2. 4.	- 33.	- 80.
-	- 31.	- 32.	- 50.	-	- 35.	- 34.	- 41. 73.
88.	- 32.	- 33.	- 51.	89.	- 36.	- 35.	- 42.
	- 33. §. 1.	- 34. §. 1.	- 52.	-	- 37. §. 1.	- 36. §. 1.	- 43.
90.	- - §. 2.	- - §. 2.	- 53.	91.	- - §. 2.	- - §. 2.	- 44.
-	- - §. 3.	- - §. 3.	- 54.	-	- - §. 3.	- - §. 3.	- 45. 78.
-	- - §. 4.	- - §. 4.	- 55.	-	- - §. 4.	- - §. 4-5.	
-	- 34. §. 1-2.	- 35. §. 1-3.	- 56.	-	- 38. §. 1-3.	- 37. §. 1-3.	- 28.
92.			- 57.	93.	- - §. 4-5.	- - §. 4. 6. 7.	
-	- - §. 3.	- - §. 4.	- 59.	-	- - §. 6.	- - §. 5.	
-	- - §. 4.	- - §. 5.	- 58.	-	- - §. 7.	- - §. 8.	
-	- 35.	- 36.	- 60.	-	- 39.	- 38.	- 46. 70.
94.	- 36.	- 37.	- 61.	95.	- 40.	- 39.	- 47. 75.
96.	- 37.	- 38. §. 1-6.	- 62.	97.	- 41. §. 1-16.	- 40. §. 1-14.	
100.	- 38. §. 1.	- 39. §. 1.	- 64.	101.	- 42. §. 1.	- 41. §. 1.	
-	- - §. 2-4.	- - §. 2-3.	- 65.	-	- - §. 2-3.	- - §. 2.	
-	- - §. 5-6.	- - §. 4.	- 66.	-	- - §. 4-5.	- - §. 3-4.	- 16.
102.	- 39.	- 40.	- 67.	103.	- 43. §. 1-7.	- 42.	- 30. 31.
108.	- 40. §. 1-2.	- 41. §. 1-3.	- 68. §. 1-2.	109.	- 44. §. 1-2.	- 43. §. 1-2.	- 7. 9. 10. 36. §. 1.
-	- 48. §. 2-3.	- - §. 12.	- 97.	-	- - §. 3. 11-13.	- - §. 10-11.	
-		- - §. 4.	- 68. §. 3.	-		- - §. 3.	- 15.
110.	- 40. §. 3-4.	- - §. 5-7.	- - §. 4-5.	111.	- - §. 4-5.	- - §. 4-5.	- 11.
-	- - §. 5-6.	- - §. 8-10.	- - §. 6-8.	-	- - §. 6. 7. 15.	- - §. 6-8.	- 36. §. 2-4. 11. 12., 77.
-	- - §. 7.	- - §. 11.	- 73.	-	- - §. 8. 16.	- - §. 9. 12.	
112.	- 41.	- 45.	- 79.	113.	- 48.	- 47.	
114.	- 42.	- 46.	- 80.	115.	- 49.	- 48.	- 59. 60. 71.

Pag.	L. Sal. ex C. Guelf.	L. Sal. ex C. Mon.	L. Sal. ex C. Par.	Pag.	L. Sal. ex C. Fuld.	L. Sal. emend.	Lex Ripuar.
118.	T. 43.	T. 47.	T. 82.	119.	T. 50.	T. 49.	T. 33. 72.
120.	- 44.	- 42.	- 69.	121.	- 45. §. 1-3.	- 44.	
-	- 45.	- 43.	- 70.	-	- 46.	- 45.	
122.	- 46, 65.	- 63.	- 71.	123.	- 66.	- 66	- 63.
124.	- 47, 64.	- 62.	- 72.	125.	- 65.	- 65.	
-	- 48, 40. §. 7.	- 44.	- 78.	-	- 47.	- 46.	
126.	- 49. §. 1.	- 49. §. 1.	- 81.	127.	- 51. §. 1-2.	- 50. §. 1-2.	
-	- - §. 2.	- - §. 2.	- 83.	-	- - §. 3.	- - §. 3-5.	
128.	- 50.	- 48.	- 84.	129.	- 52.	- 51.	- 50.
-	- 51.	- 50.	- 85.	-	- 53.	- 52.	
132.		- 51.	- 86.	133.	- 54.	- 53.	- 51. 84.
-	- 53.	- 52.	- 87.	-	- 55.	- 54.	- 52.
134.	- 54.	- 53.	- 88.	135.	- 56.	- 55.	
136.	- 55.	- 54.	- 89.	137.	- 57.	- 56.	- 53.
138.	- 57.			139.	- 59. §. 2.		
-	- 58.	- 56.	- 90.	-	- - §. 1.	- 59.	- 87.
140.	- 59.	- 57.	- 91.	141.	- 60.	- 60.	- 55.
142.	- 60.	- 58.	- 99.	143.	- 61.	- 61.	
144.	- 61.	- 59.	- 92.	145.	- 62.	- 62.	- 56. 79.
146.	- 62.	- 60.	- 93.	147.	- 63.	- 63.	
-	- 63. §. 1. 3.	- 61. §. 1. 2.	- 94.	-	- 64.	- 64.	
-	- 66.	- 64.	- 95.	-	- 67.	- 67.	
148.	- 67.	- 65, 38. §. 7.	- 63. §. 2-3.	149.	- 68, 41. §. 17.	- 68, 40. §. 15. 16.	- 86.
-	- 71.			-	- 78.		
150.	- 72.			151.	- 74.		
-	- 73. §. 1., 92.			-	- 13. §. 3.		
-	- - §. 2-3.			-	- 69. §. 1-2.	- 69. §. 4.	
-			- 74.	-	- - §. 3. 4., 44. §. 9. 10.	- - §. 1-3.	
152.	- 91.			153.	- 77.		
-			- 75, 76.	-	- 71.	- 58. §. 1.	
-			- 77.	-		- - §. 2-4.	- 36. §. 5-9.
154.			- 96.	155.	- 70.	- 70.	
-			- 98.	-		- 71.	
156.	- 68-70, 74-76.			157.	- 72. 76. 79.	- 72.	- 37. 48. 49. 64-67. 88. 89.
158.			-100.	159.	- 80.		
-				-	Epilogus.	Recapitulatio.	
160.	- 77-80.	- 66-72.	Decretum Childeberti.	161.		Sent. de septem septenis.	
162.	- 81-90.	- 73-80.		163.			
165.	Epilogus.	- 81-83.		165.		Epilogus.	

Index titulorum.

Sal. ex C. Guelf.	Pag.	L. Sal. ex C. Mon.	Pag.	L. Sal. ex C. Par.	Pag.	L. Sal. ex C. Fuld.	Pag.	L. Sal. emend.	Pag.	L. Ripuar.	Pag.
1.	14	Ind. titul.	6	Prol.	2	Prol.	3	Prol.	3	Prol.	3
2.	14	T. 1.	14	Ind. titul.	6	Ind. titul.	7	Ind. titul.	7	Ind. tit.	7
3.	20	- 2.	14	T. 1.	14	T. 1.	15	T. 1.	15	T. 1.	55
4.	24	- 3.	20	- 2.	14	- 2.	15	- 2.	15	- 2.	55
5.	24	- 4.	24	- 3.	20	- 3.	21	- 3.	21	- 3.	55
6.	26	- 5.	24	- 4.	24	- 4.	25	- 4.	25	- 4.	55
7.	26	- 6.	26	- 5.	24	- 5.	25	- 5.	25	- 5.	81
8.	28	- 7.	28	- 6.	26	- 6.	27	- 6.	27	- 6.	85
9.	32	- 8.	26	- 7.	28	- 7.	29	- 7.	29	- 7.	109
0.	36	- 9.	32	- 8.	30	- 8.	31	- 8.	31	- 8.	37
1.	38	- 10.	36	- 9.	26	- 9.	27	- 9.	27	- 9.	109
2.	40	- 11.	38	- 10.	32	- 10.	33	- 10.	33	- 10.	109
3.	40	- 12.	40	- 11.	36	- 11.	37	- 11.	37	- 11.	111
4.	42	- 13.	40	- 12.	38	- 12.	39	- 12.	39	- 12.	67
5.	50	- 14.	42	- 13.	40	- 13. §. 1. 2.	41	- 13.	41	- 13.	67
6.	54	- 15.	50	- 14. §. 1-7.	40	- — §. 3.	151	- 14. §. 1-10.	41	- 14.	67
7.	58	- 16.	50	- — §. 8.	66	- 14. §. 1-10.	41	- — §. 11.	69	- 15.	109
8.	58	- 17.	54	- — §. 9-10.	50	- — §. 11.	69	- — §. 12-15.	51	- 16.	101
9.	60	- 18.	58	- 15. §. 1-4.	42	- — §. 12. 13.	43	- — §. 16.	43	- 17.	51
0.	60	- 19.	58	- — §. 5.	46	- 15.	51	- 15. §. 1-4.	43	- 18.	19
1.	62	- 20.	60	- 16.	44	- 16-17 §. 1-4.	43	- — §. 5.	47	- 19.	55
2.	62	- 21.	60	- 17.	46	- — §. 5-10.	47	- 16.	46	- 20.	55
3.	62	- 22.	62	- 18.	46	- 18.	45	- 17.	47	- 21.	57
4.	66	- 23.	62	- 19.	50	- 19.	51	- 18.	51	- 22.	57
5.	68	- 24.	62	- 20.	52	- 20.	55	- 19.	55	- 23.	57
6.	70	- 25.	66	- 21.	54	- 21.	59	- 20.	59	- 24.	57
7.	78	- 26.	68	- 22.	56	- 22.	59	- 21.	59	- 25.	57
8.	80	- 27.	70	- 23.	58	- 23.	61	- 22.	61	- 26.	83
9.	84	- 28.	78	- 24.	58	- 24.	61	- 23.	61	- 27.	85
0.	86	- 29.	80	- 25.	60	- 25.	63	- 24.	63	- 28.	91
1.	86	- 30.	84	- 26.	60	- 26.	63	- 25.	63	- 29.	41
2.	88	- 31.	86	- 27.	60	- 27.	71	- 26.	63	- 30.	103
3.	88	- 32.	86	- 28.	62	- 28.	63	- 27.	67	- 31.	105
4. §. 1-4.	90	- 33.	88	- 29.	62	- 29.	67	- 28.	69	- 32.	15
- §. 5.	36	- 34.	88	- 30.	62	- 30.	69	- 29.	71	- 33.	119
5.	92	- 35. §. 1-5.	90	- 31.	66	- 31.	79	- 30.	79	- 34.	41
6.	94	- — §. 6.	36	- 32.	66	- 32.	81	- 31.	81	- 35.	51
7.	96	- 36.	92	- 33.	64	- 33.	85	- 32.	85	- 36. §. 1.	109
8.	100	- 37.	94	- 34.	64	- 34. §. 1. 2. 4.	87	- 33.	87	- — §. 2-4. 11. 12.	111
9.	102	- 38. §. 1-6.	96	- 35.	66	- — §. 3.	57	- 34.	87		
0. §. 1-6.	108	- — §. 7.	148	- 36.	68	- 35.	87	- 35.	89	- — §. 5-9.	153
- §. 7.	124	- 39.	100	- 37.	70	- 36.	89	- 36.	89	- — §. 10.	65
1.	112	- 40. §. 1-8.	102	- 38.	70	- 37. §. 1-4.	89	- 37.	91	- 37.	155
2.	114	- — §. 9.	76	- 39.	72	- — §. 5.	55	- 38.	93	- 38.	59
3.	118	- 41. §. 1-12.	108	- 40.	72	- 38.	91	- 39.	95	- 39.	61
4.	120	- — §. 13-15.	66	- 41.	70	- 39.	93	- 40. §. 1 14.	97	- 40.	63

L. Sal. ex C. Guelf.	Pag.	L. Sal. ex C. Mon.	Pag.	L. Sal. ex C. Par.	Pag.	L. Sal. ex C. Fuld.	Pag.	L. Sal. emend.	Pag.	L. Ripuar.
T. 51.	128	T. 47.	118	T. 49.	86	T. 44. §. 1-8. 11-13. 15-16.	109	T. 47.	113	- 48.
- 52.	132	- 48.	128	- 50.	86	- — §. 9.	151	- 48.	115	- 49.
- 53.	132	- 49.	126	- 51.	88	- — §. 10.	153	- 49.	118	- 50.
- 54.	134	- 50.	128	- 52.	88	- — §. 14.	67	- 50.	127	- 51.
- 55.	136	- 51.	132	- 53.	90	- 45. § 1-3.	121	- 51.	129	- 52.
- 56.	46	- 52.	132	- 54.	90	- — §. 4.	45	- 52.	129	- 53.
- 57.	138	- 53.	134	- 55.	90	- 46.	121	- 53.	133	- 54.
- 58.	138	- 54.	136	- 56.	90	- 47.	125	- 54.	133	- 55.
- 59.	140	- 55.	46	- 57.	92	- 48.	113	- 55.	135	- 56.
- 60.	142	- 56.	138	- 58.	92	- 49.	115	- 56.	137	- 57.
- 61.	144	- 57.	140	- 59.	92	- 50.	119	- 57.	47	- 58. §. 9-11. 14-18.
- 62.	146	- 58.	142	- 60.	92	- 51.	127	- 58.	153	- — §. 1-8. 12. 13. 19-21.
- 63. §. 1. 3.	146	- 59.	144	- 61.	94	- 52.	129	- 59.	139	- 59.
- — §. 2.	46	- 60.	146	- 62.	96	- 53.	129	- 60.	141	- 60.
- 64.	124	- 61. §. 1. 2.	146	- 63. §. 1.	62	- 54.	133	- 61.	143	- 61.
- 65.	122	- — §. 3.	46	- — § 2. 3.	148	- 55.	133	- 62.	145	- 62.
- 66.	146	- 62.	124	- 64.	100	- 56.	135	- 63.	147	- 63.
- 67.	148	- 63.	122	- 65.	100	- 57.	137	- 64.	147	- 64.
- 68.	154	- 64.	146	- 66.	100	- 58.	47	- 65.	125	- 65.
- 69.	154	- 65.	148	- 67.	102	- 59.	139	- 66.	123	- 66.
- 70.	154	- 66.	160	- 68.	108	- 60.	141	- 67.	147	- 67.
- 71.	148	- 67.	160	- 69.	120	- 61.	143	- 68.	149	- 68. §. 1-4.
- 72.	150	- 68.	160	- 70.	120	- 62.	145	- 69.	151	- — §. 5.
- 73.	150	- 69.	160	- 71.	122	- 63.	147	- 70.	155	- 69.
- 74.	156	- 70.	160	- 72.	124	- 64.	147	- 71.	155	- 70.
- 75.	156	- 71.	160	- 73.	110	- 65.	125	- 72.	155	- 71.
- 76.	158	- 72.	162	- 74.	150	- 66.	123	Recapitul.	159	- 72.
- 77.	160	- 73.	162	- 75.	152	- 67.	147	Epil.	165	- 73.
- 78.	160	- 74.	162	- 76.	152	- 68.	149			- 74.
- 79.	160	- 75.	162	- 77.	152	- 69.	151			- 75.
- 80.	160	- 76.	162	- 78.	124	- 70.	155			- 76.
- 81.	162	- 77.	162	- 79.	112	- 71.	153			- 77.
- 82.	162	- 78.	164	- 80.	114	- 72.	155			- 78.
- 83.	162	- 79.	164	- 81.	126	- 73.	77			- 79.
- 84.	162	- 80.	165	- 82.	118	- 74.	151			- 80.
- 85.	164	- 81.	165	- 83	126	- 75. §. 1.	65			- 81.
- 86.	164	- 82.	165	- 84.	128	- — §. 2-4.	69			- 82.
- 87.	164	- 83.	166	- 85.	128	- 76.	155			- 83.
- 88.	164			- 86.	132	- 77.	153			- 84.
- 89.	165			- 87.	132	- 78.	149			- 85.
- 90.	165			- 88.	134	- 79.	159			- 86.
- 91.	152			- 89.	136	- 80.	159			- 87.
- 92.	150			- 90.	138	Epil.	159			- 88.
- 93.	84			- 91.	140					- 89.
Epil.	165			- 92.	144					
				- 93.	146					
				- 94.	146					
				- 95.	146					
				- 96.	154					
				- 97.	108					
				- 98.	[illegible]					

LEX SALICA

ET

LEX RIPVARIORVM.

LEX SALICA ECCARDI EX CODICE GVELFERBYTANO.

LEX SALICA FEUERBACHII EX CODICE MONACENSI.

LEX SALICA SCHILTERI EX CODICE PARISIENSI.

IN CHRISTI NOMINE INCIPIT PROLOGUS LEGIS SALICAE.

Gens Francorum inclita, auctore Deo condita, fortis in arma, firma pace freta, profundo in consilio, corporea nobilitas incolumna, candore forma egregia, audax, velox et aspera, a catholica fide conversa, immunis ab herese, dum adhuc teneretur a barbaro, inspirante Deo inquirens scientiae clavem, iuxta morum suorum qualitatem desiderans iustitiam, custodens pietatem, dictaverunt Salicam legem per proceres ipsius gentes, qui nunc temporis eiusdem aderant rectores electi de pluribus viris quatuor, his nominibus, Wisogastis, Bodogastis, Salegastis et Widegastis, in loca cognominantia Salechagine, Bodogagine, Widochami; qui per tres mallos convenientes omnes causarum origines sollicite discutiendo, trac-

---

a) Baluzius, veterum quorundam exemplarium secutus auctoritatem, hanc habet rubricam: *Pactus legis Salicae.* b) Praefatio ista, uti apud Eccardum et Baluzium, ita deest in Cod. Bamb. c) Sic Cod. Goth.; Ed. Lindenbr. *profundaque*; Cod. Bonn. omittit *in.* d) Ita ex auctoritate Cod. Fuld. legendum videtur; Ed. Lind. *corporea nobilis in columna, candore etc.*; Cod. Goth. *corporea, candore, forma egregia.* e) Cod. Bonn. *ad Cath. fid. conv. inmunis ab haer.* f) Cod. Bonn. *detineretur barbarie*, Goth. *detineretur barbaro.* g) Cod. Bonn. *ipsius.* h) Codd. Bonn. et Goth. *rectores, id est, W. etc.* i) In nominibus et virorum et locorum mira Codd. occurrit varietas; Cod. Bonn. *Wyog., Salegastus, Widogastus, Arogastus, Bodegastus, Wisogado,* et *Salechem et in Bedechem et Widochem*; Cod. Goth. *Wisogaste, Salegaste et Widogaste, Arogaste, Bedogaste, Virovade in loco cognominante Salechamne, Bodecamne et Widocamne;* loca ista in quibusdam exemplaribus *Salegeve, Bodegeve, Windogeve,* in quibusdam *Salehove, Bedehove, Windeshove* vocari, testatur Wendelinus; alia cognomina produnt Codd. Paris. et Fuld., alia, quae Freherus edidit Gesta Francorum, alia denique fragmentum illud chronici manuscripti, quod in quibusdam legis nostrae codicibus prologo adiectum fertur. In re tam dubia lectiones Lindenb. retinere, quam coniecturis quidquam dare maluimus. k) Quae sequuntur usque ad v. *At ubi etc.* desunt in Cod. Bonn. l) Prologus iste in Edit. Heroldina Salicam, vulgo Baiuvariorum legem praecedit; quam tamen Francorum commemorat legem, non de Salica sed de Ripuariorum intelligendam esse, cum inter omnes constet, huic prologum cum Baluzio adsignare non dubitavi. Ceterum quae ex Isidori Etymolog. c. 3 et 5. ipsi et praemitti et adnecti solent fragmenta, in textum recipere nolui, cum neque ad rem nostram quidquam faciant, et sola librariorum ignavia adiecta videantur, quin omnium, qui hucusque innotuerunt legum Francorum Codices, unus Gothanus verba illa prodat Isidoriana. Sunt vero haec: *De legum inventoribus ac earum ratione. Moyses genti Hebraeae primum omnium divinas leges sacris litteris explicavit. Phoronaeus Rex Graecis primus leges et iudicia consti-*

LEX SALICA HEROLDI EX CODICE FVLDENSI.	LEX SALICA EMENDATA.	LEX RIPVARIORVM.
IN LEGEM QUAM SALICAM VOCANT PRAEFATIO.	INCIPIT TRACTATUS LEGIS SALICAE[a].	PROLOGUS[l].
Gens Francorum inclyta, authore o condita, fortis in armis, firma pa foedere, profunda in consilio, cor e nobilis et incolumis, candore et na egregia, audax, velox et aspe nuper ad Catholicam fidem con sa, immunis ab haeresi, dum ad teneretur Barbarie, inspirante Deo uirens scientiae clavem, iuxta mo suorum qualitatum desiderans iu iam, custodiens pietatem, dictave t Salicam legem proceres ipsius tis, qui tunc temporis apud eandem nt rectores. Sunt autem electi de ribus viri quatuor, his nominibus, sogast, Bodogast, Salogast et Win ;ast, in locis, quibus nomen Sala ve, Bodogheve et Windogheve; qui tres Mallos convenientes, omnes	b) Gens Francorum inclyta, auctore Deo condita, fortis in armis, profunda in consilio[c]), firma in pacis foedere, corpore nobilis et incolumis, candore et forma egregia[d]), audax, velox et aspera, ad Catholicam fidem nuper conversa, emunis quidem ab omni haeresi[e]), dum adhuc ritu teneretur barbarico[f]), inspirante Deo inquirens scientiae clavem, iuxta morum suorum qualitatem desiderans iustitiam, et custodiens pietatem, dictavit Salicam legem per proceres illius[g]) gentis, qui tunc temporis eiusdem aderant rectores. Electi sunt de pluribus viris quatuor, his nominibus[h]), Wisogastus, Bodogastus, Salogastus et Widogastus, in locis cognominatis Salehaim, Bodohaim, Widohaim[i]); qui[k])	Theodoricus Rex Francorum, cum esset Catalaunis, elegit viros sapientes, qui in regno suo legibus antiquis eruditi erant. Ipso autem dictante, iussit conscribere legem Francorum et Alamannorum et Baioariorum, unicuique genti, quae in eius potestate erat, secundum consuetudinem suam, addiditque addenda[m]), et improvisa et incomposita resecavit; et quae erant secundum consuetudinem paganorum, mutavit secundum legem Christianorum. Et quioquid Theodoricus Rex propter vetustissimam paganorum consuetudinem emendare non potuit, posthaec Childebertus Rex inchoavit corrigere[n]); sed Chlotarius Rex perfecit. Haec omnia Dagobertus Rex gloriosissimus per viros illustres Claudium, Chaudum,

. Mercurius Trismegistus primus leges Aegyptiis tradidit. Solon primus leges Atheniensibus dedit. Lycurgus primus Lacedaemoniis ex Apollinis authoritate confinxit. Numa Pompilius, qui Romulo successit in regnum, primus leges Romanis edidit. Deinde cum ulus magistratus seditiosos ferre non posset, Decemviros legibus scribendis creavit, qui leges ex Solonis in latinum sermonem trans s XII. tabulis exposuerunt. Fuerunt autem hi: App. Claudius Sabinus, T. L. Genutius, P. Sestius Vaticanus, T. Veturius Cicurinus, 'ulius Tullus, A. Manilius, P. Sulpitius Camerinus, Sp. Posthumius Albus, P. Horatius Pulvillus, T. Romilius Vaticanus; hi Decem legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libros primus Consul Pompeius instituere voluit, sed non perseveravit ectatorum metu. Deinde Caesar coepit id facere, sed an interfectus est. Paulatim antiquae leges vetustate et incuria exoleverunt; rum etsi nullus iam usus est, notitia tamen necessaria videtur. Leges novae a Constantino coeperunt Caesare, et reliquis succedenti erantque permixtae et inordinatae. Postea Theodosius Augustus ad similitudinem Gregoriani et Hermogeniani Codicem fac constitutionum a Constantini temporibus sub proprio cui que Imperatoris titulo disposuit, quem a suo nomine Theodosianum voca Deinde unaquaeque gens propriam sibi ex consuetudine elegit legem. Longa enim consuetudo pro lege habetur. Lex autem est ititutio scripta. Mos est vetustate probata consuetudo, lex non scripta; nam lex a legendo vocata, quia scripta est. Mos au est consuetudo longa de moribus tracta tantundem. Consuetudo est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur. Lex omne, quod iam ratione con t, q e conveniet, quod saluti proficiat. Vocata autem consuetudo, quia in communi est. Theodoricus Rex etc.... sc Factae autem sunt leges, ut earum metu humana coerceretur nequitia, tutaque sit r improbos innocentia, et in i is i eois fo ae suppliciorum, et ut refraenentur nocendi facultates. m) **Baluz.** *addidit quae ad la erant.* n) **Baluz.** *omit*

tatis de singulis, iudicium decrev
hoc modo. Ad ubi Deo favente
Francorum Chlodoveus torrens et
cher primum recepit Catholicum b
mum, et quod minus inspecto ha
idoneum pro culpis regis Chlo
et Childoberto et Chlothario fu
cidis emendatum. Vivat quis fr
diligit Christus, eorum regnum c
diat, rectores eorundem lum. suae
tiae repleat, exercitum protegat,
monumenta tribuat, pacis gaudia e
citatis tempora dominantium Dor
IEsus Christus pietatem concedat.
estque gens fortis, dum est robore
da, Romanorum iugum durissimu
suis cervicibus excusserunt pugn
atque post agnitiones baptismum
ctorum martirum corpora, quae R
ni igne cermaverunt, vel ferro tr
verunt, vel bestiis laceraverunt pro
runt, Francis super eos aurum et la
pretiosas ornaverunt. Tantum.

a) Sequuntur apud Herold. fragmenta illa Isodori, quibus insertum est legis Ripuariae prooemium, quae tamen eo libentius quo verisimilius sit, Cod. Fuldensem, quem publici iuris fecit Heroldus, praeter Salicam alias quoque veterum illarum legum exhil eamque ob causam editorem aut librarium utramque praefationem in fronte posuisse operis. b) Cod. Bonn. *torrens.* c) Cod. Bonn *mum.* d) Cod. Bonn. ita pergit, *quod minus habebatur in pactum idoneum, per praecelsos reges Chlodoveo Chlotario fuit lucide datum, percurrente decreto.* e) Cod. Goth. *lucide.* f) Cod. Goth. *percurrente decretum.* g) Sic Cod. Goth. et Lind.; Cod. E *munimen.* h) Ita legendum esse censeo; vulgo *Domino Iesu Christo propitiante;* Codd. Goth. et Bonn. addunt *pietate.* i) Bonn. *robore validum Rom. iug. durissimumque de suis etc.* k) Cod. Bonn. *quae Rom. igne vel ferro truncaverant, Franci etc.* l)

LEX SAL. EX COD. FVLD.

rum origines sollicite disc ,
ntes de singulis, iuditium decre-
it hoc modo. At ubi Deo faven-
odoveus, Comatus et pulcher et
tus rex Francorum, primus rece-
Catholicum baptismum, quicquid
s in Pacto habebatur idoneum,
raecelsos reges Clodoveum, Chil-
tum et Hlotarium fuit lucidius
datum, et procuratum decretum
Vivat, qui Francos diligit Chri-
eorum regnum custodiat, et rec-
de lumine suae gratiae repleat,
itum protegat, fidei monimenta
it, pacis gaudia et foelicitatem
ora dominantium dominus Chri-
Iesus pietate conducat. Haec est
Gens, quae fortis dum esset et
e valida, Romanorum iugum du-
ıum de suis cervicibus excussit
ando, atque post agnitionem Bap-
sanctorum Martyrum corpora
Romani igne cremaverunt, vel
trucidaverunt, truncaverunt aut
s laceranda proiecerunt) sumptuo-
ro et lapidibus praetiosis exorna-

LEX SAL. EMENDATA.

per tres mallos convenientes, omnes causarum origines sollicite tractantes, discutiendo de singulis, sicut ipsa lex declarat, iudicium decreverunt hoc modo. At ubi Deo favente Rex Francorum Chlodoveus, florens [b]) et pulcher et inclytus, primus [c]) recepit Catholicum baptismum [d]), et deinde Childebertus et Chlotharius in culmen regale Deo protegente pervenere, quicquid in pacto habebatur minus idoneum, per illos fuit lucidius [e]) emendatum, et sanctius decretum [f]). Vivat, qui Francos diligit Christus, eorum regnum custodiat, rectores eorundem lumine suae gratiae repleat, exercitum protegat, fidei munimina [g]) tribuat, pacis gaudia et felicitatis tempora dominantium Dominus Jesus Christus propitiante pietate [h]) concedat. Haec est etenim gens, quae parva dum esset numero, fortis robore et valida, durissimum [i]) Romanorum iugum de suis cervicibus excussit pugnando. Atque post agnitionem baptismi sanctorum martyrum corpora, quae Romani vel igne concremaverunt, vel ferro truncaverunt, vel bestiis laceranda proiecerunt, Franci [k]) reperta auro et lapidibus pretiosis [l]) ornaverunt.

Prologus legis Salicae [m]).

Placuit atque convenit inter Francos et eorum proceres, ut, propter servandum inter se pacis studium [n]), omnia incrementa veterum rixarum resecare deberent, et quia ceteris gentibus iuxta se positis fortitudinis brachio praeeminebant, ita etiam legum auctoritate praecellerent,

LEX RIPVARIORUM.

Indomagnum et Agilulfum [o]) renovavit; et omnia vetera legum in melius transtulit, et unicuique genti scripta tradidit [p]), quae usque hodie perseverant.

Hoc decretum est apud Regem et principes ejus, et apud cunctum populum Christianum, qui infra regnum Merwungorum consistunt.

. *in auro;* Cod. Goth. *super aurum et pretiosos lapides.* m) Cod. Bonn. *Incipit prologus.* n) Codd. Bonn. et Goth. *pro* *ıdo i. s. p. studio.* o) In his quoque nominibus scribendis maxime inter se discrepant Codices et Editiones. Herold. et Lin- r. habent *Claudio*, *Chadoin*, *Domagno et Agillefo;* Codicum, nti adnotat Walterus, alii *Claudium*, *Chadoindum*, *Magnum et* *fum* legunt, alii *Cladio*, *Chado*, *Indo*, *Magno*, *Agilolfo*, alii denique *Claudium*, *Chadum*, *Indum*, *Magenum et Agilolfum;* nos s ii auctoritatem secuti sumus. p) Sic Baluzius; Lindenb. habet *et om. veterum leg. in mel. tr.*, *unicuique quoque g. scri-* *trad.*, omittitque quae sequuntur.

Capitula Legis Salicae supter inserta.

I Demanire.
II De furtis porcorum.
III De furtis animalium.
IV De furtis ovium.
V De furtis caprarum.
VI De furtis canum.
VII De furtis apum.
VIII De furtis avium.
IX De damnum in messe et in quamlibet clausuram.
X De servis vel mancipiis.
XI De furtis ingenuorum vel efracturis.
XII De efractura vel furtis servorum.
XIII De raptum ingenuorum vel mulierum.
XIV De superventis vel expoliationibus.
XV Si quis uxorem alienam tulerit.
XVI De incendiis.
XVII De vulneribus.

Incip. Capitula Legis Salic

I De Manire.
II De furtis porcorum.
III De furtis animalium.
IV De furtis ovium.
V De furtis caprarum.
VI De furtis canum.
VII De furtis avium.
VIII De furtis arborum.
IX De furtis apium.
X De damnum in messe vel in q
bet clausura.
XI De servis vel mancipiis furati
XII De furtis ingenuorum vel ef
turis.
XIII De rapto ingenuorum vel m
rum.
XIV De eo qui alterius mulierem
lit vivo marito.
XV De supervenientes vel expoli
nibus qui hominem ingenuum e
liat.

a) Cod. Bonn. *Arogastus* pro *Bodogastus*, *Salegastus* pro *Salogastus*; Cod. Goth. *Wisogastis*, *Arogastis*, *Salegastis et Vindog*
b) Cod. Bonn. *in Bothem et Salehem et Vidohem*. c) Codd. Bonn. et Goth. *omnes c. origines*. d) Cod. Bonn. omittit *de sin*
additque *Explicit prologus*. e) Sub rubr. *Ex chronico manuscripto* inserit hic Walterus in C. J. G. A. pag. 3. notitiam
Marchomoris quoque dedit Francis id consilium, et elegerunt Faramundum ipsius filium, et levaverunt in Regem super se crinitum.
habere et leges coeperunt, quas eorum priores gentiles tractaverunt, his nominibus, Wisogastus, Arogastus, Salegastus, in villis, quae
Rhenum sunt, in Botagin, Salecagin et Widecagin; quam ex Edit. Lindenbr. Parisiensi A. MDCII. descripsisse videtur, ipse vero Linde

ut iuxta qualitatem causarum sumeret criminalis actio terminum. Extiterunt igitur inter eos electi de pluribus quatuor viri, his nominibus, Wisogastus, Bodogastus, Salogastus et Widogastus[e]), in villis, quae ultra Rhenum sunt, Salehaim et Bedohaim et Widohaim[b]); qui per tres mallos convenientes, omnem causarum originem[c]) sollicite discutiendo, tractantes de singulis, iudicium decreverunt hoc modo[1]).

[e]) Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi DCCXCVIII.[f]), Indictione VI., Domnus Karolus Rex Francorum inclytus hunc libellum tractatus[g]) legis Salicae scribere iussit.

lex Titulorum Pactus Legis Salicae.

| Mannire.
e furtis porcorum.
)e furtis animalium.
)e furtis ovium.
e furtis caprarum.
)e furtis canum.
De furtis avium.
De furtis arborum.
)e furtis apium.
damnum in messe vel in quali-t clausura illatum fuerit.
)e servis mancipiis furatis.
De furtis ingenuorum vel effracoris.
De furtis servorum vel effracturis.
De ingenuis hominibus qui mures ingenuas rapiunt.
De eo qui uxorem tulerit alienam.
De superventis.
[De expoliationibus.

Capitula legis Salicae[h]).

I De mannire[i]).
II De furtis porcorum.
III De furtis animalium.
IV De furtis ovium.
V De furtis caprarum.
VI De furtis canum.
VII De furtis avium.
VIII De furtis arborum.
IX De furtis apium.
X De damno in messe vel in qualibet clausura.
XI De servis vel mancipiis furatis.
XII De furtis ingenuorum vel infracturis.
XIII De furtis servorum vel infracturis[k]).
XIV De ingenuis hominibus qui ingenuas mulieres rapiunt[l]).
XV De eo qui hominem ingenuum expoliaverit.

Incipiunt capitula legis Ripuariorum[m]).

I De ictu ingenuorum.
II De sanguinis effusione.
III De osse fracto.
IV De puncto.
V De debilitatibus.
VI De castratione.
VII De homicidio ingenuorum.
VIII De homicidiis servorum.
IX De homicidiis hominum Regis.
X De homicidiis hominum ecclesiasticorum.
XI De homicidiis eorum qui in truste Regis sunt.
XII De homicidiis mulierum.
XIII De homicidiis puellarum.
XIV De muliere ecclesiastica.
XV De homine mordrido.
XVI De captivato homine vel femina ingenua.
XVII De incendio.
XVIII De sonesti.

---

it. Francof. A. MDCXIII. omisit, ideoque et nos in notas relegavimus, praesertim cum ullus, quod sciamus, Codex hoc fragmentum ıeat. Quae autem sequitur nota, in multis occurrit exemplaribus. f) Sic Baluz., ex plurium Codicum auctoritate; Cod. Sangals habet *MDCCLXXVIII*, Bigotianus *DCCLXVIII*, quem quidem annum Ind. VI. liquet congruere, verum tamen legis nostrae aut e aut descriptae tempus esse, cum Chiniaco non contenderim. g) Baluz. *tractati*. h) Cod. Bonn. *Incipiunt capitula*; Cod. b. *Incipiunt cap. leg. Sal.* i) Cod. Bamb. *manire*. k) Lindenbr. et Cod. Bamb. omittunt *vel infracturis*. l) Codd. Bamb. th. *de ingenuis mulierum raptoribus*. m) Baluz. *Index capitulorum*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

XVIII De eo qui ad regem hominem innocentem accusat absentem.
XIX De maleficiis hominum.
XX Si quis mulierem ingenuam manum vel brachium extrinxerit.
XXI De navibus furatis.
XXII De furtis in molino commissis.
XXIII De caballum extra consilium Domini sui ascensum.
XXIV De homicidiis parvulorum et mulierum.
XXV De adulteriis ancillarum.
XXVI De libertis demissis.
XXVII De furtis diversis.
XXVIII De elocationibus.
XXIX De debilitatibus.
XXX De conviciis.
XXXI De via lacina.
XXXII De legaminibus ingenuorum.
XXXIII De venatiobus.
XXXIV De sepibus.
XXXV De homicidiis parvulorum et expoliationibus.
XXXVI De quadrupedibus.
XXXVII De vestigio menando.
XXXVIII De fur. caballorum vel equarum.
XXXIX De plagiatoribus.
XL Si servus in furtum fuerit inculpatus.
XLI De homicidiis ingenuorum.
XLII De homicidiis a contubernio factis.
XLIII De homicidiis incontubis factis.
XLIV De regibus.
XLV De migrantibus.
XLVI De acfatmire.
XLVII De filtortus.
XLVIII De falso testes.
XLIX De falsum testimonium.
L De fide facta.
LI Si quis grafionem ad res alienas tolendas invitat.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XVI Si quis villam alienam adsali
XVII Si quis hominem mortuum e derit aut expoliaverit.
XVIII Si quis corpus in furtu ex liaverit antequam interea mittatu
XIX Si quis casa super hominem mientem incenderit.
XX Si quis spicarium aut mauf cum anona incenderit.
XXI Si quis alterum voluit occi et colpus fallierit.
XXII Si quis hominem ingenuum fuste percusserit.
XXIII Si quis ad Regem hominem nocentem absentem accusaverit.
XXIV De maleficis qui alteri he dederit.
XXV De manu mulieris stringend
XXVI De nave qui sine permissu mini sui movunt.
XXVII De asco deintus clavo fu
XXVIII De furtu in molino comm
XXIX De eo qui alterius ex rumpit.
XXX De homicidiis parvulorum.
XXXI De femina postquam inf habere coeperit occidit.
XXXII De femina post media occiderit.
XXXIII De negligentiis parvulor
XXXIV De puero tonsorato.
XXXV De adulteriis ancillarum.
XXXVI De libertis dimissis inge
XXXVII De furtis diversis.
XXXVIII Si quis messem ali meterit.
XXXIX Si quis de messem ca alieno furaverit.
XL Si quis prato alieno furaver secaverit.
XLI Si quis vineam alienam vinde verit.

---

a) Cod. Bamb. omittit *et absentem*; Cod. Goth. habet *vel absentem sine causa.* b) Cod. Goth. addit *vel herbis.* c) Goth. addit *vel brachium.* d) Codd. Bamb. et Goth. omittunt *sine perm. dom.*, additque Goth. *alterius.* e) In Cod. Bamb. *commissis.* f) Lindenbr. *lacinia;* Cod. Bamb. *de viae lacinae.* g) Cod. Bamb. *qui.* h) Cod. Goth. *inculpatus.* i)

LEX SAL. EX COD. FVLD.

I De eo qui villam alienam ad-
erit.
De incendiis.
Je vulneribus.
De eo qui hominem innocentem
d Regem accusaverit.
De maleficis.
I De manu mulierum non strin-
da.
' De navibus furatis.
De furtis in molino commissis.
I De caballo ascenso.
II De furtis diversis.
III De homicidiis parvulorum.
: De adulteriis ancillarum.
De libertis dimissis.
I De elocationibus.
II De debilitatibus.
III De convitiis.
IV De via lacina.
V De ligaminibus ingenuorum.
VI De venationibus.
VII De sepibus.
VIII De homicidiis servorum vel
oliationibus.
IX De quadrupedibus qui homi-
ı laedunt.
le vestigio minando.
De furtis caballorum.
De plagiatoribus.
I De servo qui de furto fuerit
ılpatus.
' De homicidiis ingenuorum.
De homicidiis a contubernio
is.
! De homicidiis in convivio factis.
I De re Ipus.
II De migrantibus.
. De adframire.
filtortis qui Salica lege vivant.
ı falso testimonio.
'e testibus adhibendis.

LEX SAL. EMENDATA.

XVI De eo qui villam alienam adsalierit.
XVII De eo qui mortuum hominem expoliaverit.
XVIII De incendiis.
XIX De vulneribus.
XX De eo qui hominem innocentem et absentem[a]), ad Regem accusaverit.
XXI De maleficiis[b]).
XXII De eo qui mulieri ingenuae manum[c]) strinxerit.
XXIII De eo qui navem sine permissu domini[d]) moverit aut furaverit.
XXIV De furtis in molino commissis[e]).
XXV De caballo sine permissu domini sui ascenso.
XXVI De his qui pueros vel puellas occiderint vel totonderint.
XXVII De adulteriis ancillarum.
XXVIII De libertis dimissis.
XXIX De furtis diversis.
XXX De locationibus.
XXXI De debilitatibus.
XXXII De conviciis.
XXXIII De via lacina[f]).
XXXIV De eo qui hominem ingenuum sine causa ligaverit.
XXXV De venationibus.
XXXVI De sepibus.
XXXVII De homicidiis servorum vel ancillarum.
XXXVIII De quadrupedibus, si[g]) hominem occiderint.
XXXIX De vestigio minando.
XL De caballis furatis.
XLI De his qui aliena mancipia sollicitaverint.
XLII De servo qui de furto fuerit interpellatus[h]).
XLIII De homicidiis ingenuorum.
XLIV De homicidiis a contubernio factis.

LEX RIPVARIORUM.

XIX De ictu servorum.
XX De effusione sanguinis.
XXI De osse fracto servorum.
XXII De osse fracto ingenuorum a servo.
XXIII De ictu servorum a servo[i]).
XXIV De sanguinis effusione servorum a servo.
XXV De osse fracto servorum a servo.
XXVI De debilitatibus servorum.
XXVII De castratione servorum.
XXVIII De interfectione servorum[k]).
XXIX De furtis servorum.
XXX De interpellatione servorum[l]).
XXXI De homine ingenuo repraesentando.
XXXII De mannire.
XXXIII De intertiare.
XXXIV De raptu ingenuarum mulierum[m]).
XXXV De eo qui uxorem alienam tulerit.
XXXVI De diversis interfectionibus.
XXXVII De dotibus mulierum.
XXXVIII De eo qui hominem innocentem ad Regem accusaverit.
XXXIX De eo qui ingenuae mulieri manum vel brachium strinxerit.
XL De caballo extra consilium domini sui ascenso.
XLI De ligaminibus ingenuorum.
XLII De venationibus.
XLIII De sepibus.
XLIV De eo qui in messe aliena cum carro transierit[n]).
XLV De eo qui nesciente homine aliquam furtivam rem in domum illius introduxerit[o]).
XLVI De quadrupedibus, si hominem occiderint.
XLVII De vestigio minando.

---

et Bal. *in servo.* [k]) Her. addit *a servo.* [l]) Cod. Bamb. et Edit. Herold. inserunt hic duos titulos, ex posteriori Tit. XXX.
os parte, alterum *De servo repraesentando*, alterum *De servo intra ducatum lapso*, ita ut Tit. XXXI. sit Tit. XXXIII. etc.
rold. *ingenuorum vel mulierum.* [n]) Herold. *de his qui... transierint* (*introduxerint*).

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
	LII De rem praestitam. LIII De manum ad inio redemendam. LIV Si quis grafionem occiderit. LV De corporibus expoliatis. LVI Si quis ad mallum venire contempserit. LVII De raciniburgiis. LVIII De Chenacruda. LIX De alodis. LX De eo qui de parentilla tollere se vult. LXI De charoenna. LXII De compositionem homicidii. LXIII De homine in hoste occiso. LXIV De eborgium. LXV De caballum mortuum decorticatum. LXVI Pactum pro tenore pacis Domnorum hildeberti et hlotharii. LXVII De furto caelato. LXVIII Si homo ingenuus in furtu inventus fuerit. LXIX Si servus in furtu inculpatus. LXX Si servus tremisse involaverit. LXXI Si quis mancipia aliena iniuste tenuerit. LXXII Si litus ad sortem ambulaverit. LXXIII Discretio hlotharii regis. LXXIV Si vestigius conprobatur latroni. LXXV De suspectis furtis vel captis. LXXVI De servis ecclesiae vel fisci seu cuiuslibet. LXXVII De servis qui multis criminibus sunt accusati. LXXVIII De latrones ad ecclesiam fugientibus. LXXIX Ut fiscali instrutem eant. LXXX Ut latroni persequantur ab omne. LXXXI De heredes qui in hereditatem succedunt. LXXXII De eorum hereditate qui sine filiis moriuntur.	XLII Si quis in orto alieno ingı fuerit. XLIII Si quis retem de aqua fur XLIV Si quis de screona qui d habet aliquid furaverit. XLV Si quis campo alieno ar et seminavit. XLVI De elocationibus. XLVII De debilitatibus. XLVIII De convitiis. XLIX De via lacina. L De ligaminibus ingenuorum. LI De venationibus. LII De Sepibus. LIII De homine qui per alienam sem erpicem traxerit. LIV Si quis alienam messem e mitantem transierit. LV Si quis pro malo ingenio in aut in casa in furtum aliquid mi LVI De homicidiis servorum ve poliationibus. LVII Si quis servum alienum ba LVIII Si quis servus hominem num occisserit. LIX Si quis homo ingenuus litum num expoliaverit. LX De quadrupedis pecorum, s minem occiserit. LXI De vestigio minando. LXII De furtis caballorum. LXIII De caballo alieno extra misso Domino suo ascenso ve cortato. LXIV De plagatoribus. LXV Si quis servus alienus fu fuerit vendiderit. LXVI Si quis hominem ingenuum gaverit. LXVII Si servus inculpatus fuer furtu. LXVIII De homicidiis ingenuoru

a) Lindenbr. *affatomire*; Codd. Bamb. et Goth. *affatomiae*. b) Codd. Bamb. et Goth. *De interciatas (tis) rebus*. c) (Bamb. et Goth. *alt. non reddiderit*. d) Lindenbr. et Cod. Bamb. addunt *iniuste*. e) Cod. Bamb. *adduxerit*. f) Bamb. *de rem prestata*. g) Sic Codd. Bamb. et Goth.; vulgo *sive*. h) Cod. Bamb. *chrenecruda*. i) Cod. Bamb.

De fide facta.
De andocmito.
De rem praestata.
De manu ab aeneo redimenda.
I De gravione occiso.
II De corporibus expoliatis.
De spectionibus.
De rathinburgiis.
De crencrude.
I De alodis.
II De eo qui se de parentilla tollere
lt.
V De harweno.
I De compositione homicidii.
I De homine in hoste occiso.
II De herburgium.
III De caballo excorticato.
X De eo qui hominem vivum de
ca tulerit.
De eo qui filiam alienam acqui-
rit et se retraxerit.
I De Basilica incensa.
II De terra commendata.
III De cultello exadro.
IV De creodiba.
V De muliere gravida occisa.
VI De antrussione.
VII De eo qui in aliena domo re-
lit.
VIII In quantas caussas Thalaptas
beant iurare.
IX De delatura.
X Incipiunt chunnas.

Epilogus.

XLV De homicidiis in convivio factis.
XLVI De reippus.
XLVII De eo qui villam alienam occupaverit, vel si duodecim mensibus eam tenuerit.
XLVIII De affatomie [a]).
XLIX De filtortis, hoc est, qualiter homo furatas res intertiare debet [b]).
L De falso testimonio.
LI De testibus adhibendis.
LII De eo qui fidem factam alteri reddere noluerit [c]).
LIII De eo qui Grafionem ad res alienas tollendas [d]) invitaverit [e]).
LIV De re praestata [f]).
LV De manu ab aeneo redimenda.
LVI De eo qui Grafionem occiderit.
LVII De corporibus expoliatis.
LVIII De incendio vel expoliatione ecclesiae, et de [g]) homicidiis clericorum.
LIX De eo qui ad mallum venire contempserit.
LX De rachinburgiis qui secundum legem non iudicant.
LXI De chrenechruda [h]).
LXII De alode.
LXIII De eo qui se de parentela [i]) tollere vult.
LXIV De charoena.
LXV De compositione homicidii.
LXVI De homine in hoste occiso.
LXVII De eo qui alterum hereburgium [k]) clavamerit.
LXVIII De caballo excoriato [l]).
LXIX De eo qui hominem de bargo vel de furca demiserit [m]).
LXX De eo qui filiam alienam quaesierit et se retraxerit [n]).
LXXI De terra condemnata [o]).

XLVIII De homine qui sine heredibus moritur.
XLIX De adfatimire.
L De testibus adhibendis.
LI De eo qui Grafionem ad res alienas invitat.
LII De re praestata.
LIII De eo qui Grafionem interfecerit.
LIV De corporibus expoliatis.
LV De rachinburgiis [p]) legem dicentibus.
LVI De alodibus.
LVII De libertis a domino ante Regem dimissis.
LVIII De tabulariis.
LIX De venditionibus.
LX De traditionibus et testibus adhibendis [q]).
LXI De libertis secundum legem Romanam.
LXII De homine qui servum tributarium facit.
LXIII De homine in hoste occiso.
LXIV De homine in domo propria occiso.
LXV De eo qui bannum non adimplet.
LXVI De sacramento.
LXVII De eo qui filium non relinquit.
LXVIII De osse super viam sonante vel absque effusione sanguinis.
LXIX De eo qui Regi infidelis extitit.
LXX De homine a ligno interfecto.
LXXI De festuca intercurrente.
LXXII De homine intertiato vel pecore mortuo.
LXXIII De homine ligato absque iudicio dimisso.
LXXIV Ut nullus cum servo traditionem vel comparationem [r]) faciat.
LXXV De re proprisa vel secuta.
LXXVI De materiamine vel lignis furatis.
LXXVII De homine furbattudo.

---

a. k) Cod. Goth. herimburgium. l) Lindenbr. excorticato; Cod. Bamb. excertigato; Cod. Goth. decorticato. m) Codd. ›. et Goth. deponit. n) Codd. Bamb. et Goth. desponsaverit et non vult eam accipere. o) Deest in Codd. Bamb. et Goth. erold. rathinburgiis. q) Lind. De testamentis Regum vel de traditionibus. r) Herold. commutationem.

LXXXIII De hereditatem inter nepotem et amitanem.

LXXXIV

Hoc autem super omnia diligenter considerandum: quod in lege Salica unusquisque solidus quadraginta dinariis habet, ita ut centum viginti dinarii faciant solidos tres.

Sed nos propter prolixitatem voluminis vitandam, seu fastidio legentium, vel propter utilitatem intelligendi, abstulimus hinc verba graecorum et numeros dinariorum, quod in ipso libro crebre conscribta invenimus.

LXIX De homicidiis in contub
factis.
LXX De homicidio a contubernio
LXXI De homine in hoste occis
LXXII De compositione homici
LXXIII De homine ab inimicis t
to et post interfectum.
LXXIV De homine de bargo v
furca dimisso.
LXXV De expoliata eclesia.
LXXVI De basilica incenduta.
LXXVII De presbyteris vel di
bus interfectis.
LXXVIII De Reipuse ut solet
mori et viduam dimiserit.
LXXIX De migrantibus.
LXXX De afaetumie.
LXXXI De filo torto.
LXXXII De falso testimonio.
LXXXIII Si quis alicui fuerit im
tum periurasset.
LXXXIV De testibus qui neces
bus habuerit dare.
LXXXV De fides factis.
LXXXVI De eo qui grafionem a
alienas iniuste invitaverit.
LXXXVII De rem praestata.
LXXXVIII De manu de enio
menda.
LXXXIX De eo qui grafionem
cisserit.
XC De eo qui ad mallum venire
tempserit.
XCI De Racimburgiis.
XCII De alodis.
XCIII De eo qui se de parentill
lere vult.
XCIV De aroena.
XCV De ereburgio.
XCVI De eo qui filia aliena sp
verit et se retraxerit.
XCVII De eo qui alterum in p
aut in pelagum inpinxerit.
XCVIII De terra condemnata.
XCIX De crimine crudeque pa
rum tempore observabunt.
C Incipiunt chunnas.

LEX SAL. EX COD. FVLD.	LEX SAL. EMENDATA.	LEX RIPVARIORVM.
		LXXVIII De eo qui furem in domo receperit. LXXIX De homine penduto et eius hereditate. LXXX De viae lacina. LXXXI Ut parvulus non respondeat ante quindecim annos. LXXXII De damno in messe vel in clausura. LXXXIII De maleficio. LXXXIV De Grafione iniuste invitato. LXXXV De corpore expoliato. LXXXVI De caballo excorticato. LXXXVII De homine forbannito. LXXXVIII Ut nemo munera in iudicio accipiat. LXXXIX Ut iudices sive Missi fiscales freda non exigant, priusquam facinus componatur. Expliciunt capitula.

INCIPIT LEX SALICA.

Capitolum I. De Manire.

§. 1. Si quis ad mallum legibus dominicis manitus fuerit et non vinerit, sol. XV. culpabilis iudicitur.

Ille vero, qui alium manit et ipse non vinerit (mallare *abtena*), ei qui manebit DC. dinarius qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur.

§. 2. Qui alium manit, cum testibus ad domum illius ambulare debit et sic eum manire, ut aut uxor illius aut quemcunque de familia appellit, ut illi faciat notum, quod ab illo manitus est.

Nam si in dominica ambascia fuerit occupatus, manire non potest; si vero intro pago fuerit sua rationem, sicut superius diximus, manire potest.

II. De furtis porcorum.

§. 1. Si quis porcellum lactentem furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *charcalcio*), sunt dinarius CXX. faciunt sol. III. culpabilis iudicitur.

IN NOMINE DOMINI INCIPIT LEX ZALICA.

Titulus I. De manire.

§. 1. Si quis ad mallum legibus dominicis manitus fuerit et non venerit, seum sunnis non detenuerit, solid. XV. culp. iud.

§. 2. Ille vero, qui alium manit et ipse non venerit, ei quem manivit solidos quinque culp. iud.

Tit. II. De furtis porcorum.

§. 1. Si quis porcellum lactantem furaverit, et ei fuerit adprobatum (mat. *diramni*), solid. tres culp. iud.

INCIPIT LEX SALICA.

Titulus I. De Manire.

§. 1. Si quis ad mallum legibı minicis mannitus fuerit et non rit, si eum sunnis non detinuerit din. DC. qui fac. solid. XV. culı iudicetur.

Ille vero, qui alium mannit et ips venerit, si eum sunnis non deteı sunt din. DC. qui fac. solid. XV mannuit, componat.

II. De Furt. porcorum

§. 1. Si quis porcellum lactant franne furaverit, et ei fuerit adpro (malb. *chrinne chultis*), din. qui faciunt solidos III. culpabilis cetur.

1) Glos. Lind. *Mallum, generale maius iudicium.* 2) Glos. Lind. *Mannitus, vocatus tribus testibus praesent*

a) Rubrica deest in Cod. Bonn.; Cod. Bamb. hic et infra *manire, manitus*, nec tamen semper. b) Cod. Bamb. hic et *detenuerit*, et *DCtis*. c) Cod. Bamb. ubique habet *dinariis, dinarios*. d) In Cod. Bamb. semper *conponat* etc. e) Cod. *manivit*. f) Cod. Bamb. *est manitus*. g) Cod. Bamb. hic et §. seq. *mannire*. h) Cod. Bonn., et, teste Bignonio ti alii hic et infra semper habent *furatus fuerit*. i) Sic 3 Codd. Pith., Lind. et Bign.; Baluz., Codd. Bonn. et Est. c

IN CHRISTI NOMINE INCIPIT PACTUS LEGIS SALICAE.

Hi autem sunt qui legem Salicam tractaverunt: Wisogast, Arogast, Salegast, Windogast, in Bodham, Saleham et Widham.

Titulus I. De Mannire.

§. 1. Si quis ad mallum legibus dominicis mannitus fuerit et non venerit, si eum Sumis non detinuerit, solidorum quindecim culpabilis iudicetur, qui faciunt denarios sexingentos.

§. 2. Ille vero, qui alium mannit et ipse non venerit, si eum Sumis non detinuerit, ei qui manibit similiter DC. den. qui faciunt solidos XV. componat.

§. 3. Ille autem, qui alium mannit, cum testibus ad domum illius ambulare debet, et sic eum mannire debet, aut uxorem illius, vel quemcunque de familia illius, ut ei faciat notum, quomodo ab illo mannitus est;
nam si in dominica Ambascia fuerit occupatus, manniri non potest.
Si vero intra pagum in sua ratione fuerit, potest manniri, sicuti superius dictum est.

Tit. II. De furtis Porcorum.

§. 1. Si quis porcellum lactantem furaverit de rhanne prima aut de mediana, et ei fuerit adprobatum, (malberg. *rhannechala lerechala, hoc est, unum ahelepte*) CXX. denariis qui faciunt sol. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

INCIPIT LIBER LEGIS SALICAE.

Titulus I. De mannire.[a]

§. 1. Si quis ad mallum[1]) legibus dominicis mannitus[2]) fuerit et non venerit, si eum sunnis[3]) non detinuerit, DC.[b]) denariis[c]) qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Ille vero qui alium mannit, si non venerit, et eum sunnis non detinuerit, ei quem mannivit similiter DC. denarios qui faciunt solidos XV. componat[d]).

§. 3. Ille autem, qui alium mannit[e]), cum testibus ad domum illius ambulet, et sic eum manniat, aut uxorem illius, vel cuicunque de familia illius denuntiet, ut ei faciat notum, quomodo sit ab illo mannitus.[f])

§. 4. Nam si in iussione Regis fuerit occupatus, manniri[g]) non potest.

§. 5. Si vero infra pagum in sua ratione fuerit, potest manniri, sicut superius dictum est.

Tit. II. De furtis porcorum.

§. 1. Si quis porcellum lactantem furaverit[h]) de hranne[i]) prima[4]) aut de mediana, et inde fuerit convictus, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura[5])[k]).

INCIPIT LEX RIPVARIORVM.[l])

Titulus XXXII. De mannire.

§. 1. Si quis legibus ad mallum mannitus fuerit[m]) et non venerit, si eum sunnis non detinuerit, XV. solidis culpabilis iudicetur. Ille vero, qui alium mannit et ipse non venit[n]), similiter XV. solidis culpabilis iudicetur.

§. 2. Si autem mannitus fuerit ad secundum mallum, aut ad tertium, seu ad quartum vel quintum usque ad sextum, et venire distulerit, pro unoquoque mallo, si ille, qui eum mannit, cum tribus Rachinburgiis in haraho[o]) coniuraverit, quod legitime mannitus fuerit, XV. solidis culpabilis iudicetur.

§. 3. Quod si ad septimum mallum non venerit, tunc ille, qui eum mannit, ante Comitem cum septem Rachinburgiis in haraho iurare[p]) debet, quod eum ad strudem[q]) legitimam amallatum habet; et sic iudex fiscalis ad domum illius accedere debet, et legitimam strudem exinde auferre, et ei tribuere qui eum interpellavit, hoc est, septem Rachinburgiis, unicuique XV. solidos, et ei, qui causam prosequitur[r]), XLV.

§. 4. Quod si ipsam[s]) strudem contradicere voluerit, et ad ianuam suam cum spata tracta accesserit, et eam in porta sive in poste[t]) posuerit, tunc iudex fideiussores ei exigat, ut se ante

3) Glos. Lind. *Sunnis, impeditio; sonnis, impedimentum.* 4) Glos. Est. *i. e. de primo partu.* 5) Glos. Pith. *fredo.*

h) In Codd. et Editt. haec vox modo *delatura* scribitur, modo *dilatura*, quin et interdum, uti in Cod. Bamb., occurrit *deletura*; auctoritatem Baluzii secuti ubique *delatura* scripsimus. l) Cod. Bamb. ubique *Ribuariorum*. m) Cod. Bamb. *admallatus fuerit.* n) Cod. Bamb. *venerit.* o) Cod. Bamb. *araho.* p) Lind. *coniurare.* q) Cod. Bamb. hoc loco *istrudem*, mox *strudem.* r) Cod. Bamb. *sequitur.* s) Lind. *ipse.* t) Lind. *coste.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
§. 2. Si quis porcellum de campo furaverit, qui sine matre vivere possit (malb. *in zymus*), sunt dinarius XL. faciunt sol. uno, cui fuerit adprobatum, culpabilis iudicitur.	§. 2. Si quis porcellum de campo furaverit, qui sine matre vivere possit (mat. *innisfit*), sunt dm. XXX.	§. 2. Si quis porcellum furav qui sine matre vivere possit, et ei f adprobatum (malb. *chrinnis theti* s. din. XL. q. f. sol. I. culp. iudice excepto capitale et dilatura.
§. 3. Si quis seruva in assum subtulerit (malb. *nari calti*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 3. Si quis scrobam in furto subbatterit (mat. *narechalt*), solidos VII. culp. iudicetur.	
§. 4. Si quis porcum anniculum furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *in zymus*), sunt dinarius CXX. faciunt sol. III. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 4. Si quis porcum anniculum furaverit (malb. *ingismus*), solid. XV. culp. iud.;	§. 3. Si quis porcellum furaverit (*mum ingismus sui anni*), id est LXV. culp. iud., excep. cap. et di
§. 5. Qui numerus usque ad duus porcus convenerit observare.	qui numerus usque ad duos porcos convenit observari.	
§. 6. Si quis porcellum de intro porcus furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *suane calte*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 5. Si quis porcellum inter porcos furaverit (malb. *suuachine calte*), solid. XV. culp. iud.	
§. 7. Si quis *certussum* porcellum furaverit usque ad anneculatum (malb. *drace*), sunt dinarius CXX. faciunt sol.	§. 7. Si quis tertusum porcellum furaverit usque ad anniculatum (mat. *drauge*), sol. III. culp. iud.	

1) Glos. Pith. *porcellos in ventre matris occidit.* 2) Glos. Est. *i. e. aram porcorum.*

a) In marg. *priserit.* b) In marg. *annicolatum.* c) In marg. *Zymisengano sol. XV.* d) In marg. *adtendente.* e) Deest Cod. Bonn. f) In Cod. Bonn. sequitur post §. 9. g) Cod. Thuan. *scrofam.* h) Cod. Bonn. *porcum.*

§. 2. Si vero in tertia rhanne furaverit[a]) (malb. *rhanne chalteo*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis porcellum furaverit, qui sine matre vivere possit (malb. *ymnisfith sive therteam*), in XL. denar. qui faciunt solidum unum culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6. Si quis Scrovam subbapatit in furtum (malber. *varachalt*), in CCLX. denar. qui faciunt sol. VII. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 7. Si quis Scrovam cum porcellis furaverit (malb. *focichalta*), in DCC. den. qui faciunt sol. XVII. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 8. Si quis porcum anniculum[b]) furaverit (malb. *in Zymis ethatia*[c])), CXX. den. qui faciunt sol. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 9. Si quis bimum porcum furaverit (malb. *in Zymissoagni*), DC. den. qui faciunt solidos XV., excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis porcellum de intro porcos, ipso porcario custodiente[d]), furaverit (mal. *soagne chalte*), in DC. denar. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis porcellum de Sutenn furaverit et clavem habuerit, MDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 14. Si quis porcellum tertussum usque ad anniculatum furaverit (malb. *draccchalt*), CXX. den. qui faciunt

§. 2.[e]) Si vero in tertia hranne furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis porcellum furaverit, qui sine matre vivere potest, XL. denariis qui faciunt solidum I. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6.[f]) Si quis scrovam[g]) subbattit[1]) in furto, hoc est porcellos a matre subtrahit, CCLXXX. denariis qui faciunt solidos VII. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 7. Si quis scrovam cum porcellis furaverit, DCC. denariis qui faciunt solidos XVII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 8. Si quis porcellum[h]) anniculum furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 9. Si quis porcum bimum[i]), DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis porcellum in campo inter porcos, ipso porcario custodiente, furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis porcellum de sude[2]) furaverit quae clavem habet, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 10.[k]) Si quis tertussum[3]) porcellum furaverit usque ad anniculatum, CXX. denariis qui faciunt solidos III.

Regem repraesentet, et ibidem cum armis suis contra contrarium suum se studeat defensare.

3) Glos. Est. *i. e. castratum;* Glos. Pith. *qui domi nutritur.*

i) Cod. Bamb. *porcellum binum fur.* k) In Cod. Bamb. §. 10 — 16. rasura deletae sunt.

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
III. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.		
§. 8. Post annecolatum vero (malb. *drace*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 8. Post anniculatum vero, sol. XV. culp. iud.	
§. 9. Si quis verrem furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *cristiau*), sunt dinarius DCC. faciunt sol. XVII. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 9. Si quis verrem furaverit, sol. XVIII. culp. iud., excepto capitale et dilatura.	§. 4. Si q. verrum fur. (malb. *Cristiano*), s. den. DCC. qui f. sol. XVII. S. culp. iud., excep. cap. et dil.
§. 10. Si scrova docaria furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *redonii*), sunt dinarius DCCC. faciunt sol. XVII. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 10. Si quis scrobam ducariam furaverit, sol. XVIII., exc. cap. et dil.	§. 5. Si quis scrovam ducariam furaver. (malb. *reodemia*), s. den. DCC qui f. sol. XVII. S. cul. iud., excep. cp. et dil.
§. 11. Si quis maiale sacribo furaverit, et hoc testibus, quod sacribus fuit, cui fuerit adprobatum (malb. *chuc*, *cham*), sunt dinarius DCC. faciunt sol. XVII. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 11. Si quis maialem sacrivum furaverit, et hoc testibus quod sacrivum fuerit adprobatum, sol. XVIII. culp. iud., exc. cap. et dil.	§. 6. Si quis maialo sacrivo fur., et ille qui illum perdidit cum testibus potuerit adprobare, quod sacrivos fuisset, hoc est votivus (malb. *bracho calmio*), s. den. DCC. q. f. sol. XVII. S. cul. ind., excep. cap. et dil.
§. 12. Iterum de alio maiale, qui sacrifus non fuit, et eum furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *barcho*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 12. Item de alio qui sacrivus non fuerit, sol. XV. culp. iud.	§. 7. Si quis maialem qui sacrivus non fuerit fur. (malb. *bratho sive babane*), s. den. DC. q. f. sol. XV., excep. cap. et dil.
	§. 6. Si quis tres porcos aut amplius furaverit usque ad sex capita (*ingismus texaga*), solid. XXXVI. culp. iud., excepto capitale et dilatura.	
		§. 8. Si quis degregem quindecim porcus fr. (malb. *taxata*), s. den. ICCCC. q. f. sol. XXXV. culp. ind., excep. cap. et dil.
§. 13. Si quis viginti et quinque porcos furaverit, ubi amplius in gregem illum non fuerint (malb. *sunesta*),	§. 13. Si cui XXV. porci fuerint inviolati, ubi amplius in grege illo non fuerint, sol. LXII. culp. iud., except.	§. 9. Si quis XXV. porcus furaverit (malb. *sunistit*), s. den. IID. q. f. sol. LXII. S. culp. ind., excep. cap.

1) Glos. Pith. *ductricem aliarum scrovarum.* 2) Glos. Pith. *qui est defensor aliorum porcorum.* 3) Glos. Est. *i. e. ad occidendum.*

a) Deest ap. Baluz. b) Cod. Est. *DCCXX. denariis qui faciunt sol. XVIII.* c) Lind. *scrofam.* d) Cod. Bonn. *sacrifuus*, mox sa-

sol. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 15. Post anniculatum vero, qui eum furaverit (malb. *dracechalt*), DC. den. qui faciunt sol. XV., excepto capitale et delatura.

§. 16. Si quis verrem furaverit (malb. *christiaq*), DCC. den. qui faciunt sol. XVII. cum dimidio culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 17. Si quis scrovam ducariam furaverit (mal. *chredunia*), DCC. den. qui faciunt sol. XVII. et dimidium culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 18. Si quis maialem sacrifum furaverit, et cum testibus, quod sacrifus fuisset, potuisset ille qui perdidit approbare (malb. *barcoanomeo anitheotha*), DCC. dena. qui faciunt sol. XVII. cum dimidio culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 19. Alium vero maialem, qui sacrifus non fuerit, si quis furaverit (*bracvcho* malb. et in alia mente *babene*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 10. Si quis tres porcos aut amplius furaverit usque ad sex capita (malb. *in Zymis exachalt et cepto tua septunchunna*), denar. MCCCC. qui faciunt sol. XXXV., excepto capitale et delatura.

§. 11. Si quis vigintiquinque porcos furaverit, ubi amplius in grege illo non fuerint (malb. *Sonischalt tua Zy-*

culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 11. Si quis vero porcum post anniculatum furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 12.[a]) Si quis verrum furaverit, DCC. denariis qui faciunt solidos XVII. S.[b]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 13. Si quis scrovam[c]) ducariam[1]) furaverit, DCC. denariis qui faciunt solidos XVII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 14. Si quis maialem sacrivum[2]), qui dicitur votivus[3]), furaverit, et hoc cum testibus ille qui eum perdidit potuerit adprobare, quod sacrivus[d]) fuisset, DCC. denariis qui faciunt solidos XVII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 15. Si quis maialem non sacrivum furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 16. Si quis tres porcos vel amplius usque ad sex capita furaverit, MCCCC.[e]) denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 17. Si quis de grege XV. porcos furaverit, et reliqui ibi remanserint, MCCCC.[e]) denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura

§. 18. Si quis XXV. porcos furaverit, et de grege illo amplius non fuerit, MMD. denariis qui faciunt solidos

Tit. XVIII. De sonesti[f]).

§. 1. Quod si ingenuus sonesti, id est XII.[g]) equas cum amissario[h]), aut VI. scrovas[i]) cum verre, vel XII. vac-

---

crifus. e) Cod. Bonn. *in CCCC.* f) Cod. Bamb. *sonestis.* g) Cod. Goth. *quindecim.* h) In Codd. et Editt. *amessario, ammissario, ammassario, admissario.* i) Cod. Bamb. *escrovas.*

sunt dinarius IID. faciunt sol. LXII. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.

§. 14. Si vero amplius super viginti et quinque remanserint, qui non fuerint involati, cui fuerit adprobatum (malb. *in zymus*), sunt dinarius ICCCC. faciunt sol. XXXV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.

§. 15. Si vero L. porci fuerint involati, cui fuerit probatum (malb. *sunnesta*), sunt dinarius IID. faciunt sol. LXII., excepto capitale et dilatura.

III. De furtis animalium.

§. 1. Si quis vetellum lactentem furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *protero*), sunt dinarius CXX. faciunt sol. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et dilatura.

§. 2. Si quis bimum animalem furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *scedo*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.

§. 3. Si quis vacam cum vitolum furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *protero*), sunt dinarius ICCCC. faciunt sol. XXXV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.

§. 4. Si quis bovem furaverit, cui fuerit adprobatum (malberg. *obosino*), sunt dinarius IICCCC. faciunt sol. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et dilatura.

*) Cod. Bamb. *vitulum furaverit.*

cap. et dil.

§. 14. Si vero amplius super XXV. remanserint, qui non fuerint inviolati, XXXV. sol. culp. iud.

§. 15. Si vero quinquaginta porci fuerant inviolati, sol. LX. culp. iud.

Tit. III. De furtis animalium.

§. 1. Si quis vitulum lactantem furaverit, sol. XIII. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si quis binum animalem furaverit, sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 3. Si quis vaccam cum vitulo furaverit, sol. XXXV. culp. iud., exc. cap. et dil.

et dil., qui lex usque quinqu porcus, excep. cap. et dil., on iudicium terminantur.

III. De Furtis animaliu

§. 1. Si quis vitulum lactante (malb. *podor aut frico*), s. den. qui faciunt sol. III. culp. iud., cap. et dil.

§. 2. Si quis anniculum usque matum fur. (malb. *thinzim et p* sunt den. DC. q. f. sol. XV. culp excep. cap. et dil.

§. 3. Si quis bovem aut vacca (malb. *podor*), s. den. ICCCC. sol. XXXV. culp. iud., excep. dil.

mis fit mihachunna), MMD. den. qui faciunt soli. LXVII. cum dimidio culpabilis iudicetur, excepto, capitale et delatura.

§. 12. Si vero quis vigintiquinque porcos furaverit, et adhuc aliqui remanserunt (malb. *texachalt*), MCCCC. den. qui faciunt solid. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 13. Si vero quinquaginta porcos furaverit, ubi amplius non habuerit (malb. *sonischalt*), MMD. den. qui faciunt soli. LXX. et dimidium culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. III. De furtis Animalium.

§. 1. Si quis vitulum lactantem furaverit (malb. *pedero aut freodo*), CXX. denar. qui faciunt solid. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis anniculum animal furaverit (mal. *ochsaiora*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis bimum animal furaverit (malb. *Zymis pedero malia*), MCCCC. den. qui faciunt sol. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis vaccam cum vitulo furaverit (malb. *Zymis pedero malia*), MCCCC. den. qui faciunt sol. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis vaccam sine vitulo furaverit (malb. *mala*), MCC. den. qui faciunt soli. XXX. culpabilis iudicetur, et excepto capitale et delatura.

LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 19. Si autem aliqui ex iisdem porcis supra XXV. porcos remanserint, et non fuerint furati, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 20. Si vero L. porcos furaverit et aliqui remanserint, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. III. De furtis animalium.

§. 1. Si quis vitulum lactantem furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis anniculum animal, aut bimam vitulam furatus fuerit[a]), DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis vaccam cum vitulo furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis vaccam sine vitulo furaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

cas cum tauro furatus fuerit, DC. solidis culpabilis iudicetur, et insuper capitale et delaturam restituat. Quod si multi ingenui fuerint, sicut in omni furto[b]) constituimus, unusquisque DC. solidis culpabilis iudicetur, et insuper capitale et delaturam restituat; aut si negaverint, singuli cum LXXII. iurent.

§. 2. Quod si servus hoc fecerit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur, et insuper capitale et delaturam restituat. Et si multorum servi fuerint, unusquisque per semetipsum similiter faciat; aut si negaverint, domini eorum cum VI. iurent[c]).

§. 3. Si homo ecclesiasticus aut regius hoc fecerit, medietate compositionis Francorum culpabilis iudicetur; aut si negaverit, cum XXXVI. iuret.

---

b) Cod. Corbion. *in omne texagam*; Cod. Goth. *in omni texaga.* c) Cod. Corbion. *dominus iuret.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
§. 5. Si quis taurum furaverit, qui illum *gregem* regit nec unquam iunctus fuit, cui fuerit adprobatum (malb. *chari ocito*), sunt dinarius ICCCC. faciunt sol. XLV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 4. Si quis taurum furaverit, qui gregem regit nec umquam iunctus fuisset, sol. XL. culp. iud.	
§. 6. Si vero taurus ipse de tres villas vacas tenuerit, hoc tres pellius, qui eum furaverit (malb. *hamachito*), sunt dinarius ICCCC. faciunt sol. XLV., cui fuerit approbatum, culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.	§. 5. Si quis taurum furaverit, qui de tres villas communes tenuerit vaccas, sol. XL. culp. iud., exc. cap. et dil.	§. 4. Si quis taurum grege reg fur., hoc est trespellium, qui de sullas communis vacas tenuerit et quam iunctus fuisset (*chegmeneteo* den. IDCCC. q. f. sol. XLV., ex cap. et dil.
§. 7. Si quis vero duodicem animalia furaverit, ut nec unus exinde remanit (malb. *funesta*), sunt dinarius IID. faciunt sol. LXII. culpabilis iudicitur, exc. cap. et dil.	§. 6. Si quis XII. animalia furaverit, ut nec unus exinde remaneat, sol. LXII. culp. iud.	§. 5. Si quis XII. animalia fur. (m *sonistit*), s. den. IID. q. f. sol. L S. culp. iudicetur, excep. cap. et et usque ad XX. unum iudicium minantur.
§. 8. Si vero pluribus XXV. furaverit, et si adhuc aliquid remanent, qui	§. 7. Si vero de pluribus XXV. furaverit, sol. LXII. culp. iud., except.	

1) Glos. Est. *i. e. qui bene trepat.*

a) Cod. Est. *domesticam.* b) In Cod. Bamb. rasa sunt quae sequuntur. c) Cod. Bonn. *MCCC.* d) Cod. Ba XXX. e) In Cod. Bamb. *MDCCC. den.* et *XLV. sol.* f) Cod. Est. addit *nec umquam iunctus fuisset.* g) Cod. Est. *trepel*

LEX SAL. EX COD. FVLD.	LEX SAL. EMENDATA.	LEX RIPVARIORUM.
§. 6. Si quis vaccam domitam furaverit (malb. *abazym pedero*), MCCCC. den. qui faciunt solid. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	§. 5. Si quis vaccam domitam[a]) furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV.[b]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 11. Si quis bovem furaverit (malb. *ohseno*), MCCCC. den. qui faciunt solid. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	§. 6. Si quis bovem furaverit, MCCCC.[c]) denariis qui faciunt solidos XXXV.[d]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 7. Si quis taurum, qui gregem regit et nunquam vinctus fuit, furaverit (mal. *cherecheto*), MDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	§. 8. Si quis taurum furaverit, qui unum gregem regit et iunctus nunquam fuit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV.[e]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 8. Si quis bimum taurum furaverit (malb. *traslo*), MCCCC. den. qui faciunt sol. XXXV., excepto capitale et delatura.	§. 9. Si quis bimum taurum furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 9. Si quis taurum furaverit, qui de tribus villis communes vaccas tenuerit, hoc est tres bellio (malb. *chami theuto*), MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	§. 7. Si quis taurum gregem regentem furaverit, qui de tribus villis communes vaccas tenuerit[f]), hoc est trespellius[g])[i]), MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 10. Si quis taurum regis furaverit (malb. *chamuteuo*), MMMDC. qui faciunt solid. XC., excepto capitale et delatura.	§. 10. Si quis taurum Regis furaverit, MMMDC. denariis qui faciunt solidos XC. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 12. Si quis duodecim animalia furaverit, ut neque unum exinde remaneat (malb. *sonischalt*), MMD. den. qui faciunt sol. XLV. cum dimidio culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	§. 11. Si quis XII. animalia furaverit, ut nec unum quidem animal ex eis[h]) remanserit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	
§. 14. Si quis duodecim animalia furaverit, ut ex eis aliqua remaneant (mal.), MCCCC. den. qui faciunt solid. XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.	§. 12. Si autem XII. furaverit, et insuper[i]) aliqua remanserint[k]), MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura. Et usque ad XXV. uno iudicio terminantur[l]).	
§. 13. Si vero de pluribus viginti-quinque furaverit, et adhuc aliqua rema-	§. 13.[m]) Si quis[n]) XXV. animalia furaverit, et insuper[i]) aliqua remanse-	

h) Cod. Bamb. addit *non*, omittit vero quae sequuntur usque ad *solidos*. i) Baluz. *super*; Cod. Bamb. primum *super*. mox *supra*. k) Cod. Bonn. *aliquid remanserit*. l) Cod. Bonn. *terminentur*. m) In Cod. Bonn. §. 13. praecedit §. 12. n) Cod. Bamb. omittit *quis*.

non fuerint involati (malb. *sunnesta*), sunt dinarius IID. faciunt sol. LXII. culp. iud., exc. cap. et dilatura.

IV. De Ovibus furatis.

§. 1. Si quis agnum lactentem furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *lap*), sunt dinarius VII. faciunt medio triante culpabilis iudicitur.

§. 2. Si quis annicolum aut bimum vervicem furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *lampse*), sunt dinarius CXX. fac. sol. III. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 3. Certe si in tres aut amplius furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *lampse*), sunt dinar. ICCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 4. Qui numerus usque ad XL. virvicis convenit observare.

§. 5. Si vero lautam amplius furaverit (malb. *feto*), sunt dinarius IID. faciunt sol. LXII. culpabilis iud., exc. cap. et dilatura.

V. De furtis Caprarum.

§. 1. Si quis tres capras furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *lausmata*), sunt dinarius CXX. sol. III. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si super tres furaverit (malb. *roscimada*), sunt dinarius DC. fac. sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dil.

cap. et dil.

Tit. IV. De furtis ovium.

§. 1. Si quis agnum furaverit, et ei fuerit adprobatum, solid. VII. culp. iud.

§. 2. Si quis anniculum vel binum verbicem furaverit, solid. III. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 3. Certe si tres furaverit, sol. XXXV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 4. Si quis verbices L. furaverit, sol. LXII. culp. iud., exc. cap. et dil.

Tit. V. De furtis caprarum.

§. 1. Si quis tres capras furaverit, sol. III. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si quis tres furaverit, sol. XV. culp. iud.

IV. De Furtis ovium

§. 1. Si quis agnum fur. (*lem* VII. q. fac. culp. iud., excep. dil.

§. 2. Si quis anniculum vel vervicem fur. (malb. *inyzim* den. CXX. q. f. sol. III. culp excep. cap. et dil.

§. 3. Certe si duos aut tr (malb. *fretuschaeto*), s. den. I q. f. sol. XXXV. culp. iud., cap. et dil.

Qui numerus usque ad XL. v convenit observare.

§. 4. Si quis vervices XL. a plius fur. (malb. *freto*), s. den q. f. sol. LXII. S. culp. iud., cap. et dil.

V. De Furtis caprarum

§. 1. Si quis tres capras fur. (*aper*), s. den. CXX. q. f. sol. II iud., excep. cap. et dil.

§. 2. Si quis super tres capr (malb. *chanchus*), s. den. D(sol. XV. culp. iud., excep. cap.

---

a) In marg. *afres sive lamphebros vel pectis.* b) Cod. Bonn. et Bign. *verbicem.* c) Lind. *III. sol.*, sed perperam.

ıae non fuerunt iuncta (malb.), MMD. qui faciunt soli. LXV. ım, excepto capitale et delatura.

V. De furtis Ovium.

i quis agnum lactantem fura- ılb. *lem*), VII. denariis cul- dicetur, excepto capitale et

i quis anniculum vel bimum furaverit (malb. *in Zymis*), C. qui faciunt solid. III. cul- dicetur, excepto capitale et

erte si tres aut amplius ver- rint, qui furati sunt (malb. *et fetischefo*), MCCCC. den. ıt solid. XXXV. culpabilis iu- ›xcepto capitale et delatura.

i quis quinquaginta verveces aut amplius (malb. *soni-* MMD. den. qui faciunt sol. m dimidio culpabilis iudice- pto capitale et delatura.

. De furtis Caprarum.

i quis capram unam, duas, furaverit (malb. *lamp*[a])), n. qui faciunt solid. III. cul- ıdicetur, excepto capitale et

i vero super tres capras fu- nalb. *chrenecruda*), DC. den. ıt solid. XV. culpabilis iudi- cepto capitale et delatura.

---

rint, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. IV. De furtis ovium.

§. 1. Si quis agnum lactantem furaverit, VII. denariis culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis anniculum vel bimum berbicem[b]) furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si vero II. aut III. furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura;

qui numerus usque ad XL. berbices observetur.

§. 4. Si vero L. berbices aut LX. vel amplius furaverit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. V. De furtis caprarum.

§. 1. Si quis capritum sive capram, aut duas capras vel tres furatus fuerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si vero supra tres capras furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV.[c]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3.[d]) Si quis buccum furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV.[e]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

›eest in Codd. Bonn. et Bamb.

[e]) Baluz. habet *III. sol.*, sed *XV. sol.* legendum esse admonet.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

VI. De furtis Canum.

§. 1. Si quis subuso magistro furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud., exc, cap. et dilatura.

§. 2. Si quis canem, qui legamine novit, post solis hoccassum occiderit, sicut superius diximus, intemamus.

§. 3. Si quis pastoralem canem occiderit aut furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinar. CXX. faciunt sol. III. culp. iud., exc. cap. et dil.

VII. De furtis Abium.

§. 1. Si quis unum vasum deintus clavem furaverit, et tictum super aperierit, cui fuerit adprobatum (malb. *antedi leodardi*), sunt dinar. ĪDCCC. fac. sol. XLV. culp. iud., excepto cap. et dilat.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. VI. De furtis canum.

§. 1. Si quis secusium magistrum furaverit (mat. *leodardi*), sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis canem, qui legamen non novit, furaverit aut post solis occasum occiderit, sicut superius diximus, indomabitur.

§. 3. Si quis pastoralem canem occiderit, sol. VII. culp. iud.

Tit. VIII. De furtis apum.

§. 1. Si quis apem furaverit deintro clavem, et supra tectum habuerit, sol. XLV. culp. iud., exc. cap. et dil.

LEX SAL. EX COD. I

VI. De Furtis c

§. 1. Si quis seusum M (malb. *fluwicus hus forn na*), s. den. DC. q. f. so iud., excep. cap. et dil.

§. 2. Si quis veltrum (malb. *chunabana*), s. f. sol. XV. culp. iud., ex dil.

§. 3. Si quis canem pas (malb. *leudardo*), s. den f. sol. III. culp. iud., excep.

IX. De Furtis a

§. 1. Si q. apem de intro aut amplius, si tectus supe (malb. *ante deo elechar* ĪDCCC. q. f. sol. XLV. cu cep. cap. et dil.

---

1) Glos. vet. *suses, magni canes.* Lind. 2) Glos. Florent. *veltra, Windt*; Glos. Ratisb. *feltrices, Winda.* Ecc.

a) In marg. *seusium melius seugium.* b) In marg. *troci withier cunni.* c) In marg. *reppophano.* d) In m

LEX SAL. EX COD. FVLD.

Tit. VI. De furtis Canum.

§. 1. Si quis canem segusium[a]) magistro suo furaverit (malb. *Leo dasdi*), DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis segusium magistrum canem furaverit, (malb. *Trowidowano tuene chunne*[b])), MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si vero agutarito furaverit, (malb. *chunnovano* malb.), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis canem, qui ligamen noverit, post solis occasum occiderit (malb. *theophano*[c])), DC. den. qui faciunt sol. XV. componat, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis pastoralem canem occiderit aut furaverit (malb. *leosdasdi*[d]) *sive theoprano*), CXX. den. qui faciunt sol. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. IX. De furtis Apium.

§. 1. Si quis apem de intro clavem furaverit, et tectum desuper habuerit (malb. *antidio olethardis*), MDCCC. denariis qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis unam apem, hoc est uno vascello, furaverit de subtecto et sub clave, ubi amplius non fuerint, MDCCC. denariis culpabilis iudicetur, qui faciunt sol. XLV., excepto capitale et delatura.

LEX SAL. EMENDATA.

Tit. VI. De furtis canum.

§. 1. Si quis canem seusium[1]) furaverit aut occiderit, qui magister sit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis vero[e]) seusium reliquum, aut veltrem[2]) porcarium, sive veltrem leporarium, qui et argutarius dicitur, furatus fuerit vel occiderit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis vero canem custodem domus vel curtis, qui in[f]) die ligari solet, ne damnum faciat, post solis occasum solutum furatus fuerit vel occiderit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis[g]) vero canem pastoralem[h]) furatus fuerit vel occiderit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura[i]).

Tit. IX. De furtis apium.

§. 1. Si quis unum vas apium de intro clave aut sub tecto furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis unum vas cum apibus, ubi amplius non fuerit, furaverit, MDCCC. denariis, qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

LEX RIPVARIORVM.

---

e) Deest *vero* in Cod. Bonn. f) Cod. Bamb. omittit *in*. g) Deest in Cod. Bamb. h) Pith. Codd. 4. *pastorem*.
i) In Cod. Bonn. haec adduntur: *Canis qui in dextro armo tonsus est, homo qui eum habuit, cum ipso cane in praesentiam regis veniat.*

§. 2. Si vero unum vasum cum apis foris casa furaverit, ubi amplius non fuerit, et ei fuerit adprobatum, causam superius compensam sol. XLV. culpabilis iudic., exc. cap. et dilat.

§. 3. Si amplius apepus usque ad VI. furaverit, ut aliquid remaniant, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 4. Si vero VI. aut amplius furaverit adhuc, et aliquid remaniant, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinarius IDCCC. fac. sol. XLV. culp. iud., exc. cap. et dilat.

VIII. De Avibus.

§. 1. Si quis accipitrem de arborem furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *horhut*), sunt dinar. CXX. faciunt sol. III. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si quis accepitrem de pertica furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *marahocla*), sunt dinar. DC. faciunt sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si quis unum apem, hoc est unum vasum, ubi amplius non fuerint, furaverit, causam superius conprehensam si convenit observare.

§. 3. Si ad plures vero usque ad sex apes foris tecto furatae fuerint, et ut aliqui remaneant, sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 4. Si vero septem aut amplius furaverit, et si adhuc alique remaneant, sol. XLII. culp. iud., exc. cap. et dil.

Tit. VII. De furtis avium.

§. 1. Si quis accipitrem furaverit de arborem, sol. III. culp. iud.

§. 2. Si quis accipitrem furaverit de perticam, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si q. unum vasum ad apis amplius foras tectum fur. (malb. *xata abchratis*), s. den. DC. q. f. XV. cul. iud.

VII. De Furtis avium.

§. 1. Si q. acceptorem de arbore (malb. *hocticla*), s. den. CXX. f. sol. III. culp. iud., excep. cap. et

§. 3. Si q. acceptorem de pe fur. (malb. *veganus ante te*), s. DC. q. fac. sol. XV. culp. iud., e cap. et dil.

---

a) In marg. *weiape urthefocla weiano anthedio.* b) Baluz. *observari.* c) Cod. Bonn. *scriptum.*

ii vero septem aut ampl
et aliqui remaneant, et ...
ierint (malb. *texara antidio*
dis), MDCCC. denariis qui
sol. XLV. culpabilis iudicetur,
capitale et delatura.

Si quis unum vas cum apibus
a vasa sub tecto aut sub clave
, caussam superius compre-
convenit observare, excepto
et delatura.

Si vero unum vas cum apibus
to, ubi amplius non fuerit, fu-
caussam superius comprehen-
iponat, excepto capitale et de-

Si quis ex plurimis usque ad
foris tecto furaverit, DC. den.
int solid. XV. culpabilis iudi-
xcepto capitale et delatura.

Si autem septem aut amplius
t, ita ut nulla remaneant,
). den. qui faciunt sol. XLV.
is iudicetur, excepto capitale
ura.

VII. De furtis Avium.

Si quis accipitrem furaverit de
(malb. *ortfocla*), CXX. den.
int solidos III. culpabilis iudi-
xcepto capitale et delatura.

Si quis de pertica accipitrem
it (malb. *weiano sive ortfo-*
DC. den. qui faciunt solid.
ilpabilis iudicetur, excepto ca-
t delatura.

Deest haec §. in Cod. Bonn.

§. 3. Si quis unum vas cum apibus inter alia vasa sub tecto aut sub clave furaverit, causam superius comprehensam convenit observare[b].

§. 4. Si vero unum vas cum apibus foris tecto, ubi amplius non fuerit, furaverit, causam superius comprehensam[c]) componat.

§. 5. Si quis ex plurimis usque ad VI. vasa foris tecto furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6. Si vero VII. aut amplius furaverit, et adhuc aliqua remanserint, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 7.[d]) Si autem VII. aut amplius furaverit, ita ut nulla remaneant, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. VII. De furtis avium.

§. 1. Si quis acceptorem[a]) de arbore furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis acceptorem[a]) de pertica furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

a) Cod. Bonn. *accipitrem.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

§. 3. Si quis vero accepitrem de intro clave furaverit, cui fuerit adprobatum (*naobfocla*), sunt dinar. IDCCC. faciunt solidos XLV. culp. iudicitur, exc. cap. et dilat.

§. 4. Si quis ansare furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *sundoleno*), sunt dinarius CXX. faciunt sol. III. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 3. Si quis accipitrem intra clavem furaverit, sol. XLV. culp. ind., exc. cap. et dil.

§. 4. Si quis anserem furaverit, solid. III. culp. ind., exc. cap.

LEX SAL. EX COD. PARIS

§. 2. Si q. acceptorem de intr fur. (malb. *orto fugia*), s IDCCC. q. f. sol. XLV. culp excp. cap. et dil.

§. 4. Si q. sprevario fur. (*sundelino*), sunt den. CCXL. sol. VI. culp. ind., excep. dil.

§. 5. Si q. ansera domestica ta fur. (malb. *sundelino*), su CXX. q. fac. sol. III. cul. ind. cap. et dil.

§. 6. Si q. grui aut cicenum sticum fur. (malb. *hora fuda*) CXX. q. f. sol. III. cul. ind., cap. et dil.

§. 7. Si q. aucellum detrap (malb. *hac falla*), s. den. DC sol. XV. cul. ind., excep. cap.

VIII. De Furtis arboru

§. 1. Si q. pomario domesti pulaverit aut viuolaverit, s. den. q. f. sol. III. culp. ind.

---

[1]) Glos. Pith. *aneta*, *ened.* [2]) Glos. Pith. *gallus*, *coec.*; *gallina*, *henn.*

[a]) Cod. Bonn. *accipitrem.* [b]) Cod. Bamb. *spervarium.* [c]) Cod. Bamb. *domesticam et anetem.* [d]) Pith. Co

. Si quis accipitrem deintro cla-
epositum furaverit (malb. *ort-*
sive weiano pandete), MDCCC.
ciunt solid. XLV. culpabilis iu-
r, excepto capitale et delatura.
. Si quis sparvarium furaverit
. *sucelin*), CXX. den. qui fa-
solid. III. culpabilis iudicetur,
to capitale et delatura.
. Si quis anserem aut anatam do-
am furaverit (malb. *sündleno*),
. den. qui faciunt solid. III. cul-
iudicetur, excepto capitale et
ra.
. Si quis gallum furaverit (malb.
swido), CXX. denariis qui fa-
sol. III. culpabilis iudicetur, ex-
capitale et delatura.
Si quis gallinam furaverit (malb.
pinam), CXX. den. qui faciunt
II. culpabilis iudicetur, excepto
le et delatura.
quis gruem aut cygnum furave-
omesticum (malb. *ortfocla*),
den. qui faciunt solid. III. cul-
iudicetur, excepto capitale et
ra.
8. Si quis turturem de trappa
rit (malb. *acfalla*), DC. den.
ciunt solid. XV. culpabilis iudi-
, excepto capitale et delatura.

VIII. De furtis arborum.

1. Si quis vero pomarium dome-
aut perarium deintus curte aut
curte furaverit aut capulaverit,
. den. qui faciunt sol. III. culpa-
iudicetur.

---

§. 3. Si quis acceptorem[a]) intra clavem repositum furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis sparvarium[b]) furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitali et delatura.

§. 5. Si quis anserem domesticum aut anetam[c])[1]) furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6. Si quis gallum[d]) aut gallinam[2]) furaverit, vel cygnum aut gruam domesticam[e]), CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 7. Si quis turturem de rete[f]) alterius, aut quamlibet aviculam de quolibet[g]) laqueo vel decipula furatus fuerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura

Tit. VIII. De furtis arborum.

§. 1. Si quis pomarium sive quamlibet arborem domesticam extra clausuram exciderit aut furatus fuerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

---

n. e) Cod. Goth. *eiconum aut gruam;* Cod. Guelf. *cicinum vel gruam.* f) Pith. Codd. 2. *Si quis aucellum de trap-*
-averit. Lind. *reti.* g) Cod. Bamb. non habet *aviculam de quolibet.*

IX. De damnum in messe vel in qualibet clausura.

§. 1. Si quis animal aut cavallum vel qualibet pecus in messe sua invinerit, penitus eum vastare non debit;

quod si fecerit et hoc confessus fuerit, capitale in loco restituat, ipsum vero dibilem, qui eum percussit, ad se recoligat;

si vero confessus non fuerit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis in messe sua pecora aliena invinerit, qui pastorem non habent, et eas inclauserit, ut nulli penitus innotiscat, aliqua ex ipsis pecoribus perierit (malb. *tacxaga*), sunt dinar. ICCCC. faciunt sol. XXXV.

Tit. IX. De damnum in messe vel qualibet clausuram inclausam.

§. 1. Si quis animal aut caballum vel quemlibet pecus in messem suam invenerit, penitus eum vastare non debet.

Quod si fecerit et confessus fuerit, capitalia in locum restituat, ipsum vero debilem quem inclusit ad se recipiat.

Si vero confessus non fuerit, et ei fuerit adprobatum, solid. XV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si quis in messem suam pecora aliena invenerit, qui pastorem suum non habent, et eas incluserit, ut nulli penitus innotescat, et aliqua ex ipsis pecoribus perierint, solid. XXXV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 2. Si q. pomario domestico intus in curte aut in horto l. vinea capulaverit aut fur., s. den. DC. q. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 3. Si q. in silva materium alienum capulaverit aut fur. aut incenderit (malb. *leudardi*), s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 4. Si q. in silva alterius ligna fur. (malb. *leodardi*), s. den. DC. q. f. sol. XV. cul. iud.

X. De damno in messe vel in qualibet clausura.

§. 1. Si q. animal aut caballum vel quemlibet pecus in messe sua invenerit, paenitus vastare non debet.

Quod si fecerit et confessus fuerit, capitale in loco restituat, ipsum vero debilem ad se reteneat.

§. 2. Si vero confessus non fuerit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leudardi*), s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud., excep. cap. et dil.

§ 3. Si q. animal aut caballum punxerit vel iumentum (malb. *thradibgia*), s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud., excep. cap. et dil.

§. 4. Si q. in messe sua pecora aliena invenerit, qui pastorem non habent, et eas inclauserit, ut nulli paenitus innotescat, et aliquid ex ipsis pecoribus perierint (malb. *taxata*), s. den. ICCCC. q. f. sol. XV. culp. iud., ex-

---

1) Glos. Pith. *truncaverit vel exciderit; scapellare i. e. excindere, frangere.* Glos. Helmstad. *concapulavit i. e. concidit.* Ecc.

§. 2. Si vero pomarium aut quamlibet arborem domesticam exciderit aut furatus fuerit in horto, similiter DC. denariis culpabilis iudicetur qui faciunt solid. XV.

§. 3. Hanc quoque legem et de vitibus furatis observare iussimus.

§. 4. Si quis in sylva alterius materiamen furatus fuerit, aut incenderit vel concapulaverit, aut ligna alterius furaverit, DC. den. culpabilis iudicetur qui faciunt solid. XV., excepto capitale et delatura.

Tit. X. Si damnum in messe vel in qualibet clausura illatum fuerit.

§. 1. Si quis animal aut caballum vel quodlibet pecus in messe sua invenerit, penitus eum vastare non debet;

quod si fecerit et confessus fuerit, capitale loco restituat, ipse vero debilem ad se recipiat.

Si vero confessus non fuerit et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), DC. denar. qui faciunt solid. XV., excepto capitale delatura.

§. 2. Si quis vero animal, caballum, vel iumentum in furtum pinxerit (malb. *placka*), DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis in messe sua pecora aliena invenerit, quae pastorem non habeant, et ea incluserit, ut nulli penitus innotescat, et aliqua ex ipsis pecoribus perierint (malb. *texaca*), MCCCC. den. qui faciunt solid. XXXV.

§. 2. Si quis vero pomarium aut quamlibet arborem domesticam infra clausuram exciderit aut furatus fuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Hanc quoque legem et de vitibus furatis observari iussimus.

§. 4. Si quis in sylva alterius materiamen[a]) furatus fuerit, aut incenderit vel concapulaverit[1]), aut ligna alterius furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. X. De damno in messe vel in qualibet clausura.

§. 1. Si quis animal aut caballum vel quodlibet pecus in messe sua invenerit, penitus eum laedere non debet.

§. 2. Quod si fecerit et confessus fuerit, capitale in locum[b]) restituat, ipsum vero debile quod percussit ad se recipiat.

§. 3. Si vero confessus non fuerit et inde fuerit convictus, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis animal aut caballum aut iumentum in furto[c]) punxerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis in messe sua pecora aliena invenerit, quae pastorem non habeant, et ea inclauserit[d]), et nulli penitus innotescat[e]), et aliqua ex ipsis pecoribus perierint, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis

Tit. LXXVI. De materiamine vel lignis furatis.

Si quis Ripuarius in sylva communi seu Regis vel alicuius locata materiamen vel ligna fissa abstulerit, XV. solidis culpabilis iudicetur. Sic de venationibus vel de piscationibus; quia non res possessa est, sed de ligno agitur. Aut si negaverit, cum VI.[f]) iuret.

a) Codd. Pith. 3., Bonn. et Bamb. *matriamen.* b) Cod. Bamb. *in loco.* c) Codd. Guelf. *in furtu* et *in furtum.* Pith. contra Codd. auctoritatem *incluserit.* e) Cod. Bonn. *innotuerit.* f) Hérold. et Codd. Met. et Reg. *cum tribus*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

culp. iud., exceptum capitale in loco restituat.

§. 3. Si quis animalem aut quodlibet pecus per sua negligentiam nocuerit, et ipse fuerit confessus, capitale in loco restituat, illum debilem ad se recipiat aut recoligat.
Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinarius DC. fac. sol. XV. culpab. iud., exc. cap. et dilat.

§. 4. Si alicuius porci aut quemlibet pecora, ipsum costodientem, in messe aliena cucurrent, et illum necantem, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 5. Si quis vero pecora de damnum in clausura fuerint, qui eas violenter expellere praesumserit (malb. *excuto*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iudicitur.

§. 6. Si quis vero pecora de damnum ad domo, cuius messe vastaverint, minantur, qui eas excutere praesumserit (malb. *scuto*), sunt dinar. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 7. Si vero pecora de damno in clausura fuerint, ille cuius pecora sunt damno in stematum reddat, et insuper decem dinarius culp. iudicitur.

§. 8. Si vero per inimiciciam aut per superbia sepem alienam aperuerit, et in messe, in prato, in vinia vel qualibet laborem pecora miserit, cuius labor est, si convinctus eum fuerit ad testibus, stematum damnum reddat (malb. *leodardi*), et insuper dinar. ICC. faciunt sol. XXX. culp. iudic.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 3. Si quis animal aut quodlibet pecus per suam neglegentiam nocuerit, et ipse fuerit confessus, capitale in locum restituam;

si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, solid. XV. culp. iud.

§. 4. Si alicuius porci aut qualibet pecora, ipso custodiente, in messem alienam cucurrerint, et illo non negante ei fuerit adprobatum, sol. XV. culp. iud.

§. 5. Si cui pecora de damno inclusa fuerint, quas violenter expellere praesumserit, sol. XV. culp. iud.

§. 6. Si vero de damno inclusa fuerint, ille cuius pecora sunt damnum intomatum reddat, et insuper X. din. culp. iud.

§. 7. Si quis vero aut per inimicitiam aut per superbiam sepem alienam aperuerit, et messem aut inprobatam, vel in quolibet labore pecora sua miserit, cuius laborem, si eum convictus fuerit contestibus, intomatum damnum reddat et sol. XXX. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

cepto capitale et dilatura.

§. 5. Si q. animal vel quemlibet pecus per sua negligentia nocuerit, et huius dominus ei confessus fuerit, capitale in loco restituat.

§. 6. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum (malb. *leudardi*), s. den. DC. q. f. sol. XV., excep. cap. et dil.

§. 7. Si q. alicui porci aut quolibet pecora, custodiente pastore, in messe aliena incurrerent, et illo negante si fuerit adprobatum (malb. *antesito*), sunt den. DC. q. f. sol. XV. cul. iud., excp. cap. et dil.

§. 9. Si vero per inimicitia aut per superbia pecora de damno, cuius messe vastaverit, aut inclausa fuerint, expellere aut excutere, dum ad damnum illius minaverunt, praesumpserit (malb. *chisto*), sunt den. DC. q. f. sol. XV. cul. iud.

§. 8. Si q. pecora de damno inclausa fuerint, damno estimato reddat, et insuper den. X. solvat.

§. 10. Si q. saepem alienam aperuerit, et in messe aut in quolibet labore pecora miserit, si convictus cum testibus fuerit, ei, cui labor est, damno aestimato reddat, et insuper (malb. *leudardi*) s. den. ICC. q. f. sol. XXX. culp. iud.

---

a) Cod. Bamb. *recolliget*. b) Cod. Bamb. *clausa*. c) Cod. Bamb. et Baluz. *minantur*. d) Cod. Reg. *taxaga*; Cod. Corbion. *texaca*, quo verbo fere semper utitur, ubi alii Codd. *furtum* habent. e) Cod. Met. *restituat*.

bilis iudicetur, excepto capitale latura.

4. Si quis animal aut quodlibet per suam negligentiam nocuerit nfessus fuerit, capitale in loco uat;

ro negaverit, sed tamen victus (malb. *leodardi*), DC. den. qui it solid. XV. culpabilis iudicetur, to capitale et delatura.

. Si alicuius porci aut quodlibet , pastore illud custodiente, in n alienam cucurrerit, et ipso ne- si ei fuerit adprobatum (malb. *rdi sive ande sitto*), ipso negante robatum fuerit, DC. den. faciunt V. culpabilis iudicetur, excepto le et delatura.

. Si cuius pecora de damno, cum labores vastantur, aut incladan- ut in domum minantur, et ea expellere aut excutere praesum- (malb. *schoto*), DC. den. qui t solidos XV. culpabilis iudicetur, to capitale et delatura.

. Si vero pecora de damno inclau- rint, ille cuius pecora sunt aestima- ddat, insuper X. denar. culpabilis tur, excepto capitale et delatura.

. Si quis autem per inimicitiam r superbiam sepem alienam ru- et in messem, aut in pratum, vel emlibet laborem pecora miserit, uius est labor, testibus eum con- , ei reputetur damnum et aesti- reddet (malb. *leodardi*), MCC. qui faciunt solidos XXX. cul- iudicetur, excepto capitale et ra.

---

iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6. Si quis animal vel quodlibet pecus per suam negligentiam nocuerit et hoc domino eius confessus fuerit, capitale in locum restituat, et illud debile ad se recolligat[e]).

§. 7. Si vero negaverit, sed tamen convictus fuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 8. Si alicuius porci aut quaelibet pecora, pastore custodiente, in messem alienam cucurrerint, et ille negando fuerit convictus, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 9. Si qua pecora propter damnum messis alienae inclausa[b]) fuerint aut minentur[e]), qui ea excutere vel expellere praesumpserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 10. Si alicuius pecora propter damnum inclausa fuerint, damnum aestimatum reddat, et insuper X. denarios persolvat.

§. 11. Si quis propter inimicitiam aut propter superbiam sepem alienam aperuerit, aut in messem, aut in pratum, vel in vineam, sive in quemlibet laborem quaelibet pecora miserit, et testib fuerit convictus, ei, cuius labor est, aestimationem damni reddat, et insuper MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

Tit. LXXXII. De damno in messe vel in clausura.

§. 1. Si quis Ripuarius in messe aliena vel in quacunque libet clausura damnum fecerit, aestimatione damni culpabilis iudicetur; si autem negaverit et convictus fuerit, capitale cum furto[d]) et delatura culpabilis iudicetur[e]).

§. 2. Si quis peculium alienum in messe adprehensum ad parcum[f]) minare non permiserit, XV. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret, quod hoc non fecisset.

---

f) Sic Til. et Lind.; Her. et Walt. *parricum;* Cod. Reg. *parricium;* Codd. Corbion. et Bamb. *paricum* et *parium.*

X. De servis vel mancipiis furatis.

§. 1. Si quis servum aut ancilla, cavallum vel iumentum furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *teoducco*), sunt dinar. ĪCCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud.

§. 2. Si servus aut ancilla cum ipsum ingenuo de rebus domini sui aliquid portaverit, dum sunt dinarius, quicquid ille potest de mancipia ipsa restituat, sicut superius diximus, exc. cap. et dil. culp. iud.

§. 3. Si quis ancilla prodederit, sol. XXXV., si pro vinitore, si fabrum, si carpentario valente sol. XXX. (malb. *teodocco*), sunt dinar. ĪIDCCCLXXX. faciunt sol. LXXXV., cui fuerit adprobatum, culp. iudicitur.

XXXIV. §. 5. Si quis vasum ad ministerium quod est *Strogau*, puella ad ministerium, aut fabro ferrario, vel aurefice, aut porcario furaverit aut occideret, cui fuerit adprobatum (malb. *taxaga aut ambitania*), sunt din. ĪCCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud. intro fretum et faidum, sunt sol. XLV. sunt sol. LXXV.

Tit. X. De servis et ancillis furatis.

§. 1. Si quis servus aut ancilla cum ipso ingenuo de rebus domini sui aliquid portaverit, sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dil., atque causam, quae superius diximus, adhuc amplius culp. iud.

§. 2. Si quis ancillam perdiderit valente sol. XXV., si porcario, venatore, si fabrum aut carpentarium vel stratorem, sol. LXX. culp. iud.

XXXV. §. 6. Si quis puerum ad ministerium quod est thoragao, puella ad ministerium, aut fabrum ferrarium aut aurificem furaverit aut occiderit, aut porcario, in facto et freto sol. XV., in summa simul sol. LXXV. culp. iud.

XI. De Servis vel manci Furatis.

§. 1. Si q. servum aut ancilla et ei fuerit adprobatum (malb. *taxata*), s. den. ĪCCCC. q. f. XXXV. culp. iud.

§. 3. Si q. servus aut ancilla ad minem ingenuum de re sui domini quid deportaverit de taxaca, qui recepit (malb. *theobardo*), s. den. q. f. sol. XV. culp. iud., excep. et dil.

§. 2. Si q. servum perdiderit ancilla valentes sol. XXV. fur., si tario, si venatore, si fabro, si ca tario, si stratore valente sol. d. I fur. aut occisserit (malb. *trach xaca*), sunt den. ĪCCCC. q. f. sol culp. iud., excep. cap. et dil.

---

1) Glos. Pith. *scantio*, *pincerna*. — a) In Cod. Bamb. *sol. XV. culp. iud., exc. cap. et del.* b) Baluz. M

L. De servis mancipiis furatis.

. quis servus aut ancilla, ca-
it iumentum alterius furave-
›. *theu tha texaca*), MCCCC.
i faciunt sol. XXXV. culpa-
etur, excepto capitale et de-

i quis servum alienum fura-
occiderit, aut vendiderit, aut
dimiserit, et ei fuerit adpro-
alb. *theu texaca*), MCCCC.
faciunt solid. XXXV. culpa-
›etur, excepto capitale et de-
› ancilla vero solidos XXX.
i quis servus aut ancilla cum
›genuo de rebus domini sui
eportaverit (malb. *leudar-*
den. qui faciunt sol. XV.
iudicetur, excepto capitale
a.
i quis servum puledrum fu-
malb. *usudredo*), MDCCC.
i faciunt sol. XLV. culpabi-
tur, excepto capitale et de-

Si quis maiorem, infestorem,
m[1]), mariscalcum, stratorem,
›rrarium, aurificem, sive car-
›, vinitorem, vel porcarium,
›terialem furaverit, aut occi-
›l vendiderit valentem soli-
V. (malb. *theuca texara*),
den. q. faciunt sol. culpabi-
›tur, excepto capitale et de-

i vero maiorissam aut ancil-
sterialem valentem sol. XXV.,
›m causam convenit observare.
In alio Pacto dicit de ipsis
henca texaca is mala texa-
›*a texaca, amba othonia*),
›aec sol. in summa LXXXV.

Tit. XI. De servis vel mancipiis furatis.

§. 1. Si quis servum aut ancillam alterius furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis servum alienum occiderit, aut vendiderit, vel ingenuum dimiserit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si servus aut ancilla cum ipso ingenuo de rebus domini sui aliquid portaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV., excepto capitale et delatura, atque causam quam superius diximus, culpabilis iudicetur[a]).

§. 6. Si quis puerum aut puellam de ministerio dominorum furaverit, M. denarios qui faciunt solidos XXV.[b]) in capitale restituat, et insuper MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur[c]).

§. 5. Si quis servum aut ancillam valentem solidos XV. aut XXV. furaverit aut vendiderit, seu porcarium, aut fabrum, sive vinitorem[d]), vel molinarium, aut carpentarium, sive venatorem[e]), aut quemcunque artificem, MMDCCC. denariis qui faciunt solidos LXX. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. VIII. De homicidiis servorum.

Si quis servum interfecerit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret, quod hoc non fecisset.

XXXV. c) Cod. Bonn. omittit *M. den... insuper*, additque in f. *exc. cap. et del.* d) Cod. Bonn. habet *venatorem*, mox
m. e) In uno Cod. Pith. additur *sive scantionem*.

XI. De furtis ingenuorum.

§. 1. Si quis ingenuus foris casa, quod valit duus dinarius, furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinar. DC. faciunt sol. XV. culpabilis iudicitur, excepto capitale et dilatura.

§. 2. Si vero foris casa, quod valit XL. dinarius, furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *texxagas*), dinar. ICCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 3. Si quis ingenuus effracturas fecerit et ei fuerit adprobatum (malb. *antedio*), sunt dinar. ICC. faciunt sol. XXX. culp. iud., exceptum cap. et dilatura.

§. 4. Si vero super V. dinarios furaverit et ei fuerit adprobatum (malberg. *antedio*), sunt dinarius DC. faciunt solidos quindicem culpabilis iudicetur, exc. capit. et dilat.

§. 5. Si vero clavem effregerit aut adulteraverit, et in domum eingressus fuerit, et in furtum aliquid tullerit, et ei fuerit adprobatum (malb. *antedio*), sunt din. IDCCC. faciunt solidos XLV. culp. iudicitur, exc. cap. et dilatura.

§. 6. Si vero nihil tullerit, ut fugiens evadat, taliter propter effracturam tantum ICCCC. dinar. faciunt sol. XXXV. culp. iud.

Tit. XI. De furtis ingenuorum vel fracturas.

§. 1. Si vero ingenuus de foris casa, quod valent duo dinarii, furaverit, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si vero foris casa, quod valent XL. dinarii, furaverit, XXXV. sol. culp. iud.

§. 3. Si quis ingenuus effractura fecerit, quod valent (*duo*) din., furaverit, sol. XXX. culp. iud.

§. 4. Si quis, quod valent super L. din., furaverit, XXXV. sol. culp. iud., exc. cap. et dil.

§. 5. Si vero clavem effrigerit, XL. sol. culp. iud.

§. 6. Si vero nihil tulerit, ut fugens evadat, propter effracturam tantum XXX. sol. culp. iud.

§. 4. Si q. homo ingenuus s alienum intaxaicam secum involu xerit, aut aliquid cum ipso bit negociat (malb. *cheolasina*), s DC. q. f. sol. XV. culp. iudicet

XII. De Furtis ingenuor vel effracturis.

§. 1. Si q. homo ingenuus d casa, quod valent duo den., fur. (*taxaca*), s. den. DC. q. f. so cul. iud.

§. 2. Si vero foris casa, quo lent XL. den., fur. (malb. *ta* s. den. ICCCC. q. f. sol. XXX iud., excp. cap. et dil.

§. 3. Si vero homo ingenuus de intus casa fur., aut clavem in aut adulteraverit, aut exinde alic furtum portaverit (malb. *anti* s. den. IDCCC. q. f. sol. XLV iud., excp. cap. et dil.

§. 4. Si q. clavem effrigerit e exinde portaverit (malb. *norc* s. den. ICCC. q. f. sol. XXXV iud.

---

[1]) Glos. Cod. Thuan. *et eam furtive aperit.* [2]) Glos. Pith. *intra tecta*; Glos. Est. *i. e. mercatum.*

[a]) In marg. *MCC. den. qui faciunt sol.* XXX. [b]) Cod. Bamb. *texaca*, Cod. Est. *taxetam.* [c]) Baluz. *effracturi*

ciunt denar. MMMCC. culpabilicetur, excepto capitale et de-

. Si quis homo ingenuus in teecum duxerit, aut aliquid cum gotiaverit (malb. *theulasina*), lenar. qui faciunt solidos XV. ilis iudicetur, excepto capitale atura.

KII. De furtis Ingenuorum vel effracturis.

. Si quis vero ingenuus de foris uod valent duo denarii, furaverit . *leudardi*), DC. den. qui faciunt XV. culpabilis iudicetur, excepto e et delatura.

: Si quis vero de foris casa, quod len. XL., furaverit (malb. *te-* , MCCCC. denar. qui faciunt so- XXV.[a]) culpabilis iudicetur, ex- capitale et delatura.

. Si vero ingenuus de intus caiverit aut fregerit, quod valent en. (malb. *antidio*), MDCCC. ciunt sol. XLV. culpabilis iudiexcepto capitale et delatura.

. Si quis vero supra quinque os furaverit deintro clavem, C. den. qui faciunt sol. XXXV. ilis iudicetur, excepto capitale atura.

. Si vero ingenuus clavem effreaut adulteraverit, et sic domum us fuerit, et per furtum aliquid (malb. *antidio*), MDCCC. den. iunt sol. XLV. culpabilis iudiexcepto capitale et delatura.

i. Si vero effregerit et nihil , et fugiens evadit, propter efam tantum MCC. denar. qui sol. XXX. culpabilis iudicecepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis homo ingenuus alienum servum in texaga[b]) [2]) secum duxerit, aut aliquid cum eo negotiaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. XII. De furtis ingenuorum vel infracturis[c]).

§. 1. Si quis ingenuus foris casa[d]), quod valet II. denarios, furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si vero foris casa, quod valet XL. denarios, furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis ingenuus casam effregerit et, quod valet II. denarios, furaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si vero V. aut[e]) supra V. denarios furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis ingenuus clavem effregerit aut adulteraverit[1]), et sic domum ingressus fuerit, et inde aliquid per furtum tulerit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6. Si vero nihil tulerit, sed fugiens evaserit, propter effracturam tantum MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur[f]).

[a]) Lind. Cod. unus *si quis homo ingen. de foris casa.* ... *apitale et delatura.*

[e]) Cod. Bonn. omittit *V. aut.*

[f]) Cod. Bamb. addit *ex-*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XII. De furtis servorum vel effracturis.

§. 1. Si quis servus foris casa, quod valit dinarius, furaverit, et ei fuerit adprobatum (m a l b. *falcono*), sunt din. CXX. faciunt sol. III. pro dorsum suum, aut CXX. flagellus suscipiat.

§. 2. Si vero, quod valit XL. dinar., involaverit, aut castretur aut CCXL. dinar. qui fac. sol. VI. culp. iud.; dominus vero servi capit. in loco restituat.

XIII. De rapto ingenuorum vel mulierum.

§. 1. Si tres hominis ingenuam puellam de casa rapuerint (m a l b. *malzantania*), id est millinus docentinus dinarius, quod evenit tricinus sol., illi tres solvabant;

illi qui super tres fuerint, docentinus dinarius, hoc est quinus sol., quisque illorum culp. iud.

§. 2. Qui cum sagittos fuerint, docentinus dinarius qui faciunt sol. ternus culp. iudic.

§. 3. Quisque illorum raptorum vero IID. din. faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 4. Si vero puella, qui traitur, in verbo regis fuerit, ereus inde ex iendis sol. LXII. culp. iudicitur.

§. 5. Si vero puer regius vel letus ingenua puella traxerit, de vita componat.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XII. De fractura vel furtis servorum.

§. 1. Si quis servus de foris casa, quod valent duo din., furaverit, et ei fuerit adprobatum, exc. cap. et dil., aut flagellis CXX. accipiat, aut solidos tres reddat.

§. 2. Si vero furaverit, quod valent XL. din., aut castretur aut VI. solid. reddat; dommus vero servi, qui furtum fecit, cap. in locum restituat.

Tit. XIII. De raptum ingenuorum vel mulierum.

§. 1. Si tres homines ingenuam puellam de casam rapuerint, trigenos XXX. sol. culp. iud.

§. 2. Illi vero qui super tres fuerint, unusquisque ex illis quinos solidos culp. iud.

§. 3. Qui cum sagittas fuerint, unusquisque tres solidos culp. iud.

§. 4. Raptae vero sol. LXII. culp. iud.

§. 5. Si vero puella ipsa, quae trahitur, in verbo regis fuerit, fredus exinde solid. LXII. exigantur.

§. 6. Si vero puer regius fuerit vel ledus, qui ingenuam puellam traxerit, de vita componat.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XIIII. De Furtis Servorum

§. 1. Si quis servus de foris quod valent duo den., fur., excp et dil., aut flagellus CXX. ictos piat, aut pro dorso suo CXX. d f. sol. III. culp. iud.

§.2. Si vero fur., quod val. XL. aut castretur aut CCXL. den. q. VI. reddat; dominus vero servi furtum fec., cap. in loco restitua

XIV. De Raptu ingenuor

§. 1. Si quis tres homines in puella de casa aut de screona r rint (m a l b. *antonio*), s. den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

§. 2. Qui super tres fuerint, d tinos den. q. f. sol. V. unusq eorum culp. iud.

§. 3. Illi vero qui cum sagitta rint, ternos sol. conponere unusquisque eorum.

Raptor vero IID. den. q. f. sol. L cogatur exsolvere.

§. 4. Si vero puer regis ve ingenua femina traxerit, tunc d conponat.

---

1) Glos. Cod. Thuan. *fiscalinus vel sanctuarius.* —— a) Cod. Bamb. et Baluz. addunt *vel infracturis.* b) Cod. [...] et Baluz. addunt *excepto capitale et delatura.* c) Cod. Bonn. *De ingenuarum puellarum raptoribus.* d) Sic Pith. et [...] Codd. Thuan. et Bamb.; Cod. Bonn. *creuma;* vulgo *screona.* e) Deest ap. Baluz. et in Cod. Bamb. f) Cod. Bamb. [...]

XIII. De furtis Servorum vel effracturis.

.. Si quis servus foris casa, quod t duo denarii, furaverit, et ei adprobatum, aut centum viginti accipiat, aut CXX. den. qui fa- solid. III. culpabilis iudicetur, to capitale et delatura.

2. Si vero furaverit, quod valent denarii, aut castretur aut CCXL. qui faciunt sol. VI. reddat; domi- nro servi eius, qui furtum fecerit, le et delaturam in loco restituat.

XIV. De Ingenuis homini- s qui mulieres ingenuas rapiunt.

1. Si qui tres homines ingenuam m de casa aut de screona ra- nt (malb. *authumia*), MCC. den. iciunt sol. XXX. culpabilis iudi- , excepto capitale et delatura.

2. Illi vero qui super tres fue- CC. den. qui faciunt sol. V. cul- is iudicentur, excepto capitale et ura.

3. Qui cum sagittis fuerint, unus- ue illorum CXX. den. qui faciunt III. culpabilis iudicetur, excepto ale et delatura.

4. Raptor vero MMD. den. qui nt solid. LXII. cum dimidio cul- is iudicetur, excepto capitale et ura.

5. Si vero puella, quae trahitur, rbo Regis fuerit, propter fredum). den. qui faciunt sol. LXII. et lium cogatur persolvere, excepto ale et delatura.

6. Si quis puer regis vel lidus uam foeminam traxerit, de vita ponat.

Tit. XIII. De furtis servorum[a].

§. 1. Si quis servus foris casa, quod valet duos denarios, furaverit, et inde convictus fuerit, aut flagellis CXX. ictus accipiat, aut pro dorso suo CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpa- bilis iudicetur[b]).

§. 2. Si vero furaverit, quod valet XL. denarios, aut castretur aut CCXL. denarios qui faciunt solidos VI. reddat; dominus autem servi, qui furtum fe- cerit, capitale in locum restituat.

Tit. XIV. De ingenuis homini- bus qui ingenuas mulieres rapiunt[c]).

§. 1. Si III. homines ingenuam puel- lam de casa aut de screuna[d]) rapue- rint, unusquisque eorum MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iu- dicetur.

§. 2. Illi vero[e]) alii qui super III. fuerint, unusquisque eorum CC. de- nariis qui faciunt solidos V. culpabilis iudicetur.

§. 3. Qui cum sagittis fuerint, unus- quisque eorum[f]) CC. denariis qui fa- ciunt solidos V. culpabilis iudicetur.

§. 4. Raptor vero MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudi- cetur.

§. 5. Si vero puella, quae trahitur, in verbo Regis fuerit, propter fredum MMD. denarios qui faciunt solidos LXII. S. cogatur persolvere.

§. 6. Si vero puer Regis vel litus[g])[l]) ingenuam feminam traxerit, de vita componat.

Tit. XXIX. De furtis servorum.

Quod si servus furtum fecerit, do- minus eius XXXVI. solidis culpabi- lis iudicetur, excepto capitale et de- latura, quae restituat[h]).

Tit. XXXIV. De raptu ingenua- rum[i]) mulierum.

§. 1. Si quis ingenuus homo inge- nuam feminam rapuerit, CC. solidis noxius iudicetur; quod si III. inge- nui cum ipso fuerint, unusquisque eo- rum LX. solidis noxius iudicetur, et quanti super illos IV. fuerint, unus- quisque XV. solidis noxius iudicetur[k]).

§. 2. Quod si regius aut ecclesiasti- cus homo hoc fecerit, C. solidis cul- pabilis iudicetur.

§. 3. Similiter illi III. qui ei auxi- lium praebuerint[l]), unusquisque XXX. solidis culpabilis iudicetur, et quanti super hos[m]) fuerint, unusquisque oc- tavo semisolido multetur.

§. 4. Quod si servus hoc fecerit, de vita componat.

---

g) Baluz. et Cod. Bamb. *lidus*. h) Sic Til. et Lind.; Sichard. *excepto eo quod cap. et del. restituat*; vulgo *excepto capi- t delaturam restituat.* i) Herold. et Cod. Bamb. *ingenuorum vel.* k) Codd. Met., Corbion. et Sangal. *noxii iudi- r.* l) Cod. Corbion. *auxiliaverint.* m) Cod. Bamb. *superius.*

§. 6. Si vero ingenuum quemcunque de illis sua voluntatem secuta fuerit, ingenuetatem suam perdit.
Si quam sponsam aliena tullerit et sibi coniugium copolaverit (malb. *antedio*), sunt din. IID. faciunt sol. LXII. culp. iud.

XIV. De supervenientes vel expoliacionibus.

§. 1. Si quis hominem ingenuum insuperventum expoliaverit et ei fue-

§. 7. Si vero feminam ingenuam quicunque de illis sua voluntate secuta fuerit, ingenuitatem suam amittat.

§. 8. Si quis sponsam alienam tulerit, sibi in coniugium copulaverit, solid. LXII. culp. iud.

Tit. XIV. De superventis vel expoliationibus.

§. 1. Si quis hominem ingenuum insuperventum expoliaverit, sol. LXII.

§. 5. Si vero ingenua femi cumque de illis sua voluptate fuerit, ingenuitate sua perdat.

§. 6. Si quis sponsam aliena rit et sibi in coniugium soc (malb. *andratheo*), s. den. III sol. LXII. s. culp. iud.

§. 7. Si quis puella desponsat ti ducente ad maritum aliqu inviam adsallierit et ipsam v mechatus fuerit (malb. *gauge* s. den. VIII. q. f. sol. CC. cu

XV. De Superventis vel liationibus.

§. 1. Si quis hominem ingenuu pervento expoliaverit (malb.

1) Glos. vet. barb. Mss. *ademtis*, *tultis*. Bign. 2) Glos. Pith. *druchte*, *sponsata*; Glos. Est. *i. e. per nuptiatores*.

a) In marg. *priserit*, *capulaverit alias*. b) In capitulorum quidem indice Herold. distinguit Titt. XVI. et XVII., in libro nonnisi unum exhibet, utriusque rubrica insignitum; inde, cum neque seriem vel numerum titulorum immutare, neque ex §§. 5 novum capitulum nobis licuerit formare, gemino numero hunc tit. notavimus. c) Sic Cod. Bonn.; Baluz. *quemquam*, Lind

. Si vero ingenua foemina aliunque de illis sua voluntate secuerit, ingenuitatem suam perdat.
. Si quis puellam sponsatam tut sibi in coniugium sociaverit[a]),). ana stheo), MMD. den. qui sol. LXII. cum dimidio culpaudicetur.
Sponso autem eius DC. den. qui sol. XV. culpabilis iudicetur.
0. Si quis puellam sponsatam ducente ad maritum, et eam aliquis adsallierit et cum ipsa er moechatus fuerit (malb. chaldo), VIIIM. den. qui faciunt CC. culpabilis iudicetur.
2. Si quis sororem, aut fratris fiaut certe alterius gradus consoi, aut fratris uxorem aut avuneleratis nuptiis sibi iunxerit, huic subiaceat, ut a tali consortio tur, atque etiam, si filios habueon habeantur legittimi haeredes, famia sint notati.
3. Si quis ingenuam foeminam ellam, contubernio facto, seu in aut quolibet loco adsalierit, et lli inferre praesumpserit, tam quam plurimi, qui in ipsa viofuerint admixti, CC. solid. unuse ipsorum culpabilis iudicetur. dhuc de illo contubernio remanqui scelus istud non admisisse itur et tamen ibidem fuerint, si aut minori numero quam tres , eorum quilibet pro ipsis XLV. lpabilis iudicetur.

XVI. et XVII.[b]) De Superntis vel Expoliationibus.

Si quis hominem ingenuum sutum expoliaverit (malb. mose-

§. 7. Si vero ingenua femina quemcunque[c]) de illis sua voluntate secuta fuerit, ingenuitatem suam perdat.

§. 8. Si quis sponsam alienam tulerit[1]) et sibi in coniugium copulaverit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 9. Sponso autem eius DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 10. Si quis puellam, quae druchte[d])[2]) ducitur ad maritum, in via adsalierit et cum ipsa violenter moechatus fuerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 16.[e]) Si quis sororem[f]), aut fratris filiam, aut certe alterius[g]) gradus consobrinam, aut fratris uxorem aut avunculi[h]) sceleratis nuptiis sibi iunxerit, huic poenae subiaceat, ut a tali consortio separetur, atque etiam, si filios habuerint, non habeantur legitimi heredes, sed infamia sint notati.

Tit. XV. De eo qui hominem ingenuum expoliaverit[i]).

§. 1. Si quis hominem ingenuum in superventu[k]) expoliaverit, MMD. de-

Tit. LXIX. De eo qui Regi infidelis extiterit[l]).

§. 1. Si quis homo Regi infidelis extiterit, de vita componat, et omnes res eius fisco censeantur.

§. 2. Si autem quis proximum sanguinis interfecerit vel incestum commiserit, exilium sustineat, et omnes res eius fisco censeantur.

---

quemque. [d]) Codd. Guelf. unus dructhe, alter de dructe; Cod. Bonn. dructe; Cod. Est. tracte. [e]) Haec Bignonio, in Codd. Thuan., Oisel. et Met. occurrit, itidem in Bonn.; in plerisque deest. [f]) Sic Codd. Bonn. et pluresque Lind. atque Baluz.; vulgo sororis. [g]) Pith. Codd. 2. et Cod. Oiselii ulterius. [h]) Cod. Bonn. inserit o; Cod. Est. pro fr. ux. a. avunc. legit avunculam. [i]) Pith. Codd. 2. de superventis vel expoliationibus. [k]) Cod. insuperventum. [m]) Cod. Bamb. extitit.

rit adprobatum (malb. *murdo*), sunt dinar. IID. faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 2. Si vero Romanum Franco Saligo expoliaverit, et certa non fuerit, per XXV. se iuratores exsolbat, medius tamen electûs se iuratores non potuerit invenire (malb. *murdo*), aut ad inium ambulat, aut IID. din. qui faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 3. Si vero certa probatio non fuerit, XX. se iuratores exsolvat, medius tamen electus se iuratores non potuerit invenire (malb. *murdo*), sunt din. ICC. faciunt sol. XXX., si adprobatus fuerit, culp. iud.

§. 4. Si quis hominem migrantem adsallierit et ei fuerit adprobatum, sol. CC. culp. iud.

§. 5. Si quis hominem, qui admigrare voluerit et de rege abuerit praeceptum, et abundivit in mallum publico, et aliquid ex ordinacionem regis arrestare praesumserit (malb. *alachtaco*), sunt VIIII. faciunt sol. CC. culp. iud.

§. 6. Si quis villa aliena adsallierit, quanti in eum superventum probati fuerint fuisse nuscuntur, sexagenis senies sol. culp. iud.

culp. iud.

§. 2. Si romanus homo barbarum expoliaverit salicom, causa superius comprehensa convenit observare.

§. 3. Si vero francus romanum expoliaverit, sol. XXX. culp. iud.

§. 5. Si quis hominem migrantem assalierit (matt. *turpefalti*), hoc est, quanti in eo contubernio vel superventi fuerint fuisse probantur, LXII. sol. unusquisque ex illis culp. iud.

§. 4. Si quis hominem, qui alicubi manere disponit et de regem habet praecepta, et sibi habundavit in mallo publico, et aliqui extra ordinatione dominica ei testare praesumit, CC. sol. culp. iud.

Tit. XLII. §. 5. Si quis villam alienam expoliaverit et res invaserit (mat. *malach faltio*), sunt din. II. DC. qui faciunt sol. LXII. culp. iud.

s. den. IID. q. f. sol. LXII. s. iud.

§. 2. Si quis Romanus homo baro expoliaverit (malb. *musid* den. IID. q. f. sol. LXII. s. cul

§. 3. Si quis francus homo Rc expol. (malb. *musido*), s. den. I(f. sol. XXX. cul. iud.

§. 4. Si quis homo qualicubi r re disponit, et de Rege habet ca se habundivit in mallo publico, quis extra ordinatione Regis i aut adsallire eum praesumpserit (i *alachra et huvialacina*), s. den. \ q. f. sol. CC. cul. iud.

XVI. De eo qui alterius v adsallit.

§. 1. Si quis villam alienam ad rit (malb. *alafalmo*), s. den. I f. sol. XXX. cul. iud.

---

1) Glos. Pith. *auxilio*. — 2) Lind. Codd. *hominem*. 3) Sic Codd. Thuan. et Bamb. cum Baluz. et Lind.; Cod.

MD. den. qui faciunt sol. LXXX.
imidio culpabilis iudicetur.

. Si vero Romanus Barbarus
m Francum expoliaverit, caus-
uperius comprehensam convenit
are.

. Si vero Francus Romanum
iverit (malb. *mosedo*), MCC.
ui faciunt solid. XXX. culpabi-
icetur.

. Si quis hominem, qui alicubi
e disponit, et dirigere habet
ptum Regis, et si aliunde ierit
llum publicum, et aliquis extra
tionem Regis restare eum fa-
t adsalire praesumpserit (malb.
cis via lacina), VIIIM. den. qui
solid. CC. culpabilis iudicetur.

XVIII. De eo qui Villam alienam adsalierit.

. Si quis vil-
mam adsallie-
lb. *alac fal-*
MCC. den.
ciunt solidos
culpabilis iu-
.

Tit. XLV. §. 4. Si quis contubernio facto villas alienas cum tribus effregerit (malb. *a lat faltheo*), IIIMCXX. denar. qui faciunt solid. LXXVIII. culpabilis iudicetur.

---

nariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si Romanus homo[a]) Francum expoliaverit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si vero Francus Romanum expoliaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis hominem praeceptum Regis habentem contra ordinationem Regis adsalire, vel viae laciniam[b]) ei facere praesumpserit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

Tit. XVI. De eo qui villam alienam adsalierit[c]).

§. 1. Si quis villam alienam adsalierit[d]), ipse et omnes qui convicti fuerint, quod in eius contubernio[1]) fuissent, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S.[e]) unusquisque ipsorum culpabilis iudicetur.

---

ziniam; Cod. Est. *violentiam.* c) Baluz. hic et infra *adsallierit.* d) Cod. Est. addit *cum collecta.* e) Desunt quae sequuntur-
mo vetustissimo exemplari Pithoei.

LEX SAL. EX COD. GVELF.		LEX SAL. EX COD. MONAC.		LEX. SAL. EX. COD. PARIS.
				§. 2. Si quis villam adsallierit, et hostiá frigerit, et canes occisserit, aut homines placaverit, aut exinde in carrosa aliquid duxerit (m a l b. *turripheathis*), s. den. VIII. q. f. CC. cul. iud.
§. 7. Si quis hominem dormientem in furtum expoliaverit, et ei fuerit adprobatum (m a l b. *friomurdum*), sunt din. IV. faciunt sol. C. culp. iud.	LXIII. §. 2. Si quis hominem dimente expoliaviret, sol. C. culp. iud.	Tit. XIV. §. 8. Si quis hominem dormientem expoliaverit, sol. C. culp. iud.	Tit. LXI. §. 3. Si quis hominem dormientem expoliaverit, C. sol. culp. iud.	XV. §. 5. Si quis hominem ingenuum dormientem expoliaverit (m a l b. *prio mosido*), s. den. q. f. sol. C. culp. iud.
	LVI. De Corporibus expoliatis.		**Tit. LV. De corporibus expoliatis.**	**XVIII.**
§. 8. Si quis hominem mortuum, antequam in terra mittatur, exexpoliaverit, cui fuerit adprobatum (m a l b. *no rebero*), sunt dinar. IV. faciunt sol. C. culp. iud.	§. 1. Si quis corpos hoccisi hominis, antequam in terra mittatur, in furtum expoliaverit, cui fuerit adprobatum (m a l b. *muther*), sunt din. II. faciunt sol. XII. culp. iud.	§. 6. Si quis hominem mortuum, antequam in terra ponatur, in furtu expoliaverit, cui adprobatum fuerit, C. sol. culp. iud.	§. 1. Si quis corpus hominis, antequam in terra mittatur, expoliaverit, sol. LXII. culp. iud.	§. 1. Si quis corpus occisi hominis, antequam in terram mittatur, in furtum expol. (m a l b. *chreomardo*), s. den. IID. q. f. sol. LXII. s. cul. iud.
				XVII. De homine occiso et expoliato antequam in terram mittatur.
§. 9. Si quis hominem exfudierit et expoliaverit (m a l b. *turni cale*), sunt dinarius VIII. faciunt sol. CC., cui fuerit adprobatum, culp. iud.	§. 2. Si quis hominem ico sepultum expoliaverit, et ei fuerit adprobatum (m a l b. *muther*), hoc est *virgo* sit usque in diem illa, quam illi cum parentibus ipsius defuncti, ut ipsi con-	§. 7. Si quis hominem mortuum effodierit et expoliaverit, et ei adprobatum fuerit, CC. sol. culp. iud.	§. 2. Si quis corpus iam sepultum expoliaverit, wargus sit usque ad die illa, quam ipse parentibus ipsius defuncti conveniat, et ipsi pro eum rogare debeant, ut ei inter homines acce-	Si quis corpus sepultum effodierit aut expoliaverit, wargus sit, id est, expellisset usque in diem illum, quam ipsa causa parentibus defuncti faciant emendare, et ipsi parentes rogare ad iudicem debeant, ut ei liceat inter homines habitare; si tam. auctor sceleris (m a l b. *turnichal*), s. den. VIII. q. f. sol. CC. cul. iud., et qui eum, antequam cum parentibus de-

a) In marg. *vel superventi*. b) Herold. *cum VI*.

EX SAL. EX COD. FVLD.

Si quis villam adsalierit a
t ibidem ostia fregerit,
t, aut hominem plagaverit, vel
aliquid exinde duxerit (malb. *falchio*), VIIIM. den. qui fa-
olid. CC. culpabilis iudicetur.
Et quicquid inde abstulit, in
restituat;
nque in eius contubernio fuisse
*) fuerint, unusquisque eorum
denar. qui faciunt solid. LXII.
lium culpabilis iudicetur.

XVI. et XVII. §. 10. Si quis ho-
dormientem expoliaverit (malb.
uosdo), IVM. den. qui faciunt
. culpabilis iudicetur.

LEX SAL. EMENDATA.

§. 2. Si quis villam alienam adsalierit, et ibidem ostia fregerit, canes occiderit, vel homines plagaverit, aut in carro aliquid inde abduxerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur, et quicquid inde abstulerit, in locum restituat.

§. 3. Et quanticunque in eius contubernio fuisse convicti fuerint, unusquisque illorum MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

Tit. XV. §. 5. Si quis hominem ingenuum dormientem furtu expoliaverit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

EX SAL. EX COD. FVLD.

Si quis ho-
mortuum,
n in terram
, in furtum
verit (malb.
osdo), MDC.
. qui faciunt
V., et in alia
a MMD. de-
faciunt sol.
um dimidio
is iudicetur.
Si quis ho-
mortuum ex-
et expolia-
malb. *thur-*
, IVM. den.
unt solid. C.
is iudicetur.
Et postea pa-
efuncti iudi-
gare debent,

Tit. LVIII. De Corporibus expoliatis.

§. 1. Si quis corpus occisi hominis, antequam in terram mittatur, exspoliaverit (malb. *cheo mosido*), MMD. den. qui faciunt solid. LXII. et dimidium culpabilis iudicetur.

Et antiqua lege, si corpus iam sepultum exfodierit et exspoliaverit, wargussit usque in diem, qua cum parentibus ipsius defuncti convenerit, et ipsi pro eo rogent, ut inter homines liceat ei ac-

LEX SAL. EMENDATA.

T. XVII. De eo qui mortuum hominem expoliaverit.

§. 1. Si quis hominem mortuum, antequam in terram mittatur, furtu expoliaverit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis hominem mortuum effodierit et expoliaverit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC culpabilis iudicetur. Et postea parentes defuncti iudicem rogare debent, ut in-

Tit. LVII. De corporibus expoliatis.

§. 1. Si quis corpus hominis mortui, antequam in terram mittatur, per furtum expoliaverit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis corpus iam sepultum effodierit aut expoliaverit, wargus sit, hoc est, expulsus de eodem pago, usque dum parentibus defuncti convenerit, et ipsi parentes rogati sint pro eo, ut li-

LEX RIPVARIORVM.

Tit. LIV. De corporibus expoliatis.

§. 1. Si quis autem hominem mortuum, antequam sepeliatur, expoliaverit, si interrogatus confessus fuerit, LX. solidis multetur; si autem negaverit et postea convictus fuerit, C. solidis cum delatura multetur, aut cum VI. iuret.

§. 2. Si quis mortuum effodere praesumpserit, CC. solidis multetur, aut cum XII.[b]) iuret.

Tit. LXXXV. De corpore expoliato.

§. 1. Si quis corpus mortuum, priusquam sepeliatur, expoliaverit, C. solidis cum capitale et delatura multetur.

§. 2. Si autem eum ex humo traxerit et expoliaverit, CC. solidis cum capitale et delatura culpabilis iudicetur, vel wargus sit, hoc est expulsus[c]), usque dum parentibus satisfaciat.

Herold. *wargus sit ob hoc expulsus, exulet usque.*

veniant, et ipsi pro erogare dibiant, ut vincto hominem liciat accedirem; et qui ei, antequam componat cum parentibus, ante pene aut tor, qui tale dederit, sol. XV. culp.; tamen autorem ex celiris qui admisisset aut expodisset (*turnecale*) sol. CC. componat.

dere liceat; et quia, antequam conponat, ad propriis parentibus pane aut hospitium dederit, sol. XV. culp. iud.

Tamen auctor sceleris qui mississe probatus est, sol. CC. culp. iud.

functi satisfaciat, hospitium d DC. q. f. sol. XV. cul. iud.

Tit. LV. §. 3. Si quis hominem mortuum super alterum in nachao aut in petra miserit, sol. XLV. culp. iud.

XVIII. §. 2. Si quis hominem tuum super alterum in naufum petra misserit (malb. *hidulgu* den. IID. q. f. sol. LXII. s. culp

§. 3. Si quis arestationem sup minem mortuum capulaverit (t *chlebarbio*), de unumquemque den. q. f. sol. XV. cul. iud.

1) Glos. interl. Cod. Thuan. *in sarcofago ligneo.* 2) Glos. Pith. *staplum super tumulum missum;* Glos. Est. *i. e. ban*

a) In marg. *aufa.* b) In marg. *naucho.* c) In marg. *stafflus.* d) In marg. *bardio.* e) Sic cum Codd. Guelf., T. Bonn. et Bamb. Edd. Til. et Pith.; alias *naufa.* f) Cod. Bamb. *sargofagi.* g) Codd. Bonn. et Bamb. *ademptum faciendi.*

LEX SAL. EX COD. FVLD.

ut inter homines non habitet author sceleris; et qui ei hospitium dederit, antequam parentibus satisfaciat, DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si quis mortuum hominem aut in offo[a]) aut in petra, quae vasa ex usu sarcophagi dicuntur, super alium miserit, MMD. den. qui faciunt solid. LXII. et dimidium culpabilis iudicetur.

§. 9. Si quis aristatonem super hominem mortuum capulaverit, de unoquoque DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

cedere; et quicunque antea ei aut panem aut hospitale, sive uxor sua sive proxima, ei dederit, DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

Tandem auctor ex scelere, qui hoc admisisse probatur (malb. *thurnichale*), VIIIM. den. qui faciunt sol. CC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis hominem mortuum super alterum in petra aut in naufo[b]) miserit (malb. *idulgus*), sol. XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis cheristaduna super hominem mortuum capulaverit (malb. *mandoado*), aut silave, quod est porticulus[c]), super hominem mortuum deiecerit, de unaquaque (malb. *chreo burgio*[d])), DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

LEX SAL. EMENDATA.

ter homines non habitet auctor sceleris; et qui ei hospitium dederit, antequam parentibus satisfaciat, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis mortuum hominem aut in noffo[1])[e]) aut in petra, quae vasa ex usu sarcophagi[f]) dicuntur, super alium miserit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis aristatonem[2]) super hominem mortuum capulaverit, de unoquoque DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

ceat ei infra patriam esse; et quicunque antea panem aut hospitalitatem ei dederit, etiamsi uxor eius hoc fecerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 6. Auctor vero sceleris huius, si ipse hoc fecit et comprobatus fuerit, vel alium ad istud faciendum[g]) locaverit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis hominem mortuum super alium in naufo vel in petra miserit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis aristatonem, hoc est staplum[h]) super mortuum missum, capulaverit[i]), aut mandualem, quod est structura[k]), sive selave[l]), qui est ponticulus[m]), sicut mos antiquorum faciendi fuit[n]), qui hoc destruxit aut mortuum exinde expoliaverit, de unaquaque de istis DC. denariis qui

LEX RIPVARIORUM.

Est. *scaplum.* i) Codd. Bonn. et Bamb. *staplus s. m. missus exspoliaverit;* Baluz. *stapplum qui s. m. missus est.* k) Cod. Bonn. *manduale;* Baluz. et Cod. Bamb. *m. q. e. ea struct.*; Cod. Est. *astructura.* l) Codd. Guelf. *salive, sillabe.* m) Cod. Est. *ponticulum.* n) Sic Cod. Est.: Cod. Bamb. *sicut mos ant. fuit faciendum;* vulgo *sicut more ant. fuit faciendum.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

§. 10. Si quis uxorem alienam tollere voluerit vivo marito (malb. *affalthecha*), sunt din. VIII. faciunt sol. CC., cui fuerit adprobatum, culp. iud.

§. 11. Si quis cum ingenua puella moechatus fuerit, et ei fuerit adprobatum (malb. *virtuane*), sunt din. IID. faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 12. Si quis cum ingenua puella spontania voluntatem, ambis convenientibus, mina [leg. *moechatus fuerit* (malb.] *frilayso*), sunt dinar. ID. faciunt sol. XLV. culp. iud.

XV. De incendiis.

§. 1. Si quis casa aliena qualibet super hominis dormientis incendederit, cui fuerit adprobatum (malb. *sel ane effefa*), quam ingenui fuerunt intus, mallare debint; et si aliquis intus arserit (malb. *leodi selane effa*), sunt din. IIIDC. fac. sol. LXII. culp. iud., de *leode* sol. CC. culp. iud. Cui exusa est

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XV. De uxorem alienam ab alio sublata.

§. 1. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, sol. CC. culp. iud.

§. 3. Si quis cum ingenua puella per virtutem moechatus fuerit, LXII. sol. culp. iud.

§. 2. Si qui cum ingenuam puellam spontanea voluntate, ambis convenientibus, occulte moechanti fuerint, cui adprobatum fuerint, XLV. sol. culp. iud.

Tit. XVI. De incendiis.

§. 1. Si quis casam qualibet super homines dormientes incenderit, quanti intus fuerint ingenui, mallare debent; et si aliquis intus arserit, LXII. sol., de leude CC. sol., cui casa est LXII. sol. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XIV. §. 9. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito (malb. *abteca*, in alia mente *abhato velentemo*), sol. CC. cul. iud.

§. 10. Si quis cum ingenua puella sponsata ambo partes convenerit, et in occulto mechati fuerint (malb. *finla fina* [*friolasia*]), s. den. IDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iud.

XIX. De incendiis.

§. 1. Si quis casam quamlibet super hominem dormientem incenderit, ei cui casa est (malb. *andeba*) s. den. IID. q. f. sol. LXII. s. culp. iud.

§. 2. Illi vero qui exinde evaserint, unusquisque ex ipsis malare eum de-

---

1) Glos. Pitb. *tumbam.* 2) Glos. Lind. *mallare, in iudicium vocare.* — a) In marg. *tomolam.* b) Vulgo *per vim.* c) Tit. et

LEX SAL. EX COD. FVLD.

Tit. LVIII. §. 3. Si quis tombam[a]) **super mortuum** hominem exspoliaverit (**malb.** *Turnichalis*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis basilicam super hominem mortuum expoliaverit (malb. *chre ottar sino*), MCC. den. qui faciunt sol. XXX. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. XV. De eo qui Uxorem tulerit alienam vivo marito.

§. 1. Si quis uxorem alienam vivo marito tulerit (malb. *abtica*, et in alia mente *arba theus en lanthamo*), VIIIM. den. qui faciunt sol. CC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis cum puella per virtutem moechatus fuerit (malb. *theurora*), MMD. denar. qui faciunt sol. LXII. cum dimidio culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis cum ingenua puella et spontanea voluntate amborum partium coiverit, et in occulto moechatus fuerit (malb. *friolasia*), MDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis lidam alienam in coniugium sociaverit, MCC. den. qui faciunt solid. XXX. culpabilis iudicetur.

Tit. XIX. De Incendiis.

§. 1. Si quis casam quamlibet, intus dormientibus hominibus, incenderit, ei cuius casa est (malb. *andebau*) MMDC. den. qui faciunt solid. LXII. et dimidium culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Illi vero qui exinde evaserint, unusquisque ex ipsis eum mallare debent,

LEX SAL. EMENDATA.

faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LVII. §. 2. Si quis tumulum[1]) super hominem mortuum expoliaverit vel dissipaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis domum in modum basilicae factam super hominem mortuum expoliaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. XIX. §. 12. Si quis uxorem alienam vivo marito tulerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 13. Si quis cum ingenua puella per virtutem[b]) moechatus fuerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 14. Si quis cum ingenua puella desponsata, ea consentiente, in occulto moechatus fuerit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 15. Si quis lidam alienam in coniugium sociaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

Tit. XVIII. De incendiis.

§. 1. Si quis casam quamlibet, intus hominibus dormientibus, incenderit, ei cuius casa fuit MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Et quanticunque intus fuerint et evaserint, mallare[2]) eum debent, et uni-

LEX RIPVARIORVM.

Tit. XXXV. De eo qui uxorem alienam tulerit.

§. 1. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, CC. solidis multetur.

§. 2. Si quis cum ingenua puella moechatus fuerit, L. solidis culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis ingenuam puellam vel mulierem, quae in verbo Regis vel ecclesiastica est, accipere vel seducere praesumpserit[c]), et sine[d]) parentum voluntate de mundeburde abstulerit, LX. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. XVII. De incendio.

§. 1. Si quis hominem per noctem latenter incenderit, DC.[e]) solidis culpabilis iudicetur, et insuper damnum et delaturam restituat; aut si negaverit, cum LXXII. iuret.

§. 2. Si servus hoc fecerit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur, et insuper damnum et delaturam restituat; aut si

Lind. *acceperit vel seduxerit.* [d]) Sic legendum videtur: Herold. *sine par.*; vulgo *seu par.* [e]) Cod. Goth. *CC.*

(malb. *anda dil*), sunt din. VIII. faciunt sol. CC. culp. iud.

§. 2. Si quis spicario aut amachallum cum annona, sote cum porcus, scuria cum animalia incenderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leo deba*), sunt din. IID. faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 3. Si Romanus hoc Romanum admiserit, et certa probatio non fuerit, per XX. se iuratores exsolbat, medius tamen electus se iuratoris invenire non potuerit tunc ad inium ambalit, hoc dicit malb. *leodecal*, sunt din. ICC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

§. 4. Si quis sepe aut concisa inciderit et ei fuerit adprobatum (malb. *bila*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si spicario aut mahalo cum anona incenderit, cui fuerit adprobatum, LXII. sol. culp. iud.

§. 4. Si quis vero sotem cum porcis, scuria cum animalibus incenderit, LXII. sol. culp. iud.

§. 3. Si vero sepe concisa cappulaverit, sol. V. culp. iud.

bent per mal. seu eolandoveva, s. d. IID. q. f. sol. LXII. s. culp. iud., incendium misit eis.

§. 3. Si quis ibidem arserit (ma *leud*), s. den. VIII. q. f. sol. CC. cu iud.

XX.

§. 1. Si quis spicario aut ma cum annona incenderit (malb. *ba*), s. den. IID. q. f. sol. LXII cul. iud.

§. 2. Si quis concidem aut saep capulaverit aut incenderit (malb. *vi* sunt den. DC. q. f. sol. XV. culp. i

1) Glos. Pith. *horreum cum tecto*; Glos. Est. *i. e. cellarium.* 2) Glos. Pith. *horreum sine tecto*; Glos. Est. *i. e. canar* 3) Glos. Pith. *locus ubi foenum ponunt.* 4) Glos. Est. *i. e. arevathium.* 5) Cod. Est. *picharium.*

rg seu landevevas, et IVM. faciunt solid. C. culpabilis unicuique eorum.
quicquid ibi perdiderint, in ituatur.
i aliqui ibidem remanserint *udi*), IVM. den. qui faciunt pabilis iudicetur.
Et ille qui incendium mitibus uniuscuiusque defuncti m. qui faciunt solid. CC. iudicetur.
cundum legem Salicam hoc bservare, ut quicunque doum arserit, et is res, quas , non habuerit, ubi re-

i in mallum vocatus fuerit, vocatus est non venit, ei infirmitas aut ambascia Dotinuerit, vel forte aliquem nis mortuum intra domum uerit, per istas Sunis se potexcusare, alias de vita comt CC. sol. culpabilis iudi-

i quis spicarium aut machaannona incenderit (malb. MMD. denar. qui faciunt cum dimidio culpabilis iu-

quis sudem cum porcis, scuanimalibus, vel foenile incenlb. *saldeba leosdeba*), MMD. i faciunt solidos LXII. et dialpabilis iudicetur.
Et si aliquid non remanserit malb. *leudi*), VIIIM. denar. t solid. CC. culpabilis iudicepto capitale et delatura.
Si quis cuncida alienam ca- (malb. *bilà*), DC. denar. nt solid. XV. culpabilis iudi-

---

cuique illorum MMD. denarios qui faciunt solidos LXII. S. componat,

et quicquid ibi perdiderint, in locum restituat.
Et si aliquis intus arserit, ille qui incendium misit, parentibus defuncti VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis spicarium[a])[1]) aut maholum[b])[2]) cum annona incenderit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura[c]).

§. 3. Si quis sudem cum porcis, scuriam cum animalibus, vel foenile[3]) incenderit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis concisam[d])[4]) vel sepem alterius capulaverit vel incenderit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

---

negaverit, dominus eius cum VI. iuret.

---

ic Pith. Codd., Cod. Bamb. et Baluz.; Cod. Est. *macholum*; Cod. Bonn. aliique *maffolum*; Codd. Guelf. *moffolum*.
amb. non habet *exc. cap. et del.* d) Sic Cod. Bamb. multique alii; Cod. Bonn. et Pith. *cancidem*; Baluz. *concidam*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XVI. De vulneribus.

§. 1. Si quis alterum vulneraverit aut occidere voluerit, et colabus praeter fallierit, et ei fuerit adprobatum (malb. *selando*), sunt din. IID. faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 2. Si quis alterum de sagitta toxegata percutere voluerit (malb. *seo lando*), sunt dinarius ĪD. faciunt sol. LXII. culp. iud.

§. 3. Si quis hominem placaverit, aut sanguinem ad terra cadat, et ei fuerit adprobatum (malb. *selando efa*), din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 4. Si quis alterum in caput plagaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *chicsio frit*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 5. Si exinde trea ossa, qui super ipsum cerebrum iacet, exirent (malb. *chisio frit*), sunt din. ĪCC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

§. 6. Si vero intra costas vulnus intraverit, usque ad intrania pervinerit (malb. *gasfrit*), din. ĪCC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

§. 7. De medicatura vero (malberg. *andechabing*), sunt sol. IX. culp. iudicitur.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XVII. De vulneribus.

§. 1. Si quis alterum voluerit occidere, et colaphos praeterfalliverit, LXII. sol. culp. iud.

§. 2. Si quis alterum de sagitta toxecata percutere voluerit, causa superius compraehensa convenit observare.

§. 3. Si quis hominem plagaverit, ut sanguis ad terram cadat, cui fuerit adprobatum, XV. sol. culp. iud.

§. 4. Si quis hominem in caput plagaverit, sic ut sanguis ad terram cadat, XV. sol. culp. iud.

§. 5. Et si exinde trea ossa, qui super ipso cerebro iacent, exierint, XXX. sol. culp.

§. 6. Si vero intra costas ita vulnus intraverit, et usque ad interrania perveniat, sol. XXX. culp. iud.,

de medicaturas vero hoc est sol. IX.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XXI. De vulneribus.

§. 1. Si quis alterum voluerit [occi]dere, et colapus fallierit (malb. *landoveva*), s. den. ĪID. q. f. sol. [LXII] S. culp. iud.

§. 2. Si quis alterum de Sagit[ta to]sacta percutere voluerit (malb. *landoveva*), s. den. ĪID. q. f. sol. L[XII] S. culp. iud.

§. 3. Si quis hominem in cap. [...] ut sanguis ad terram cadat, DC. q. f. sol. XII. culp. iud.

§. 4. Si quis hominem in capit[e pla]gaverit, ut exinde tria ossa exeant, [...] den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

§. 5. Si quis hominem ita pla[gave]rit, ut cerebrum appareat et tria desuper cerebro exierint, ĪDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 6. Si vero intra costas vuln. ver., et usque ad intrania perven., den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

§. 7. Si vero plaga ipsa semper [...]rit, et ad sanitatem non perven., den. q. f. sol. LXII. s. culp. iud

excep. medica cura, q. est CC[...] den. q. f. sol. IX.

---

1) Glos. Pith, *ictus*. — a) In marg. *bicha*, *biggeo*. b) In marg. *leodardi*. c) Cod. Bonn. *baculus eum*; Cod. [...] *unus colaphus*. d) Cod. Bamb. hic et infra *in caput*. e) Sic Codd. Pith. et Bamb.; Cod. Bonn. *interanea*, Baluz. *intr*[...] f) Cod. Goth. addit *absque sanguine facto*. g) Herold. habet *XV. sol. culp. iud.*, cetera omittens. h) Cod. Bamb. *it*[...]

LEX SAL. EX COD. FVLD.

. Si quis ve-
cida vel sepe
erit (malb.
DC. den. qui
solidos XV.
lis iudicetur.

Tit. XXXVII. §. 5. Si quis sepe concisa aliena arserit (malb. *bila*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

t. XX. De Vulneribus.

Si quis alterum voluerit occi-
t colpus praeterfallierit (malb. *deuvas*), MMD. den. qui fa-
ol. LXII. et dimidium culpabi-
cetur.

Si quis alterum de sagitta to-
percutere voluerit, similiter
t caussam superius convenit ob-

Si quis hominem plagaverit,
uis ad terram cadit, et ei fue-
robatum (malb. *charfrido*[b]),
n. qui faciunt sol. XV. culpa-
dicetur.

Si quis hominem in capite pla-
et exinde ossa exierint (malb.
do), MCC. den. qui faciunt so-
X. culpabilis iudicetur.

Si quis hominem ita plagave-
cerebrum appareat et tria ossa
cerebro exierint (malb. *aude*
, MDCCC. denar. qui faciunt
LV. culpabilis iudicetur.

Si vero intra costas aut in ven-
a ut vulnus ad interanea per-
et semper currat et non sa-
alb. *frioblitto*), MMD. denar.
unt solid. LXII. cum dimidio,

medicatura, pro qua solidos IX.
at qui faciunt denar. CCCLX.

LEX. SAL. EMENDATA.

Tit. XIX. De vulneribus.

§. 1. Si quis voluerit alterum occidere, et colpus[l]) ei[e]) fallierit, vel cum sagitta toxicata eum percutere voluerit, et ei ictus fallierit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis hominem in capite[d]) ita plagaverit, ut sanguis ad terram cadat, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis hominem in capite ita plagaverit, ut inde tria ossa exeant, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis hominem in capite ita plagaverit, ut cerebrum appareat, et tria ossa desuper cerebro exierint, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si vero intra costas vulnus intraverit et usque ad intrania[e]) pervenerit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si vero plaga ipsa semper currit et ad sanitatem non pervenerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepta medicatura, quae est CCCLX. denariorum qui faciunt solidos IX.

LEX RIPVARIORVM.

Tit. I. De ictu ingenuorum[f]).

Si quis ingenuus ingenuum ictu percusserit solido I. culpabilis iudicetur[g]); si bis, II. solidis; si ter[h]), III. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. II. De sanguinis effusione.

Si quis ingenuus ingenuum percusserit, ut sanguis exeat terramque tangat, bis novem[i]) solidis culpabilis iudicetur; aut si negaverit cum VI.[k]) iuret.

Tit. III. De osse fracto.

Si quis ingenuus ingenuo in quolibet membro os fregerit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur, aut[l]) cum VI. iuret.

Tit. IV. De puncto.

Si quis ingenuus alterum transpunxerit, aut infra costas plagaverit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret.

Tit. XIX. De ictu servorum.

§. 1. Si ingenuus servum ictu percusserit, ut sanguis non exeat, usque ternos colpos[m]) (quod nos dicimus bunislegi[n])) singulos solidos componat; aut si negaverit, cum VI. iuret.

§. 2. Si homo ecclesiasticus aut regius hoc fecerit, III. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret.

§. 3. Quod si servus homini regio aut ecclesiastico vel Franco hoc fecerit, per ternos ictus III. solidos componat; aut si negaverit, dominus eius cum VI. iuret.

Tit. XX. De effusione sanguinis.

§. 1. Si servus ingenuo aut regio vel ecclesiastico homini sanguinis effusionem fecerit, quinto dimidio[o]) solido culpabilis iudicetur; aut si negaverit, dominus eius cum VI. iuret.

§. 2. Similiter si ingenuus aut regius vel ecclesiasticus homo hoc servo fecerit[p]), quinto dimidio solido culpabilis iudicetur, aut dominus eius[q]) cum VI. iuret.

---

d. Bamb. et Guelf., Sichard., Herold. et Til. hic et infra *XVIII. sol.* k) Cod. Guelf. hic et in tit. seq. *cum VII. iuret.* ...old. addit *si negaverit.* m) Sic in Codd. Corbion. et Bamb. et apud Herold.; Cod. Met. *usque dum tern.*, Edd. Til. *usque ad tern.*; Sichard. *colaphos.* n) Haec desunt in Cod. Bamb., apud Lind. et Herold. o) Herold. et Sichard. *dimidiis*; Til. *quinque et dimidio.* p) Cod. Corbion. *servo osso fregerit.* q) Cod. Bamb. omittit *dominus eius.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

§. 8. Si quis ingenuus ingenuum de fuste percusserit, ut sanguis non exiat, III. colobus (malberg. *vad-falto*), hoc est semper unusquique *stus* ternus solidus solbat.

§. 9. Si vero sanguis exiret (malb. *wadfodo*), talem culpum componat, quantum si eum de ferrum vulnerassit.

§. 10. Si quis clausum manum alterum percusserit (malb. *wadeflat*), sunt dinarius CCCLX. faciunt sol. IX. Item ut per singulus *stus* ternus sol. reddat.

§. 11. Si quis alterum in via expoliaverit, et per fugam evaserit, ipsi fuerit adprobatum (malb. *murdo*), sunt dinarius IID. fac. sol. LXII. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 7. Si quis ingenuus ingenuum de fuste percusserit, ut sanguis ad terram non cadat, usque ad tres colaphos, id est uno hictu hoc est ternos solid. solvant.

§. 8. Si sanguis exierit, tale culpa corponat, quantum si eum de ferramentum vulnerasset.

§. 9. Si quis clausam manum ter alterum percusserit, novem solid., ut per singulos hictos ternos solid. solvat.

§. 10. Si quis alterum in via expoliaverit, et ei per fugam evaserit, sol. LXII. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XXII.

§. 1. Si quis ingenuus ingenuum ste percusserit, et tamen sanguis exierit, usque ad tres colpos pro quoq. ictu CXX. den. q. f. sol. solvat.

§. 2. Si vero sanguis exierit, ita pon., veluti eum de ferramento v rasset, id est DC. den. q. f. sol. culp. iud.

§. 3. Si quis alterum clausa idem pugno percusserit, CCCLX. q. f. sol. IX. culp. iud., id est, ut unoquoque ictu III. sol. redd.

§. 4. Si quis alterum in villa lierit et expoliare voluerit, et ille evaserit, ICC. den. q. f. sol. X culp. iud.

§. 5. Si vero ceperit eum et liaverit, IID. den. q. f. sol. LX culp. iud.

---

a) In marg. *ceperit.* b) Cod. Est. *eum exspoliaverit vel temptaverit.* c) Cod. Corbion. hic et fere ubique e d) Cod. Bamb. addit *sanguinem.* e) Sichard. *tribus dimidiis.* f) Deest in Cod. Bamb.

7. Si quis ingenuus ingenuum cum **percusserit, et sanguis tamen non** **rit, usque** ad tres colpos (malb. *faltho*) CCCLX. den. qui faciunt . IX. culpabilis iudicetur, id est, **unumquemque** ictum semper ternos **. solvat.**

8. Si vero sanguis exierit, taliter **m componat**, quantum si eundem **mento vulnerasset**, hoc est DC. **qui faciunt** solid. XV.

9. Si quis alius clauso pollice ter **n percusserit** (malb. *wadefaltho*), **LX. den. qui** faciunt sol. IX. cul**lis iudicetur**, ut pro unoquoque **ternos solidos componat.**

11. Si quis alterum in via adsal- **. et expoliare tentaverit**, et ille fu**vaserit** (malb. *mosdo*), MCC. den. **faciunt solid. XXX.** culpabilis iu**tur.**

10. Si quis al- **m in via adsal-** **t et eundem rau-** **erit**[a]) (malb. *roeno*), MCC. **qui faciunt so-** **XXX. culpabi-** **udicetur.**

Tit XXXIV. §. 3. Si quis in via alterum adsalierit et eum raubaverit (malb. *chereno*), MCC. den. qui faciunt sol. XXX. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis ingenuus ingenuum fuste percusserit, et tamen sanguis non exierit, usque ad tres colpos pro unoquoque ictu CXX. denarios qui faciunt solidos III. solvat.

§. 8. Si vero sanguis exierit, ita componat, veluti eum de ferramento vulnerasset, id est, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 9. Si quis alterum clausa manu, id est pugno, percusserit, CCCLX. denariis qui faciunt solidos IX. culpabilis iudicetur, videlicet ut pro unoquoque ictu III. solidos reddat.

§. 10. Si quis alterum in via adsalierit et expoliare tentaverit[b]), et ille fuga evaserit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 11. Si vero ceperit eum et expoliaverit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. XXI. De osse fracto servorum.

Quod si ingenuus aut regius vel ecclesiasticus homo servo os[c]) fregerit, IX. solidis culpabilis iudicetur, aut dominus eius cum VI. iuret.

Tit. XXII. De osse fracto ingenuorum a servo.

Quod si servus homini Franco aut Ripuario os fregerit, dominus eius XXXVI. solidis culpabilis iudicetur; si autem regio vel ecclesiastico homini hoc fecerit, bis novem solidis culpabilis iudicetur.

Tit. XXIII. De ictu servorum in servo.

Quod si servus servum uno ictu vel duobus seu tribus percusserit, nihil est; sed tamen propter pacis studium tremissem, id est IV. denarios componat.

Tit. XXIV. De sanguinis effusione servorum a servo.

Si autem servus servo sanguinis effusionem[d]) fecerit, tertio dimidio[e]) solido culpabilis iudicetur.

Tit. XXV. De osse fracto servorum a servo.

Si os ei fregerit, V. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. LXVIII. De osse super viam sonante vel absque sanguinis effusione.

§. 1. Si quis in capite vel in quocunque libet[f]) membro plagatus fuerit, et os exinde[g]) exierit, quod super viam duodecim pedum in scuto iactum sonaverit, XXXVI. solidis factus ei[h]) culpabilis iudicetur.

§. 2. Si autem plura ossa exierint, pro unoquoque osse sonante solidus addatur.

§. 3. Quod si factum negaverit, quod talis plaga non fuerit, in quantum confessus fuerit, solvat et de reliquo cum VI. iuret; aut si non dixerit[i]) verbum, tam ipse quam coniuratores sui qui iurare coeperunt, cum XV. solidis restituant.

§. 4. Quod si quis absque effusione sanguinis in quocunque libet membro os fregerit, XVIII. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret, quod os fractum non fuisset, et tunc I. solidum componat.

g) Cod. Bamb. *inde*. h) Sic cum omnibus Codd. pleraeque Edd.; melius fortasse Lind. *factum eius*. i) Codd. Reg., L., Sangal. et Herold. *direxerit*: Til. *direpserit*.

XVII. De eum qui ad Regem hominem absentem accusaverit.

Malb. *selando effa*, sunt dinarius IID. faciunt LXII. sol. culp. iudicitur.

XVIII. De Maleficiis.

§. 1. Si quis alteri maleficiis fecerit aut dederit bibere, ut moriatur, et ei fuerit adprobatum (malb. *touer bus*), sunt din. VIII. faciunt sol. CC. culp. iud., aut certe ignem tradatur.

§. 2. Si quis alterum maleficium fi-cerit, cui fuerit factum evaserit, autor si sceleris qui admisisse probatus vel convictus fuerit (malb. *selando effa*), sunt dinar. IID. faciunt sol. LXII. culp. iud.

Tit. XVIII. De eo qui ad regem hominem innocentem accusat qui absens est.

Si quis hominem ad regem accusat innocentem qui absens est, LXII. sol. culp. iud.

Tit. XIX. De maleficiis hominum.

§. 1. Si quis alteri herbas dederit bibere, ut moriatur, sol. CC. culp. iud.

§. 2. Si quis alium herbas dederit bibere, et evaserit, sol. LXII. culp. iud.

XXIII. De eo qui hominem innocentem vel absentem accusat ad Principem.

§. 1. Si quis hominem innocentem, eo absente, de culpis minoribus accusaverit, IID. den. q. f. sol. LXII. s. culp. iud.

§. 2. Si vero tale crimen ei imputaverit, unde mori debuisset, si servus esset, ille quem accusaverit VIII. den. q. f. sol. CC. culp. iud.

XXIV. De maleficiis.

§. 1. Si quis alteri herbas dederit bibere, et mortuus fuerit, VIII. den. qui f. sol. CC. culp. iud.

§. 2. Si vero biberit et mortuus non fuerit, IID. q. f. sol. LXII. s. culp. iud.

§. 3. Si quis alteri aliquod maleficium super iactaverit, sive cum ligaturis in quolibet loco miserit, IID. den. q. f. sol. LXII. s. culp.

§. 4. Si quis mulieri herbas dederit, ut infantes habere non possit, IID. den. q. f. sol. LXII. s. culp. iud.

---

1) Glos. MStae Lind. *malefici, daemonum cultores et incantatores.* —— a) In marg. *evaserit.* b) Cod. Bamb. non habet *et absentem*, legitque *accusat.* c) Cod. Bamb. *crimine.* d) Sic Baluz., vulgo *maleficiis.* e) Cod. Bonn. *superiactavit.*

XXI. De eo qui hominem ›ocentem apud Regem accusaverit.

Si quis hominem innocentem ab- i apud Regem accusaverit (malb. *ndovevas*), MMD. den. qui fa- sol. LXII. cum dimidio culpa- udicetur.

: Si vero tale crimen ei impu- , unde mori debuisset, si verum , ille qui eum accusaverit VIIIM. qui faciunt sol. CC. culpabilis ur.

t. XXII. De Maleficis.

. Si quis alteri herbas dederit , ut moriatur (malb. *affectu leu-* IIIM. den. qui faciunt sol. CC. ilis iudicetur.

is cui maleficium fecerit evaserit . *tho vuespho ac faltho*), MMD. ui faciunt solid. LXII. cum di- culpabilis iudicetur.

. Si vero quis, quod alius dedit ium, biberit et mortuus non) (mal. *tho vuesfo ac faltho*), den. qui faciunt sol. LXII. imidio culpabilis iudicetur.

. Si quis alteri aliquod malefi- superiactaverit, sive cum ligatu- aliquo loco miserit, MMD. den. iciunt sol. LXII. et dimidium ilis iudicetur.

. Si quae mulier alteri mulieri ium fecerit, ut infantem habere ossit, MMD. denar. qui faciunt XII. cum dimidio culpabilis iu-

Tit. XX. De eo qui hominem innocentem et absentem ad Regem accusaverit[b].

§. 1. Si quis hominem innocentem et absentem de culpis minoribus ad Regem accusaverit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero tale crimen[c]) imputaverit, unde mori debuisset, si verum fuisset, ille qui eum accusaverit VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

Tit. XXI. De maleficis[d][1].

§. 1. Si quis alteri herbas dederit bibere, et mortuus fuerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero biberit et mortuus non fuerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. ille, qui dedit pro aliquo maleficio, culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis alteri aliquod maleficium superiactatus fuerit[e]), sive cum ligaturis in quolibet loco miserit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis mulieri herbas dederit, ut infantes habere non possit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXVIII. De eo qui hominem innocentem ad[f]) Regem accusaverit[g]).

Si quis hominem innocentem ad Regem accusaverit, LX. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. LXXXIII. De maleficio.

§. 1. Si quis vir seu qua mulier Ripuaria per venenum seu per aliquod maleficium aliquem[h]) perdiderit[i]), werigeldum componat.

§. 2. Si autem mortuus non fuerit, et varietatem seu debilitatem probabilem ex hoc in corpore habuerit, C. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret.

f) Til. et Lind. *apud*. g) Cod. Bamb. *accusat*. h) Cod. Bamb. *aliquid*. i) In Cod. Reg. legitur, *si quis virum liberum Ripuar. per malef. aliquod perd.;* Cod. Corbion. habet *baro* pro *vir*, omittitque *venenum seu per aliquod*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XIX. Si quis ingenua muliere manum vel brachium strinxerit.

§. 1. Si quis homo ingenuus femene ingenui digitum extrinxirit, cui fuerit adprobatum (malb. *min.*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iudicitur.

§. 2. Si brachium presserit (malb. *chamim*), sunt din. ĪCC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

§. 3. Certe si super cubitum manum miserit, cui fuerit adprobatum (malb. *chamino*), sunt dinarius ĪCCCC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

XX. De Navibus furatis.

§. 1. Si quis extra consilium domini sui nave aliena moverit et cum ea transierit (malb. *fimere*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si vero nave ipsa furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *femere*), sunt din. ĪCCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud.

§. 3. Si quis asco intra clave reposito in suspensum pro studium positum furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *chanzyso*), ĪDCC. din. sunt sol. XV. culp. iudic.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XX. De eo qui mulierem ingenuam manum vel brachium strinxerint.

§. 1. Si quis ingenuae mulieri ingenuus homo digitum vel brachium strinxerit, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si brachium presserit, sol. XXX. culp. iud.

§. 3. Certe si super cubitum manum miserit, sol. XXXV. culp. iud.

Tit. XXI. De navium furatis.

§. 1. Si quis extra consilium domini sui navem alienam moverit, III. sol. culp. iud.

§. 2. Si vero ipsam navem de intra clavem furaverit, XXXV. sol. culp. iud.

§. 3. Si quis ascum intra clavem furaverit repositum, sol. XLV. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XXV. De manu mulieris stringenda.

§. 1. Si quis homo manum feminae aut digitum strinxerit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si vero brachium strinxerit, ĪCC. den. q. f. sol. XXX.

§. 3. Si autem super cubitum manum miserit, ĪCCCC. den. q. f. sol. XXXV. culp. iud.

§. 4. Si ergo mamillam strinxerit, ĪDCCC. den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

XXVI. De nave qui sine permissu domini sui moverit.

§. 1. Si quis sine permissu navem alienam moverit praesumserit et cum ea flumen transierit, CXX. den. q. f. sol. III. culp. iud.

§. 2. Si vero ipsam navem fur., DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud., excep. cap. et dil.

XXVII.

§. 1. Si quis navem vel ascum de intro clavem fur., ĪCCCC. den. q. f. sol. XXXV. culp. iud., excep. cap. et dil.

§. 2. Si quis ascum de intro clave repositum et in suspenso pro studio positum furaverit, ĪDCCCC. den. q. f. sol. XLV. culp. iud., excep. cap. et dil.

---

[1]) Glos. Est. *i. e. scaphula.* — [a]) In marg. *exstrinxerit.* [b]) Cod. Bamb. *extrinxerit.* [c]) Cod. Bamb. *ĪĪDCCCtis.* [d]) Cod. Bamb.

XXIII. De Manu mulierum non stringenda.

1. Si homo ingenuus foeminae ...ae digitum aut manum instrin... (malb. *chamni*), DC. den. qui ...t sol. XV. culpabilis iudicetur.

2. Et ei si brachium destrinxerit ... *chamnum*), MCC. denar. qui ...t solid. XXX. culpabilis iudicetur.

3. Certe si super cubitum manum ...rit (malb. *chamnin mane char*...) ...ICCCC. qui faciunt sol. XXXV. ...ilis iudicetur.

4. Si quis mulieri mammillam ca...rit (malb. *ibidem bruche*), ... den. qui faciunt solid. XLV. ...ilis iudicetur.

XXIV. De Navibus furatis.

1. Si quis extra consilium domi... navem alienam movere prae...erit, aut cum ea flumen transie... malb. *flemere*), CXX. den. qui ...t sol. III. culpabilis iudicetur.

2. Si quis ipsam navem furave... malb. *flemere*), DC. den. qui fa... solid. XV. culpabilis iudicetur.

3. Si quis ascum deintro cla... furaverit (malb. *cham zy asco*), ...C. den. qui faciunt solid. XLV. ...ilis iudicetur.

4. Si quis ascum de intro cla... repositum et in suspenso pro stu...situm furaverit (malb. *cham* ...o), MDCCC. den. qui faciunt so... LV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXII. De eo qui mulieri ingenuae manum striuxerit[b].

§. 1. Si quis homo ingenuus feminae ingenuae manum aut digitum strinxerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero brachium strinxerit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si autem super cubitum manum miserit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si ergo mamillam strinxerit, MDCCC.[c]) denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXIII. De eo qui navem sine permissu domini[d]) moverit aut furaverit.

§. 1. Si quis sine permissu[e]) navem alienam movere praesumpserit et cum ea flumen transierit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero ipsam navem furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis navem vel ascum[1]) de intro clave furaverit[f]), MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis ascum de intro clave repositum et in suspenso pro studio positum furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. XXXIX. De eo qui ingenuae mulieri manum vel brachium strinxerit.

Si quis ingenuae mulieri manum strinxerit[g]), XV. solidis culpabilis iudicetur;

certe si super cubitum manum miserit, XXX. solidis multetur.

...domini. [e]) Cod. Bonn. *permissione*. [f]) Cod. Est. *furatus fuerit*. [g]) Cod. Corbion. *extrinxerit*.

XXI. De furtis in molino commissis.

§. 1. Si quis ingenuus anona de molino aliena furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *antedio*), id est cui mulinus est, DC. din. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Ille vero, cuius anona fuisse probatur, alius XV. accipiat ad latrone.

XXII. De Caballum extra consilium Dni sui ascinsum.

Si quis *cavallum alienum* extra consilio caballigaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *gestabo*), sunt din. ICC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

XXIII. De humicidiis parvolorum vel mulierum.

§. 1. Si quis puerum ingenuum intra XII. annus usque ad XII. plenus occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leode*), sunt din. XXIV. faciunt sol. DC. culp. indic.

§. 2. Si quis femena ingenuam interfecerit, et ei fuerit adprobatum (malb.

Tit. XXII. De furtis in molino commissis.

Si quis ingenuus in molino alieno annona furaverit, cui molinus est, hoc est ipso molinario sol. XV. reddat;

ei vero cui annona est, alios XV. culp. iud.

Tit. XXIII. De caballum extra consilium domini sui ascensum.

Si quis caballum aliaenum extra consilium domini sui caballicaverit, sol. XXXV. culp. iud.

Tit. XXIV. De homicidiis barvulorum et mulierum.

§. 1. Si quis puerum intra XII. annis usque ad duodecimnum plenum occiderit, sol. DC. culp. iud.

XXVIII. De Furtis in mo

§. 1. Si quis in molino alien nonam furaverit, ei cui molin. e den. q. f. sol. XV.,

et ei cui annonae, similit. DC. d f. sol. XV. culp. iud., excep. c dilatura.

§. 2. Si quis ferramentum de no alieno fur., IDCCC. den. q. XLV. culp. iud., excep. cap. et

XXIX. De sclusis ruptis

Si quis sclusam de farinario a ruperit, DC. den. q. f. sol. XV. iud.

LXIII. De caballo extra missum Domini sui ascenso excurtato aut excoriato.

§. 1. Si quis caballum alienum consilium Domini sui ascenderit a ballicaverit (malb. *leudardo in cebriosito*), IICC. den. q. f. sol. culp. iud.

XXX.

§. 1. Si quis puerum intra XII norum non tonsorato occisserit (n *chacharo leudardi*), s. den. XXI f. sol. DC. culp. iud.

---

a) Cod. Bonn. per totum tit. habet *molendino*. b) Deest in Codd. Bonn. et Bamb. c) Cod. Est. *clausum molino alieno*. d) Deest in Cod. Bamb.

XXV. De Furtis in molino commissis.

. Si quis ingenuus annonam alie- in molino furaverit (malb. *au-*), id est cui molinus est, ipsius rio DC. den. qui faciunt sol. culpabilis iudicetur.

ro, cuius annona fuisse probatur, XV. solidos similiter solvat, ex- capitale et delatura.

. Si quis ferramentum de moli- eno furaverit (malb. *authedio*), CC. den. qui faciunt solid. XLV. bilis iudicetur.

. Si quis sclusam de farinario ruperit (malb. *urbis via lacina*), denar. qui faciunt solid. XV. cul- iudicetur.

XXVI. De Caballo ascenso.

quis caballum extra consilium do- sui ascenderit et eum caballa- (malb. *leudardi* et in alia mente *sitto*), DC. den. qui faciunt sol. culpabilis iudicetur; et pro eo ascenderit, quando descendet, si- r alios XV. sol. solvat.

. XXVIII. De Homicidiis parvulorum.

. Si quis puerum infra duode- annorum non tonsoratum occiserit b. *aschara leudardi*), XXIVM. qui faciunt solid. DC. culpabilis tur.

Tit. XXIV. De furtis in molino[a]) commissis[b]).

§. 1. Si quis ingenuus in molino alieno annonam furaverit, ei cui molinus est DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Ei vero cuius annona est, similiter DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis ferramentum de molino alieno furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis sclusam de farinario alieno[c]) ruperit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXV. De caballo sine permissu domini sui[d]) ascenso.

Si quis caballum[e]) sine permissu domini sui ascenderit et eum caballicaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur; et pro eo quia ascenderit[f]), similiter aliis DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXVI. De his qui pueros vel puellas occiderint vel totonderint[g]).

§. 1. Si quis puerum infra duodecim annos, sive crinitum sive incrinitum, occiderit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

Tit. XL. De caballo extra consilium domini sui ascenso.

Si quis caballum extra consilium[h]) domini sui ascenderit, XXX. solidis culpabilis iudicetur.

---

a) Cod. Bamb. inserit *alienum.* f) Til. *pro equa quam ascenderit.* g) Cod. Bamb. habet *mulieres* omittitque *vel tonsit.* h) Cod. Bamb. et Herold. *consensum.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
leodosanii), sunt din. XXIV. faciunt sol. DC. culp. iud.		
§. 3. Si quis femena trabaterit graveda, cui fuerit adprobatum (malb. *adnovaddo leode*), sunt din. XXVIII. faciunt sol. DCCC. culp. iud.	§. 5. Si feminam gravem trabatterit, sol. DCC. culp. iud. — Tit. XLI. §. 18. Si quis feminam gravem occiderit, sol. DC. culp. iud.	§. 2. Si quis femina grave d… et ipse exinde mortua fuerit (n… *anoano leodinia*), s. den. XII… sol. CCC. culp. iud.
§. 4. Si vero in ventre matris sui occisus fuerit, aut ante quod nomen abiat (malb. *anneando*), sunt din. IV. fac. sol. C. culp. iud.	§. 6. Si vero infantem in ventrem matris suae occiderit, aut antequam nomen habeat, sol. C. culp. iud. — §. 17. Si quis infantem in ventre retro (?) matre occiderit, aut antequam nomen habeat, sol. C. culp. iud.	§. 3. Si vero infantem in utero… tris sue occisserit (malb. *Annov…* s. den. IV. q. f. sol. C. culp. iud
		XXXIV. De Puero tonsore
§. 5. Si quis verum puerum crinitum ingenuum tundere praesumserit extra voluntatem parentum, cui fuerit adprobatum (malb. *virdade*), sunt dinar. DCCC. faciant sol. XLV. culp. iudicitur.	§. 2. Si quis puerum crinitum sine consilio parentum totunderit, sol. XLV. culp. iud.	§. 1. Si quis puerum sine co… parentum suorum tonsoraverit (m… *vuzchardo*), s. den. IID. q. f. sol. I… s. culp. iud.
§. 6. Si quis ingenuam puellam extra consilium parentum tundere praesumserit, cui fuerit adprobatum (malb. *tuschada*), sunt din. IDCCC. fac. sol. XLV. culp. iud.	§. 3. Si vero puellam sine consilio parentum totunderit, sol. XLV. culp. iud.	§. 2. Si vero puella sine volu… parentum tonsoraverit, s. den. ID… q. f. sol. XLV. culp. iud.
§. 7. Si quis puerum crinito occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leode*), sunt din. XXIV. fac. sol. DC. culp. iud.	§. 4. Si quis puerum crinitum occiderit, sol. DC. culp. iud. — Tit. XLI. §. 16. Si quis puerum crinitum occiderit, sol. DC. culp. iud.	**XXXIII. De neglegentiis I… vulorum.**
§. 8. Si vero puerum infra XII. annorum aliqua culpa comiserit, fretus ei non requeratur.	§. 7. Si vero puer infra XII. annis culpas aliquas commiserit, fredus ei non requiratur.	Si quis puer infra XII. annos al… culpa commisserit, fredus ei no… quiratur.

a) In marg. *aut antequam habeat nomen, aut natum inter novem noctes.* b) In marg. *werdarda et thercoheata.* c) Ho…

T. LXXV. De muliere Gravida occisa.

i quis foe- ingenuam trabattit, emina fue- ua (malb. *leudinia*), M. den. qui sol. DCC. indicetur.

§. 1. Si quis mulierem gravidam occiderit, XXIVM. den. qui faciunt solid. DC. culpabilis iudicetur; et si probatum fuerit, quod partus ille puer fuerit, simili conditione pro ipso puero DC. solid. culpabilis iudicetur.

Si quis vero infantem in ventre suae[a]) occiderit (malb. *ano-* VIIIM. den. qui faciunt sol.

Si vero puerum crinitum sine aut voluntate parentum toton- malb. *schuisara chrogino*), len. qui faciunt sol. LXII. et culpabilis iudicetur.

Si vero puellam similiter sine t matris voluntate totonderit *ia*[b])), MDCCC. denar. qui fa- . DCC. culpabilis iudicetur.

Si quis puer infra duodecim aliquam culpam commiserit, non requiratur.

---

§. 4. Si quis feminam gravidam occiderit, XXVIIIM. denariis qui faciunt solidos DCC. culpabilis iudicetur[c]).

§. 5. Si quis infantem in ventre matris suae aut natum, antequam nomen habeat, infra IX. noctes occiderit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis puerum crinitum sine voluntate parentum totonderit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si vero puellam totonderit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 9. Si quis puer infra duodecim annos aliquam culpam commiserit, fredus ei non requiratur.

Tit. XXXVI. De diversis interfectionibus.

§. 10. Si quis partum in femina interfecerit seu natum, priusquam nomen habeat, C. solidis culpabilis iudicetur; quod si matrem cum partu interfecerit, DCC.[d]) solidis multetur.

Tit. LXXXI. Ut parvulus non respondeat ante quindecim annos.

Si quis homo Ripuarius defunctus fuerit vel interfectus, et filium reliquerit, usque ad quintumdecimum annum plenum nec causam prosequatur, neo in iudicio interpellatus responsum reddat; quindecimo autem anno aut ipse respondeat aut defensorem eligat. Similiter et filia.

---

occiderit in *battit* mutato, in Tilianae Editionis exemplari, quod a Pith. mutuo acceperit, tit. 17. §. 8. subiungi adnotat Baluz.
ld. *DCCC. sol.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

§. 9. Si quis femena, post ceperit infantis habere, qui ea occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodinia*), sunt dinarius XXIV. faciunt sol. DC. culp. iud.

§. 10. Post infantis non potuerit abere, occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodinia*), sunt din. VIII. fac. sol. CC. culp. iud.

XXIV. De adulteriis ancillarum vel servorum.

§. 1. Si quis ingenuus ancillam alienam mecatus fuerit, et cui fuerit adprobatum (malb. *teolasina*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si vero cum regi ancilla me-

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 8. Si quis feminam ingenuam, postquam infantes coeperit habere, occiderit, sol. DC. culp. iud.

Tit. XLI. §. 14. Si quis mulierem ingenuam, postquam ceperit nutrire, occiderit, sol. DC. culp. iud.

§. 9. Si quis feminam occiderit, postquam infantes deserit habere, sol. CC. culp. iud.

§. 15. Post media vero aetate et postquam infantes non potest habere, qui eam occiderit, sol. CC. culp. iud.

Tit. XLI. §. 13. Si quis ingenuam puellam occiderit (mat. *chirmalasunt*), din. VIII. qui faciunt sol. CC. culp. iud.

Tit. XXV. De adulteriis ancillarum.

§. 1. Si quis ancillam alienam moechatus fuerit, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis cum ancillam regis moe-

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XXXI.

Si quis femina ingenua, post infantes habere ceperit, occi (Malb. *leodinia*), s. den. XXIV sol. DC. culp. iud.

XXXII.

§. 1. Si quis femina postmedia te, hoc est, postquam infantes h non potest, occiserit (malb. *leodi* s. den. VIII. q. f. sol. CC. culp.

§. 2. Si quis ingenua puella oc rit (malb. *smalchaledi*), den. I f. sol. C. culp. iud.

XXXV. De Adulteriis Ancillarum.

§. 1. Si quis cum ancilla alien chatus fuerit (malb. *evalesina*), s. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis cum ancilla Regi

---

a) In marg. *theolasina wirtico.* b) In exemplari Pithoei haec addi, *Si vero ipsa femina aliquem occiderit, et ipsa D idos culp. iud.*, adnotat Baluz. c) Cod. Este addit *ingenuam.* d) Cod. Bonn. *de adult. servorum et anc.*

iquis foemi-
nuam, post-
coeperit in-
abere, occi-
. alb. *leodi*-
XIVM. den.
iunt solid.
pabilis iudi-
.

Tit. LXXV. §. 3. Si vero maiori aetate usque ad sexagesimum annum, quo usque partum habere potuerit, occiderit, XXIVM. den. qui faciunt solid. DC. culpabilis iudicetur.

Si quis foe-
ingenuam,
n infantes
non potest,
t (malb.
), VIIIM.
qui faciunt
. culpabilis
r.

§. 4. Si postea fuerit occisa, quando iam partum amplius habere non potuerit, sol. CC. culpabilis iudicetur.

ii quis puel-
nuam occi-
alb. *ex ma*-
i), VIIIM.
i faciunt sol
lpabilis iu-

§. 2. Si quis puellam intra duodecim annos usque ad duodecimum impletum occiderit, sol. CC. culpabilis iudicetur.

XLIV. §. 14. Si quis puellam
m occiderit (malb. *nuchala*),
den. qui faciunt sol. CC. cul-
udicetur.

LXIX. De Adulteriis ancillarum.

Si quis ingenuus cum ancilla moechatus fuerit (malb. *ani*-
), DC. den. qui faciunt solid.
lpabilis iudicetur.
Si vero cum ancilla regia moe-

---

§. 7. Si quis feminam ingenuam, postquam infantes coeperit habere, occiderit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur[b]).

§. 8. Si quis feminam[a]), postquam infantes habere non potuerit, occiderit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis puellam ingenuam infra annos, antequam infantes possit habere, occiderit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

Tit. XXVII. De adulteriis[c]) ancillarum.

§. 1. Si quis ingenuus cum aliena ancilla moechatus fuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis vero cum Regis ancilla

Tit. XII. De homicidiis mulierum.

§. 1. Si quis feminam Ripuariam interfecerit, postquam parturire[e]) coeperit usque ad quadragesimum annum, DC. solidis culpabilis iudicetur; aut si negaverit[f]), cum LXXII. iuret. Et ubicunque DC. solidi accedunt, simili modo cum LXXII. iuret.

§. 2. Si ille homo pauper fuerit, ut insimul solvere non possit, per tres decessiones[g]) filiorum solvat.

Tit. XIII. De homicidiis puellarum.

Si quis puellam Ripuariam interfecerit, CC. solidis culpabilis iudicetur; aut si negaverit, cum XII. iuret.

Tit. XIV. De muliere ecclesiastica.

§. 1. Si quis feminam regiam aut ecclesiasticam parientem interfecerit, CCC. solidis culpabilis iudicetur, aut cum XXXVI. iuret.

§. 2. Quod si puellam post quadragesimum annum interfecerit, CC. solidis culpabilis iudicetur, aut cum XII. iuret.

Tit. LVIII. De tabulariis.

§. 9. Si autem tabularius ancillam regiam aut ecclesiasticam, seu ancillam tabularii in matrimonium sibi sociaverit[h]), ipse cum ea servus permaneat; si autem tantum moechatus fuerit, oc-

---

Cod. Corbion. *parere*. f) Til. *negare voluerit*. g) Cod. Bamb. *discessiones*, Sichard. *successiones liberorum*.
Bamb. cum Sangal., Met. et Corbion. *sociatus fuerit*.

chatus fuerit, et ei fuerit adprobatum (malb. *teolosina*), sunt din. ICC. fac. sol. XXX. culp. iud.	chatus fuerit,	chatus fuerit (malb. *evalesina*), s. den. ICC. q. f. sol. XXX. culp. iud.
§. 3. Si quis ingenuus cum ancillam alienam publice iunxerit, ipsi eam in servicio cadat.	sibi publice iunxerit, ipse cum ea in servitio permaneat.	XIV. §. 8. Si quis ingenuus ancilla aliena in coniugio sociaverit (malb. *honimo*), ipsi cum ea in servitio implicetur.
		XXXV. §. 3. Si quis servus cum ancilla aliena mechatus fuerit, s. den. CXX. q. f. sol. III. culp. iud.
§. 4. Si servos cum ancilla aliena mechatus fuerit, et ex ipso crimine ancilla mortua fuerit, servus CCXL. dinar. qui faciunt sol. sex dominus servi reddat, aut servus castretur; dominus vero servi capitale dono ancillae infere in loco;	§. 3. Si vero servus cum ancilla aliena moechatus fuerit, et ex ipso crimine ancilla ipsa mortua fuerit, servus ipse aut CCXL. din. qui faciunt sex sol. domino ancillae inferat, aut castretur; dominus vero servi capitale in loco restituat.	§. 5. Si quis servus cum ancilla aliena mechatus fuerit, et ex ipso crimine ipsa mortua fuerit, aut den. CXL. q. f. sol. VI. dominum ancillae componat, aut castretur; dominus servi capitale in locum restituat.
si ancilla exmortua non fuerit (malb. *bab mundo*), servus aut CCC. hictus accipiat, aut CXX. din. qui faciunt sol. III. cogatur exsolvere.	§. 4. Si ancilla ex hoc mortua non fuerit, servus aut CCC. ictos accipiat, aut tres solidos pro dorsum suum domino ancillae componat.	
§. 5. Si servus ancillam alienam in coniugium sociaverit, aut vapulit aut CXX. din. qui faciunt sol. III. domino ancillae cogatur exsolvere.	§. 5. Si servus cum ancilla aliena sibi in coniugio sociaverit, sol. tres culp. iud.	§. 4. Si quis servus ancilla aliena extra voluntatem domini sui ad coniugium sociaverit (malb. *anthamo*), s. den. CXX. q. f. sol. III. culp. iud.
Tit. XXV. De libertis extra consilium Domni sui dimissis.	**Tit. XXVI. De libertis demissis.**	**XXXVI. De Libertis dimissis ingenuis.**
§. 1. Si quis alienum laetum ante rege per dinarium ingenuum demiserit, et ei fuerit adprobatum (*malteohiatus*	§. 1. Si quis alienum letum extra consilium ante regem per dinarium ingenuum demiserit, sol. C. culp. iud.;	§. 1. Si quis litum alienum, qui apud domino suo in hoste fuerit, extra consilio domini sui ante Rege per dena-

---

a) In marg. *priserit, copulaverit alias.* b) In marg. *onemo.* c) Cod. Bamb. *Franchus.* d) Lind. *servitium*, Cod. Est. *applicetur, dum ipsa vixerit tantum.* e) Codd. Bonn. et Bamb. addunt *ancilla.* f) Cod. Bamb. *CCXX.*

aerit (malb. *theulasina*), MCC. i faciunt solid. XXX. culpabi-
letur.

Si quis Fran-
nam ancil-
publice iun-
pse cum ea
tute perma-

Tit. XIV. §. 11. Si quis ingenuus ancillam alienam sibi in coniugium sociaverit[a]) (malb. *honomo*[b])), ipse cum ea in servitium inclinetur.

Si vero servus cum ancilla
tus fuerit, CXX. den. qui fa-
l. III. componat.

Si servus cum ancilla moecha-
it, et de ipso crimine ancilla
fuerit, servus ipse aut castre-
t CCXL. den. qui faciunt sol.
pabilis indicetur; dominus vero
pitale in locum restituat.

m ancilla propter hoc non
tortua, servus ipse aut CXX.
cipiat, aut CXX. den. qui fa-
l. III. domino ancillae cogatur
re.

Si servus ancillam alienam ex-
ntatem domini sui ad coniu-
ciaverit (malb. *authanio*),
len. qui faciunt sol. I. culpabi-
etur.

CX. De Libertis dimissis.

Si quis lidum alienum extra
n domini sui ante Regem per
n ingenuum dimiserit (malb.

moechatus fuerit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis Francus[c]) alienam ancillam sibi publice iunxerit, ipse cum ea in servitio permaneat.

Tit. XIV. §. 11. Si quis ingenuus ancillam alienam in coniugium acceperit, ipse cum ea in servitio implicetur[d]).

§. 4. Si servus cum ancilla aliena moechatus fuerit, et de ipso crimine[e]) mortua fuerit, servus ipse aut castretur, aut CCXL. denariis qui faciunt solidos VI. culpabilis iudicetur; dominus vero servi capitale in locum restituat.

§. 5. Si autem ancilla propter hoc mortua non fuerit, servus ipse aut CXX[f]) ictus accipiat, aut CXX. denarios qui faciunt solidos III. domino ancillae cogatur persolvere.

§. 6. Si quis servus ancillam alienam sine voluntate domini sui sibi in coniugium copulaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, aut CXX. ictus accipiat.

Tit. XXVIII. De libertis dimissis.

§. 1. Si quis lidum alienum, qui cum domino suo in hoste fuerit, sine consilio domini sui ante Regem per de-

tavo dimidio solido culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret; quod si tabularius hoc fecerit, ipse et generatio eius in servitium inclinentur.

§. 10. Si autem tabularius ancillam Ripuariam acceperit, non ipse, sed[g]) generatio eius serviat.

§. 11. Si autem ecclesiasticus, Romanus vel regius homo ingenuam Ripuariam acceperit, aut si Romana vel regia seu tabularia ingenuum Ripuarium in matrimonium acceperit, generatio eorum semper ad inferiora declinetur.

§. 14. Si autem Ripuarius ancillam Regis seu ecclesiasticam, vel ancillam tabulariam sibi sociaverit, non ipse, sed eius procreatio serviat.

§. 15. Si autem Ripuarius ancillam Ripuarii[h]) in matrimonium acceperit, ipse cum ea in servitio perseveret.

§. 16. Similiter et si Ripuaria hoc fecerit, ipsa et generatio eius in servitio perseverent.

§. 17. Si autem ingenuus cum ancilla moechatus fuerit, XV. solidis culpabilis iudicetur; si autem servus hoc fecerit, III. solidis culpabilis iudicetur, aut castretur[i]).

§. 18. Quod si ingenua Ripuaria servum Ripuarium secuta fuerit, et parentes eius hoc contradicere voluerint[k]), offeratur ei a Rege seu a Comite spata et conucula[l]); quod si spatam acceperit, servum interficiat; si autem conuculam, in servitio perseveret.

Tit. LVII. De libertis a domino ante Regem dimissis.

§. 1. Si quis libertum suum per manum propriam seu per alienam in praesentia Regis secundum legem Ripuariam ingenuum dimiserit per denarium, et eiusdem rei chartam ac-

---

l. Bamb. *sed et.* h) Sichard. *Riboariam.* i) Herold. non habet *aut castretur.* k) Cod. Reg. *frangere voluerint*, Cor*frigerare noluerint;* Bamb. omittit *hoc.* l) Cod. Corbion. *conucla*, Goth. *conugla*, Guelf. *cunicula*, Bamb. *conula.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
meo lexim), sunt din. IV. fac. sol. C. culp. iudicitur.		rium ingenuum dimiserit (malb. *mal-cho litofrioblito*), s. den. IV. q. f. sol C. culp. iud.
§. 2. Si vero laeti ipsius legitimi refirmetur.	res vero leti ipsius domino reformentur.	Res vero ipsius liti legitimo domino reformetur.
§. 3. Si quis vero servum alienum ingenuum dimiserit, et ei fuerit adprobatum (malb. *maltho hait homitto*), sunt din. ICCCC. fac. sol. XXXV. culp. iud., pro divero domini sui reddat.	§. 2. Si quis servum alienum ante regem per dinarium ingenuum demiserit, sol. XXXV. culp. iud., et praecium servi domino suo reddat.	§. 2. Si quis servum alienum per denarium ante Rege ingenuum dimiserit (malb. *malcho siacho meocle*), s. den. ICCCC. q. sol. XXXV. culp. iud., et capit. in loco restituat.
XXVI. De furtis diversis.	**Tit. XXVII. De furtis diversis.**	**XXXVII. De Furtis diversis.**
§. 1. Si quis vero tintinno de porcina aliena furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dilatura.	§. 1. Si quis tintinum de porcina aliena furaverit, sol. XV. culp. iud.	§. 1. Si quis tintinnum de int. porcus fur. (malb. *thuochacdo*), s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.
§ 2. Si vero de pecoribus furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. CXX. fac. sol. III. culp. iud.	§. 2. Si quis de pecoribus furaverit, sol. III. culp. iud.	
§. 3. Si quis pedica de caballus furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. CXX. fac. sol. III. culp. iud.	§. 3. Si quis pedica de caballo furaverit, sol. III. culp. iud.	§. 2. Si quis petica de caballo fur. (malb. *leudardo*), s. den. CXX. q. f. sol. III. culp. iud.
§. 4. Si vero caballi ipsi perierint, ipsus in caput reddat.	§. 4. Si quis vero caballi ipsi perierint, ipsos in capitale reddat.	**XXVIII.**
§. 5. Si quis messe aliena in furtum meterit et inventus fuerit (malb. *leodardi*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.	§. 5. Si quis messe aliena in furtu metere inventus fuerit, sol. XV. culp. iud.	§. 1. Si quis messem alienam in furtum metere praesumserit (malb. *leud.*), s. den. DC. q. sol. XV. culp. iud.
		XLI.
§. 6. Si quis in orto alieno ingressus fuerit in furtum, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.	§. 6. Si quis in orto aliaeno in furtu ingressus fuerit, sol. XV. culp. iud.	Si quis in orto alieno in furtum ingressus fuerit (malb. *leud.*), s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.

1) Glos. Est. *i. e. spicanti* (leg. *spicam*) *evellere*. Glos. Pith. *raptor, reofere; messor, riftere.*

a) In marg. *reformentur.* b) In marg. *si quis messem alienam tripaverit aut mederit.* c) Cod. Bonn. *de pecore alien.* d) Sic Pith. ex 5 Codd. auctoritate, itemque Bign. et Lind.; Cod. Bonn. *sellam*, Cod. Bamb. *skillam*, Baluz. nescio qua aucto-

theato meolito), IIIM. qui ... sol. C. culpabilis iu ..., et ... domino ipsius restituat.

§. 2. Res vero ipsius lidi legittimo ... domino restituantur[a]).

§. 3. Si quis servum alienum ante ... per denarium ingenuum dimiserit (malb. *maltho theatha meotheos*), ... CCCC. den. qui faciunt sol. XXX. ... culpabilis iudicetur, excepto capitale, ... domino restituatur; res vero ipsius servi proprius dominus recipiat.

Tit. XXVII. De furtis diversis.

§. 1. Si quis tintinnum de porcina ... furaverit (malb. *aurappo*), DC. ... qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis tintinnum de pecoribus furaverit (malb. *leudardi*), CXX. den. qui faciunt solid. III. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis vero pedicam de caballo furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leudardi*), CXX. den. qui faciunt solid. III. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si vero ipsi caballi perierint, capitale in locum restituat.

§. 5. Si quis messe aliena in furtum ... praesumpserit, aut repascere ... fuerit ibidem[b]) (malb. *leudardi*), DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis in hortum alienum ad ... ingressus fuerit,

---

narium ingenuum dimiserit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur;

res vero ipsius lidi legitimo domino restituantur.

§. 2. Si quis servum alienum ante Regem per denarium ingenuum dimiserit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, et capitale in locum restituat, et res servi ipsius proprius dominus recipiat.

Tit. XXIX. De furtis diversis.

§. 1. Si quis tintinnum de porcina aliena[c]) furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero de pecoribus tintinnum furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis skellam[d]) de caballis furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis pedicam de caballis furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si caballi ipsi perierint, capitale in locum restituat.

§. 6. Si quis messem alienam per furtum metere aut reffare[e])[1]) praesumpserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis hortum alienum ad furtum faciendum ingressus fuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

---

ceperit, nullatenus eum permittimus in servitium inclinare, sed sicut reliqui Ripuarii liber permaneat.

§. 2. Sed si quis ei postmodum contrarius extiterit, quod eum quis inlicito ordine ingenuum dimisisset, aut[f]) ipse cum gladio suo hoc studeat defensare; aut si auctorem habuerit, auctor cum legibus ex hoc eum adducat. Et[f]) si legibus[g]) eum non potuerit defensare, ad partem Regis CC. solidis culpabilis iudicetur, et ad partem eius, cuius servum inlicito ordine a iugo servitutis absolvere nititur, XLV. solidis multetur, et de omnibus rebus, quas ei condonavit, alienus existat.

§. 3. Si autem se defensaverit, liber permaneat, et ille, qui eum voluit inservire, CC. solidis Regi, XLV. illi qui defensatur culpabilis iudicetur.

§. 4. Si autem homo denariatus absque liberis decesserit, non alium nisi[h]) fiscum nostrum heredem relinquat.

Tit. LVIII. De tabulariis.

§. 1. Hoc etiam iubemus, ut qualiscunque Francus Ripuarius seu tabularius servum suum pro animae suae remedio seu pro pretio secundum legem Romanam libertare[i]) voluerit, ut in ecclesia, coram Presbyteris, Diaconibus seu cuncto clero et plebe, in manu Episcopi servum cum tabula tradat, et Episcopus Archidiaconum[k]) iubeat, ut ei tabulas secundum legem Romanam, qua ecclesia vivit, scribere faciat; et tam ipse quam et omnis procreatio eius liberi permaneant et sub tuitione ecclesiae consistant, vel omnem reditum status[l]) aut servitium tabularii eorum ecclesiae reddant. Et nullus tabularius denarium ante Regem praesumat iactare; quod si fecerit, CC. solidis culpabilis iudicetur, et nihilominus ipse tabularius et procreatio eius tabularii persistant, et omnes reditus status eorum ad ecclesiam reddant; et non alubi, nisi ad ecclesiam ubi relaxati sunt, mallum teneant.

§. 2. Quod si quis tabularium seu ecclesiasticum hominem contra Episcopum defensare voluerit, LX. solidis culpabilis iudicetur[m]), et insuper hominem cum omnibus rebus suis ecclesiae restituat, quia inlicitum ducimus,

---

...[d]) ... schillam. [e]) Cod. Bonn. *riffare*, Bamb. *refare*, Guelff. *ressare* et *repare*, Est. *treffare*. Cod. Loisel. ita habet: *Si q. ... in furtu aut inripaverit aut meterit etc.* [f]) Sic legendum videtur: vulgo *et... aut.* [g]) In Ed. Herold. desunt *ex hoc eum adducat, aut si legibus.* [h]) Cod. Corbion. *quam.* [i]) Codd. Sangall. et Corbion. *liberare.* [k]) Codd. Met. et Corbion. *Archidiaconem.* [l]) Herold. omittit *vel omnem reditum status.* [m]) Cod. Bamb. omittit *culp. iud.*

§. 7. Si quis in nabina, in favaria, in pesaria, in linticlaria in furtum ingressus fuerit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. CXX. fac. sol. III. culp. iud.

§. 8. Si quis de campo alieno messe furaverit, et hoc aut in caballo aut in carro duxerit ad domum suam, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt dinarius DC. fac. sol. XV. culp. iud., except. cap. et dilat.

§. 9. Si quis vero in dorsum portaverit (malb. *leodardi*), sunt din. CXX. fac. sol. III. culp. iud.

§. 10. Si quis prato alieno secaverit, opera sua perdat, et si exinde ad domo sua duxerit fenum et discargaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. ĪDCCC. fac. sol. XLV., exc. capit. et dilat.

§. 11. Si vero tanto praesumserit, quantum in dorsum suum portaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. CXX. fac. sol. III. culp. iud.

§. 12. Si quis viniam aliena in furtum vindimiaverit et inventus fueret (malb. *leodarde*), sunt Dinar. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 13. Si vero vinum ad domum suam duxerit, aut cavallo aut in carro discargaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. ĪVCCC. fac. sol. XLV. culp. iud.

De missibus vero simul observandum est.

§. 7. Si quis de campo aliaeno anonam furaverit, et eam in carro vel in caballo portaverit, sol. XV. culp. iud.

§. 8. Si vero in dorso portaverit, sol. III. culp. iud.

§. 9. Si quis pratum alienum secaverit, opera sua perdat, et si ex fenum secaverit, in furtu duxerit et discaverit, sol. XXXV. culp. iud.

§. 10. Si vero tantum praesumpserit, quantum in dorsum suum portaverit, sol. III. culp. iud.

§. 11. Si quis vineam alienam in furtum vindimiare inventus fuerit, sol. XV. culp. iud.

§. 12. Si vero vinum exinde ad domum suam adduxerit et discaricaverit, excepto capitalia et delatura, sol. XLV. culp. iud..

De messibus vero similiter observandum est.

XXXVIII. §. 2. Si quis in navina, in fabaria, in lentiliaria in furtum ingressus fuerit (malb. *leud.*), s. den. CXX. q. f. sol. III. culp. iud.

XXXIX.

§. 1. Si quis de campo alieno lino fur., et in carro duxerit (malb. *leud.*), sunt den. ĪDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Si vero tantum praesumserit, quantum in dorsum suum portare potuit, s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.

XL.

§. 1. Si quis pratum alienum secaverit, opera sua perdat, et insuper den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.; et si exinde foenum in carro duxerit ad domum suam, s. den. ĪDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iud., excep. capit. et dil.

§. 2. Si vero tantum praesumserit, quantum in dorsum suum portare potuerit, s. den. CXX. q. f. sol. III. culp. iud.

XLII.

§. 1. Si quis in vinea aliena in furto vindemiaverit (malb. *leud.*), s. den. DC. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si vero in cassa cargaverit et ad domum suam duxerit, s. den. ĪDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iud.

---

a) Cod. Est. *rapinam*, Cod. Bonn. *navinam*. b) Deest in Codd. Bamb. et Guelf. *aliquid*. c) Sic Pith. et Lind.; Cod. Bonn. hic et §. 24. *discarcaverit*, Cod. Bamb. *discarcaverit*, mox *descartaverit*, Baluz. utroque loco *discarricaverit*.

napinam, vel in fabariam, in
m, in lenticulariam (malb. *leu-*
, DC. den. qui faciunt soli. XV.
ilis indicetur.

Si quis aliquid de campo alie-
averit, et hoc exinde in carro
r caballum duxerit (malb. *leu-*
, MDCCC. den. qui faciunt sol.
culpabilis iudicetur.

. Si vero tantum priserit, quan-
i dorso suo portare valuerit
). *leudardi*), DC. den. qui fa-
olid. XV. culpabilis iudicetur.

. Si quis pratum alienum seca-
operam suam perdat, et insuper
V. culpabilis iudicetur; et si ip-
enum in carro carraverit, et ad
i suam adduxerit (malb. *leu-*
, MDCCC. den. qui faciunt so-
V. culpabilis iudicetur, excepto
s et delatura.

. Si vero tantum priserit, quan-
i dorso suo portare potuerit
leudardi), DC. den. qui faciunt
XV. culpabilis iudicetur.

. Si quis vineam alienam in fur-
ndemiaverit (malb. *leudardi*),
nar. qui faciunt solid. XV. cul-
iudicetur;
pse vinum in carro carraverit,
omum suam duxerit et discarra-
nalb. *leudardi*), MDCCC. den.
iunt solid. XLV. culpabilis iu-

sse vero similiter convenit ob-

§. 13. Si quis in napinam[a]), in fabariam, in pisariam, in lenticulariam, vel in his similia ad furtum faciendum ingressus fuerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 14. Si quis in campo alieno linum[b]) furaverit, et hoc in caballo aut in carro duxerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 15. Si vero tantum tulerit, quantum in dorso suo portare potuerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 20. Si quis pratum alienum secaverit, laborem suum perdat, et insuper denariis DC. qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 21. Et si inde foenum ad domum suam in carro duxerit et discargaverit[c]), MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura[d]).

§. 22. Si vero tantum tulerit, quantum in dorso suo portare potuerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 23. Si quis vineam alienam per furtum vindemiaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 24. Et si inde vinum in carro ad[e]) domum suam adduxerit et discargaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 25. De messibus autem similiter convenit observare.

quod ecclesiis concessimus, iterum ab ecclesiis revocare.

§. 3. Nemo servum ecclesiasticum absque Vicario libertum[f]) facere praesumat.

§. 4. Tabularius autem, qui absque liberis discesserit, nullum alium nisi ecclesiam relinquat heredem.

§. 5. Quod si quis tabulas Episcoporum manibus seu clericorum roboratas inrumpere voluerit; tunc Archidiaconus, cum testibus qui tabulas roboraverunt, ante Episcopum vel Regem accedat, ut testes quod sciunt dicant. Quod si ille qui causam prosequitur adquiescere noluerit, tunc tabulae in praesentia iudicis perforentur, et Archidiaconus in praesente sacramento fidem faciat, et sibi septimus super noctes VII. coniuret cum ipsis testibus qui tabulas conscripserunt, quod ipse tabularius secundum legem Romanam legitime fuisset ingenuus relaxatus. Et tunc ille qui causam prosequitur in praesente constringatur, ut se ante iudicem repraesentet; et ad partem ecclesiae C. solidis culpabilis iudicetur, et unicuique de testibus XV. solidis culpabilis iudicetur, et Archidiacono XLV. solidis culpabilis iudicetur, et nihilominus tabulae stabiles permaneant.

§. 6. Quod si Archidiaconus ista adimplere contempserit, et auctorem suum, qui eum ingenuum dimisit, non invenerit, tunc tabularium ipse Archidiaconus cum XLV. solidis et cum omnibus rebus suis proprio domino studeat restituere, et unusquisque de testibus XV. solidis culpabilis iudicetur.

§. 7. Quod si auctor dimissionis eum ingenuum fecerit, causam qui prosequitur similem multam sustineat, sicut superius scribere iussimus, et insuper ab ecclesiae liminibus repellatur, usque dum proprio domino ipse satisfaciat.

§. 8. Quod si quis tabularium ex servo alieno facere praesumpserit, tunc ille cuius servus est super eum manum mittere debet. Et si tabularius est vel regius seu Romanus homo, qui hoc facit, super VII. noctes, si Francus, super XIV. de manu in manum ambulare debet, quamvis multae venditiones ex illo factae fuissent, usque dum ad eam manum veniat quae eum ingenuum dimisit, et tunc ex eo iudicium superius comprehensum adimpleatur.

Cod. Est. addit *et si in caballo adduxerit, XII. solidos, et si in dorso, VI. solidos culpabilis iudicetur*, neque §. seq. habere
e) Cod. Bamb. *in*. f) Herold. *liberum*.

LEX. SAL. EX COD. GVELF.

§. 14. Si quis in silva materium alienum capolaverit aut incideret, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 15. Si vero materio ex una parte dolato in furtum praesumserit, CXX. din. fac. sol. III. culp. iud.

§. 16. Si quis arbore post anno signatum praesumserit, nullam abiat culpam.

§. 17. Si quis retem ad anquilas de flumine furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *obtubbo*), sunt din. ĪDCCC. fac. sol. XLV. culp. iud., exc. cap. et dilatura.

§. 18. Si quis statualem, tremacle, aut vertevelem furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *nascodinar*), sunt dinarie DC. faciunt solidus XV. culp. iud.

§. 19. Screonas qui sine clave effregerit, cui fuerit adprobatum (malb. *pronas an thiso*), sunt din. ĪDCCC. fac. sol. XLV. culp. iudicitur, exc. cap. et dil.

§. 20. Si quis campum alienum araverit et non semenaverit (malb. *leo-*

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 13. Si quis in sylvam materium alienum incenderit aut cappulaverit, sol. XV. culp. iud.

§. 15. Si quis ligna alterius in silva furaverit, sol. III. culp. iud.

§. 14. Si vero materio ex una parte dolato in furtu priserit, sol. III. culp. iud.

§. 16. Si quis retem ad anguillas de fluvio furaverit, sol. XLV. culp. iud.

§. 17. Si quis statuam, tremalem, aut vertevolo de fluvio furaverit, sol. XV. culp. iud.

§. 18. Si quis screona sine clavem effrigerit, sol. XV. culp. iud.

§. 19. Si clavem habuerit, XLV. sol. culp. iud.

§. 20. Si quis campum aliaenum araverit et non seminaverit, sol. XV. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XLIII. De Retibus.

§. 1. Si quis retem ad anguil flumine fur. (malb. *obdud*), s. ĪDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iu

§. 2. Si quis statuam, aut tra clem, aut vervuldo de flumin (malb. *naschus taxaca*), s. den q. f. sol. XV. culp. iud.

XLIV. De Screonis effra

§. 1. Si quis e screona qui c habet effrigerit (malb. *strona* c *dio*), s. den. ĪDCCC. q. f. sol. culp. iud.

§. 2. Si vero de screona clave frigerit, et nihil exinde tullerit (n *leud.*), s. den. DC. q. f. sol. XV. cul

XLV. De eo qui alterius c araverit.

§. 2. Si quis campo alieno a (malb. *leud.*), DC. den. q. f

---

1) Glos. Est. *i. e. retias.* — a) Cod. Bonn. *inciderit.* b) Pith. Codd. 2. *stavam.* c) Sic ex auctoritate Codd. Bonn., 2. et Bamb., qui habet *tramachulum*, legendum videtur; Cod. Est. et Codd. Pith. plures habent *tremaculum*, alii *trimaclum*, I Baluz. et Bign. *tremachum.* d) Sic Pith. Codd. 5., Bonn. et Bamb., nec non Baluz.; Lind. cum 2. Codd. Pith. *vert* e) Cod. Bamb. *effringerit.* f) Sic omnes Codd.; vulgo *screunam.* g) Cod. Goth. *mundburt*, Sichard. *mundoburde.* h)

Si quis in sylva materiam aut
raverit, aut incenderit vel ca-
t (malb. *leudardi*), DC. den.
unt solid. XV. culpabilis iudi-

Si quis materiam de una parte
furaverit (malb. *leudardi*),
enariis qui faciunt sol. III. cul-
iudicetur.

Si quis arborem post annum
erit signata priserit, nullam ex-
beat culpam;

infra annum eam capulaverit,
len. qui faciunt sol. III. culpa-
icetur.

Si quis rete ad anguillas de
involaverit (malb. *ob dopus*),
n. qui faciunt sol. XV. culpa-
icetur.

Si quis statuam, aut trema-
vel vertebolum de flumine fu-
malb. *nastthus texacha*), DC.
i faciunt solid. XV. culpabilis
r.

Si quis screona sine clave fre-
ialb. *obdon*), DC. den. qui
ol. XV. culpabilis iudicetur.

Si quis screona qui clavem
fregerit (malb. *nasche streo-
iedi*), MDCCC. den. qui fa-
. XLV. culpabilis iudicetur.

Si vero de screona clavem
et nihil exinde tulerit (malb.
), DC. den. qui faciunt solid.
pabilis iudicetur pro sola ef-

Si quis campum alienum ara-
non seminaverit (malb. *leu-*

§. 27. Si quis in sylva materiamen alienum aut incenderit[a]) aut capulaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 28. Si quis materiamen de una parte dolatum furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 29. Si quis arborem post annum quam fuerit signata capulare praesumpserit, nullam exinde habeat culpam.

§. 30. Si infra annum quis eam capulaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 31. Si quis rete ad anguillas capiendas de flumine furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 32. Si quis statuam[b])[1]), aut tramaculum[c]), vel vertivolum[d]) de flumine furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 35. Si vero screonam[f]) quae sine clave est effregerit[e]), DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 33. Si quis screonam[f]) quae clavem habet effregerit, et aliquid furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 34. Et si inde nihil tulerit, pro sola effractura DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 18. Si vero tantum araverit et non seminaverit, DC. denariis qui fa-

§. 12. Quod si quis hominem regium tabularium, tam baronem quam feminam, de mundeburde g) Regis abstulerit, LX. solidis culpabilis iudicetur.

§. 13. Similiter et ille, qui tabulariam vel ecclesiasticam feminam, seu baronem de mundeburde ecclesiae abstulerit, LX. solidis culpabilis iudicetur; et nihilominus generatio eorum ad mundeburdem Regis seu ecclesiae revertatur.

§. 19. Hoc etiam constituimus, ut nullus[h]) hominem regium, Romanum vel tabularium interpellatum in iudicio non tanganet[i]), et nec alsacoia[k]) requirat; et si in praesente legitime mallatus fuerit, ea verba commemoret, et non ei sicut Ripuario ante altare verba commemoret.

§. 20. Servi autem Regis vel ecclesiarum non per actores[l]), sed ipsi pro semetipsis in iudicio respondeant, et sacramenta absque tangano coniurent.

§. 21. Si autem homo regius homini regio vel ecclesiastico sacramento fidem fecerit, super VII. noctes coniuret, si Ripuario, super XIV. noctes. Similiter et Ripuarius ei faciat.

Tit. LXI. De libertis secundum legem Romanam.

§. 1. Si quis servum suum libertum fecerit et civem Romanum, portasque apertas conscripserit, si sine liberis discesserit, non alium nisi fiscum nostrum habeat heredem.

§. 2. Quod si aliquid criminis admiserit, secundum legem Romanam iudicetur; et qui eum interfecerit, C. solidis multetur.

§. 3. Quod si dominus eius eum ante Regem denariatum[m]) facere voluerit, licentiam habeat.

Tit. LXII. De homine qui servum tributarium facit.

§. 1. Si quis servum suum tributarium aut litum fecerit, si quis eum interfecerit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur.

§. 2. Quod si denarialem[n]) eum facere voluerit, licentiam habeat; et tunc CC. solidos valeat[o]).

mnino deest in Cod. Bamb., apud Lind. et Herold. i) Cod. Goth. *tangat*, Guelf. *tangenet*, Til. *tangenet*, Sichard. k) Sic cum plerisque Codd. Baluz. et Bamb.; Cod. Corbion. *alsatia*, Guelf. *adsicia*, Til. et Lind. *alsacia*. l) Codd. ngall. et Corbion. habent *auctores* omittuntque *per*. m) Codd. Sangall. et Met. *denarium*, Bamb. cum Herold. et Til. m, Corbion. *denariali*. n) Cod. Reg. *denararium*. o) Cod. Bamb. cum Lind. *solvat*; Cod. Met. addit *occisus*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
dardi), sunt dinar. DC. fac. soledus XV. culp. iudic.		XV. culp. iud.
§. 21. Si quis campo alieno araverit et semenaverit (*hoc her paan de escrippas*), dinarius IDCCC. fac. soledus XLV. culp. indicitur.	§. 21. Si quis campum alienum araverit et seminaverit, sol. XLV. culp. iud.	§. 1. Si quis campo alieno ara[...] et seminaverit (malb. *ob rebus an[...] pus*), s. den. ICC. q. f. sol. XXX. [...] iud.
		§. 3. Si quis aratrum cum ar[...] de campo alieno ostaverit aut iact[...] rit (malb. *chivarso*), DC. den., [...] sol. XV. culp. iud.
§. 22. Si quis cum servum alienum aliquid neguciaverit nesciens domino suo (malb. *theo lasina*), sunt dinar. DC. fac. soledus XV. culp. iud.	§. 22. Si quis cum servo alieno aliquid negotiaverit, sol. XV. culp. iud. — Tit. XL. §. 9. Si quis cum servum alienum negotiaverit, sol. XV. culp. iud.	

1) Glos. Est. *i. e. vetaverit.* 2) Glos. Est. *i. e. poma.* Glos. Pith. *fructus, poestin.* 3) Glos. Pith. *malarium, p*[...]

a) Pith. Cod. unus legit *de campo alieno anteostaverit, aut testaverit;* Cod. Est. habet *restaverit*, quam lectionem,

, DC. denar. qui faciunt sol. XV.
ilis iudicetur.
9. Si quis in campo alieno ara-
t seminaverit (malb. *obreppus*),
den. qui faciunt solid. XXX.
ilis iudicetur.
0. Si quis vero de campo alie-
trum anteortaverit, aut iactave-
alb. *anhunerbo*), DC. den. qui
t solid. XV. culpabilis iudicetur.

LIIII. §. 8. Si quis cum servo alie-
consilio domini sui negotiaverit,
en. qui faciunt sol. XV. culpabilis
tur. Certe si talis culpa est, un-
ennus homo Francus VIIIM. de-
mponere debet, servus sol. XV.
ilis indicetur.

XXVII. §. 21. Si quis in po-
pomario aut de pirario dirupe-
alb. *leudardi*), CXX. qui faciunt
III. culpabilis iudicetur.
2. Sin in horto fuerit (malb.
dun), DC. den. qui faciunt sol.
ulpab. indicetur.
3. Si quis melarium aut pirarium
icaverit (malb. *leudardi*), CXX.
is qui faciunt solid. III. culpabi-
icetur.
t. Si vero in horto fuerit (malb.
un), DC. den. qui faciunt solid.
alpabilis iudicetur.

Tit. LXXIII. De cultello sexxaudro.

Si quis cul- alienum fu- , DC. den. unt sol. XV. ilis indicetur.	Si quis alteri cultellum furaverit, et ei fuerit adprobatum, ipsum in loco restituat, et insuper DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis udicetur.

ciunt XV. solidos culpabilis iudicetur.

§. 17. Si quis campum alienum araverit et seminaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 19. Si quis aratrum in campum alienum intrare prohibuerit, vel arantem foras iactaverit vel testaverit[1])[a]), DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 36. Si quis cum servo alieno sine consensu domini sui aliquid negotiaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si quis impotos[2])[b]) de melario[3])[c]) aut de pirario[d]) tulerit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 9. Si vero in horto fuerint, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 10. Si quis melarium aut pirarium decorticaverit[e]), CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 11. Si vero in horto fuerint, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 12. Si quis cultellum alienum furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LXXIV. Ut nullus cum servo traditionem vel commutationem faciat.

Hoc autem constituimus, ut nullus cum servo alieno negotium faciat, vel commutationem facere non praesumat, nec ei ullam commendationem vel traditionem faciat, nec a servo quisquam commendatam vel traditam rem recipiat. Si quis autem post hanc diffinitionem servo aliquid commendare praesumpserit, nihil recipiat, et dominus eius de hoc innocens habeatur. Similiter et de puero vel de muliere alterius constituimus.

, meliorem, tamen contra ceterorum omnium Codd. auctoritatem recipere dubitavimus. b) Cod. Est. et Baluz. *impotus*. th. ex quinque Codd. auctoritate *milario*, Cod. Bonn. *pamario*. d) Lind. Codd. *pomario*. e) Pith. Cod. unus *caverit*.

XXVII. De Logationibus.

§. 1. In furtum aliquid elogare voluerit, cui fuerit adprobatum (malb. *morter*), sunt dinarius IID. faciunt soledus LXII. culp. iudicitur.

§. 2. Si quis furtum elogatum, acceptum praecio, homino hocciderit, et ei fuerit adprobatum (malb. *morter*), sunt dinarius IID. fac. sol. LXII culp. iud.

§. 3. Si vero pro tertio homine elogacio ipsa fuerit transmissa, si adprobatus fuerit (malb. *morter*), sunt din. IID. fac. sol. LXII. culp. iud. hat sic dans, accipiens et portans sexsagenus binus simis sol. culp. iud.

Tit. XXVIII. De elogationibus.

§. 1. Si quis in furtum aliquid elocare voluerit, cui fuerit adprobatum, sol. LXII. culp. iud.

§. 2. Si quis in furtu elocatus, accepto pretio, hominem occidere voluerit, cui fuerit adprobatum, sol. LXII. culp. iud.

§. 3. Si vero post tertio elocatio ipsa fuerit transmissa, LXII. sol. culp. iud. Hoc sic dans, accipiens, portans, LXII. sol. singuli eorum culp. iud.

XLVI. De elocationibus

§. 1. Si quis aliquid in furtum minem locaverit, ut alium inte (malb. *tua*), s. den. IID. q. f. LXII. s. culp. iud.

§. 2. Si quis, ut dans, accipie portans, s. den. IID. q. f. sol. I s. culp. iud.

a) In marg. *domini sui*. b) Cod. Guelf. *brachialem*. c) Sic Cod. Bamb. et Til.; Cod. Bonn. et Lind. omittun

i quis clausuram alienai ru-
. den. qui faciunt sol. XV.
indicetur.
Si quis in agro alieno arbo-
am exciderit, MCC. den. qui
li. XX. culpabilis iudicetur.
Si quis mulieri brachiale fu-
alb. *subtho*), CXX. den. qui
l. III. culpabilis iudicetur.
Si quis per casam alienam
nissu possessoris[a]) traxerit
a chescido), MCC. den. qui
ol. XXX. culpabilis iudi-

XI. De Elocationibus.

i quis in furtum aliquem lo-
erit, ut hominem interficiat,
aetium accipiat (malb. *awe-*
. denar. qui faciunt sol. C.
indicetur.
quis in furtum aliquem elo-
rit, ut hominem intercipiat, et
ab hoc acceperit, et non fe-
ierit adprobatum (malb. *seu*
), MMD. den. qui faciunt so-
et dimid. culpabilis indicetur.
militer et ille qui praetium
t hominem accideret, MMD.
faciunt solid. LXII. et dimi-
abilis iudicetur.
quis in furtum elocatum, ac-
aetiam, hominem occidere
t non fecerit (malb. *seu lan-*
MMD. qui faciunt sol. LXII.
l. culpabilis iudicetur.
vero per tertium locatio ip-
transmissa, MMD. den. qui
l. LXII. et dimid. culpab.
unusquisque illorum, scilicet
piens et portans.

---

§. 26. Si quis clausuram alienam in-
perit, DC. denariis qui faciunt solidos
XV. culpabilis indicetur.

§. 16. Si quis in agro alieno arborem
insertam exciderit, MCC. denariis qui fa-
ciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 37. Si quis mulieri brachile[b]) fu-
raverit, CXX. denariis qui faciunt so-
lidos III. culpabilis iudicetur.

§. 38. Si quis per casam alienam sine
permissu possessoris traxerit[c]), MCC.
denariis qui faciunt solidos XXX. cul-
pabilis iudicetur.

Tit. XXX. De locationibus.

§. 1. Si quis furtim[d]) aliquem loca-
verit, ut hominem interficiat, et pre-
tium propter hoc dederit[e]), MMD. de-
nariis qui faciunt solidos LXII. S. cul-
pabilis iudicetur.

§. 2. Similiter et ille qui pretium
accepit, ut hominem occideret, MMD.
denariis qui faciunt solidos LXII. S.
culpabilis iudicetur.

§. 3. Si vero per tertium locatio ipsa
fuerit transmissa, MMD. denariis qui fa-
ciunt solidos LXII. S. culpabilis iudice-
tur. Sic dans, accipiens, portans, unus-
quisque illorum culpabilis iudicetur.

---

am.... transierit. d) Cod. Bonn. *in furtum.* e) Cod. Est. et Bonn. *acceperit et non fecerit.*

XXVIII. De Dibilictacionibus.

§. 1. Si quis alterum manum, pedem, vel oculum eiecerit aut excusseret, nasim ampotaverit, cui fuerit adprobatum (malberg. *sicti*), sunt din. ĪV. fac. sol. C. culp. iud.

§. 2. Si quis policare de manum vel pedem excusserit, cui fuerit adprobatum (malb. *alathamo*), sunt dinar. ĪI. faciunt sol. L. culp. iudic.

§. 3. Si vero ibidem mancatus fuerit (malb. *alathamo*), sunt dinarius ĪCCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud.

§. 4. Si secundo vero digitum, id est, unde sagittatur, excusserit (malb. *alathamo*), sunt dinar. ĪCCCC. fac. sol. XXXV. culp. iud.

Tit. XXIX. De debilitatibus.

§. 1. Si quis alteri manum, pedem, vel oculum eiecerit, aut auriculam vel nasum amputaverit, sol. C. culp. iud.

§. 2. Si vero manus ipsa ibidem manca penderit, sol. LXII. culp. iud.

§. 3. Si quis pollecarem de manu vel pede excusserit, sol. LXV. culp. iud.

§. 4. Si vero ibidem pendiderit mancatus, sol. XXX. culp. iud.

§. 5. Si vero secundo digito, unde sagittatur, excusserit, sol. XXXV. culp. iud.

§. 6. Sequentes vero digiti, hoc est, si tres pariter in uno ictu excusserit, sol. XL. culp. iud.

§. 7. Si duos, XXXV., si uno, XXX. sol. culp. iud.

XLVII. De dibilitatibus.

§. 1. Si quis alterum manum capulaverit, unde homo mancussit, et ipsa manus super eum pendat (malb. *seca*), ĪDCCC. den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Si vero ipsa excusserit (malb. *chramere*), ĪV. den. s. q. f. sol. C. culp. iud.

§. 3. Si police de mann capulaverit (malb. *chramire*), ĪDCCC. den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 4. Si secundum digitum, unde sagitta trahitur, excusserit (malb. *lisiro*), s. den. ĪCCCC. q. f. sol. XXXV. culp. iud.

§. 5. Si medianum digitum, unde sagittatur, excusserit (malb. *tháphano*), ĪCCCC. den. q. f. sol. XXXV. culp. iud.

§. 6. Si quarto digito excusserit (malb. *melagno*), sol. XXV. culp. iud.

§. 7. Si minimus digitus excussus fuerit (malb. *meledeno*), sol. XV. culp. iud.

§. 8. Si vero pedes capulatas fuerit,

---

a) In marg. leguntur §. 1—8. legis Sal. emend., insertis támen §. 2. et 3. glossulis malbergicis, *chaminis* et *sochte*. b) In marg. *rep-*

Tit. XXXII. De Debilitatibus.

§. 1.[a]) Si quis alterum manu aut pede capolaverit de manu capolata, unde homo mancus est, et ipsa manus super eum pendit (malb. *sichte*), MMD. den. qui faciunt solid. LXII. et dimidium culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero ipsa manus super excussa fuerit (malb. *chamin*), IVM. denar. qui faciunt solid. C. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis policem de manu vel pede excusserit (malb. *alachtam*), MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur;
si vero ipse pollex in ipsa manu mancatus pependerit (malb. *alachtamo chaminis*), MCC. den. qui faciunt sol. XXX. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si secundum digitum, quo sagittatur, excusserit, (malb. *alatham briorodero*), MCCCC. dena. qui faciunt solid. XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis alteri tres sequentes digitos pariter uno ictu excusserit (malb. *chaminis*), MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis medianum digitum excusserit (malb. *taphano*[b]), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si vero quartum digitum excusserit (malb. *malegano*[c]), DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si minimus digitus excussus fuerit (malb. *minechleno*), DC. denar. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 9. Si vero pes capolatus fuerit,

Tit. XXXI. De debilitatibus.

§. 1. Si quis alteri manum aut pedem truncaverit, vel oculum effoderit, aut auriculam vel nasum amputaverit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero manus ipsa ibidem mancata pependerit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si manus ipsa perexcussa fuerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis pollicem de manu vel pede excusserit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si vero ipse pollex mancatus pependerit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si secundum digitum, quo sagittatur, excusserit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis tres sequentes digitos pariter uno ictu excusserit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si quis medium digitum excusserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 9. Si quis quartum digitum excusserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 10. Si minimum excusserit, pariter DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 11. Si quis pedem alterius capu-

Tit. V. De debilitatibus.

§. 4. Si manum excusserit, C. solidis culpabilis iudicetur; si manus ibidem manca[d]) pependerit[e]), L. solidos componat.

§. 5. Si quis ingenuus ingenuo pollicem excusserit, L. solidis culpabilis iudicetur; quod si pollex ibidem mancus pendiderit, XXV. solidis culpabilis iudicetur.

§. 6. Sic in omni mancatione, si membrum[f]) mancum pendiderit, medietatem componat, quam componere debuerat, si ipsum membrum abscissum fuisset.

§. 7. Si secundus digitus, unde sagittatur, excussus fuerit, XXXVI. solidis componatur.

§. 8. Si quis ingenuus ingenuo pe-

...hano. c) In marg. *in elechano.* d) Cod. Bamb. hic et infra *mancata* (*tus*). e) Cod. Bamb. *pendierit.* f) Cod. Goth. ubique *membrus.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
		et ibidem mancus teneat (malb. *chudachina chamina*), s. den. ĪDCCC. q. f. sol. XLV. culp. iud.
		§. 9. Si vero per excutsus fuerit (malb. *chuladachina*), IV. den. q. f sol. C. culp. iud.
		§. 10. Si quis alterum oculum eiecerit (malb. *liahahauna*), s. den. IV. q. f. solid. C. culp. iud.
		§. 11. Si quis alterius nasum, aut auriculam excusserit (malb. *funedeura*), DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.
		§. 12. Si quis alterius linguam sapulaverit, unde loquere non possit, (malb. *alchsio*), IVDC. den. q. f. sol. C. culp. iud. §. 13. Si quis alterius dentem excusserit (malb. *inchavina*), DC. den. q. f sol. XV. culp. iudic.
§. 5. Si quis vero sequens hominem castraverit (malb. *gafferit*), sunt		§. 14. Si quis ingenuus ingenuum castraverit, aut virilia transcapulaverit,

a) In marg. *channa chlora*. b) Deest in Cod. Bamb. c) Cod. Bamb. cum Herold. inserit *non*. d) Cod. Goth. *muccum retinere*

mancus ibidem tenuerit (malb. *chal de china chamin*), MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 10. Si vero pes capulatus fuerit, et mancus ibidem tenuerit (malb. *chul de china chamin*), MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 11. Si vero ipse pes excussus fuerit (malb. *chaldachina sichte*[a])), MMD. den. qui faciunt solid. LXXII. cum dimidio culpabilis iudicetur.

§. 12. Si quis alteri oculum tulerit (malb. *liclamina*), MMD. denar. qui faciunt solid. LXXII. et dimidium culpabilis iudicetur.

§. 13. Si quis nasum alteri excusserit (malb. *frasitto*), MDCCC. denar. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 14. Si quis auriculam alteri excusserit (malb. *chunni cleura*), DC. denar. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

§. 15. Si quis alterum lingua capolaverit, unde loqui non possit (malb. *al chaltua*), IVM. den. qui faciunt sol. C. culpabilis iudicetur.

§. 16. Si quis dentem excusserit, (malb. *in clanina*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

§. 17. Si quis ingenuum castraverit, aut virilia transcapolaverit, unde mancus sit (malb. *wiradardi*), IVM. den. qui faciunt solid. C. culpabilis iudicetur.

§. 18. Si vero ad integrum tulerit virilia (malb. *alacharde*), VIIIM. de-

laverit, et ibi mancatus remanserit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 12. Si vero pes[b]) ipse perexcussus fuerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 13. Si quis alteri oculum evellerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 14. Si nasum excusserit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 15. Si auriculam excusserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 16. Si quis linguam alterius amputaverit, ut loqui non possit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 17. Si autem excusserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 18. Si quis ingenuus ingenuum castraverit, aut virilia truncaverit, ut mancus fiat, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 19. Si vero ad integrum tulerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC.

dem excusserit, C. solidos componat; si pes mancus ibidem pendiderit, L. solidis culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis ingenuus ingenuo oculum excusserit, C. solidis culpabilis iudicetur; si visus in oculis restiterit, ita ut videre[c]) possit, L. solidis culpabilis iudicetur.

§. 2. Si nasum excusserit, ut muccare non possit, C. solidis[d]) culpabilis iudicetur; si muccare praevalet, L. solidos componat.

§. 1. Si quis ingenuus ingenuo auriculam excusserit, ut audire non possit, C. solidis culpabilis iudicetur; si autem auditum non perdiderit, L. solidos componat.

§. 9. Si articulum qualemcunque amputaverit, XXXVI.[e]) solidis culpabilis iudicetur.

§. 10. Ista omnia si negaverit, cum VI. iuret, quod hoc non fecisset.

Tit. XXVI. De debilitatibus servorum[f]).

Quod si oculum, auriculam, nasum, manum, pedem excusserit, bis novem solidis dominus eius culpabilis iudicetur.

Tit. LXVIII. §. 5. Quod si quis absque effusione sanguinis alium brachio, pede, oculo, auditu, muccatu[g]) vel quocunque libet membro mancaverit, sic eum componat, ac si cum gladio ipsum debilitasset.

---

n. p., *L. sol.* e) Cod. Guelf. XXX. f) Cod. Bamb. addit *a servo*. g) Cod. Bamb., Herold. et Lind. addunt *digito*.

din. VIII. fac. sol. CC. culp. iud.

XCIII.

Si Salicus salicum violenter castraverit, et ei fuerit adprobatum, sol. CC. culp. iud., excepta medicatura sol. IX.

XXIX. De Conviciis.

§. 1. Si quis alterum cynitum clamaverit, DC. dinarius qui sunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis alterum concagato clamaverit, CXX. din. fac. sol. III. culp. iud.

§. 4. Si quis alterum vulpe clamaverit, CXX. din. fac. sol. III. culp. iudicitur.

§. 3. Si quis mulier ingenuam, seo vir, seo mulier altera meletrice clamaverit, et ei non potuerit adprobare, IDCCC. din. fac. sol. XLV. culp. iudicitur.

§. 7. Si quis alterum dilatorem aut falsatorem clamaverit, et non potuerit adprobare, DC. din. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 5. Si quis alterum lepore clamaverit, DC. din. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 6. Si quis alterum repotaviret, quod suum scutum iactassit, et non potuerit adprobare, CXX. din. fac. sol. III. culp. iud.

§. 8. Si quis hominem ingenuum castraverit, sol. III. culp. iud, excepto medico novem solid.

Tit. XXX. De convitiis.

§. 1. Si quis alterum cinitum vocaverit, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis alterum concatum clamaverit, sol. III. culp. iud.

§. 3. Si quis alterum vulpem clamaverit, sol. III. culp. iud.

§. 5. Si quis mulierem ingenuam, sive vir, sive mulier alteram meretricem clamaverit, et non potuerit adprobare, sol. XLV. culp. iud.

§. 4. Si qui alterum delatorem aut falsatorem clamaverit, et non potuerit adprobare, sol. XV. culp. iud.

§. 6. Si quis alterum inputaverit, quod scutum suum iactasset, et non potuerit adprobare, sol. III. culp. iud.

unde mancus sit, VIII. den. q. f. sol. CC. culp. iud.

XLVIII. De Convitiis.

§. 1. Si quis alterum cinidum vocaverit (malb. *quinte*), DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 3. Si quis alterum concagatum clamaverit, et non potuerit adprobare, CXX. den. q. f. sol. III. culp. iud.

§. 5. Si quis alterum vulpicula clamaverit, CXX. den. q. f. sol. III. culp. iud.

§. 4. Si quis mulieri ingenua secavere mulierem meretrice clamaverit, et non potuerit adprobare, IDCCC. den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Si quis alterum falsatorem clamaverit, et non potuerit adprobare (malb. *ischrabo*), DC. den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 6. Si quis alterum lepore clamaverit, CXX. den. q. f. sol. III. culp. iud.

---

[1]) Glos. Est. *i. e. arga.* Glos. Pith. *oculum erutum habentem.* [2]) Glos. Pith. *sordidatum.* [3]) Glos. Est. *i. e. lindegarium.* Glos. Pith. *mendacem vel latratorem*

[a]) Cod. Bonn. *cinnitum*, Guelf. *cinidum*, Bamb. *cinitum.* [b]) Cod. Bamb. et Bonn. cum Pith. *conchagatum.*

faciunt sol. CC. culpabilis iu-

Si quis Salecus Salecum ca-
, VIIIM. den. culpabilis iudi-
ri faciunt solid. CC., excepta
ıra quae componatur sol. IX.
Si quis antrussionem castra-
CXIVM. den. qui faciunt sol.
pabilis iudicetur, excepta me-
quae IX. sol. componatur.

XXXIII. De Convitiis.

Si quis alterum cinitum voca-
lb. *quintuo*), DC. den. qui fa-
l. XV. culpabilis iudicetur.

Si quis alterum concacatum
ıeculam vocaverit, CXX. den.
ınnt sol. III. culpabilis iudi-

Si quis alterum falsatorem, et
alteram mulierem meretricem
rit (malb. *extrabo*), DC. den.
ınt solid. XV. culpabilis iudi-

Si quis alterum delatorem cla-
, et non potuerit adprobare
leudardi), DC. den. qui faciunt
. culpabilis iudicetur.

Si quis alterum leporem cla-
CCXL. den. qui faciunt so-
culpabilis iudicetur.

Si quis homo ingenuus alio
raverit, quod scutum suum
et fuga lapsus fuisset, et non
adprobare (malb. *austrapo*),
ı. qui faciunt sol. XV. culpabi-
etur.

culpabilis iudicetur.

Tit. XXXII. De convitiis.

§. 1. Si quis alterum cenitum[1] [a]) clamaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis alterum concagatum[2] [b]) clamaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis alterum vulpeculam clamaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 5. [c]) Si quae mulier ingenua, aut vir mulierem meretricem clamaverit, et non potuerit adprobare, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis alterum delatorem[3]) clamaverit, et non potuerit comprobare, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si quis alterum falsatorem clamaverit, et non potuerit comprobare, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis alterum leporem clamaverit, CCXL. denariis qui faciunt solidos VI. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis alteri [d]) imputaverit, quod scutum suum proiecisset in hoste, vel fugiendo prae timore, CXX. denariis qui faciunt sol. III. culpabilis iudicetur.

Tit. VI. De castratione.

Si quis ingenuus ingenuum castraverit, CC. solidis culpabilis indicetur, aut si negaverit, cum XII. iuret.

Tit. XXVII. De castratione servorum.

Si autem eum castraverit, XXXVI. solidis culpabilis iudicetur, aut [e]) cum VI. iuret.

Haec §., quam in uno vetustiori Cod. invenit Pith., nec in Cod. Bamb. nec in Bonn. occurrit. [d]) Cod. Bamb. *alterum*.
l. inserit *si negaverit*.

XXX. De via lacina.

§. 1. Si quis barone ingenuum de via sua ortaveret aut inpinxeret (malb. *via lacina*), sunt dinarius DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis mulierem viam suam ortaverit aut impinxerit (malb. *mallacina*), sunt dinar. ĪCCC. fac. sol. XLV. culp. iud.

XXXI. De ligaminibus.

§. 1. Si quis hominem ingenuum sine causa ligaverit (malb. *ande rebus*), sunt din. ĪCC. faciunt sol. XXX. culp. iud.

§. 2. Si vero aliquam partem ligatum duxerit (malb. *anderebus*), sunt din. ĪDCCC. faciunt sol. XLV. culp. iud.

Tit. XXXI. De via lacina.

§. 1. Si quis barone de via sua ortaverit aut inpinxerit, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis mulierem ingenuam de via sua ortaverit aut inpinxerit, sol. XLV. culp. iud.

Tit. XXXII. De Legaminibus ingenuorum.

§. 1. Si quis hominem ingenuum sine causa legaverit, sol. XXX. culp. iud.

§. 2. Si vero ipsum ligatum aliqua parte duxerit, sol. LXV. culp. iud.

XLIX. De via Lacina.

§. 1. Si quis hominem ingenuum via sua ostaverit aut inpinxerit (m *vialacina*), DC. den. q. f. sol. culp. iud.

§. 2. Si quis feminam ingenua via sua ostaverit aut inpinxerit, ĪD den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

L. De Ligaminibus Ingenuo

§. 1. Si quis hominem ingenu ne causa ligaverit (malb. *andre* CCXL. den. q. f. sol. XXX. culp

§. 2. Si vero ipso ligato aliqu te duxerit (malb. *andreppus*), ĪD den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

---

a) In marg. *vadi.* b) Hoc capit., quod Baluzius addidit, uti in ceteris, ita in Bamb. quoque et Bonn. deest Codicibus. cum Bign. legendum videtur; vulgo *de via lacina*; Codd. Bamb. et Bonn. *lacinia.* d) Cod. Loisel. *baronem in via sua*

LEX SAL. EX COD. FVLD.

Tit. XXXIV. De Via Lacina.

§. 1. Si quis Baronem de via ortaverit aut impinxerit, (malb. *via lacina*), DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero mulierem ingenuam de via sua ortaverit aut impinxerit (malb. *urbis via lacina*), MDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis viam, quae ad farinarium ducit, clauserit (malb. *urbis via lacina*[a]), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXV. De ligaminibus Ingenuorum.

§. 1. Si quis hominem ingenuum sine causa ligaverit (malb. *obrepus andrepus*), MCC. den. qui faciunt solid. XXX. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero eum ligatum in aliquam partem duxerit (malb. *andrepus*), MDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si vero Romanus Francum ligaverit sine caussa, MCC. den. qui faciunt solid. XXX. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si vero Francus Romanum ligaverit sine caussa, DC. denar. qui faciunt sólid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis ligatum per superbiam aut per virtutem a Gravione tulerit (malb. *mitho fosa stadivo*), vitam suam redimat.

LEX SAL. EMENDATA.

§. 9.[b]) Si quis compari suo pittum excusserit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, aut similem illi reddat, vel cum XII. iuret, quod similem illi restituisset.

Tit. XXXIII. De viae lacina[c]).

§. 1. Si quis baroni viam suam obstaverit[d]), aut eum impinxerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis mulieri ingenuae viam suam obstaverit[e]), vel eam impinxerit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis viam, quae ad farinarium ducit, clauserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXIV. De eo qui hominem ingenuum sine causa ligaverit.

§. 1. Si quis hominem ingenuum sine causa ligaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero eum ligatum in aliquam partem duxerit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si[f]) Romanus Francum ligaverit sine causa, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si autem Francus Romanum ligaverit sine causa, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis hominem noxium ligatum per vim tulerit Grafioni, vitam suam redimat.

LEX RIPVARIORUM.

Tit. LXXX. De viae lacina[g]).

Si quis Ripuarius ingenuum Ripuarium de via sua obstaverit, XV. solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret, quod ei viam suam cum armis nunquam contradixisset.

Tit. XLI. De ligaminibus ingenuorum.

§. 1. Si quis ingenuus ingenuum ligaverit, et eius culpam cum VI. testibus in haraho non adprobaverit, XXX. solidis culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis a contubernio probabiliter ligatus super res alienas fuerit, eum ad excusationem non permittimus.

§. 3. Sed si unus homo cum satellitibus suis hominem ligaverit, aut ipsum excusare permittimus, aut proximus eius, quod innocens ligatus sit, cum VI. iuret.

Tit. LXXIII. De homine ligato absque iudicio dimisso.

§. 1. Si quis ingenuus Ripuarius furem[h]) ligaverit, et eum absque iudicio Principis solvere praesumpserit, LX. solidis culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis eum per vim tulerit, LX. solidis culpabilis iudicetur.

§. 3. Si autem ligatus fuga lapsus fuerit, et hoc cum VI. iuraverit[i]), quod absque eius voluntate fuga lapsus fuisset, innocens habeatur.

---

rit, Fanchet. *baroni viam suam ostaverit*. e) Cod. Bamb. *hostaverit*. f) Cod. Bamb. inserit *vero*. g) Sichard. *De turbatis e via*. h) Cod. Corbion. *furonem*. i) Cod. Bamb. *coniuraverit*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XXXII. De venacionibus.

§. 1. Si quis vero de diversis venacionibus....

§. 2. Quam legem de venationibus et pescacionibus convenit observare.

§. 3. Si quis cervum domisticum signum abentem furaverit aut occiderit, qui in venacionem mansuetus est, et hoc testibus adprobatum fuerit, quod eum dominus suos in venacionem abuit, et cum ipsum vel duas aut tres feras occideret (malb. *trovisido*), sunt din. IDCCC. fac. sol. XLV. culp. iud.

§. 4. Alium vero domesticum cervum, qui in venacionem adhuc non fuit, involaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *trovisido*), sunt dinarius ICC. fac. sol. XXX. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XXXIII. De venationibus.

§. 1. Si quis vero diversis venationibus furaverit et celaverit, sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Qualem legem de venationibus, talem et de piscationibus convenit observare.

§. 3. Si quis cervum domesticum signum habentem furaverit et occiderit, qui ad venationem consuetus est, et per testibus adprobatum est, quod eum dominus suus in venationes habuit, et cum ipso tres vel duas feras occidisset, sol. XLV. culp. iud.

§. 4. Alium vero domesticum, qui in venationem adhuc non fuit, XXX. sol. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

LI. De Venationibus.

§. 1. Si quis diversis venationibus fur. aut celaverit,

si cervo domestico signum habentem fur. aut occisserit, que ad venationem mansuetus est, et dominus suus per testibus potuerit adprobare, quod eum in venationem habuisset, et cum eum duas aut tres feras occisisset, s. DC. den. q. f. sol. XV. culp. ind.

§. 2. Si vero cervo domestico, qui in venatione adhuc non fuisset, fur. aut occisserit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 3. Si quis cervum aut aprum lassum, quem alterius canis movunt, occisserit aut celaverit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XXXIII. De sepebus vero.

§. 1. Tres virgas, unde sepes sublegatur, furaverit aut capulaverit, aut tres cambortus involaverit aut excervicaverit, vel retorta, unde palum aut sepes contenetur, capolaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodardi*), sunt

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XXXIV. De sepibus.

§. 1. Si quis vero tres virgas, unde sepis contenetur, cappollaverit, aut tres cambortas involaverit, aut, unde labor clausa est, tres cambortas excervicaverit, sol. XV. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

LII. De Sepibus.

Si quis tres virgas, unde saepis super ligata est, vel retortas capulaverit, aut ipsa saepe apparuerit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

---

1) Glos. Pith. *quae sepem desuper firmant.* — a) In marg. *trowido.* b) Cod. Bamb. *quod.* c) Sic Cod. Bamb. et Baluz.; vulgo *et.* d) Sic cum Baluz. Cod. Bamb.; Lind. *sepes.* e) Deest in Codd. Sangall., Corbion. et Bamb. f) In quibusdam Codd. *domesticum.* g) Cod. Goth. *vel triudes ad venationem*, Til. *troutis*, Sichard. *truncis.*

§. 4. Si autem, cui commendatus fuerit, fuga evaserit, LX. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. XXXVI. De Venationibus.

§. 1. Si quis aliqua de venatione, de avibus aut de piscibus furaverit (malb. *leudardi*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Quam legem tam de venationibus, quam et de piscationibus convenit observare.

§. 3. Si quis cervum domesticum signum habentem furaverit aut occiderit, qui ad venationem faciendam mansuetus factus est, et telarium cum testibus potuit adprobare, quod extelarius fuisset (malb. *trovandio*), MDCCC. denar. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis vero alium cervum domesticum, qui in venatione adhuc non fuisset, occiderit aut furaverit (malb. *trowidio cham stala*[a]), MCCCC. den. qui faciunt sol. XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis cervum lassum, quem alterius canes moverunt et adlassaverunt, involaverit aut celaverit (malb. *trochwido*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis aprum, quem alieni canes moverunt et alassaverunt, occiderit vel furaverit (malb. *arwernon*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXVII. De sepibus.

§. 1. Si quis tres virgas, unde sepes superligata est, vel retortas capulaverit aut aperuerit (malb. *leudardi*), DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXV. De venationibus.

§. 1. Si quis de diversis venationibus aliquid aut furaverit aut celaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.
Quam legem tam de venationibus, quam de piscationibus convenit observare.

§. 2. Si quis cervum domesticum signum habentem aut occiderit aut furaverit, qui ad venationem faciendam mansuetus factus est, et cum testibus comprobare dominus eius potuerit, quod eum in venatione habuisset, et cum ipso duas feras aut tres occidisset, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis vero cervum domesticum, qui[b]) in venatione adhuc non fuit, aut occiderit aut furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis cervum, quem alterius canes moverunt aut lassaverunt, occiderit aut[c]) celaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis aprum lassum, quem alieni canes moverunt, occiderit vel furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXVI. De sepibus.

§. 1. Si quis tres virgas, cum quibus sepis[d]) superligata est, vel retortas, quibus sepis continetur, capulaverit, aut tres cambortas[l]) excervicaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur,

Tit. XLII. De venationibus.

§. 1. Si quis de diversis venationibus furaverit aliquid[e]) et celaverit, seu et de piscationibus, XV. solidis culpabilis iudicetur; quia non est haec res possessa, sed de venationibus agitur.

§. 2. Si quis cervum domitum[f]) vel cum triutis[g]) occiderit aut furatus fuerit, non sicut de reliquis animalibus furtum[h]) exigatur, sed tantum XLV. solidis culpabilis iudicetur[i]).

§. 3. Si autem in venatione non fuit, XXX. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. XLIII. De sepibus.

Si quis vero tres virgas, unde sepis ligatur, vel retortas[k]), unde sepis continetur, capulaverit, aut tres cambortas[l]) involaverit, seu in clausura aliena traugum[m]) ad transeundum fecerit, XV. solidis multetur.

h) Cod. Monac. *texaga*. i) Cod. Bamb. *multetur*. k) Cod. Bamb. *retorda*. l) Codd. Sangall, Corbiens. et Bamb. *cambortos*. m) Sichard. *iugum*; Lind. Cod. unus *tresiugum*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

din. DC. faciunt sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si quis per aliena messe, post levaverit, erpice traxerit, aut cum carro sine via transierit (malb. *leodardi*), sunt din. CXX. fac. sol. III. culp. iud.

§. 3. Si quis messe aliena iam expalmitante sine via transierit (malb. *leodardi*), sunt dinar. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 4. Quis in curte aliena malo ingenio aut quodlibet aliquid de furtum in casa miserit, hoc est nesciente eum, cuius domus vel curtis est, et ibidem inventus fuerit (malb. *frictebero*), sunt dinar. IID. fac. sol. LXII. culp. iud.

XXXIV. De humicidiis servorum vel expoliacionibus.

§. 1. Si quis servum occiderit aut expoliaverit se similem, et ei fuerit adprobatum (*theolede Tholo thodina*, id est homicida), illum domini inter se dividant.

§. 2. Si quis ingenuus servum alienum expoliaverit, et super XL. dinarius tollisse convencitur, (malb. *rencus murdo*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 2. Si quis messem alienam, postquam levaverit, carrugam traxerit, aut carrum sine via transierit, sol. III. culp. iud.

§. 3. Si quis per alienam messem iam expalmitantem sine via transierit, sol. XV. culp. iud.

§. 4. Si quis malum ingenium in arte alterum, aut in casa, vel ubilibet aliquid miserit, hoc est nesciente domino, et ibidem victus fuerit, sol. LXII. culp. iud.

Tit. XXXV. De homicidiis servorum vel expoliationibus.

§. 1. Si servus servum aut ancillam sibi similem occiderit (malb. *theolidias teuleudina*, hoc est ut homicida), illum domini inter se dividant.

§. 2. Si quis ingenuum servum alienum expoliaverit, et ei supra XL. din. quod valet tulisse convincitur, sol. XXXV. culp. iud.

§. 3. Si vero minus quadraginta din. expolia eius minus valuerint, sol. XV. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

LIII.

Si quis per alienam messem erpicem traxerit, et sine via transierit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

LIV.

Si quis per messem alienam iam expalmitantem sine via aut sine semita vias fecerit, DC. den. q. f. sol. XX. culp. iud.

LV.

Si quis in curte, aut in casa, vel in qualibet in furtum aut per malo ingenio aliquid miserit, nesciente domino cuius domus est (malb. *ferimbera*), s. den. IID. q. f. sol. LXII. S. culp. iud.

LVI. De homicidiis Servorum vel expoliationibus.

§. 1. Si quis, servum aut ancillam occisserit (malb. *theodalina*, id est homicida), ille sol. XX. culp. iud.

§. 2. Si quis ingenuus servum alienum expoliaverit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

---

1) Glos. Aelfric. *hirpices vel tribula*, *egwa*. Glos. Florent. *herpicarius*, *egedere*. Ecc.

2) Glos. Est. addit, *iudicant Franci*, *qui XL. aut plus quam XL. den. valent furatus fuerit*, *ut sit latro*; *qui vero minus*, *ut non sit.*

Lex Sal. ex cod. Fuld.

[S]i quis per alienam messem, [...] levaverit, herbice traxerit, [c]arro sine via transierit (malb. [...]), DC. denar. qui faciunt so[lidos XV.] culpabilis iudicetur.

[S]i quis per alienam messem [...]lmitantem sine via transierit, [su]perius convenit observare.

[S]i quis per malum ingenium in [curtem al]terius, vel in casam, vel ubi[cumque al]iquid de furato miserit, nesci[ente dom]ino cuius possessio est, ubi [inventum] fuerit, qui hoc miserat (malb. [...]), MMD. den. qui faciunt [solidos LXII]. cum dimidio culpabilis iu[dicetur].

[Tit. X]XVIII. De homicidiis [servor]um vel expoliationibus.

[S]i quis servus servum vel se[rvum] a occiderit (malb. *theu leu[d]eu leudinia*), hoc convenit, [homic]idam illum domini inter se [dividant].

[S]i quis ingenuus servum alie[num adsa]lierit et exspoliaverit, et in[venitur qu]adraginta denarios ei tulisse (malb. *theu nosdo*), DC. den. [qui faciun]t sol. XV. culpabilis iudicetur.

[S]i vero minus tulerit, quam [XL]. denarii, DC. denariis qui [faciunt so]l. XV. culpabilis iudicetur.

Lex Sal. emendata.

§. 2. Si quis per messem alienam, postquam germina produxerit, herpicem[1]) traxerit, aut cum carro sine via transierit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis per messem alienam, postquam in culmum erigitur, sine via cum carro transierit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si quis per malum ingenium in curtem alterius, vel in casam, vel ubicunque miserit aliquid, quod furatum est, nesciente domino cuius possessio est, et ibidem inventum fuerit, ille qui per malum ingenium hoc miserit[a]), MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 5.[b]) Si quis in curte alterius post solis occasum in furtum ingressus fuerit, et ibidem fuerit inventus, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

Tit. XXXVII. De homicidiis servorum vel ancillarum.

§. 1. Si quis servus servum aut ancillam sibi consimilem occiderit, homicidam illum[c]) domini inter se dividant.

§. 2. Si quis ingenuus servum alienum adsalierit et expoliaverit, et convictus fuerit, quod ei plus, quam XL. denarii valent, tulisset, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur[2]).

§. 3. Si vero minus, quam XL. denarii valent, tulerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Lex Ripvariorum.

Tit. XLIV. De eo qui in messe aliena cum carro transierit.[d])

Si quis per messem alienam cum carro vel carruca[e]) transierit, XV. solidis multetur.

Tit. XLV. De eo qui nesciente homine aliquam furtivam rem in domum illius introduxerit.

Si quis nesciente homine furtivam rem[f]) in eius possessionem introduxerit, et ibidem inventa fuerit, XLV. solidis culpabilis iudicetur, vel quicquid ei damnum accesserit, aliud tantum restituat.

Tit. LXXVIII. De eo qui furem in domo receperit.

Si quis furem in domo receperit, vel ei hospitium seu victum praestiterit, dum res alienas furatus fuerit, ipse similis furi[g]) culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret, quod eum nec celasset nec in domo pavisset.

Tit. XXVIII. De interfectione servorum a servo.

Si autem servus servum interfecerit, dominus eius XXXVI.[h]) solidis culpabilis iudicetur, aut cum VI. iuret, quod servus eius hoc non fecisset.

---

[a]) [Cod. B]amb. *miserat.* [b]) Haec §. in sola Edit. Baluz. occurrit, neque eam habent Codd. Bamb. et Bonn. [c]) Cod. Est. *homicidium* [...] Cod. Bamb. cum Herold. *De his qui .... transierint.* [e]) Cod. Bamb. *carruga.* [f]) Til. et Lind. addunt *in domum vel.* [g]) [...]g. *furoni.* [h]) Herold. XXX.

§. 3. Si quis homo ingenuus letum alienum expoliaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *leciim murco*), sunt din. ĪCCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iud.

§. 4. Si quis letus aut servus hominem ingenuum occiderit, ipsa homicida pro medietatem compositionis hominis hoccisi parentibus tradatur, dominus vero servi alia medietatem se noveret esse solveturus.

XXXV. De quadrupedibus, si hominem occiserit.

Si quis homo ex quolibet quatropedem domisticum occisus fuerit, et testibus fuerit adprobatum, medietatem compositionis dominus ipsius quatropedem auctorem criminis pro medietatem compositionis restituat requerentibus.

§. 4. Si homo ingenuus letum expoliaverit, sol. XXXV. culp. iud.

§. 5. Si servus vel letus hominem ingenuum occiderit, homicida ille pro medietatem conpositionem pro homine occiso parentibus tradatur, dominus vero servi aliam medietatem se noverit solviturum.

Tit. XXXVI. De quadrupedibus, si hominem occiderit.

Si quis ex qualibet quadrupedibus domesticus hominem occiderit, et hoc per testibus potuerit adprobare, medietatem compositionis dominus quadrupedi ipsius gogatur exsolvere, pro alia medietate ipsum vero quadrum pedem auctorem criminis per medietatem compositionis restituat requirente.

LVII.

Si quis servum alienum battit, et super XL. noctibus operatricaverit, CXX. den. q. f. sol. III. culp. iud.

LIX.

Si quis homo ingenuus litem alienum expoliaverit (malb. *letusmodi*), s. den. ĪCCCC. q. f. sol. XXXV. culp. iud.

LVIII.

§. 1. Si quis servus hominem ingenuum occisserit, ipso homicida pro medietate parentibus tradatur, et alia medietate dominus servi.

§. 2. Si noluerit servitutem, aut si intellexerit de lege, si ob mallare potest, ut ipsa leode non solvat.

LX. De Quadrupedibus, si hominem occiserint.

Si quis homo ex quolibet pecus occisus fuerit, et hoc parentes illius potuerint adprobare cum testibus, dum ille dominus pecoris antea legem non adimpleverit, medietate de ipsa leodo conponat, et pro illa alia medietate ipso quadrupe donet. Si enim dominus intellexerit, per legem se defendere potest, ut nihil pro ipso pecore solvat.

---

1) Glos. Est. *i. e. si homo ille, qui occisus est, aut parentes domino vel servo illi malefecerint, ut per legem sint culpabiles, poterit se reclamare, ut leudem non solvat, vel non tribuat quicquam, nisi quod servum tradat; et priusquam tradiderit eum, dicat, illum servum non habere, unde mallatus est, et liberabitur a compositione medietatis.* 2) Glos. Lind. *leudum, compositio seu widrigilt.* Glos.

i quis servum alienum batti- ei insuper quadraginta noctes opera sua (malb. *daudina-* .. den. qui faciunt sol. I., et io culpabilis iudicetur.

i quis servum alienum mor- oliaverit per furtum, et spo- plusquam XL. denarios va- lerit (malb. *then frio mosi-* . den. qui faciunt sol. XV. iudicetur[a]).

Si quis vero homo ingenuus ienum expoliaverit (malb. *ido*), MCCCC. den. qui fa- id. XXXV. solid. culpabilis

i servus hominem ingenuum ipse homicida pro medietate onis occisi parentibus trada- iam medietatem dominus ser- verit soluturum; sed si ser- n intellexerit, poterit domi- mallare, ut ipse leudem non

§. 4. Si quis servum alienum flagellaverit, et[b]) in XL. noctibus operari non potuerit, XL. denariis qui faciunt solidum I., et triante[c]) uno quod est tertia pars solidi culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis servum alienum mortuum per furtum expoliaverit, et spolia ipsa plus quam XL. denarii valeant, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si autem spolia minus quam XL. denarii valeant, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si quis homo ingenuus lidum alienum expoliaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si servus ingenuum hominem occiderit, ipse homicida pro medietate compositionis hominis occisi parentibus tradatur, et aliam medietatem dominus servi se noverit soluturum; aut si legem intellexerit[1]), poterit se obmallare, ut leudem[2]) non solvat.

XXXIX. De Quadrupedi- qui hominem laedunt.

uis homo ex quolibet qua- qui domesticus fuerit, oc- et hoc cum testibus potue- bari, dum illius dominus, cus erat, ante legem non t, medietatem de ipsa leudi ; et pro alia medietate ipsum lem homini donet. Si vero ominus vitium in eo non in- secundum legem exinde se fendere, et de ipso pecore at.

Tit. XXXVIII. De quadrupedibus, si hominem occiderint.

Si quis homo a qualibet pecude domestica[d]) fuerit occisus, et hoc parentes illius testibus potuerint comprobare, quod dominus pecudis antea legem non adimpleverit, medietatem compositionis dominus ipsius quadrupedis cogatur exsolvere; ipsum vero quadrupedem qui est auctor criminis pro medietate compositionis restituat requirenti; eo videlicet modo, si dominus quadrupedis non intellexerit secundum legem se defendere.

Tit. XLVI. De quadrupedibus, si hominem occiderint.

§. 1. Si quis quadrupes hominem occiderit, ipse quadrupes qui eum interfecit[e]) in medietatem weregildi suscipiatur, et aliam medietatem dominus quadrupedis solvere studeat absque fredo; quia, quod quadrupedes faciunt, fredus inde non exigitur.

§. 2. Quod si quadrupes quadrupedem interfecerit, dominus quadrupedis quadrupedem mortuum vel debilem recipiat; et eum[f]) qui alium interfecerit domino eius, cuius quadrupes est interfectus, tribuat[g]), et quantum interfectus vel debilis prius valuerat, solvat.

). *Leudus eius iacet finitus, i. e. weregildus.* Ecc. — [a]) In marg. *XXXV. sol. componat; si vero usque XL. den. tulerit,* *rsolvat.* [b]) Sic omnes Codd.; Walt. emendationem Baluz. *ut* in textum recepit. [c]) Cod. Pith. *trienti.* [d]) Ba- *et pec.* [e]) Cod. Bamb. *interfecerit.* [f]) Lind. *ipsum quadrupedem.* [g]) Baluz. *ipsum quadrupedem tribuat.*

XXXVI. De vestigium minando.

Si quis bovem aut cavallum vel quaelibet animalia ad furtum perdiderit, et eumdum per vestigium sequentur, fuerit consecutus usque in III. noctes, ille, qui eum ducit, aut emisse aut cambiasse dixerit vel clamaverit, ille qui per vestigium sequitur per tercia manum debit adcramire. Si vero iam tribus noctibus exactis, qui res suas quaeret, si eas invenerit, ille aut emisse aut cambiasse dixerit, ipse liceat adcramire. Si ille vero, qui per vestigium sequitur, se agnuscire dicit, illum alium reclamante, nec offerre per tertia manum voluerit, nec sole secundum legem collegaverit, et ei violenter, quod se agnuscire dicit, tollisse convincitur, ĪCC.

Tit. XXXVII. De vestigio menando.

§. 1. Si quis bovem aut caballum vel quemlibet animal in furtu perdiderit, et eum, dum per vestigium sequitur, fuerit consecutus usque inter tres noctes, si ille, qui eum ducit, aut emisse aut campiasse sidixerit vel proclamaverit, ille qui per vestigium sequitur res suas per tertia manu debit achramnire. Si vero iam tribus noctibus, qui res suas quaerit et eas invenerit, ille aput quem inveniuntur, si ea se emisse aut campiasse dixerit, ipsum liceat achramnire.

§. 2. Si vero ille, qui per vestigium sequitur, quod se agnoscere dicit, illo alio reclamante, nec auferre per tertia manu voluerit, nec solem secundum legem colecaverit, et eividenter

LXI. De vestigio minando.

Si quis bovem aut caballum vel quemlibet pecus in furtum perdiderit, et eum de vestigio sequitur, consecutus fuerit usque ad tres noctes, si ille, qui eum ducit, aut emisit aut cambiasset dixerit vel proclamaverit, ille qui per vestigio sequitur res suas per tertia manu adchramire debet. Si vero tres noctes exactas, qui res suas queret, eas invenerit, ille apud quem invenerit emisit aut cambiasset dixerit, ei liceat adchramire. Quid si ille, qui per vestigio sequitur, res suas quas agnoscere dicitur, ille alio reclamante, nec offerre per tertia manu voluerit, vel solem calcaverit, se violenter hoc, quod se agnoscere dicit, tollisse convincit (malb. *mithio frasito*),

a) Sic cum plerisque **Pith.** Codd. et **Bamb.** et **Bonn.**; alii habent *collocaverit.* b) Cod. **Reg.** *debilitationis.* c) **Til.** et **Lind.** addunt, *aut si negaverit cum legitimo numero iuret.*

Tit. LXX. De homine a ligno interfecto.

§. 1. Si quis homo a ligno seu aliquolibet manufactile fuerit interfectus, non solvatur, nisi forte quis auctorem interfectionis in usus proprios adsumpserit; tunc absque fredo culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis autem fossam vel puteum fecerit, seu pedicam vel balistam incaute posuerit, et ibidem hominem vel pecudem debilitaverit vel interfecerit, omni compositione, sicut lex continet Ripuaria, culpabilis iudicetur; aut si negaverit, cum legitimo numero iuret.

§. 3. Quod si in sepem animal impalaverit, et ipsa sepis mentonalis non fuerit, dominus sepis interfectionis seu debilitatis[b]) reus culpabilis iudicetur[a]).

§. 4. Si autem virga de foris sepe incaute missa fuerit et aliquid interfecerit, solvatur; si autem de intus sepe se in virga impalaverit, non est solvendum.

§. 5. Quod si quis in sepem vel in quocunque libet periculo res alienas invitas minaverit, et ibidem interfectae vel debilitatae fuerint, similes restituat, aut cum VI. iuret, quod hoc non fecisset.

[...]L. De Vestigio minando.

[...] bovem aut caballum si[...]libet animal in furto perdi[...]t eiusdem vestigia sequitur, et [...]secutus fuerit usque in tertia [...]et ille, qui id duxerit, aut emis[...]t cambiasse dixerit aut procla[...], ille qui per vestigia sequitur [...]s per tertiam manum adrhami[...]t. Si vero iam tribus noctibus [...], qui res suas quaerit et inve[...]apud quem inveniuntur, si eas [...]aut cambiasse dixerit, ipsi li[...]hamire. Qui vero per vesti[...]sequitur, quod se agnoscere di[...] alio reclamante, non offerre [...]tiam manum voluerit, nec so[...]undum legem calcaverit, et ei [...]r, quod se agnoscere dicit, tu-

Tit. XXXIX. De vestigio minando.

Si quis bovem aut caballum vel quodlibet animal sibi furatum perdiderit, et eum per vestigium sequendo fuerit consecutus infra tres noctes, et ille, qui eum ducit, se comparasse aut concambiasse dixerit vel proclamaverit, ille qui per vestigium sequitur res suas debet per tertiam manum adhramire. Si vero iam tribus noctibus exactis, qui res suas quaesierit et invenerit, ille apud quem inveniuntur, si eas emisse aut concambiasse se dixerit, liceat ei adhramire. Quod si ille qui per vestigium sequitur, quod se agnoscere dicit, illo alio reclamante, per tertiam manum adhramire noluerit, nec solem secundum legem culcaverit[*]), sed ei violenter, quod se agnoscere dicit, tu-

Tit. XLVII. De vestigio minando.

§. 1. Si quis animal suum per vestigium sequitur, et tertio die in domo[a]) cuiuslibet, vel in quolibet loco eum invenerit, liceat ei absque intertiato revocare.

§. 2. Quod si in domo fuerit, et ei scrutinium, cuius est domus, contradixerit, ut fur habeatur.

§. 3. Quod si ibidem violenter ingressus fuerit, XV. solidis multetur, aut cum VI. iuret.

Tit. LXXV. De re proprisa vel secuta.

Si quis caballum, hominem, vel quamlibet rem in via propriserit, aut consecutus[*]) fuerit, per tres marcas ipsum ostendat, et sic postea ad Re-

---

[...] Codd. Monac. et Corb. *sequerit et usque tertio die ad domum* (*a domo*).

*) Sic ex auctoritate Codd. Lind. legendum est; [...]m *secutus*.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

dinarius qui faciunt sol. XXX. culp. iudicetur.

XXXVII. De furtis cavallorum vel equarum.

§. 1. Si quis cavallum qui carruca trahit furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *hanziao*), sunt din. ĪDCCC. fac. sol. XLV. culpab. iudic.

§. 2. Si quis armessario furaverit, cui fuerit adprobatum (malb. *vaderedo*), sunt din. ĪDCCC. fac. sol. XLV. culp. iud.

§. 3. Si quis armessarium cum gregem suum, hoc est equas, cui fuerit adprobatum (malb. *sannista*), sunt din. ĪĪD. fac. sol. LXII. culp. iud.

§. 4. Si vero grex ille minor fuerit usque ad VII. capita, cum armessario fuerint, cui fuerit adprobatum, exceptum capitale et dilatura, ĪĪD. din. qui faciunt sol. XII. culp. iud.

§. 5. Si quis equa pregnante furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

aut agnoscere dicit tulisse convincitur, sol. XXX. solvat.

Tit. XXXVIII. De furtu caballorum et equitarum.

§. 1. Si quis caballum qui carucam trahit furaverit, sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Si vero admissarium cum grem suum, hoc est cum XII. equas, furaverit, sol. LXII. culp. iud., except. cap. et delatura.

§. 3. Si vero grex minor fuerit usque ad septem capita, et cum admissario furate fuerint, causa superius intimata convenit observare.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

ĪCC. den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

LXII. De Furtis caballorum.

§. 1. Si quis caballum qui carrug trahit fur. (malb. *canazasco*), ĪDCC(den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Si quis admissario ad homin franco fur. (malb. *wacheto*), ĪDCC(den. q. f. sol. XLV. culp. iud.

§. 3. Si quis admissarium cum gr ge usque ad XII. equis fur. (mall *wadseto*), ĪĪD. den. q. f. sol. LXII. culp. iud., excep. cap. et dilat.

---

1) Glos. Aelfric. *caballus spadatus vel eunuchizatus, belisnod.* Ecc. 2) Glos. Pith. *admissarius, qui omni tempore cu equabus est.*

a) In marg. *frastathinto.* b) In marg. *iumentum praegnans.* c) Pith. Codd. 4. et Bamb. *carrugam*, alii Codd. *carruam.*

vincitur (malb. *mittinio frâ*-, MCC. den. qui faciunt so-{. culpabilis iudicetur.

.I. De furtis cabellorum.

i quis caballum qui carrucam averit (malb. *chanco*), MDC. faciunt sol. XL. culpabilis iu- excepto capitale et delatura.

i quis caballum spathum fura-alb. *chengisto*), MCCCC. den. int sol. XXXV. culpabilis iu- excepto capitale et delatura.

i quis Waranannionem homini furaverit (malb. *wadrido*), den. qui faciunt solid. XLV. ; iudicetur, excepto capitale ra.

i quis waranionem Regis fu-(malb. *setheo*), MMCCCC. faciunt solid. LX. culpabilis , excepto capitale et dela-

i quis Franco homini admis-furaverit (malb. *wadredo*), den. qui faciunt solid. XLV. ; iudicetur, excepto capitale ra.

i quis admissarium cum gre-est cum VII. aut XII. equa-averit (malb. *huicthe soni*-MDC. den. qui faciunt solid. m dimidio culpabilis iudice-pto capitale et delatura.

i autem de grege minus fue-e ad sex capita, et pretium am superius convenit obser-

Si quis equam praegnantem[b]) (malb. *estalathia*), MDCCC.

lisse convincitur, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

Tit. XL. De caballis furatis.

§. 1. Si quis caballum qui carrucam[c]) trahit furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 3. Si quis caballum spadatum[1]) furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis waranionem[d]) homini Franco furaverit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis waranionem Regis furaverit, MMMDC. denariis qui faciunt solidos XC. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 5. Si quis admissarium[2])[e]) cum grege, hoc est cum VII.[f]) aut XII. equabus, furaverit, MMD.[g]) denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 6. Si autem de grege minus fuerit usque VI. capita, et pretium et causam superius intimatam convenit observare[h]).

§. 11.[i]) Si quis equam praegnantem furaverit, MDCCC. denariis qui fa-

gis stapplum ducat; sin autem aliter egerit, fur iudicandus est. Quod si quis latroni aliquid tulerit, similiter faciat.

Cod. Bonn. *warinionem*, Cod. Bamb. *warannionem*, mox *warenitonem*. [e]) Pith. Codd. 8. et Bamb. *amissarium*. amb. *VI*. [g]) Cod. Bamb. *MMDC*. [h]) Cod. Est. addit *si vero minus de VI. fuerint, M. denariis qui faciunt solidos* abilis iudicetur, excepto capitale et dilatura. [i]) Deest haec §. in Cod. Bonn.

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
anciaca), sunt din. ĪDCCC. faciunt sol. XLV. culp. iud., exc. capit. et dilat.		
§. 6. Si quis poletro annocolo furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *sunnista*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud., exc. cap. et dilat.	§. 4. Si quis polletro anniculum furaverit, sol. XV. culp. iud., excepta capitalia et delatura.	§. 4. Si quis poledrum annicul fur., DC. den. q. f. sol. XV. cu iud.
§. 7. Si vero sequentis poletrus furaverit, et ei fuerit adprobatum (malb. *nare*), sunt dinarius CXX. fac. sol. III. culp. iud.	§. 5. Sequenti poletro furaverit, sol. III. culp. iud.	
	§. 6. Si quis iumentum alienum trabatterit, sol. XXX. culp. iud.	§. 5. Si quis iumentum alienum t baterit aut evaserit (malb. *sicabahin* DC. den. q. f. sol. XV. culp. iu
		et exinde mortua fuerit (malb. *sit bahim*), DC. den. q. f. sol. XV., e cep. cap. et dil., culp. iud.

1) Glos. Florent. *poledrus i. e. iuvenis equus*, *folo*; *pultrinus*, *foli*. Glos. Aelfric. *poledrus*, *fola*. Ecc.

a) Sic cum Baluz. Codd. Bonn. et Bamb.; Lind. ex plurium Codd. auctoritate *puledrum*. b) In quibusdam Codd.

ciunt solidos XLV. culpa-
ur, excepto capitale et de-

quis puledrum furaverit
dredo), MDCCC. denar.
sol. XLV. culpabilis iudi-
pto capitale et delatura.

quis puledrum anniculum
m furaverit (malb. *napo-*
. denar. qui faciunt sol.
bilis iudicetur, excepto ca-
latura.

vero sequentem puletrum
malb. *nare*), CXX. denar.
sol. III. culpabilis iudicetur,
itale et delatura.

quis iumenta aliena tribat-
aserint (malb. *stalathia*),
qui faciunt solid. XXX.
iudicetur, excepto capitale

autem mortua inde fuerint,
r. qui faciunt solid. XXX.
idicetur.

quis iumentum aut cabal-
rit, MCCCC. den. qui fa-
XXXV., excepto capitale et

quis admissarium alienum
su domini sui spadaverit
dechobina), DC. den. qui
XV. culpabilis iudicetur;
odque iumentum, quod ille
everat, trientem, quod est
solidi, id est XIII. denar. et
unius denarii.

quis per superbiam aut per
caballos aut iumenta aliena
el debilitaverit (malb. *sta-*
ICC. denar. qui faciunt so-
culpabilis iudicetur.

ciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis poledrum[1][a]) anniculum vel bimum furaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 8. Si vero sequentem poledrum furaverit, CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 9. Si quis iumenta aliena tribatterit[b]), et evaserint, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 10. Si autem mortua inde fuerint, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 12. Si quis iumentum aut caballum furaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV.[c]) culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 13. Si quis admissarium alienum sine consensu domini sui spadaverit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur; et per unumquodque iumentum, quae ille continere consueverat, triantem[d]) componat, quod est tertia pars solidi, id est XIII. denarii et tertia pars unius denarii.

§. 14. Si quis per superbiam aut inimicitiam caballos aut iumenta aliena tribatterit vel debilitaverit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

---

ut *percusserit.* c) Sic Cod. Bamb.; vulgo *XLV.*, sed perperam. d) Sic Cod. Bonn. cum pluribus Baluz. Codd.; Guelf., Pith. et Lind. *triaen;* Baluz. cum Cod. Bamb. *trien;* alias *triente* et *triante* uno.

XXXVIII. De plagiatoribus.

§. 1. Si quis mancipia aliena sublicitare voluerit, et adprobatus fuerit (malb. *obsculte*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si servus alienus plagiatus et ipse trans mare ductus fuerit, et ibidem ad domino suo inventus fuerit, et ad quo ipse in patria plagiatus est, in mallo publici nominaverit, et ibidem testis debit collegire.

§. 3. Iterum cum servus, si de transmare fuerit revocatus, in alterum mallum debit nominari, ibidim simul III. testis debit collegi edoneus;

ad tertium vero mallum similis fieri debit, ut nove testes iurent, quod servum ipsum aequaliter super plagiatorem audierit dicentem;

et sic postea, qui eum plagiaverit (malb. *unistario*), praeter cap. et dilat. dinar. ĪCCCC. faciunt sol. XXXV. culp. iudicitur.

§. 4. Qui confessio servi usque III. plagiatoris amittitur, sed eam tamen racionem, ut nomina hominum et vilarum semper debiat nominare.

§. 5. Si quis vero hominem plagiaverit et vendeveret, et probatio certa non fuerit, sicut pro hocciso iuratores dare (malb. *falconum*), sunt din. V̄I̅I̅I̅. faciunt sol. CC. culp. iud.

Tit. XXXIX. De plagiatoribus.

§. 1. Si quis mancipia aliena sollicitare voluerit, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si servus alienus fuerit plagiatus, et ipse trans mare ductus fuerit, et ibidem a domino suo fuerit inventus, et ad quod ipse in patria sua plagiatus est, in mallo publico nominaverit, tres ibidem testes debeat collegere.

Iterum cum servus ipse, si trans mare fuerit revocatus, in altero mallo

similiter fieri debet, ut novem testes iurent, ut servum ipsum per tres mallos equaliter super plagiatorem dicentem audierint;

sic postea qui eum plagiavit debet (mat. *mallo*) sol. XXXV., except. cap. et delatura.

§. 3. Qui confessio servi usque ad tres plagiatores admittitur, sed ea tamen ratione, ut nomina hominum et villarum semper et debeat nominare.

§. 4. Si quis hominem ingenuum plagiaverit et vendiderit, sol. CC. culp. iud.

LXIV. De Plagiatoribus.

Si quis mancipium alienum sollicitaverit (malb. *theolasina*), DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

LXV.

§. 1. Si quis servus alienus furatus fuerit, et ipse trans mare fuerit ductus, et ibidem a Domino suo perventus fuerit, et ipse, qui in patria aliena placacuset, in mallo publico nominaverit, et tres testes ibidem colligere debet.

§. 2. Iterum cum servus de trans mare fuerit revocatus, in alio mallo iterum nominare debet, et ibidem tres testes debet colligere idoneos.

§. 3. Ad tertio vero mallo similiter faciat, ut novem testes iusent, quod servum ipso te qualiter per totus tres mallus super plagiatorem dicere audissent.

§. 4. Sic postea qui eum plagiavit, hoc est wargavit (malb. *maloucaridario*), ĪCCCC. den. q. f. sol. XXXV. culp. iud., except. cap. et dil.

§. 5. Qui confessio servi usque ad tres plagiatores ascendit, sed eam tamen rationem, ut nomina hominum vel villarum equaliter per totos tres mallos debeat nominare.

LXVI.

Si quis hominem ingenuum plagiaverit vel vendiderit (malb. *friofalcino*), V̄I̅I̅I̅. den. q. f. sol. CC. culp. iud.

---

a) Cod. Bamb. *iterum servo suo se citra etc.*

b) Cod. Bamb. *plagitorem dicentem.*

c) Cod. Bonn. *in patriam propriam;* Cod.

XLII. De Plagiatoribus.

Si quis mancipia aliena sollici-
et convictus fuerit (malb. *theu*
, DC. den. qui faciunt solid.
ulpabilis iudicetur.

Si servus alienus fuerit fura-
ipse trans mare fuerit ductus
.. *viridio*), sive in quamlibet
m ipsum duxerit, et ibidem a
suo inventus fuerit, et ipsum,
in patria aliena plagiatus est,
lo publico nominaverit, et tres
testes colligere dominus debet;

m cum servus ipse citra mare
evocatus, in altero mallo iterum
nominare, qui eum plagiaverit,
em similiter tres testes collige-
et;
tium vero mallum similiter fa-
lebet, ut novem testes iurent,
ervum ipsum aequaliter per to-
llos super plagiatorem dicentem
nt.
ostea, qui eum plagiaverit,
C. den. qui faciunt sol. XXXV.
lis iudicetur, excepto capitale
tura.
Quae confessio servi usque ad
lagiatores admittatur, ea tamen
, ut nomina hominum et villa-
equaliter per totos tres mallos
t nominare.

Si quis hominem ingenuum
verit et vendiderit, et postea in
a reversus fuerit (malb. *frio
seu audel fecto*), VIIIM. de-
ui faciunt solid. CC. culpabilis
ur.
Si quis hominem ingenuum
lerit, et postea in patriam re-
non fuerit (malb. *fal. cham*),

Tit. XLI. De his qui aliena mancipia sollicitaverint.

§. 1. Si quis mancipium alienum sollicitaverit et convictus fuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis servum alienum plagiaverit, id est per circumventionem de servitio domini sui abstraxerit, et trans mare sive in quamlibet regionem ipsum duxerit, et ibidem a domino suo inventus fuerit, et ipsum, a quo in patria plagiatus est, in mallo publico nominaverit, et tres ibidem testes dominus habere debet;
et iterum, cum servus ipse[a]) de trans mare vel de qualibet regione fuerit revocatus, in altero mallo debet nominare, qui eum plagiaverit, et ibidem similiter tres testes debent adesse;
ad tertium vero mallum similiter fieri debet, ut novem testes iurent, quod servum ipsum aequaliter semper super plagiatorem dicere[b]) audissent.

Sic postea, qui eum plagiaverit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura;

ea tamen ratione, ut nomina hominum et villarum aequaliter per totos tres mallos debeat nominare.

§. 3. Si quis hominem ingenuum plagiaverit vel vendiderit, et postea in patriam reversus fuerit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 4. Si quis hominem ingenuum vendiderit, et postea in patriam ad propria[c]) reversus non fuerit, VIIIM.

Tit. XVI. De captivo[d]) homine vel femina ingenua.

Si quis ingenuus ingenuum Ripuarium extra solum vendiderit, et iterum eum ad solum non potuerit reducere, DC. solidis culpabilis iudicetur, aut cum LXXII.[e]) iuret; et si eum in solum reduxerit, CC. solidis culpabilis iudicetur. Quod et de femina ingenua similiter convenit observare.

, omittit *ad propria*.
d) Cod. Bamb. et Herold. *captivato*.
e) Cod. Goth. *cum LXX*.

§. 6. Si Romanus ingenuum plagiaverit, IID. din. qui faciunt sol. LXII. culp. iud.

XXXIX. Si servus in furtum fuerit inculpatus.

§. 1. Si talis fuerit causa, unde ingenuus DC. din. qui faciunt sol. XV. componere debuerit, servus super scamnum tinsus CXX. hictus accipiat.

§. 2. Si vero, antequam torquatur, fuerit confessus,

nihil suum domino credat; ipse vero in posterum illum abiturus, qui eum torsit; dominus vero servi, unde iam pignus accipit, precio pro suo servo accipiat.

Si vero intra priora supplicia, id est a colapus, fuerit confessus, aut castretur aut CXX. din. qui faciunt sol.

Tit. XL. Si servus in furtu fuerit inculpatis.

§. 1. Si talis fuerit causa, unde ingenuus sol. XV. componere debuerat, servus super scamnum tensus CXXXV. ictos accipiat.

Si vero, antequam torcatur, fuerit confessus, et ei cum domino servi convenerit, sol. culp. iudi. pro dorsum suum conponat, et capitalem dominus in locum restituat.
Si tamen maior culpa fuerit, unde ingenuus sol. XXXV. solvere possit, similiter servus CXXI. colapos accipiat.

Et si confessus non fuerit, ille qui eum torcavit, si adhuc voluerit ipsum servum torquere, etiam nolente domino, pignus domini servi dare debeat; et sic servus postea ad supplicia maioribus similiter datur; et si confessus fuerit, nihil illi super dominus credatur; si vero ipsum servum habetur, usque eum torsit; dominus servi unde pignus praetio pro servo accipiat.

§. 2. Si vero inter priora supplicia, id est intra CXXI. colapos, fuerit confessus, aut castretur aut sex sol. sol-

LXVII.

§. 1. Si quis servus in furtum fuerit inculpatus, si talis fuerit causa, und ingenuus sol. XV. conponere debet, servus super scamno tensus CXX. ictos accipiat.

§. 2. Si vero, antequam torquatur, fuerit confessus, et ei cum domino suo convenerit, sol. III. pro dorsum ipsius servi accipiat, cap. dominus servi reddat.

§. 3. Si tamen maior culpa fuerit, und. ingen. sol. XXXV. solvere debet, similiter servus CXX. ictos accipiat.

Et si confessus non fuerit, illi qui eum torsit, si adhuc ipsum servum torquere voluerit, et nolente domino, pignus domino servi dari debet; et si postea ipsi servus ad maioribus suppliciis tradatur; et si confessus fuerit, nihil super domino credatur; ipse vero illun servum erit habiturus, qui eum torsit; dominus servi, unde iam pignus accepit, pretium pro suo servo accipit.

§. 4. Si vero infra prioribus suppliciis, id est CXX. ictos, fuerit confessus, aut castretur aut sol. VI. red-

a) Cod. Bamb. inserit *ipse*. b) Deest in Codd. Bonn. et Bamb. c) Cod. Bamb. *incendio*; Lind. *interpellatione et incendio*. d) Cod. Met. addit *quod incendium perpetrarit*. e) Cod. Bamb. *quod*. f) Sic cum Baluz. ex auctoritate Codd. Met. et Bamb. legendum est; Herold. *in iud. rogatus interrog. resp. et stet, ac s. t. l.*; Cod. Sangall. *in iud. pro eo resp., interrog. respondeat, et s. t. l.*; Cod.

den. culpabilis iudicetur qui solid. CC.

XLIII. De Servo qui de urto fuerit inculpatus.

Si cuius servus in furtum fue-ılpatus, si talis caussa est, un-nuus DC. den. qui faciunt sol. mponere debeat, servus super trusus CXX. ictus accipiat.

antequam torqueatur, fuerit con-et ei cum domino suo conve-XX. den. qui faciunt sol. III. suum redimat, dominus vero pitale restituat.

nti autem si maior culpa fue-le ingenuus MCCCC. den. qui sol. XXXV. solvere debet, si-servus CXXI. colaphos accipiat.

n ipso supplitio confessus fue-qui eum torquet, et ipse ser-huc magis vult torquere, etiam domino, pignus domino servi bet, et sic servus ad supplitia datur; et si confessus fuerit, super dominum credatur; ipse um servum habiturus, qui eum t dominus servi, qui iam pig-epit, precium pro servo reci-

Si vero infra priora supplicia, XXXI. colaphis, fuerit confes-t castretur aut CCXL. denarios

---

denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

Tit. XLII. De servo qui de furto fuerit interpellatus.

§. 1. Si cuius servus de furto fuerit interpellatus, si talis causa est, unde ingenuus DC. denarios qui faciunt solidos XV. componere debeat, servus super scamnum tensus CXX. ictus accipiat.

§. 2. Si vero, antequam torqueatur, fuerit confessus, et domino eius ita placuerit, CXX. denarios qui faciunt solidos III. pro dorso suo reddat, et capitale dominus servi in locum restituat.

§. 3. Si autem talis culpa fuerit, de qua ingenuus MCCCC. denarios qui faciunt solidos XXXV. componere debeat, similiter servus CXX. ictus accipiat tensus.

§. 5. Et si servus confessus non fuerit, et ille qui eum torquet adhuc ipsum servum torquere voluerit, etiam nolente domino servi, pignus donare debet et ipsum servum ad maiora supplicia retinere. Et si postea[a]) servus ad maiora supplicia traditus confessus non fuerit, qui eum torquebat ipsum habeat; dominus vero servi, de quo iam pignus acceperat, pretium pro ipso servo suo suscipiat.

§. 6. Si vero supra dominum servus confessus fuerit, nunquam illi credatur[b]).

§. 4. Et si in ipso supplicio fuerit confessus, aut castretur aut CCXL. denarios qui faciunt solidos VI. solvat;

Tit. XXX. De interpellatione[c]) servorum.

§. 1. Quod si quis in iudicio pro servo interpellatus fuerit[d]), si[e]) servus talis non fuerit, unde dominus de fiducia eius securus esse possit, dominus eius in iudicio pro eo interrogatus respondeat, et sine tangano loquatur[f]); et dicat: *Ego ignoro, utrum servus meus culpabilis an innocens de hoc extiterit; propterea eum secundum legem Ripuariam super XIV. noctes ad ignem repraesento*[g]); et sic de eius praesentia cum festuca fidem faciat. Quod si servus in ignem manum miserit et laesam tulerit, dominus eius, sicut lex continet, de furto servi culpabilis iudicetur.

§. 2. Quod si servus, quando dominus interpellatus fuerit, infra ducatum fuga lapsus fuerit, supra XIV. noctes aut ipsum repraesentet, aut pro eo faciat rationem[h]). Quod si, postquam eum ad ignem adplicuerit, fuga lapsus fuerit, ad placitum veniens cum III. testibus in haraho[i]) coniuret, quod servus ille, quem ad ignem repraesentare debuerat, extra eius voluntatem[k]) fuga lapsus sit; et sic denuo placitus ei concedatur, ut[l]) super XIV. seu super XL. noctes eum repraesentare studeat, aut ipse in rem[m]) respondeat.

---

n. *resp. ad interrogationis stabat, liceat ei s. t. loquere.* g) Herold. *repraesentet*, Cod. Bamb. *repraesentando.* h) Cod. Molit: *Si autem extra ducato fuga lapsus fuerit, super XL. noctes eum repraesentare studeat, aut ipse respondeat pro eo. Quodsi* ı *etc.* i) Codd. Goth. et Bamb., Lind. et Herold. *araho.* k) Cod. Bamb. omittit *extra eius voluntatem.* l) In Cod. Bamb. *plac. ei conc. ut.* m) Lind. *inde.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
III. reddat; dominus vero servi caput in loco restituat requerendi.	vat; dominus vero servi capitalem restituat requirentibus.	dat; dominus vero servi capitl. re tuat requirentis.
Si maius crimine servus inculpatus, id est, unde ingenuus IDCCC. dinar. hoc est sol. XLV. componere possit, et intra supplicia confessus fuerit, capitali sentencia feriatur.	§. 3. Si vero in maiore crimine servus inculpatur, unde ingenuus XLV. sol. culp. iud., et inter supplicia confessus fuerit, capitale sententia feriatur.	
Si vero servus in colibet crimine culpatur, dominus servi ipsius, si presens est, ab eo qui requeret admanere debit, ut servum suum dibiat suppliciis dare; ubi quis repetit, et virgas paratas habere debit, quae ad magnitudinis minoris digiti, et senum[1]) et scamnum praestet, ubi servum tendere dibiat.	§. 4. Si vero servus in qualibet crimine inculpetur, dominus servi ipsius, si praesens est, ab eo qui recepit admonere debet, ut servus iustis debeat suppliciis dare; ubique repetit, et virgas paratas habere debet, quae ad magnitudinis minoris digiti sunt, et scamnum paratum, ubi ipsum tendere debeat.	
Si dominus servum distulerit, et servus praesens fuerit, continuo ille qui repetit domino sole colocare debit, et sic in VII. noctes placitum facire dibit, ut servun suum suppliciis ut tradat;	Si dominus servi supplicia dare distulerit, et si servus praesens fuerit, continuo ipse qui repetit dominus servi solem culcaverit, et in septe noctes placitum facere debet, ut servum ad supplicia tradatur.	
et sic ad alteras VII. noctes placitum faciat, id est in quatuordecem noctes,	Quod si adhuc septem noctes servum tradere distulerit, solem ei quod repetit iterato culcet, et sic ad alia septem noctęs placitum faciat, id est, ut in quatuordecim noctes de prima admonitiones compleatur.	
servum noluerit suppliciis dare, omnem causam vel composicionem excipiat, hoc est, ut, se talis causa erat, unde ingenuus DC. dinar. qui faciunt sol. XV. componere, ipsius dominus reddat; si vero maior culpa fuerit, unde ingenuus ICCCC. din. qui faciunt sol. XXXV. poterat reddere, similiter dominus reddat.	Quod si impletis XIV. noctes, et si servum noluerit suppliciis dare, omnem causam vel compositionem dominus in se excipiat, hoc est, ut, si talis causa est, unde ingenuus sol. XXXV. poterat reddere, similiter dominus solvat.	
Si vero adhuc maior culpa fuerit,	§. 5. Si vero adhuc maior culpa	§. 5. Si iam vero in maiore crim

1) Glos. Florent. *arcus*, *corda*, *senna*. Ecc.

solid. VI. reddat; domi- servi capitalem in loco

irenti vero si talis culpa mo ingenuus sive Francus qui faciunt sol. CC. cultur, servus solidis XV. id . componat. Si vero in minib. servus inveniatur, s MDCCC. denar. qui fa- LV. possit iudicari, et in- confessus fuerit, capitali atur.

autem servus de quolibet lpatus, dominus servi, si ab eo qui repetit admo- ervum ad iusta supplicia qui repetit, virgas habeat e in similitudinem minimi udinem habeant, et scam- habere debet, et ibi ser- xtendere debet.

servi supplicium detulerit, aesens fuerit, continuo ip- t domino servi solem col- l septem noctes placitum t servum ad supplicium

so septem noctibus imple- radere distulerit, solem ei iterato collocet cum testi- iterum ad alias septem tum faciat, id est, in XIV. na admonitione compleatur. pletis XIV. noctibus servum supplicium tradere, om- vel compositionem domi- ecipiat, hoc est, si talis t, unde ingenuus DC. den. solid. XV. potuerit com- e dominus pro servo red-

---

dominus vero servi capitale in locum restituat requirenti.

§. 7. Si vero in maiori crimine[a]) servus inculpatus fuerit, de quo ingenuus MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. possit culpabilis iudicari, et inter supplicia confessus fuerit, capitali sententia feriatur.

§. 8. Si autem servus de quolibet crimine inculpatus fuerit, et dominus servi ipsius praesens adfuerit, ab eo qui repetit admoneatur, ut servum suum ad iusta supplicia dare non differat; et qui repetit, virgas paratas habere debet, quae in similitudinem minimi digiti grossitudinem habeant, et scamnum paratum habere debet, ubi servum ipsum tendere possit.

§. 9. Quod si dominus servi supplicia distulerit, et servus praesens fuerit, continuo ipse qui repetit domino servi solem collocet, et ad VII. noctes placitum concedat, ut servum ad supplicia tradat.

§. 10. Si infra VII. noctes servum ad supplicia distulerit tradere, solem ei iterato is qui repetit collocet, et sic iterum ad alias VII. noctes placitum tribuat, id est, ut XIV. noctes a prima admonitione compleantur.

§. 11. Quod si impletis XIV. noctibus servum noluerit ad supplicia dare, omnem causam et compositionem dominus in se excipiat, hoc est, ut, si talis causa fuerit, de qua ingenuus DC. denarios qui faciunt solidos XV. componere debeat, tantum ipse dominus servi reddat.

§. 12. Si vero maior culpa fuerit, de

Tit. XXXI. De homine ingenuo repraesentando.

§. 1. Quod si homo ingenuus in obsequio alterius inculpatus fuerit, ipse, qui eum post se eodem tempore retinuit, in praesentia iudicis similiter, sicut superius comprehensum est, repraesentare studeat, aut in rem respondere.

§. 2. Quod si eum non repraesentaverit, tale damnum incurrat, quale ille sustinere debuerat, qui in eius obsequio est inculpatus.

§. 3. Hoc autem constituimus, ut infra pagum Ripuarium tam Franci, Burgundiones, Alamanni, seu de quacunque natione commoratus fuerit, in iudicio interpellatus, sicut lex loci continet ubi natus fuerit, sic respondeat.

§. 4. Quod si damnatus fuerit, secundum legem propriam, non secundum Ripuariam, damnum sustineat.

§. 5. Quod si in provincia Ripuaria iuratores invenire non potuerit, ad ignem seu ad sortem se excusare studeat.

---

[a]) Cod. Bamb. et Baluz.; vulgo deest *in*.

quod similiter ingenuus IDCCC. qui faciunt sol. XLV. componere possit, et dominus servum non praesentaverit, ad ipsum numerum teneatur, ut ipsum reddat et capitale.

Quod si adhuc maior culpa fuerit, quod servum requeratur, dominus servi non ut servus solvat, sed ut ingenuus totam legem super se solviturum excipiat.

Quod si servus absens fuerit, cui aliquid impotatur, dominus ad repetanti cum tribus testibus secretius admonere debit, ut servum suum infra VII. noctes debiat presentare; quod si fiecerit, tunc repetens solem illi cum testibus colecit;

et sic ad alias VII. noctis servum ipsum non presentaverit, tercia vicem adhuc VII. noctis illi placitum dare debit, id est, ut totus numerus usque ad XXI. nocte perveniat. Quod si non potest tercium placitum ipsum servum noluerit ligatum suppliciis dare, tunc dominus servi omnem causam super se excipiat.

Si vero ancillam in tale crimine invenitur, unde servus castrare debueret, aut CCXL. din. qui faciunt sol. VI., si convenirit, pro ipsa dominus reddat, aut CCC. hictus accipiat flagellorum.

§. 3. Si servus cum ingenuum furtum fecerit, servus in duplum, si quod consorciavit retat, exc. cap. et dil.,

fuerit similiter, unde ingenuus XLV. sol. conponere possit, et dominus servum non presentaverit, ad ipso numero reddat et capitalem.

§. 6. Quod si etiam adhuc maior culpa fuerit, quod ad servo requiratur, dominus non ut servus solvat, sed ut ingenuus totam legem super se solviturus excipiat.

§. 7. Quod si servus absens fuerit, cui aliquid imputatur, dominus servi a repetenti cum tribus testibus praesentibus secretius admonere debet, ut servum suum infra septem noctes debeat praesentari; quod si non fecerit, tunc repetens solem illi cum testibus culcet.

Si ad alias septem noctes ipsum servum non praesentaverit, tertia vice adhuc septem noctes ille spatio dare debet, id est, ut totus numerus ad XXV. noctes veniat. Quod si post tres placitos ipsum servum noluerit ligatum praesentare et suppliciis dare, et ei per singulos placitos solem culcaverit; tunc dominus servi omnem receptionem, sicut superius diximus, non qualem servus, sed qualem ingenuus, si hoc admisisset, talem conpositionem repetenti restituat.

§. 8. Si vero ancilla in tale crimine inculpatur, unde servus castrare debetur, sol. VI. culp. iud., sic convenit, ut dominus hoc pro ipsa reddat, aut CC. XL. II. ictus accipiat flagellorum.

ne fuerit inculpatus, und. ingen. sol. XLV. conpon. deb., Dominus servi, si eum non presentaverit, ad ipsum numero eum teneatur, ut ipsum numerum reddat, et cap. in locum restituat.

§. 6. Si adhuc maior causa fuerit, que servo sequeretur, Dominus servi non ut servus, sed ut ingenuus totam legem super se solviturum suscipiat.

§. 7. Si servus absens fuerit, cui aliquid inputatur, Dominus servi a repetenti tribus testibus presentibus secretius admonere debet, ut servum suum infra septem noctes debeat presentare; et si infra septem noctibus eum noluerit presentare, tunc repetens solem culcaverit, ille cum testibus culcare debet, et sic ad alias septem noctes placitum faciat.

§. 8. Si nec ad alias septem noctes ipsum servum presentaverit, tertia vice adhuc spacium septem noctes alias dare deb., id est, ut totas numerus ad XXI. noctes veniat. Quod si post placitum ipsum servum noluerit ligatum suppliciis dare, et ei per singulos placitos solem culcaverit, tunc Dominus servi omnem repetitionem, sicut superius dixerimus, non sicut servus, sed quasi ingen. admissiset, talem conpositionem repetenti restituat.

§. 9. Si vero ancilla in tale crimine inveniatur, unde servus castretur, CCXL. den. q. f. sol. VI. pro ipsa Dominus reddat, aut CLXLII. ictos accipiat flagellorum.

---

a) Cod. Bamb. *solem illi collocet.*

b) Desunt quae sequuntur in Cod. Bamb. usque ad *et tertia vice etc.*

. Quod si adhuc maior culpa de qua servus requiritur, et us servi non ut servus solvat, ingenuus totam legem super iturus excipiat.

. Quod si vero servus absens dominus servi a repetentibus admoneri debet, ut servum suum septem noctes debeat praesenta- od si non fecerit, tunc repetens estibus solem illi collocet, et alias VII. noctes placitum illi at.

o servum non praesentaverit, epetens cum testibus solem illi t tertia vice adhuc ad septem ita ut totus numerus ad XXI. perveniat. Quod si per tria placita servum noluerit ligatum iis dare aut praesentare, et ta- r singula placita ei solem col- it, tunc dominus servi omnem onem, non qualem servus, sed ingenuus, si hoc admisisset, compositionem repetenti resti-

Si vero ancilla in tale crimen itur, unde servus castrari debeat, XL. ictus accipere flagellorum, tidem ictus accipiat, aut CCXL. qui faciunt sol. VI. componat.

qua ingenuus MDCCC. denarios qui faciunt solidos XLV. componere debeat,, et dominus servum non repraesentaverit, ipsum numerum solidorum reddat, et capitale in locum restituat.

§. 13. Quod si adhuc maior culpa fuerit, quae servo requiritur, dominus servi non ut servus, sed ut ingenuus totam legem super se solviturus accipiat.

§. 14. Si autem servus absens fuerit, dominum servi is qui repetit admonere debet secretius, ut servum suum infra VII. noctes praesentem faciat; quod si non fecerit, tunc repetens solem illi cum testibus[a]) collocet.

Et[b]) si infra alias VII. noctes ipsum servum non praesentaverit, iterum repetens cum testibus solem ei collocet, et tertia vice adhuc VII. noctes placitum illi concedat, id est, ut totus numerus ad XXI. noctes perveniat. Quod si post tria placita servum noluerit ligatum ad supplicia dare, et per singula placita solem ei collocaverit, tunc dominus servi omnem repetitionem, sicut superius diximus, non ut servus, sed quasi ingenuus hoc commisisset[c]), talem compositionem repetenti restituat.

§. 15. Si vero ancilla in tali crimine inculpatur, de quo servus castrari debuerat, CCXL. denarios qui faciunt solidos VI. pro ipsa dominus reddat, aut CCXL. ictus accipiat flagellorum[d]).

---

[c]) Cod. Bamb. *commisit.* [d]) Cod. Bonn. *flagellis.*

ingenuus vero quadruplum excipiat damnum.

XL. De humicidiis ingenuorum.

§. 1. Si quis ingenuus Franco aut barbarum, qui legem Salicam vivit, occideret, cui fuerit adprobatum (malb. *leodi*), sunt din. VIII. fac. sol. CC. culp. iud.

§. 2. Si vero eum in puteum aut in aqua miserit, et eum aut de camisa, aut de collis, aut de quibus rebus celaturus steterit, cui fuerit adprobatum (malb. *matte leodi*), sunt din. XXIV. fac. DC. sol. culp. iud.

XLVIII. §. 2. Si quis hominem in puteo iactaverit, et vivus exiet sua causa (malb.), sol. LXII. culp. iud.

§. 3. Simili modo, qui alium in pellago inpinxerit (malb.), sol. LXII. culp. iudicitur.

Tit. XLI. De homicidiis ingenuorum.

§. 1. Si quis ingenuum francum aut barbarum occiderit, qui legem salicam vivit, sol. CC. culp. iud.

§. 2. Si vero eos in puteo aut sub aqua miserit, sol. DC. culp. iud., et qualibet celatura, sicut supra diximus, culp. iud.

§. 3. Si non fallanivit (mat. *moantheuti*), sunt din. VIII. qui faciunt sol. CC. culp. iud.

§. 12. Si quis hominem ingenuum in puteo iactaverit, ut vivos inde exeat, sol. C. culp. iud.

§. 4. Si vero eos de hallis aut de rama super aperuerit (mat. *marchat*), sunt din. XXIV. sol. DC. culp. iud.

LXVIII. De Homicidio Ingenuorum.

§. 1. Si q. ingenuu francum aut barbarum, qui Salica lege vivit, occisserit (malb. *leod*), VIII. den. q. f. sol. CC. culp. iud.

§. 2. Si vero eum in puteum aut sub aqua miserit, XXIV. den. q. f. sol. DC. culpabilis iud.

XCVII. De eo qui alterum in puteum aut in pelago inpinxerit vel in periculo mortis.

Si quis alterum in puteum aut in pelago inpinxerit, vel in periculum mortis, et ipse exinde vivus evaserit, et ipse causam suam possit mallare (malb. *challis ob duplio*), IV. den. q. f. sol. C. culp. iud.

LXVIII. §. 3. Si vero eum de hallis aut de ramis super operuerit, aut eum incenderit, XXIV. den. q. f. sol. DC. culp. iud.

---

1) Glos. Est. *i. e. quos Franci ex alia patria in suam adduxerunt, et ipsos captos lege salica vivere nolunt.* 2) Glos. Pith. *siccis ramis.*

a) Hoc capit. deest in Cod. Est. b) Cod. Bamb. non habet *ingenuorum*. c) Cod. Bamb. *si quis homo*, Herold. *si quis*

Tit. XLIV. De homicidiis Ingenuorum.

§. 1. Si quis ingenuus Franco, aut Barbarum, aut hominem qui Salica lege vivit, occiderit (malb. *leudi*), VIIIM. den. qui faciunt sol. CC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero eum in puteum aut sub aquam miserit (malb. *wath leudi*), XXIVM. denar. qui faciunt solid. DC. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis hominem in puteum aut in vipida iactaverit, et vivus exinde evaserit, ut ad casam suam possit accedere (malb. *chalip sub dupio*), IVM. den. qui faciunt solid. C. culpabilis iudicetur.

§. 11. Si quis hominem in puteum iactaverit, et is exeundo vivus evadit, IVM. den. qui faciunt solid. C. culpabilis iudicetur.

§. 12. Si vero in puteo mortuus fuerit (malb. *musthest*), XXIVM. den. qui faciunt sol. DC. culpabilis iudicetur.

§. 13. Simili modo qui in pelagus hominem impinxerit, et exinde evaserit (malb. *piomarina*), IVM. den. qui faciunt solid. C. culpabilis iudicetur.

Tit. XLIII. De homicidiis ingenuorum.

§. 1. Si quis ingenuus Francum aut hominem barbarum occiderit, qui lege Salica vivit[1]), VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 2.[a]) Si vero eum in puteum aut sub aquam miserit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

§. 10. Si quis hominem ingenuum in puteum aut in pelagus aut in quodlibet praecipitium, ubi periculum mortis esse possit, impinxerit, et ille qui proiectus est quolibet modo ab eodem periculo vivus evaserit, ille qui eum impinxerit IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 11. Si autem qui praecipitatus est mortuus fuerit, tota leude sua componatur. Atque ita unaquaeque persona, quae maiori minorive compositione componi debuerat, si de praecipitio periculum mortis evaserit, medietate leudis suae componatur, qua componi debuerat, si mortuus fuisset. Nam et si mortuus fuerit, unusquisque secundum modum leudis suae componatur.

§. 3. Si autem de ramis vel de hallis[2]) aut de qualibet re eum cooperuerit aut incenderit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

Tit. VII. De homicidio ingenuorum.[b])

Si quis ingenuus hominem[c]) ingenuum Ripuarium interfecerit, CC.[d]) solidis culpabilis iudicetur; aut si negaverit, cum XII. iuret.

Tit. XXXVI. §. 1. Si quis Ripuarius advenam Francum interfecerit, CC. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. IX. De homicidiis hominum Regis.

Si quis hominem regium interfecerit, C. solidis culpabilis iudicetur, aut cum XII. iuret.

Tit. X. De homicidiis hominum ecclesiasticorum.

§. 1. Si quis hominem ecclesiasticum interfecerit, C. solidis culpabilis iudicetur, aut[e]) cum XII. iuret[f]).

§. 2. Sic in reliqua compositione, unde Ripuarius XV. solidis culpabilis iudicetur, regius et ecclesiasticus homo medietatem componat, vel deinceps quantumcunque culpa ascenderit.

Tit. XV. De homine mordrido.

Si quis ingenuus ingenuum Ripuarium interfecerit, et eum cum ramo[g]) cooperuerit, vel in puteo seu in quocunque libet loco celare voluerit, quod dicitur mordridus, DC. solidis culpa-

ingenuus homo. [d]) Herold. *CCC*.
[g]) Cod. Met. *rama*.

[e]) Lind. addit *si negaverit*.

[f]) Cod. Bamb. uno tenore legit *iuret, et sic etc.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XL. §. 3. Si vero eum traste dominicam est, aut mulierem occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leodi*), sunt din. XXIV. faciunt sol. DC. culp. iud.

§. 4. Si vero eos in aqua aut in puteum miserit, aut de ramis aut de clalis super coperuerit, aut de quibuscunque rebus celatores steterit (malb. *matte leodi*), sunt din. XXIV. fac. sol. DC. culp. iud.

§. 5. Si vero Romanus homo possessor occisus fuerit, qui eum occississe probatur (malb. *wala leodi*), sunt din. IV. fac. sol. C. culp. iud.

§. 6. Si Romanus triutarius occisus fuerit, cui fuerit adprobatum (malb. *wala leodi*), sunt dinarius III. fac. sol. LXX. culp. iudicitur.

§. 7. Si quis hominem invinerit in quadruvio sine manum, sine pedes, quem inimici sui ibidim miserunt, et eum pro occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *friofalto*), sunt din. IV. faciunt sol. centum.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

§. 5. Si quis autem eum qui in truste dominica est occiderit (mat. *leudesunt*), din. XXIV. qui faciunt sol. DC. culp. iud.

§. 6. Si autem eum in aqua aut in puteo miserit, sol. DCCC. culp. iud.

§. 7. Si vero de hallis aut de rama cooperuerit, sol. IDCCC. culp. iud,

§. 8. Si vero Romanus homo conviva regis occisus fuerit, sol. CCC. culp. iud.

§. 9. Si autem romanus homo possessor occisus fuerit, qui eum occisisse probatus fuerit, sol. culp. iud.

§. 10. Si quis romano tributario occiderit, CXX. sol. culp. iud.

§. 11. Si quis hominem invenerit in quadruvio sine pedes et manus, quem inimici sui demittunt, et eum per occiderit, sol. C. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

§. 4. Si quis antruscionem dominicum occisserit (malb. *malcho*), XXIV. den. q. f. sol. DC. culp. iud.

§. 5. Si vero eum in aqua aut in puteum miserit, aut de albis, vel de ramis seu quislibet rebus celaverit (malb. *molcherter*), LXXII. den. q. f. sol. IDCCC. culp. iud.

§. 6. Si Romanus homo conviva Regis occissus fuerit (malb. *leod.*), XII. den. q. f. sol. CCC. qui eum interficit culp. iud.

§. 7. Si vero Romanus homo possessor occissus fuerit, qui eum occisserit IV. den. q. f. sol. C. culp. iud.

§. 8. Si quis Romanus tributarium occisserit, IIDCCCC. den. q. f. sol. LX. culpabilis iud.

LXXIII. De homine ab inimicis truncato et interfecto.

Si quis hominem ingenuum sine manus et sine pedes, quem inimici sui in via truncatum relinquent, occisserit (malb. *wasbucho*), IV. den. q. f. sol. C. culp. iud.

---

1) Glos. Pith. *et Stopharius dicitur, qui censum regi solvit.* — a) In marg. *math leud muster.* b) In marg. *unas buge.* c) Sic Cod. Bonn.; Lind. *perceciderit;* apud Baluz. et in Cod. Bamb. omnino deest. d) Lind. *commotionem;* Cod. Bamb. *commutationem.* e) Cod. Guelf. *reliqui Ripuarii.*

LEX SAL. EX COD. FVLD.

§. 4. Si vero eum qui in truste dominica est occiderit (malb. *leudi*), XXIVM. denar. qui faciunt sol. DC. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si vero eum de hallis aut de rama super operuerit[a]), similiter LXXIIIM. den. qui faciunt solid. MDCCC. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si Romanus homo conviva Regis occisus fuerit (malb. *leudi*), XIIM. den. qui faciunt solid. CCC. componatur.

§. 15. Si quis Romanus homo possessor, id est, qui res in pago, ubi remanet, proprias possidet, occisus fuerit, is qui eum occidisse convincitur IVM. den. qui faciunt solid. V. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si quis Romanum tributarium occiderit, MDCCC. den. qui faciunt solid. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si quis hominem ingenuum **invenerit** in quadrivio aut in via sine **manibus** aut pedibus, inimici sui vi **detruncatus**, et eum vita privat aut occiderit (malb. *frio fald*[b]), IVM. den. qui faciunt solid. C. culpabilis iudicetur.

§. 16. Si quis hominem ingenuum **quemlibet** socium suum de quolibet **crimine** accusaverit, et per eius commotionem sive mendacium ille, qui **accusatus** est, occisus fuerit, si ei adprobatum fuerit, medietate leodis eius componat; ille vero qui eum occide-

LEX SAL. EMENDATA.

§. 4. Si quis eum occiderit qui in truste dominica est, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

§. 5. Si vero in puteum aut sub aquam miserit, aut de hallis vel de ramis eum cooperuerit aut incenderit, LXXIIM. denariis qui faciunt solidos MDCCC. culpabilis iudicetur.

§. 6. Si quis Romanum hominem convivam Regis occiderit, XIIM. denariis qui faciunt solidos CCC. culpabilis iudicetur.

§. 7. Si Romanus homo possessor, id est, qui res in pago, ubi commanet, proprias possidet, occisus fuerit, is qui eum occidisse convincitur IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 8. Si quis Romanum tributarium[a]) occiderit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

§. 9. Si quis hominem invenerit in quadruvio sine manibus et sine pedibus, quem inimici sui detruncatum dimiserint, et eum vita privaverit seu peroccider it[c]), IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 12. Si quis hominem ingenuum cuilibet socio suo de quolibet crimine accusaverit, et per eius commonitionem[d]) sive mendacium ille, qui accusatus est, occisus fuerit, si ei adprobatum fuerit, medietatem leudis eius componat; ille vero qui eum occidit

LEX RIPVARIORUM.

bilis iudicetur, aut cum LXXII. iuret.

Tit. XI. De homicidiis eorum qui in truste Regis sunt.

§. 1. Si quis eum interfecerit qui in truste Regis est, DC. solidis culpabilis iudicetur; et quicquid ei fiet, similiter sicut de reliquo Ripuario in triplum componatur.

§. 2. De occisione eius, si negaverit, cum LXXII. iuret.

§. 3. Si quis regio aut ecclesiastico homini de quacunque libet re forciam fecerit, et per vim tulerit, in triplum sicut reliquo Ripuario[e]) componat.

Tit. XXXVI. §. 2. Si quis Ripuarius advenam Burgundionem interfecerit, CLX. solidis culpabilis iudicetur[f]).

§. 3. Si quis Ripuarius advenam Romanum interfecerit, C. solidis multetur.

§. 4. Si quis Ripuarius advenam Alamannum seu Fresionem vel Baiuvarium aut Saxonem interfecerit, CLX. solidis culpabilis iudicetur.

§. 11. Si quis weregeldum solvere debet, bovem cornutum videntem et sanum pro II. solidis tribuat, vaccam cornutam videntem et sanam pro I. solido tribuat, equum videntem et sanum pro VI.[g]) solidis tribuat, equam videntem et sanam pro III. solidis tribuat, spatam cum scogilo[h]) pro VII. solidis tribuat, spatam absque scogilo pro III. solidis tribuat, bruniam bonam pro XII. solidis tribuat, helmum cum directo[i]) pro VI.[g]) solidis tribuat, bainbergas bonas pro VI. solidis tribuat[k]), scutum cum lancea pro II. solidis tribuat, acceptorem non domitum pro III. solidis tribuat, commorsum gruarium pro VI. solidis tribuat, acceptorem mutatum pro XII. solidis tribuat.

§. 12. Quod si cum argento solvere

f) Cod. Bamb. *multam componat.* g) Cod. Bamb. *VII.* h) Cod. Bamb. *iscogillo;* Cod. Goth. *scogila;* alias *scoilo, soilo.* i) Codd. Corbion. et Bamb. *conderecto;* Cod. Goth. *helmo condricto.* k) In Cod. Bamb. desunt *bainbergas..... tribuat.*

XLI. De Migrantibus.

§. 1. Si quis homo super alterum in villa migrare voluerit, et unum vel aliquis de ipsis tunc eum suscipere voluerit, si vel unus exteterit, qui contradicat, migranti ibidim licienciam non abuit;

si vero contradictum unius vel duorum in villa ipsa adsentire voluerit, tunc ille testare debent, et si noluerit inde exire, ille qui ei testat cum testibus sic ei testare debit; dicat: *homo, in hoc tibi testor, ut in hac nocte proxima in hoc quod lex Salica habit sedeas, et testo tibi, in X. noctis de villa sta exseas.* Et depostica adhuc depost X. noctis iterum debit ad eum venire, et testare in alias XX. noctes, ut inde exeat; si adhuc exire voluerit, iterum tertium X. noctes adat, ut sic XXX. noctes impleantur; si nec tunc exire voluerit, tunc maniat eum ad mallum, et testes suos per singula placita, qui fuerint ibidem, pristus abere debit. Et sic ipse cui testatum est voluerit venire, et sunnis non tenuerit, et sta, quae superius diximus, omnia secundum legem et testatum, tunc ipse qui testavit super fortuna sua ponat, et rogit Grafionum loci illius, accedat ad locum, ut eum inde expellat, quia legem noluit audire; et quod ibi laboravit, demittat et insuper (malb. *wedresitelo*) sunt din. ICC. fac. sol. XXX. culp. iud.

§. 2. Si vero migraverit, et ei infra

Tit. XLV. De migrantibus.

§. 1. Si quis super alterum in villa migrare voluerit, et unus vel aliqui de ipsis, qui in villa consistunt, eum suscipere noluerit, si vel unus extiterit, qui contra dicat migrantem, ibidem licentiam non habeat.

§. 2. Si vero contra dicto unus vel duorum villam ipsam adsedere praesumserit, tunc testare debet, et si noluerit exinde exire, ille qui ei testat cum testibus sic ei testare debet, ut in decim noctes exeat; et si adhuc post X. noctes, iterum debet ad ipsum venire et testare, ut iterum decem noctes inde debeat exire; Sex inde noluerit exire, iterum tertio ad decim noctes placitum addat, et sic triginta noctes impleantur; et si nec tunc voluerit exire, tunc maneat eum ad mallum et testes suos in singulos placitos habeat. Si ipse cui testatum est noluerit venire, et eum aliqua sunnis detenuerit, et testes, quos superius diximus, secundum legem testatus est, tunc ipse qui testavit ut super furtunam suam ponat, et roget grafionem, ut accedat ad locum, ut eum inde expellat; qui legem noluit audire, quod ibidem laboravit, demittat et insuper sol. XXX. culp. iud.

§. 3. Si vero qui migravit, et infra

LXXIX. De Migrantibus.

§. 1. Si quis super alterum in villam alienam migrare voluerit, et si unus vel aliquid ei ipsos, qui in villam ipsam consistant, eum suscipere voluerint, et si unus extiterit qui contradicant migranti, ibidem licentiam non habeat permanere;

si vero contradictum fuerit et unus vel duorum in villa ipsa, et ipse adsedere presumpserit, tunc testare illum debet, et si noluerit exire, qui eum testat cum testibus eum debet testare, ut iterum indecim noctes exinde exeat; et si adhuc post decem noctibus steterit, iterum ad ipsum cum testibus debet venire, et ei similiter testare debet, ut iterum inter alias decim noctes exinde debeat exire. Si noluerit, iterum tertium placitum ad decim noctis addat, et sic XX. noctes impleantur; et si nec tunc voluerit exire, tunc manniat eum ad mallum, et testibus suis, qui in singulos placitos fuerint, secum habeat pristos. Et si ipse testatum eum non venerit, aut noluit venire, si eum aliqua sunnis non detenuerit, et ipsa, que superius diximus, secundum legem testatum est, tunc ipsi cui testavit super furtuna sua ponet manum, et roget grafionem, ut accedat in locum, et ipse exinde expellet, quia legem noluerit audire. Quid si ibidem aliquid laboraverit, amittat et insuper (malb. *widrosilito*) CCXL. den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

§. 2. Si vero quis admigravit, et ei

1) Glos. Pith. *praesentes.* 2) Glos. Est. *i. e. comitem.* 3) Glos. Isidor. *forisfacio, offendo, noceo.* Ecc.

a) In marg. *paratos.* b) Cod. Bamb. omittit *eum.* c) Codd. Bamb. et Bonn. *alterius.* d) Cod. Bamb. *ex hisdem.* e) Cod. Bamb. inserit *alias.* f) Sic Cod. Bamb. et Baluz.; vulgo *nunc.* g) Pith. Codd. 2. et Bamb. *praestus.* h) Cod. Est. ad-

secundum legem pleniter eum onat.

XLVIII. De Migrantibus.

1. Si quis super alterum in villa ıre voluerit, et aliqui ex eisdem, a villa consistunt, eum suscipere rint, et vel unus vel aliquis ex extiterit qui contradicat, migran- entiam ibidem non habeat.

ero contra intradictum unius vel ım in villa ipsa adsedere prae- serit, tunc testare illi debent, et luerit exinde exire, ille qui te- cum testibus sic ei debet testare, iter decem noctes exinde exeat; adhuc post decem noctes nolue- xire, iterum debet ad ipsum ve- et testare similiter, ut iterum ad decem noctes exinde debeat exi- et si adhuc noluerit, iterum de- noctes ad placitum addat, et sic K. noctes impleat. Si nec tunc erit exire, tunc manniat eum ad um, et testes suos in singulos os, qui ibidem fuerint, secum ha- debeat praestos[a]); et si ipse, cui tum est, noluerit venire, et aliqua is non detinuerit eum, ipse se- lum legem qua diximus testatus tunc ipse qui testavit super for- m suam ponat, et roget Gravio- ı, ut accedat ad locum et ipsum in- expellat; et si ibi aliquid elabora- quia legem noluit audire, amittat nsuper (m a l b. *widre sa thalo*) C. den. qui faciunt solid. XXX. abilis iudicetur.

. 2. Si quis vero admigravit, et ei

secundum legem pleniter eum[b]) componat.

Tit. XLVII. De eo qui villam alienam[c]) occupaverit, vel si duodecim mensibus eam tenuerit.

§. 1. Si quis super alterum in villam migrare voluerit, et aliqui de his[d]), qui in villa consistunt, eum suscipere voluerint, et vel unus ex ipsis extiterit qui contradicat, migrandi licentiam ibidem non habeat.

§. 2. Si vero contra interdictum unius vel duorum in ipsa villa consedere praesumpserit, tunc interdictor testari debet illi cum testibus, ut infra X. noctes inde exeat; et si noluerit, iterum ad ipsum cum testibus veniat, et testetur illi, ut infra alias X. noctes secedat; quod si noluerit, iterum tertio placito, ut infra[e]) X. noctes exeat, denunciet. Si vero XXX. noctes impletae fuerint, et nec tunc[f]) voluerit exire, statim illum manniat ad mallum, et testes suos, qui ad ipsa placita fuerunt, secum praestos[g])[1]) habeat. Si autem ipse, cui testatum est, venire noluerit, et eum aliqua sunnis non detinuerit, et secundum legem supradictam testatus fuerit, tunc ipse, qui ei testatus est[h]), super fortuna sua ponatur[i]), et Grafionem[k])[2]) roget, ut accedat ad locum et ipsum inde expellat[l]); et si ibi aliquid elaboravit, quia legem noluit audire, amittat et insuper MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 4. Si autem quis migraverit in

contigerit, pro solido XII. denarios, sicut antiquitus est constitutum.

Tit. LXXVII. De homine furbattudo.

Si quis hominem super rebus suis comprehenderit, et eum ligare voluerit, aut super uxorem seu super filiam, vel his similibus, et non praevaluerit ligare, sed colpus[m]) ei excesserit et eum interfecerit, coram testibus in quadruvio in clida[n]) eum levare debet, et sic XL. seu XIV. noctes custodire; et tunc ante Iudicem in haraho coniuret, quod eum de vita forfactum[3]) interfecisset. Sin autem ista non adimpleverit, homicidii culpabilis iudicetur; aut si negaverit, cum legitimo numero iuret, quod hoc non fecisset.

omnem substantiam suam promittit; si illi supradicta probare non potuerit, super fortunam suam etc. i) Sic ex auctoritate Cod. ., qui habet *ponetur*, legendum censeo; vulgo *ponat* scil. *manum*. k) Cod. Bonn. *comitem*. l) Cod. Est. *ipse inde expellat eum*. Herold. *colaphus*, Codd. Reg. et Corbion. *colebus*, Lind. *procolpus*. n) Cod. Met. *clita*.

XII. mensis nullius illius testatus fuerit, ubi admigravit, sicurus, sicut alii vicini manent, ille maniat.

XLII. De adfathamire hoc convenit observare.

Ut Tunginus aut centenarius mallum indicant, et scutum in ipsum mallum habere debent, et III. hominis III. causas in mallum ipsum demandent, et postia requirant hominum, qui ei non perteniat, et fistucam in lesu iectit; et ipsi, in cuius leso fistucam iectavit, de furtunam suam quantum dare voluerit aut totam furtunam, cuius voluerit dare; ipso, in cuius leso fistuca iactavit, in casa sua manire debit, et de facultate sua, de quantum ei datur, in potestate sua abire debit; et postia ipse, cui scutum creditum est, sta omnia cum testibus colectis agere debet. Et postia aut ante regem aut in mallum legitimum illi, cui furtunam suam depotavit, reddere debit; et accipiat fistucam in mallum ipsum ante XII. minsis ille quos eredes depotavit, in leso iactit, nec minus nec maius, nisi quantum ei creditum est; et sic contra hoc aliqui aliquid dicere voluerit, debent III. testis iurati dicere, quod ibi fuissent in mallum, quem Tunginus aut centenarius mallum indixerunt, quomodo dixissent hominem illum, qui furtuna sua adire noluit, nominare debit, denominat illum cui festucam in laeso iactat, et sic leso

X. menses mallatus nullus testatus fuerit, ubi admigravit, securus sit sicut et reliqui vicini maneat.

Tit. XLVI. De acfatmire.

Hoc convenit observare, ut tunginius aut centenarius mallum indicent, et scutum in ipso mallo habere debeat, et postea tres homines tres causas demandare debeant, et postea requirant homine, qui ei non pertineat, et festucam in lesio suo iactet; ipse, in cuius lesio festucam iactavit, de fortunam suam quam tum voluit dare ut totam fortunam, cui voluerit dare; et ipse in casa ipsius manere debet, et hospites tres suscipere debet, et facultatem suam habere debet; et postea ipse, cui istum creditum est, ista omnia cum testibus collectis agere debet. Postea aut ante regem aut in mallo legitimo, cui fortuna sua deputavit, reddere debet; et accipiat in mallo festucum, et in mallo ipso ante duodecim menses ipsi coheredes deputavit in lesium iactavit, nec minus nec maius, nisi quantum ei creditum est; et si contra hoc aliquid dicere voluerit, debent tres testes iusti dicere, quod ibidem fuissent in mallum, quem tungimus aut centenarius dixerunt, et quomodo vidissent illum, qui fortunam suam dare voluit, et in lesium iam quem elegit festucam iactare, et nominare debent, et qui fortunam

aliquid infra XII. menses nulli testatus fuerit, uti admigravit, securus sit et sicut alii vicini maneat.

LXXX. De Afetumiae.

Hoc convenit observare, ut tum zinus aut centenarius mallum indicans et scutum in ipso malb. habere debent, et postea tres homines tres causas demandare debeant. Postea requirant hominem, qui ei non pertineat, et fistucam in leisum suum iactet, et ipse, in cuius leisum fistucam iactaverit, dictum verbum, quantum de furtuna sua voluerit dare, secuta furtuna alii cui voluerit dare. Postea ipse in casa ipsius manere debet, et tres hospites ibidem suscipere debet, et de tota facultate sua quantum ei datur in potestate sua habere debet; et postea ipse, cui ista credita est, ista omnia cum testibus collectis agere debet. Postea aut ante rege aut in mallo legitimo ille, cui furtunam suam deputatum, ei reddere debet, accipiat fistucam in mallo ipso ante XII. menses ipse quos heredes deputavit in leisum suum iactet, et nec minus nec maius, nisi quantum ei creditum est; et si contra hoc aliquid dicere voluerit, debent tres testes iurati dicere, quid ibi fuissent ille, quem centenarius vel tunzinus indixer, quomodo vidissent hominem illum, qui furtuna sua dare voluit, in leisum quem elegit fistuca iactare, et dinume-

1) Glos. Pith. *de donationibus, quae fiunt festuca in sinum ei, cui donabatur, proiecta.* 2) Glos. vet. *Tunginus, iudex qui post Comitem est.* Lind. Glos. vet. *Centenarii de re minima iudicant, scil. minores iudices, ministri Comitum.* Ecc. 3) Glos. Est. et Pith. *i. e. in sinum.* — a) In marg. *noctes.* b) In marg. *maneat.* c) In marg. *anduu theocho.* d) Sic Cod. Bonn., Bign., Lind. et Baluz.; Pith. ex 5. Codd. auctoritate *affatomiae*, quod et in Cod. Bamb. legitur; Cod. Est. *affatoone.*

quis infra XII. Menses[a]) nullus testus fuerit, ubi admigravit, securus ut alii vicini consistat[b]).

§. 3. Si quis vero aliam in villam suam migrare, antequam conventum erit, rogaverit[c]), MDCCC. den. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

Tit. XLIX. De Adframire.

Hoc convenit observare, ut Tunginus aut Centenarius mallum indicit, et scutum in ipso mallo habere debet, et postea tres homines tres causas demandare debent; postea in ipso mallo requirant hominem, qui ei non pertinet, et sic fistucam in laisam iactet; et ipse, in cuius laisam fistucam iactaverit, dicat verbum de fortuna sua, quantum ei voluerit dare, aut si totam aut si mediam fortunam suam voluerit dare. Postea ipse, in cuius laisam fistucam iactavit, in casa ipsius manere debet, et hospites tres suscipere, et de facultate sua, quantum ei datur, in potestate sua habere debet. Et postea ipse, cui creditum est, omnia cum testibus collectis ista agere debet, et sic postea ante Regem aut in mallo legittimo illi, cui fortunam suam deputaverit, reddere debet; et accipiat fistucam in mallo ipso, et ipsum quem haeredem deputavit ante XII. menses in laisio suo iactet, nec minus nec maius, nisi quantum ei creditum est. Et si contra hoc aliquid dicere voluerit, tres testes habere debet, qui iurati dicant, quod ibi fuerint in mallo, quod Tunginus aut Centenarius indixerunt, et quomodo vidissent ho-

villam alienam, et ei aliquid infra XII. menses secundum legem contestatum non fuerit, securus ibidem consistat sicut et alii vicini.

§. 3. Si vero quis alium in villam alienam migrare rogaverit, antequam conventum fuerit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

Tit. XLVIII. De affatomie[d])[1]).

Hoc convenit observare, ut Tunginus[2]) vel Centenarius mallum indicent, et scutum in ipso mallo habeant; et tres homines causas tres demandare debent in ipso mallo, et requiratur postea homo, qui ei non pertinet, et sic festucam in laisum[e])[3]) iactet; et ipsi, in cuius laisum festucam iactaverit, dicat verbum de fortuna sua, quantum ei voluerit dare. Postea ipse, in cuius laisum festucam iactaverit, in casa ipsius manere, et hospites tres suscipere, et de facultate sua, quantum ei datur, in potestate sua habere debet; et postea ipse, cui creditum est, ista omnia cum testibus collectis agere debet. Postea aut ante Regem aut in mallo legitimo illi, cui fortunam suam deputavit, reddere debet; et accipiat postea festucam in mallo ipso ante duodecim menses ipse quem heredem[f]) deputavit in laisum suum iactet, et nec minus nec maius, nisi quantum ei creditum est. Et si contra hoc aliquid dicere voluerit, debent tres testes iurati dicere, quod ibi fuissent in mallo, ubi Tunginus vel Centenarius indixerunt, et quod vidissent hominem illum, qui fortunam suam dedit, in laisum illius, quem iam

Tit. LIX. De venditionibus.

§. 1. Si quis alteri aliquid vendiderit, et emtor testamentum venditionis accipere voluerit, in mallo hoc facere debet, et pretium in praesente tradat, et rem accipiat, et testamentum publice conscribatur; quod si parva res fuerit, VII. testibus firmetur, si autem magna, XII. roboretur.

§. 2. Et si quis in posterum hoc refragari vel falsare voluerit, a testibus convincatur, aut Cancellarius cum sacramenti interpositione, cum simili numero quibus[g]) roboratum[h]) est, idoneum[i]) confirmet.

§. 3. Quod si charta in iudicio perforata idonea fuerit, tunc ille qui causam prosequitur dupla repetitione culpabilis iudicetur, et insuper ad partem Cancellarii XLV. solidis culpabilis iudicetur, et unicuique de testibus XV. solidis culpabilis iudicetur, et ipsum testamentum inviolatum perseveret. Si autem testamentum falsatum fuerit, tunc ille qui causam prosequitur rem quam repetit cum LX. solidis recipiat, et insuper Cancellario pollex dexter auferatur, aut eum cum L. solidis redimat, et unusquisque de testibus XV. solidis multetur[k]).

§. 4. Quod si ille qui causam prosequitur manum Cancellarii de altari traxerit, aut ante ostium basilicae manum posuerit, tunc ambo constringantur, ut se super XIV. noctes seu super XL. ante Regem repraesentare studeant pugnaturi.

§. 5. Si autem Cancellarius mortuus fuerit, tunc ei liceat, qui rem comparavit, cum tribus chartis, quas ipse Cancellarius scripsit, absque pugna chartam suam super altario positam idoneare.

§. 6. Quod si venditor vel heredes sui supervixerint, ipsi testamentum defendere[l]) de-

---

[e]) Cod. Est. *laipsum*. [f]) Codd. Bamb. et Bonn. *quos heredes*. [g]) Sic Cod. Met.; vulgo *quorum*, Til. et Lind. *quo*. Herold. cum Codd. Reg., Sangall., Corbion. et Bamb. *roborata*. [i]) Herold. cum Codd. Met., Sangall. et Bamb. ...; Cod. Reg. *etuna*, Corbion. *etunia restituat*. [k]) Cod. Bamb. *multam componat*. [l]) Codd. Reg. et Monac. ...re, Corbion. *virire*.

iactitur, et illum, quem heredem appellat, similem nominent; et alteri III. testis iurati dicere debent, quod in causam illius, qui furtuna sua donavit, in cuius leso fistucam iactata est, ibidem mansi, et ospites III. aut amplius collegisset et pavissit, et ospites illi III. aut amplius de susceptionem gratias egisset, et in beudo pultis manducassent, et testes collegisset; et sta omnia illi alii tres testis iurati dicere debent, et de hoc, quando in mallum aut ante regem vel in legitimo publici, qui accipit in leso furtunam, ipsi ante regem aut in mallum legitimus publicum, hoc est in malbergo anteuda aut tuginus, furtunam suam, quod eredis apellavit, publici coram hominibus fistucam in leso iactassit; hoc est, IX. testimonia vel testis sta omnia debunt adfirmare.

suam in lesium iactat, et si in lesio iactos, et illum, quem heredem appellasse, nominent similiter; et alii tres testes iusti dicere debent, quod in casa illius, qui fortunam dominavit, ille in cuius lesium festuca iactata est, ibidem mansisse, et hospites tres illi vel amplius de susceptione gratias egissent, et in beoto pultes manducassent, et testes collegissent; ista omnia illi alii tres-testes iurate dicere debeant, et hoc, quod in mallo aut ante regem vel legem aut legitimo mallo publice, et ille qui accepit in lesum fortunam ipse ante regem aut in mallum publicum, hoc est ante deuda aut tunginum, fortuna illa, quos heredes appellavit, publice quod ex omnibus festucam iactatus sit, novem testimonia ista omnia adfirmare debeant.

rare debent, qui furtunam suam in leisum iactavit, et sic ille, cuius leisum iactatus, et illum, quem heredes appellant, similiter nominant; et alteri tres testes iurati dicere debent, quid in casa ipsius, qui furtunam suam donavit, ille, in cuius leisum fistucam iactavit, ibidem mansissent, et tres hospites aut amplius colligissent, et pavissent eum et ibidem gratias egissent, cum et in boode suo pultes manducassent, et testes colligisset; et illi alii tres testes ista omnia perata dici debent, et quid in mallum vel ante regem ille, qui accipit in leisum furtunam, ipse aut ante regem aut in mallum publicum legitimum, hoc est ancheoda et tunzimo, furtunam suam, quem heredem appellavit, publice coram bonis hominibus fistucam in leisum ipsius iactasset; et hoc novem testes ista omnia debent adfirmare.

---

1) Glos. Est. *i. e. in mensa sua.* Glos. Pith. *mensa, beod; refectorium, beoddem.* 2) Glos. Lips. *theado, gentes, nationes, thiadon.* Ecc.

a) In marg. *appellare placuit.* b) Sic Codd. Bonn. et Bamb., nec non Pith. et Lind.; Cod. Est. *beodo suo pultem,* Baluz. *beode.* c) Alias *theoda, theuda.* d) Sic Baluz.; in Cod. Met., verbis *quam de vend. conscr.* §. anteced. adnexis, hoc capita habetur: *Haec et de donatione constituimus;* Herold. illa quidem verba ad §. 6. refert, alioquin lectioni Baluz. concordat; in Cod.

illum, quod fortunam suam do- in laiso illius quam iam elege- ucam iactare, et dominare de- qui fistucam in laisum iactit, nec illum, in cuius laisum fistucam t, et illum, quem heredem appel- similiter nominent alii testes iu- t dicant, quod in casa illius, qui am suam donavit, illi, in cuius fistucam iactavit, ibidem man- et hospites tres vel amplius co- t et pavisset, et ei ibidem gra- issent, et in beudo suo pultes cassent, et testes collegissent. mnia alii tres testes iurati dicere t, quoniam in mallo legittimo te Regem illi, qui accepit in lai- stucam, fortunam suam donavit, acceperit in mallo, hoc est an- eada vel Tunginum, fortunam qua haeredem eum appellavit[a]), e coram omnibus hominibus fi- n in laisam ipse iactasset. Et haec novem testes debent affirmare.

elegerat festucam iactare, et nominare illum debent, qui fortunam suam in laisum electi iactavit, nec non et illum, in cuius laisum festucam iactaverit et heredem appellavit, similiter nominent. Et alteri tres testes iurati debent di- cere, quod in casa illius hominis, qui fortunam suam donavit, ille, in cuius laisum festucam iactavit, ibidem man- sisset, et hospites tres vel amplius collegisset et pavisset, et ei ibidem gratias egissent, et in beudo[1]) suo pultes[b]) manducassent, et testes colle- gissent. Ista omnia alii tres testes iu- rati dicere debent, quoniam in mallo legitimo vel ante Regem ille, qui ac- cepit in laisum suum fortunam in mal- lo publico, hoc est ante Theada[c])[2]) vel Tunginum, fortunam illam, quem heredem appellavit, publice coram omnibus festucam in laisum ipsius iac- tasset. Et haec omnia novem testes debent adfirmare.

bent, aut multam incurrere.

§. 7. Quod de venditione conscripsimus, hoc et de donatione constituimus. Hoc autem constituimus, ut quicunque in causa victor extiterit, semper iudicium conscriptum acci- piat, aut testes[d]).

§. 8. Si quis in iudicio interpellatus chartam prae manibus habuerit, nulla ei malo ordine[e]) invasio requiratur; quin, dum interpellatur, respondeat ad interrogationes, et sine tangano loquatur et dicat: *Non malo ordine, sed per testamentum hoc teneo.*

§. 9. Filiis autem aut filiabus super XII. so- lidos uni plus quam alteri nihil condonare vel conscribere permittimus; quod si quis fecerit, irritum habeatur.

Tit. LX. De traditionibus et testibus adhibendis[f].

§. 1. Si quis villam aut vineam vel quamli- bet possessiunculam ab alio comparaverit, et testamentum[g]) accipere non potuerit, si me- diocris res est, cum VI. testibus, et si par- va, cum III., quod si magna, cum XII. ad locum traditionis cum totidem numero pue- ris accedat; et sic eis praesentibus pretium tradat, et possessionem accipiat, et unicui- que de parvulis alapas donet, et torqueat au- riculas, ut ei in postmodum testimonium prae- beant. Si autem testes non potuerit con- gregare, ut ei testimonium praebeant, tunc rem suam cum VI. sive cum VII. cum sa- cramenti interpositione sibi studeat evin- dicare.

§. 2. Si quis consortem suum quantulum- cunque superpriserit, cum XV. solidis restituat.

§. 3. Si autem infra testamentum Regis aliquid invaserit, aut cum VI. iuret, quod infra terminationem testamenti nihil invasis- set, aut cum LX. solidis omnem redditio- nem[h]) restituat.

§. 4. Si autem ibidem infra terminationem aliqua indicia sua arte, vel butinae[i]), aut mu- tuli factae extiterint, ad sacramentum non ad- mittatur, sed in praesente cum legis beneficio cogatur restituere.

§. 5. Quod si extra marcham in sortem al- terius fuerit ingressus, iudicium comprehen- sum compellatur adimplere.

---

b. verba *hoc autem constit.* posteriori manu addita sunt, unde nobis sic legere placeret, *Quod de vend. conscr., hoc et de don. , ut quic. etc.* e) Codd. Sang., Reg. et Bamb. atque Herold. inserunt *vel;* Cod. Met., *nullus ei malus ordo vel invasio.* ind. *de testamentis Regum vel de trad. etc.* g) Til. *testimonium.* h) Cod. Bamb. *redemptionem.* i) Cod. Reg. *e*, Sichard. *buccinae*, Cod. Bamb. *butione.*

XLIII. De Feltortus qui lege Salica vivent.

Si quis servum aut ancilla, caballum vel quemlibet rem cum alterum agnoverit, mittat eum in tertia manum, et ille, quod quem agnuscitur, debet agramire; et si intra Legere aut Carbonaria ambo manent, qui agnuscit, et cum quem agnuscitur, in noctis XL. placitum faciant; et ipsum placitum, quanti fuerint, qui caballum ipsum aut vindederint, aut cambiaverunt, aut fortasse in solitudinem dedirunt, omnia intra placitum stum commoneantur, hoc est, unusquisque cum neguciatoribus alter alterum admoniat; et si quis commonitus fuerit, et *sunnis* non tenuerit, et ad placitum venire distulerit, tunc ille, qui cum eum neguciaverit, mittat III. testis, quomodo ei nonciassit, ut in placitum venerit, alterius tres, quod publici ab eum et doniter neguciassit. Sto si fecerit, exuit se ad latrocinium; ille qui non venerit, super quem testes iuraverunt, ille erit latro illius qui agnuscit, precium reddat illis, secundum legem componat illi, qui res suas agnuscit. Sta omnia in illum mal-

Tit. XLVII. De Filtortus qui Legem Salicam vivent.

Si quis servum aut ancillam, cavallum aut bovem, vel quodlibet pecus cum alterum cognoverit, mitat eum per tertiam manu, et ille, aput quem agnoscitur, debet ad hominem ire; et si citra mare aut carbonaria ambo manent, et qui agnoscet, aput quem agnoscitur, in noctes XL. placitum faciant; et in ipso placito, quanti fuerint, qui rem ipsam vendiderunt, aut campiaverint, aut fortasse iussolutione dederunt, omnes intra placitum istum et communicantur, hoc est, unusquisque cum negotiatoribus suis communitus fuerit, et eum sunnis non detenuerit, et ad placitum venire distulerit, ille, qui cum eo negotiavit, mittat testes III., quomodo ei nunciasset, et ut ad placitum suum veniret, et alteros III., quod publice negotiasset et idoniter. Istud si fecerit, exuit se de latrocinio; ille qui non venerit, super quem III. testes iuraverint, ille erit latro illius qui agnoscit, et praetium reddat ille qui cum eo negotiavit, et ille ei secundum legem conponat, qui res suas

LXXXII. De Filtorto.

Si quis lege Salica vivit, servum aut ancillam, caballum vel bovem, vel quemlibet rem super alterum agnoverit, mittat eum in tertia manu, et ille, super quem agnoscitur, in noctes XL. placitum faciant; et in ipso placito, quanti fuerint, qui rem viderunt, vel camiaverunt, aut furasse, homines commoveantur, hoc est, ut unus quisque de negotiantibus suis alter alterius commoveant; et si conmonitus fuerit, et eum sumnis non detenuerit, et ad placitum venire distulerit, ille, qui cum eo negotiatur, mittat tres testes, quomodo ei nuntiasset, ut ad placitum venire debuisset, et alteros tres testes, quid publice apud eum negotiasset. Istud si fecerit, exivit se de latrocinio; et ille, qui non venerit, ille erit latro illius qui res suas agnoscit, et pretium reddat illius qui cum eo negotiavit, et ad illum secundum legem conponat, qui res suas agnoscit et pretium reddat. Ista omnia facere debet in illum mallum, ubi ipse amall. esse denoscitur, super quem res illa agnita

1) Glos. Pith. *de intertiatis rebus.* 2) Glos. S. Emmeran. *tertiare, drittehanton.* Eco.

a) Cod. Bonn. hanc habet rubr., *Quomodo furatas res intertiare debet.* b) Cod. Bamb. *Ligere aut Carbonaria.* c) Sic Codd. Pith., Bonn. et Bamb.; vulgo *exivit.* d) Cod. Bamb. *sacramento.* e) Cod. Reg. *proprior*, Herold. *prius.* f) Cod. Bamb. et Herold. *sed cum sacr. se idon.*; Cod. Reg. addit *studeat.* g) Sichard. *de intertiatione*, Til. et Lind. *de intertiata re.*

De Filtortis qui Salica lege vivunt.

servum aut ancillam, ca-
t bovem aut iumentum,
et rem sub alterius pote-
erit, mittat eam in tertiam
: ille, apud quem agnosci-
adrhamire; et si intra Li-
Carbonariam, aut citra ma-
manent, et qui cognoscitur,
rem cognoscitur, in noctes
m faciant; et in ipso pla-
cunque fuerint, qui rem ip-
erunt, aut cambiaverunt, aut
solutionem dederunt, om-
lacitum istum commonean-
st, unusquisque cum nego-
uis alter alterum admoneat.
o commonitus fuerit, et Su-
on detinuerit, et ad placi-
distulerit, tunc ille, cum
avit, mittat tres testes, quo-
aniaverit, quod ad placitum
alios tres similiter habeat,
ce cum eo negotiarit. Istud
exuit se de Latrocinio; ille
amonitus non venerit, si
testes iuraverint, erit latro

Tit. XLIX. De filtortis[1], hoc est, qualiter homo furatas res intertiare[2] debet[a].

Si quis, qui lege Salica vivit, servum aut ancillam, caballum vel bovem seu iumentum, seu quamlibet rem suam sub alterius potestate agnoverit, mittat eam in tertiam manum, et ille, apud quem agnoscitur, debet adrhamire. Et si intra Ligerim aut Carbonariam[b]) ambo manent, et qui agnoscit, et apud quem agnoscitur, in noctes XL. placitum faciant; et in ipso placito, quanticunque fuerint, qui rem intertiatam vendiderint, aut cambiaverint, aut fortasse in solutionem dederint, omnes intra placitum istum commoneantur, ut unusquisque cum negotiatoribus suis alter alterum admoneat. Si quis vero commonitus fuerit, et aliqua sunnis eum non detinuerit, et ad placitum venire distulerit, tunc ille, qui cum eo negotiavit, habeat tres testes, quod ei nuntiasset, ut ad placitum venire debuisset; et alios tres similiter habeat, quod cum eo publice negotiasset. Hoc si fecerit, exuit[c]) se de latrocinio; ille autem, qui admonitus non venerit, super quem testes iuraverint, erit latro

§. 6. Quod si testamentum Regis absque contrario testamento[d]) falsum clamaverit, non aliunde nisi de vita componat.

§. 7. Quod si duo testamenta Regum de una re extiterint, semper prior[e]) duplicem sortiatur portionem.

§. 8. Quod si quis de ecclesia aliquid vi abstulerit, cum suprascripta lege in triplum restituat.

Tit. LXXI. De festuca intercurrente.

De quacunque causa festuca intercesserit, lacina interdicatur se cum sacramento idoneare[f]).

Tit. XXXIII. De intertiare[g]).

§. 1. Si quis rem suam cognoverit, mittat manum super eam; et si[h]) ille, super quem intertiatur,, tertiam manum quaerat, tunc in praesente ambo coniurare debent cum dextera armata, et cum sinistra ipsam rem teneant; unus iuret, quod in propriam rem manum mittat, et alius iuret, quod ad eam manum trahat, qui ei ipsam rem dedit. Et si infra ducatum est, super XIV. noctes auctorem suum repraesentet; si foris ducatum, super XL.; si autem extra regnum, super LXXX. ad Regis stapplum[i]), vel ad eum locum, ubi mallus est, auctorem suum in praesente habeat.

§. 2. Quod si eum ibidem habere non potuerit, sibi septimus in haraho[k]) coniuret, quod eum ibidem legibus mannitum habuisset, et sibi ab alio homine ipsa res tradita non fuisset. Sic ei placitum super XIV. seu super XL. vel LXXX. noctes detur, ut cine werduniam suam[l]) in praesentia testium recipiat, et ei[m]), qui rem suam intertiavit, probabiliter ostendat. Et tunc ipse de furto[n]) securus sit, et ille qui intertiavit furtum et delaturam ab eo requirat, qui solvere coepit.

§. 3. Quod si auctor suus venerit, et rem intertiatam recipere renuerit[o]), tunc ille, super quem intertiata est, capitale et delaturam atque furtum solvere studeat.

§. 4. Quod si in ipsa hora, quando res intertiatur, responderit, quod fordronem[p]) suum nesciat, tunc in praesente de sacra-

---

ab. et Lind. *sic.* i) Codd. Corbion., Sangall. et Bamb. *stappolum*, Cod. Goth. *stabulum*, Lind. *staffolum*, Til. Herold. *stapfpolum*. k) Cod. Bamb. *haracho*. l) Sic in omnibus fere Codd.; Corbion. *ut de cinuverduinia* . *sine werduniam;* Lind. *cinewerduniam*, Til. *civewerduniam*. m) Sic Codd. Bamb., Baluz. et Herold.; alias) Cod. Goth. *texaga*. o) Sic Cod. Bamb. et Baluz.; alias *noluerit;* Lind. *accipere renuerit*. . p) Cod. Bamb.

lum debent fieri, ubi ille est ga mallum, super quem res illa primitus fuerit agnonta aut in tercia manu missa. Quod intra Legere aut Carbonaria ambo manent, cum quibus agnuscitur, in noctis LXXX. lex sta costodiatur.

XLIV. De humicidio in contubernio facto.

§. 1. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domo sua adsalierit et ibi eum occiderit (malb. *bistolio*), si andruscio dominicus fuerit ille qui occisus est, sol. ĪDCCC. culp. iud.

Si vero antruscio dominicus non fuerit ille qui occisus est, sol. DC. culp. iud.

§. 2. Si vero corpus hoccisi hominis III. vel amplius abuerit plagas, tris quibus inculpatur, qui in eo contubernio fuerint, si probatus aparuerit, lex superius conprehensa convenit observare. Alii vero III. de hoc contubernio nonaginta sol. singuli eorum componant, et adhuc in tercio loco de ipso contubernio' sol. XLV. solvant.

De Romanus vero occisus vel litus, qui in tale contubernio interfecti fuerent, haec lex ex medietate solvantur.

XLV. De hominem in contubernio occiso.

Si quis in convivio, ubi quinque aut amplius fuerint, et unus ex ipsis

agnoscit. Ista omnia facere debet in mallo, ubi est hamallus, super quem res illas agnoscit aut in tertia manu missa fuerit. Quod si trans legem aut Carbonariam ambo manent, cum quibus agnoscitur, in octuaginta noctes lex ista custodiant.

Tit. XLII. De homicidiis a contubernio factis.

§. 1. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domum suam asalliverit et ibidem eum occiderit (mat. *chamb. bestaliet*), sol. DCCC. culp. iud.; et si in truste dominicam ille qui occisus fuerit, sol. ĪDCCC. culp. iud., qui eum occisisse si probatur.

§. 2. Si vero in truste dominica ille qui occisus est non fuerit, sol. DC. culp. iud.

§. 3. Si vero corpus occisi hominis usque ad tres vel amplius habuerit plagas, tres quibus inculpatur, qui in eum contubernium fuisse probatur, legi suberius conprehensa cogatur exsolvere. Alii vero tres de eo contubernio, hoc est nonagenos sol. singular eorum solvant, et tres adhuc in tertio loco de eo contubernio sol. LX. solvantur.

§. 4. De romanis vero occisis vel letis haec lex medietatem solvatur.

Tit. XLIII. De homicidiis in contubernio factis.

§. 1. Si quis contubernio, ubi quinque fuerint, et unus ex ipsis fuerit in-

fuerit aut interciata. Quid si transligere aut carbonaria manent ille qui cum res agnoscitur, in noctes LXXX lex ista custodiatur.

LXIX. De Homicidiis in contubernio factis.

§. 1. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domo sua adsallierit et eum occisserit (malb. *besitalio*), si antruscio dominicus fuerit, ille qui eum occiderit LXXXV. den. q. f. sol. ĪDCCC. culp. iud.

§. 2. Si vero antruscio dominicus non fuerit, XXIV. den. q. f. sol. DC. interfectae culp. iud.

§. 3. Si vero corpus occisi hominis tres vel amplius habuerit plapas, tres quibus inculpatur, qui in eo contubernio fuissent, se conprobatur, legem superius conprehensam cogantur exsolvere. Alii vero tres de eo contubernio ĪIDC. den. q. f. sol. XC. conponant, et tres adhuc in tercio loco de ipso contubernio ĪDCCC. den. q. f sol. XLV. solvant.

§. 4. De Romano vero vellito occisis, qui in tale contubernio interfecti fuerint, haec lex ex medietate solvantur.

LXX. De homicidiis in convivio factis.

§. 1. Si quis in convivio, ubi duo vel tres aut amplius fuerint, et unus

---

[1]) Glos. Est. *i. e. debitor.* — [a]) In marg. *apud quem suas res agnoscit.* [b]) In marg. *qui eum occidisse probatur.* [c]) In marg. malb. *druche lennici.* [d]) In marg. malb. *seo lastasia.* [e]) Cod. Bamb. *negociatus est.* [f]) Pith. Cod. unus, *ista omnia facere debet in*

lius, qui res suas agnoscit, et ei reddatur, et omnia secunem componat, cum quo nego-
Ista omnia facere debet in bi ipse rhamallus esse videtur, iem res primitus agnita fuerit tiata. Quod si trans Ligerim onariam ambo manent, ille em res agnoscitur, in noctibus lex ista custodiatur.

V. De Homicidiis a contubernio factis.

i quis collecto contubernio hongenuum in domo sua adsalibidem eum occiderit (malb. alia), XXIVM. den. qui fa- . DC. culpabilis iudicetur.

vero in truste dominica ille qui st fuerat[b]), LXXIIM. den. qui fa- . MDCCC. culpabilis iudicetur.
Quod si corpus occisi hominis as vel amplius habuerit, tres pantur, et quod in eo contuerint probantur, legem supeprehensam singillatim coganvere. Alii vero tres de eoubernio[c]) IIIMDC. denar. qui olid. XC. unusquisque eorum iudicetur; et tres adhuc in co de eodem contubernio[d]) den. qui faciunt sol. XLV. orum cogantur exsolvere.

omanus vel lidus in tali conoccisus fuerit, huius compoaedietas solvatur.

LVI. De Homicidiis in convivio factis.

Si in convivio, ubi quatuor que fuerint homines, unus ex

---

illius, qui res suas agnoscit, et ei secundum legem ipsas componat, et insuper pretium illi reddat, qui cum eo negotiavit[e]). Ista omnia, ubi suus hamallus[f]) est[f]), super quem res primitus agnita fuerit aut intertiata, fieri debent. Quod si trans Ligerim aut Carbonariam manet ille, apud quem res agnoscitur, in noctibus LXXX. lex ista custodiatur.

Tit. XLIV. De homicidiis a contubernio factis.

§. 1. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domo sua adsalierit et ibidem eum occiderit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero in truste dominica ille qui occisus est fuerat, LXXIIM. denariis qui faciunt solidos MDCCC. culpabilis iudicetur.

§. 3. Quod si corpus occisi hominis tres plagas vel amplius habuerit, tres qui inculpantur, et quod in eo contubernio fuissent convincuntur, legem superius comprehensam singillatim cogantur exsolvere. Alii vero tres de eodem contubernio, MMMDC. denariis qui faciunt solidos XC. unusquisque illorum culpabilis iudicetur; et tres adhuc in tertio loco de eodem contubernio MDCCC. denarios qui faciunt solidos XLV. singuli eorum cogantur exsolvere.

§. 4. Si vero Romanus vel lidus in tali contubernio occisus fuerit, huius compositionis medietas solvatur.

Tit. XLV. De homicidiis in convivio factis.

§. 1. Si in convivio, ubi quatuor aut quinque fuerint homines, unus ex ip-

---

mento sibi septima manu fidem faciat, et super XIV. noctes adiurare[g]) studeat, quod auctorem, vel casam seu postem ianuae auctoris sui nesciat, et ipsam rem sine damno reddat.

Tit. LXXII. De homine intertiato vel pecore mortuo.

§. 1. Si quis hominem intertiaverit, et infra placitum mortuus fuerit, in quadruvio cum retorta in pede sepeliatur, et ibidem ad diem placitus cum testibus accedat, et cum ipsis VI. qui eum sepelire viderunt in haraho coniuret, quod ibidem ipse intertiatus, absque interfectione hominum, pecudum vel alterius rei, nisi communi morte consumptus, sepultus iaceat; et ipsam retortam in pede habeat, et per ipsam retortam super ipso sepulchro semper de manu in manum ambulare debet, usque dum ad eam manum veniat, quae eum inlicito ordine vendidit vel furavit. Quod si ita non fecerit, capitale et delatura cum legis beneficio seu cum furto culpabilis iudicetur.

§. 2. Si autem ei fuga lapsus fuerit, si infra ducatum, super XIV. noctes, si extra ducatum, super XL. noctes, quod si extra regnum, super LXXX. placitus ei[h]) concedatur. Quod si infra[i]) placitum eum repraesentare non potuerit, capitale et delatura seu furtò vel legis beneficio culpabilis iudicetur.

§. 3. Si autem eum interfecerit, nisi in quadruvio cum retorta sepultus, ipse capitale et delatura cum furto seu cine werdunia vel legis beneficio culpabilis iudicetur.

§. 4. Si autem aliquid culpae commiserit, dum intertiatus est, ipse de hoc culpabilis iudicetur, qui eum eo tempore post se retinuit.

§. 5. Si homo commendatus vel fugitivus defunctus fuerit, similiter in quadruvio cum retorta sepeliatur. Quod si ita non fecerit, ipse, qui eum post se retinuit, pretium rei cum legis beneficio culpabilis iudicetur.

§. 6. Si autem animal intertiatum infra placitum mortuum fuerit, tunc ille qui causam prosequitur cum testibus memorare debet, qualiter adpretiatum fuerit, et ille super quem intertiatur, corio cum capite decorticato[k]), in praesentia iudicis auctorem suum ostendere debet. Quod si auctor receperit, tantum solidum unum de cine werdunia pro corio restituat.

---

i *ipse amallus esse dignoscitur;* alter, *ista omnia in mallo debent fieri, ubi illi est hamallus, id est, qui suscipit causam ad malvicem alterius.* g) Cod. Bamb. et Herold. *id iurare.* h) Cod. Reg. inserit *constituatur vel.* i) Sic Cod. Bamb. cum Band.; alias *intra.* k) Cod. Met. *decoriato.*

fuerit interfectus (malb. *seolandi stadio*), hoc est, illi qui remanet aut uno convincto de se dare debent, aut toti mortem illius componant;
quia lex usque ad VII. qui fuerint in convivio observatur.
Sive in convivio illo plusquam VII. fuerint, non omnes teneantur obnoxii, sed quibus fuerent et adprobati, illi secundum legem componant.
Si quis vero foris casa, vel iter agens, sive in agro a contubernio fuerent occisi, et III. vel amplius abuerit plagas (malberg. *dructi flido*), ut tres de eo contubernio, qui probati fuerint, singuli mortem illius componant, et III. ad hunc, si fuerint de ipso contubernio, tregintini sol. solvant, et III. adhuc, si fuerint de ipso contubernio, quinginus solvant.

XLVI. De homine in oste occiso.

Si quis hominem quia lege Salica vivit, dum est in oste, hoccideret (malb. *leodardi*), sol. DC. culp. iud.

LXV. De homine in osto occiso.

Si quis hominem ingenuo in oste occiseret, din. CC. componat.

---

terfectus (mat. *seulando veva*), hoc est, ut illi qui remanent aut toti morti illius coniectent;

quae lex usque ad septimo qui fuerint in convivo illo convenit observari.

§. 2. Si vero in convivio obnoxii, sed quibus fuerit adprobatum, secundum legem componat.

§. 3. Si quis vero contra casa, ibi iter agens, sibi in agro positus a contubernio fuerit occisus, et tres vel amplius habuerit plagas (mat. *drocfledio*), hoc est, singulatim mortem illius coniectent, et tres, si plures fuerint de eo contubernio, XXX. sol. unusquisque illorum, et tres adhuc de ipso contubernio sol. XV. conponant.

Tit. LXIII. De homine in hoste occiso.

§. 1. Si quis hominem ingenuum in hoste occiserit, cui fuerit adprobatum, solid. DC. culp. iud.

§. 2. Si quis vero in truste dominica est ille, qui occisus fuerit, sol. DCCC. culp. iud.

---

ex ipsis fuerit interfectus (malb. *seolanchis chadio*), hoc est, illi qui remanunt aut uno dare debent, aut toti mortem conponant.

§. 2. Qui lex usque ad septem fuerint in convivio observantur.

§. 3. Si vero in convivio illo plus quam septem fuerint, non omnes teneantur obnoxios. Si duo fuerunt, illi secundum legem conponat.

§. 4. Si quis vero foris casa, vel iter agens, sive in agro a conturbenio fuerit interfectus, et tres vel amplius habuerit plagas (malb. *droclidio*), hoc est, ut tres de eo contubernio benio, qui adprobati fuerint, sigul. mortem illius conpon., tres adhuc si fuerint de ipso contubernio, sol. XV. conpon.

LXXI.

Si quis homo ingen. qui lege salica vivit, dum in oste est, occisserit, VIII. den. q. f. sol. CC. culp. iud.

---

a) In marg. malb. *seo laudo esthadio.* b) Cod. Lind. *in ipso contubernio.* c) Sic Cod. Bamb.; vulgo *eodem.* d) Cod. Bamb. se-

interfectus fuerit[a]), ille qui re-
aut unum convictum reddant,
mnes mortis illius compositionem
tent;
lex usque ad septem qui fuerint
ivivio illo convenit observare.
Si vero in illo convivio plus
septem fuerint, non omnes tene-
obnoxii, sed quibus fuerit impu-
, illi secundum legem componant.
Si quis foris casa, sive iter
, sive in agro positus a contu-
fuerit occisus, et tres vel am-
habuerit (malb. *druchte lidio*),
st, et tres de eodem contubernio
cti fuerint, singillatim mortis il-
ompositionem componant, et tres
le ipso contubernio MCC. den.
iciunt solid. XXX. unusquisque
m culpabilis iudicetur, et tres
dhuc de ipso contubernio DC.
qui faciunt sol. XV. culpabilis
tur.

LXVI. De homine in hoste occiso.

3. Si quis hominem ingenuum,
alica lege vivit, in hoste occide-
malb. *leudardi tres pellia*),
M. den. qui faciunt sol. DC.
ilis iudicetur.
. Si quis hominem occiderit in
tripla compositione componatur,
in patria componere debuit.
2. Si quis hominem ingenuum,
ge Salica vivit, in hoste in com-
de companiei suorum occiderit,
dum quod in patria, si ipse oc-
esset, componere debuisset, in
componat.
. Si vero in triste dominica ille,
cisus est, occisus fuerit (mal. *leu-*
tres pellia), LXXIIM. denar. qui
t sol. MDCCC. culpabilis iudi-

sis interfectus fuerit, illi qui remanent aut unum convictum reddant, aut omnes mortis illius compositionem coniectent; quae lex usque ad septem qui fuerint in convivio illo convenit observari.

§. 2. Si vero in illo convivio[b]) plus quam septem fuerint, non omnes teneantur obnoxii, sed quibus fuerit imputatum, illi secundum legem componant.

§. 3. Si quis foris casa, sive iter agens, seu in agro positus a contubernio fuerit occisus, et tres plagas vel amplius habuerit, tres de eo[c]) contubernio, qui convicti fuerint, singillatim mortis illius compositionem componant, et tres alii de ipso contubernio MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. unusquisque illorum culpabilis iudicetur, et tres adhuc alii de ipso contubernio DC. denariis qui faciunt solidos XV. singuli eorum culpabiles iudicentur.

Tit. LXVI. De homine in hoste occiso.

§. 1. Si quis hominem in hoste occiderit[d]), triplici compositione componat, sicut in patria componere debuit, excepto, si ex truste regali fuerit[e]) ille homo.

§. 2. Nam si ex truste regali fuerit, eádem compositione, quam infra patriam facere debuit, culpabilis iudicetur, hoc sunt denarii LXXIIM. qui faciunt solidos MDCCC.

§. 7. Quod si animal vivum fuerit, sed debilitatum vel macilentum, quantum eo tempore adpretiatum fuerit, sic de cine werdunia restituat; si autem sanum vel immaculatum restituerit, tunc omne pretium suum recipiat.

§. 8. Quod si furto ablatum fuerit, tunc ille super quem intertiatum fuerit capitale et delatura cum furto culpabilis iudicetur.

§. 9. Vestimenta autem seu his similia absque probabili signo intertiare prohibemus.

Tit. LXIII. De homine in hoste occiso.

§. 1. Si quis hominem in hoste interfecerit, triplici weregildo culpabilis iudicetur.

§ 2. De furto similiter[f]).

---

a) Vulgo *non fuerit*, sed perperam.

f) Cod. Met. *similiter et qui furtum perpetraverit;* Til. et Lind. *texaga* pro *furto* habent.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XLVII. De Compositione humicidii.

Si cuius pater occisus fuerit, medietate compositionis sc. LII. ad se recollegant, et illa alia medietate parentis, qui proximioris sunt tam de patre quam et de matre, inter se devidant; quod se de una parte seu materna nullis parentis fuerit, illa porcio fiscus adquerat.

LXIV. De Conpositione humicidii.

Si quis cuiuscunque pater occisus fueret, medietate conpositione filio, et alia parentis, qui proximioris sunt tam de matre quam de patre, et dividant; quod si una paterna si eum mater nullus parentis fuiret, illa porcio in fisco colligatur.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. LXII. De compositione homicidii, qualiter parentes inter se dividant.

Si quis cuiuscunque pater occisus fuerit, conpositionem homicidii medietatem filii collegant; alia medietate parentes, qui propinqui sunt tam de paterna quam et de materna, dividant; quod si de una parte nullus parens fuerit, illa portio in fisco collegatur.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

LXXII. De conpositione homicidii.

Si quis cuiuscumque pater occissus fuerit, medietate conpositiones filii collegant; illa alia medietate, qui propinquiores sunt tam de patre quam de matre, dividant; quid si de una parte seu paterna seu materna nullus parens fuerit, illa portione fiscus adquirat.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

XLVIII. De Reibus.

§. 1. Si quis, adsolit, homo moriens viduam demiserit, qui eam noluerit accipere, antequam accipitur, sol. III. ante tungine vel Centenario, hoc est, ut Tunginus vel Centenarius indicat, et mallum ipsum scutum abere debit, et tres hominis III. causas demandare debent; tunc ipsi, qui viduam ipsam accipere debit, et III. sol. aequos pensantes qui proferat, et III. erunt, qui ipsos solidos pensare debent aut probare; et hoc factum, si eis convenissit, ipsi qui viduam queret accipiat.

XL. §. 7.[a]) Si vero studio non ficerat et sic ea acciperat (malb. *reipus*), sunt dinarius D. fac. sol. LXII. culp. iud.; cui reipe debentur, debet exsolvere.

Si vero, quod superius diximus, omnia secundum legem impleverit, III. solid., cui reipe debentur,

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. XLIV. De Reibus.

§. 1. Sicut adsolet, homo moriens et viduam demiserit, qui eam voluerit accipere, antequam eam accipiant, ante thunginum aut centenarium mallum indicant, et in ipso mallo scutum habere debet, et tres homines tres causas mandare; et tunc ipse, qui duam acciperit, debet tres sol. equos pensantes et dinarium habere, et tres erunt, qui sol. pensare vel probare debeant; hoc facto, si eis convenerit, sic eam accipiat.

§. 2. Si vero istud non fecerint et sic eam acciperit, sol. LXII. culp. iud., cui re ibi debentur, exsolvere.

§. 3. Si vero, quod superius diximus, omnis secundum legem impleverit, III. sol. ille, cui re debentur, accipiant.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

LXXVIII. De Reipusse.

§. 1. Si quis homo moriens et viduam dimiserit, qui eam voluerit accipere, antequam eam accipiat, tum zinus aut centenarius mallum indicant, et in ipso mallo scutum haberent, et tres homines tres causas demandare debent; et tunc ille, qui viduam accipere debet, tres sol. aeque pensantes et denarium, et tres erunt, qui sol. pensare vel probate debeant; et hoc factum, si eis convenerit, accip.

Si istud non fecerit et sic eam acceperit (malb. *reipus III. colensinus*), IID. den. q. f. sol. LXII. S. culp. iud.

§. 2. Si vero, quid superius diximus, omnia secundum legem implererit, tres sol. et den. ille, cui reipe debentur, accipiat.

---

1) Glos. Pith. *de sponsalitiis viduarum*. Glos. Lind. *pretium emptionis viduae matrimonii causa*. — a) Quae praecedunt verba, *Erunt, qui sol. pensare vel probare dibiant; et hoc facto, si eis convinerit, accipiat*, cum iam in tit. XLVIII. exhibeantur, hoc loco omittenda duximus. b) In marg. *debent; tunc ipse, qui viduam accipere debet, tres solidos aeque pensantes et denarium habere debet, et tres*

ⅩⅤ. De compositione Homicidii.

iuscunque pater occisus fuerit, em filii in compositione colli- t aliam medietatem parentes, imiores fuerunt tam de pater- de materna generatione, di- Quod si de paterna vel ma- rte nullus proximus fuerit, lla ad fiscum perveniat, vel s concederit.

XLVII. De re Ipus.

Si, ut fieri adsolet, homo mo- duam dimiserit, et eam quis gium voluerit accipere, ante- m accipiat, Tunginus aut Cen- mallum indicent, et in ipso cutum habere debet, et tres vel caussas mandare[b]); et , qui viduam accipere vult, bus testibus, qui adprobare tres solid. aeque pensantes et n habere debet; et hoc facto, nvenit, viduam accipiat.

Si vero ista non fecerit et sic ceperit (malb. *Reiphus haec mus*), MMD. den. qui faciunt II. cum dimidio culpabilis iu-

Si autem, quae superius diximia secundum legem impleve- tres solidos et denarium ille, e debetur, acceperit, tunc eam accipiat.

Tit. LXV. De compositione homicidii.

§. 1. Si alicuius pater occisus fuerit, medietatem compositionis filii colligant, et aliam medietatem parentes, qui proximiores fuerint tam de paterna quam de materna generatione, dividant.

§. 2. Quod si de una parte vel paterna vel materna nullus proximus fuerit, portio illa ad fiscum perveniat, vel cui fiscus concesserit.

Tit. XLVI. De reippus[c][1].

§. 1. Si quis homo moriens viduam dimiserit, et eam quis in coniugium voluerit accipere, antequam eam accipiat, Tunginus aut Centenarius mallum indicent, et in ipso mallo scutum habere debent, et tres homines causas tres demandare; et tunc ille, qui viduam accipere vult, cum tribus testibus, qui adprobare debent, tres solidos aeque pensantes et denarium habere debet[d]); et hoc facto, si eis convenit, viduam accipiat.

§. 2. Si vero ista non fecerit et sic eam acceperit, illi, cui reippus debetur, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si autem, quae superius diximus, omnia secundum legem impleverit, et tres solidos et denarium ille, cui reippus debetur, acceperit, tunc eam legitime accipiat.

l *solidos pensare vel probare debent; et hoc factum, si ei convenit, sic accipiat, cui d. beatur.*

c) Cod. Est. *De reipu viduae*

d) Pith. Codd. 2. addunt *et tres erunt qui solidos pensare vel probare debent.*

sine possessoris filius fuerit, accipiat.

Si vero nepus non fuerit, neptis filius senior si fuerit, ille eos accipiat.
Si nepus non fuerit neptis filius, si consubrino filius, qui ex maternae genere fuerit, ipse eos accipiat.
Si nec consubrini filius fuerit, tunc frater matris reipus accipiat.

Si nec avunculus fuerit, tunc frater qui ea mulierem ante abuit, si in hereditatem non venturus est, ipse reipus accipiat.

Si nec ipse frater fuerit, qui proximior fuerit extra superius nominatur, qui singulatim secundum parentillam dicti sunt, usque ad VI. genucolo, si in hereditatem illius mariti defuncti accederit, ipse reipus accipiat.

Nam si potest sexto genuculo si non fuerint, in fisco reipe ipse vel causa que inde orta fuerit colligatur.

XLIX. De falsum testimonium.

§. 1. Si quis falsum testimonium preberit vel iuraverit (malberg. *calistanio*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud.

§. 4. Hoc discernendum est, cui rei debetur.

§. 5. Si vero nepus, sororis filius, fuerit senior, ille accipiat.

§. 6. Si vero nepus non fuerit, neptis filius senior in se accipiat.

§. 7. Si vero neptis filius non fuerit, consobrini filius, qui ex matre genere venerit, ipsi accipiant.

§. 8. Si vero nec consobrini filius non fuerit, tunc avunculus, frater matris, re ipsa accipiat.

§. 9. Si vero nec avunculus non fuerit, tunc frater illius qui eam mulierem habuit, si in hereditatem venturus non est, ipse reibus accipiat.

§. 10. Si nec ipse non fuerit, qui proximior fuerit extra superius nominatos, qui singulatim secundum parentilla dicta erunt, usque ad sexto genuculo, si in hereditatem illius mariti defuncti non accedat, ipse reibus illius accipiat.

§. 11. Iam post sexto genuculo si non fuerit, fico recipi vel causa quae inde orta fuerit collegatur.

Tit. XLIX. De falso testimonio.

§. 1. Si quis falsum testimonium praebuerit, sol. XV. culp. iud.

§. 3. Si nepus, sororis filius, fuerit senior, ipse accipiat.

§. 4. Si vero neptis filius non fuerit, consubrine filius, qui ex materno genere venit, ipse accipiat.

§. 5. Si enim consobrine filius non fuerit, tunc avunculus, frater matris, reipus accipiat.

§. 6. Sic vero adhuc nec avunculus fuerit, tunc frater illius qui eam mulierem habuit, si in hereditatem venturus non est, ipse ipsius reipus accipiat.

§. 7. Si quis nec ipse frater fuerit, qui proximior fuerit extra superius nominatus, ipse reipus accipiat.

Si nec ista fuerint, in fisco reipi ipsi vel causa quem exinde orta fuerit collegatur.

LXXXI. De Falso Testimonio.

§. 1. Si quis falsum testimonium prebuerit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si aliquis alicui iure imputaverit, quid periurasset, et non potuerit adprobare qui inputatum, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

LXXXIII. De Periurio.

§. 1. Si quis alicui fuerit inputatum, quod periurasset, et hoc qui inputat potuerit adprobare, qui periuraverit DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

1) Glos. Pith. *poena propter sollemnia non servata.*

discernendum videtur, cui Reipus tur.
pos fuerit, sororis filius, senior, ccipiat.

si neptis filius non fuerit, consus filius, qui ex materno genere , ipse accipiat.
tem nec consobrinus filius fuerit, avunculus, frater matris, Reipum iat.
ro avunculus non fuerit, tunc fralius qui ipsam mulierem antea rat, si in haereditatem defuncti s, id est mariti mulieris illius, rus non est, ipse Reippum acci-

si nec ipse fuerit, tunc qui pros fuerit superius nominatis, sui latim secundum parentelam dicti usque ad sextum geniculum, si aereditatem illius mariti defuncti accedat, ipse Reippos accipiat.

4. Si autem nullus nisi post sexgeniculum proximus fuerit, in fireippi vel caussa quae inde acta t colligatur.

. LI. De falso Testimonio.

1. Si quis falsum testimonium werit, DC. den. qui faciunt solid. culpabilis iudicetur.
2. Si cuicunque aliquid imputafuerit, quod aliquid periuratus et non potuerit adprobari, DC. qui faciunt solid. XV. culpabilis etur.

3. Si alicui fuerit imputatum, se periurasset, et hoc qui imrerit adfirmare poterit, tres de coniuratoribus periuri, unusquis-

§. 4. Hoc discernendum videtur, cui reippus debeatur.

§. 5. Si nepos fuerit, sororis filius, senior, ille reippum accipiat.

§. 6. Si vero nepos non fuerit, neptis filius senior ille accipiat.

§. 7. Quod si neptis filius non fuerit, consobrinae filius, qui ex materno genere venit, ipse accipiat.

§. 8. Si autem nec consobrinae filius fuerit, tunc avunculus, frater matris, reippum accipiat.

§. 9. Si vero avunculus non fuerit, tunc frater illius qui ipsam mulierem ante habuerat, si in hereditatem defuncti fratris, id est mariti mulieris illius, venturus non est, ipse reippum accipiat.

§. 10. Quod si nec ipse fuerit, tunc qui proximior fuerit post superius nominatos, qui singillatim secundum parentelam dicti sunt, usque ad sextum genuculum, si in hereditatem illius mariti defuncti non accedat, ipse reippum accipiat.

§. 11. Si autem nullus nisi post sextum genuculum proximus fuerit, in fiscum ipse reippus[a]) vel causa[1]) quae inde orta fuerit colligatur.

Tit. L. De falso testimonio.

§. 1. Si quis falsum testimonium praebuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Quod si aliquis alicui imputaverit, quod se periurasset, et non potuerit adfirmare, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si alicui fuerit imputatum, quod se periurasset, et hoc qui imputaverit adfirmare potuerit, tres de ipsis coniuratoribus[b]) periuri, unusquisque

a) Codd. Bonn. et Bamb. *ipsi reippi.*

b) Pith. Codd. 2. *iuratoribus.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
§. 2. Si cuiuscunque aliquid fuerit in culpa tum, quod periurassit, et probatus fuerit, iuratoris quinus sol. condemnentur;	§. 2. Cuiuscunque fuerit reputatum, quod periurasset, et ei fuerit adprobatum, iuratores sol. XV. culp. iud.;	§. 2. Si alicui fuerit inputatum, quod periurasset, et hoc qui inputat potuerit adprobare, iuratore sui qui non solum condempnentur;
ipsi vero, cuius adprobatum fuerit, exceptum cap. et causa, extra hoc sol. XV. culp. iud.	et ipse qui iurat sol. quinque culp. iud.	ipsi vero, cui adprobatum fuerit, excep. cap. et dil. aut que causa, sol. XV. culp. iud.
L. De testibus.	**Tit. XLVIII. De falso testes.**	**LXXXIV. De Testibus.**
§. 1. Si quis testes necesse abuerit, et fortasse testis ad placitum nolunt venire, ille qui eos placuit necessarium abit satis facire manire illos debit, ut ea quae noverint iurati dicant;	§. 1. Si quis testibus necesse habuerit, ut donet, et fortasse testes noluerint ad placitum venire, ille qui eos necessarios habet satisfacere, ut ea quae noluerint iura dicant.	§. 1. Si quis testes necesse habuerit, ut donet, et fortasse ipsi testes voluerint ad placitum venire, ille qui eos necesse habet et mannire ipsos debet cum testibus, ut eorum quid viderunt testimonium prebeant.
si venire noluerint, et eos sunnis non tenuerit, DC. din. fac. sol. XV. culp. iud.	§. 2. Si venire noluerint, et eos sunnis non detenuerint, solidos XV. culp. iud. unusquisque illorum.	§. 2. Si venire noluerint, et eos sunnis non detenuerit, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud. unusquisque illorum.
§. 2. Quisquis illorum si vero praesentis fuerint iurati in testimonium vocati, et noluerint iurati dicere ea quae noverunt, et ferbanniti fuerent, DC. din. qui faciunt sol. XV. culp. iudic. unusquisque illorum.	§. 3. Si vero praesentes fuerint in testimonio vocati, et noluerint ea quae noverint iurati dicere, et forbanniti venerunt, sol. XV. culp. iud.	§. 3. Si vero presentes fuerint in testimonio vocati, iuraverunt ea que viderunt et audierunt, testimonia prebuerint, forbanniti fuerint, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.
LI. De fidis factas.	**Tit. L. De fide factis.**	**LXXXV. De Fides factis.**
§. 1. Si quis ingenuus vel letus alteri fidem fecerit, tunc ille, cuius fidis facta est, in XL. noctes, aut quomodo placitum fecerit, ut quando sedem fecit, ad domum illius qui fidem fecit cum testibus, vel cum illis qui precium adpreciare debint, venire debit; et si ei noluerit fidem facta solvere (malb. *huc chram mito*), sunt din. DC. fac. sol. XV. culp. iud., super debitum quod fidem fecerat.	§. 1. Si quis ingenuus aut litus fidem fecerit, tunc ille, cui fides facta est, in XL. noctes, aut quomodo pacitum fecerit, quando fidem facit, ad domum illius qui fidem fecit cum testibus venire debet, vel qui pretio adpretiare debent; et ei si noluerit fide facta solvere, sol. XV. culp. iudicetur, supra debitum quod fidem fecerit.	§. 1. Si quis ingenuus aut litus alteri fidem fecit, tunc illi, cui fides facta est, in XL. noctes, aut quomodo placitum fecerit, cum testibus venire debet, vel qui pretium adpretiare debeant; et si noluerit fidem facta solvere, DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.
Si adhuc noluerit componere quod debit, ad mallum eum manire debit: *Rogo te, Tungyne, ut nexticanti gyus gasacium meum illum*, *qui mihi fidem*	§. 2. Si adhuc noluerit conponere, debet eum ad mallum manire, et sic nestiganti Huuis (?) mallare: *Rogo te, tunginc, ut nestiganti his sagatio meo*	§. 2. Si adhuc noluerit conponere debito, debet eum admallare, ut nestigante huius rei mallare: *Rogo te, tunzine, ut nestigante gasationem meum*

1) Glos. Pith. *Qui wadium alteri dat et postea persolvere spreverit.* 2) Glos. Est. *i. e. fideiussor extiterit.* 3) Glos. Raban. Maur. *lites, sachea*; Glos. Keron. *rixa, seccho.* Ecc. Glos. interl. Cod. Thuan. *causator, gasacchio.*

illorum DC. denar. qui faciunt '. culpabilis iudicetur.
ro qui super tres fuerint, sin- inis solidis id est CC. den. is iudicentur;
ro cui imputatum fuerit, ex- aussa vel capitale et delatura, n. qui faciunt sol. XV. culpa- dicetur.

I. De Testibus adhibendis.

Si quis testis necesse habet, t, et fortassis testis non vult itum venire, ille qui eos ne- m habet manire illos debet tibus, ut de eo quod viderunt ium praebeant;
enire noluerint, et eos Sunnis tinuerit, unusquisque illorum n. qui faciunt solid. XV. cul- iudicetur.
Si vero presentes in testimo- erint vocati, et ea quae vide- stimonium praebere noluerint, anniti fuerint, DC. den. qui sol. XV. culpabilis iudicetur.

. LIII. De fide facta.

Si quis ingenuus aut lidus alte- a fecerit et noluerit solvere, , cui fides facta est, in noctes ve XL., aut quomodo placitum is qui fidem dedit, ad domum ui fidem accepit cum testibus debet, vel cum illis qui pre- dpretiare debent. Si is fidem noluerit solvere, DC. den. qui solid. XV. culpabilis iudicetur.

Si vero adhuc supradictum de- olvere noluerit, debet eum ma- nestigantio sic admallare: *Rogo* *zino, ut neistigante gassachio*

---

illorum DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 4. Alii vero qui super ipsos tres fuerint, quinis[a]) solidis culpabiles iudicentur.

§. 5. Ipse vero cui imputatum fuerit, excepto causa vel capitale et delatura, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LI. De testibus adhibendis.

§. 1. Si quis testes necessarios habuerit, et fortasse ipsi ad placitum venire noluerint, ille qui eos necessarios habet mannire illos debet cum testibus ad placitum, ut ea quae sciunt iurantes dicant.

§. 2. Si vero noluerint venire, et eos sunnis non detinuerit, unusquisque illorum DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si vero praesentes fuerint ad testimonium vocati, et noluerint iurando dicere ea quae sciunt, et forbanniti[b]) fuerint, DC. denariis qui faciunt solidos XV. unusquisque illorum culpabilis iudicetur.

Tit. LII. De eo qui fidem factam alteri reddere noluerit[1]).

§. 1. Si quis ingenuus aut lidus alteri fidem fecerit[2]), tunc ille, cui fides facta est, XL. noctes, aut quomodo placitum fecit, quando fidem ei fecit, ad domum illius cum testibus ambulare debet, vel cum illis qui pretium adpretiare debent; et si noluerit fidem factam solvere, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero adhuc supradictum debitum solvere noluerit, debet eum sic admallare: *Rogo te, Iudex, ut hominem illum denominatum, gasachionem*[c])[3])

Tit. L. De testibus adhibendis.

§. 1. Si quis testes ad mallum ante Centenarium vel Comitem, seu ante Ducem, Patricium vel Regem necesse habuerit, ut donent testimonium, et fortasse testes noluerint ad placitum venire, ille qui eos necessarios habet mannire illos debet, ut testimonium quod sciunt iurati dicant.

§. 2. Quod si noluerint aut[d]) falsum testimonium praebuerint, et hoc adprobatum fuerit, unusquisque de illis tribus testibus[e]) XV. solidis multetur.

---

l. Bamb. *XV.* [b]) Codd. Pith. 5. et Bamb. *ferbanniti.* [c]) Alias *gasachium;* Cod. Bonn. *gasationem.* [d]) Sic ex Cod. m Lind. legendum est; Baluz. *et.* [e]) Cod. Met. *IV. testibus;* Cod. Corbion. *de illos tres testis ter quinos sol.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

fecit, et debitum debit; et numerare, quale debitum dibiat unde fidem fecerat. TuncTunginus dicire debit: *Nexticantigium ego illum in hoc, quod lex Salica abit;* tunc ipse, cui fidis facta est, debit testare, ut nulli alteri nec solvat nec pignus donit solucionis, nisi ante conponant, quod ei fidem fecit; et cum testibus ambulare et rogare debit, ut debitum suum solvere dibiat; et si adhuc noluerit solverem, solem ei colecit, et tunc, si ei solem collegaverit, sol. III. super superiorem debitum adhuc solvat, stut usque ad III. vicis per III. non binas fucire debit; et super III., sta omnia facta, et noluerit adhuc componere usque ad solem cobitum, et ad novem sol. adscendat, et super singulas admonicionis vel ad solem colecato terni solidi adcriscant.

§. 2. Si quis fidem factam ad placitum noluerit solvere, ambulit ad grafionum loci illius, in cuius pago manit, et praehindat fistucam, et dicat verbum: *Tu Grafio, homo ille, qui mihi fidem ficit, quem legitime abio illum iactibus admallatum in hoc, quod Lex Salica abit et contenit, ego super me et super furtunam meam pono, quod tu securus mitte in furtuna sua manom;* et dicat de causam, de quantum ei fidem ficit. Tunc Grafio collegat VII. Racineburgiis, et sicum ipsis ad domum illius qui fidem ficit ambolit, et rogit illus sibi praesens estum fidem ficit: *Voluntate tua solvi homine ste, quod fidem ficisti, et elegit, ut duus quos volueris edoneis cum recynehurgiis stus, de quod solvere debit, adpreciare dibiant, et hoc solistum pre-*

LEX SAL. EX COD. MONAC.

ille, qui mihi fidem fecit; et debitum debit nominare, qualem debitum vel undem fidem fecit. Tunc tunginus dicere debet: *Nestigante ego illum in hoc teneo, quod lex Salica habet;* et tunc ipse, cui fides facta est, debit testare, ut nulli alteri nec solvat nec pignus donet solutionis, nisi ante quod ei impleat, quod fidem fecit; et festinanter in domum illius, qui ei fidem fecit, cum testibus ambulare debit et rogare sibi solvere; solem ei culcet, et si sol culcaverit, tres solidos super debitum superius adhuc addat, et usque ad III. vices per tres novenis (?) facere debet; et si per III. vices, ista omnia facta, noluerit adhuc conponere, usque ad solid. novem debitus ascendat, id est, ut per III. dies solem calcatum ternos solid. crescant.

§. 3. Si quidem factam ad placitum legitimum noluerit solvere, tunc ille, cui fides facta est, ambulet ad festucam, et dicat verbum: *Tu grafio, homo ille, qui mihi fidem fecit, quem legitime abeo admallatum in hoc, quod lex Salica contenit, ego super me et fortuna mea pono, quod securus mitto manum super fortunam suam;* et dicat causam, quantam ei fidem fecerit. Tunc grafio collectis secum septem rachimburgiis idoniis, et sic in casam illius qui fidem fecit ambulent, et rogent illum, si praesens est qui fidem fecit; sic dicat: *Voluntatem tuam solve homine isto, quod ei fidem fecisti, et elegi de duos quod volueris idoneos cum rachimburgiis istos, de quo solvere debis, ut et pretiare debeant, et hoc quod debis secundum istum praetium satisfa-*

LEX SAL. EX COD. PARIS.

illum, qui mihi fidem fecit, legitimum mihi debet; et nominare debet, qualem debitum unde fidem fecit. Tunc tunzinus dicere debet et: *Instigante ego Satacium tuum illum in hoc mallo, quod salica lex habet;* et tunc ipse, cui est fides facta, debet testare, ut nulli alteri nec solvat nec pignus solutionis donet, ante quod ei impleat, quod fidem fecit; et sic festinantur ad domum illius, qui ei fidem fecit, cum testibus ambulare debet, et roget ibi debitum suum solvere; et si hoc noluerit, solem ei culcit, et si ei solem culcaverit, CXX. den. q. f. sol. III. super debitum reddat, et sic usque ad tres vices per tres mannitis facere debet; et super ista omnia facta si noluerit adhuc conponere, usque ad sol. IX. debitus ascendat. Istud per singulos dies, quod ei sol culcaverit, terni soledi de die in diem crescant.

§. 3. Si nec fides facta ad placitum legitimum solvere voluerit, tunc ille, cui fides facta est, ambulet ad grafionem illius loci, in cuius pago manet, et prehendat fistucam, dicat verbum: *Tu grafio, rogo tibi homo ille, qui mihi fidem fecit, que legitimum habeo adiectivum et admallatum, in quo lex salica continet, et ego super me et super fortuna mea pono, quid securus mitto super furtunam suam manum;* et dicat causam, aut de quantum ei fidem fecit. Tunc grafio colligat secum septem racimburgis idoneos, et sic cum eis ambulet ad casam illius qui fidem fecit, et dicat ei: *Voluntatem tuam solve homini illo, quod ei fidem fecisti, et elige tecum duos quos volueris idoneos cum racimburgis istos, de quod solvere debes, quod adpretrare debent,*

[1]) Glos. Pith. *comes.* [2]) Glos. interl. *Iudices;* Glos. Keron. *Causa, rahcha; rem, rachha.* Ecc. — [a]) In marg. *culcet* et *culcatum.* [b]) In marg. *nundinas.* [c]) In marg. *adtiachitum.* [d]) Pith. Codd. 2. *Tunzinus.* [e]) Cod. Bonn. *colocaverit.* [f]) Cod. Bamb. et

um, qui mihi fidem fecit, le- enim mihi debet debitum (et debet, quale debitum debe- de fidem fecit), *secundum le- icam mihi adstringas.* Tunc s dicere debet: *Ego nestigan- hio illo tuo in hoc mallo, quod ica habet;* et tunc ipse, cui a est, debet testificare, ut nulli c solvat nec pignus donet so- antequam impleat, quod fidem sic festinantes ipsa die ad do- ius, qui ei fidem fecit, cum ambulare debet et rogare, ut suum illi solvat; et si hoc no- olem ei collocet[a]), et si ei so- ocaverit, tres solidos super de- ldat, et sic usque ad tres vi- tres manitas[b]) facere debet; tres vices, ista omnia facta, si componere, usque ad novem debitum ascendat, id est, ut gulas admonitiones vel solem m[e]) terni solidi accrescant.

Si vero nec fidem factam ad legittime factum voluerit per- tunc ille, cui fides facta est, ad Gravionem loci illius, in go manet, accipietque fistucam, verbum: *Tu Gravio, rogo te, e, qui mihi fidem fecit, quem habeo admallatum*[c]) *secun- m Salicam, et in hoc quod lex abet et continet, et ego super er fortunam meam pono, quod nitto super fortunam suam ma-* dicat, de quanta caussa quan- fidem fecerit. Tunc Gravio ptem Rathmiburgios, qui se- oulent ad domum illius qui fi- t; dicat, si praesens est: *Vo- tua solve homini isto de eo, idem fecisti, et elige duos ex s volueris, quibus cum quod*

meum, qui mihi fidem fecit de debito tali denominato, secundum legem Salicam mihi inde eum adstringas. Tunc Iudex[d]) dicere debet: *Ego gasachium tuum illum in hoc mallo, quod lex Salica habet;* tunc ille, cui fides facta est, debet testificari fideiussori, ut nulli alteri nec solvat nec pignus donet solutionis, antequam ei impleat, unde fidem fecit; et sic festinanter ad domum illius, qui ei fidem fecit, cum testibus accedat et roget eum solvere debitum suum. Quod si noluerit, solem ei collocet; et si ei solem culcaverit[e]), III. solidos super debitum addat, et sic usque ad tres vices per tres mannitas facere debet. Istis igitur omnibus factis[f]), si adhuc noluerit debita componere, usque ad IX. solidos debitum ascendat, id est, ut per singulas admonitiones vel solem culcatum terni solidi adcrescant.

§. 3. Si vero nec fidem factam in placito legitimo solvere voluerit[g]), tunc ille, cui fides facta est, ambulet ad Grafionem[h]) loci illius, in cuius pago manet, accipiatque festucam, et dicat verbum istud: *Tu Grafio, rogo te*[i]), *quia ille homo denominatus, qui mihi fidem fecit, quem legitime habeo adiactivum vel admallatum secundum legem Salicam, et ego super me et fortunam meam pono, quod securus mitto in fortunam illius manum;* et dicat, de quanta causa ei fidem fecerat. Tunc Grafio[1]) congreget secum septem Rachinburgios[k])[2]) idoneos, et cum ipsis ad casam illius fideiussoris veniat, et roget eum, si praesens est, ita dicens[l]): *Per voluntatem tuam solve homini isti, de quo ei fidem fecisti, et hoc quod debes secundum pretium legitime adpre-*

---

omnia facta. g) Codd. Bonn. et Bamb. *noluerit*, ille omisso, alter retento *non.* h) Cod. Bonn. hic et infra *comitem* et *comes.* onn. *Rogo te, comes.* k) Codd. Pith. 2. *Racinb.*, Guelff. *Racineb.* et *Ragimb.* l) Codd. Bonn. et Bamb. omittunt *ita dicens.*

cium satisfacia. Quod si audire noluerit, praesens aut absens, tunc racineburgiis adpreciando precium, quantum valuerit debitum quod debit, hoc est, de furtuna illius tollant; et de ipsa legem quem dibit duas partis ille, cuius causa est, ad se revocit, tercia parte Grafio fredum ad se recolegat, si tamen ei fredus tam de ipsa causa non fuerit solutus.

Ibi Grafio rogitus fuerit, sunnis eum non detenuerit aut certa racio dominica, et distulerit se, ut non ambulit neque aliquem in rem mittat, qui cum iusticiam exegere dibiat, de vita culpabilis esse debiat, aut redemat quantum valit.

LII. De ando meto.

Si quis alteri aliquid pristeterit, et ei noluerit reddere, sic eum debit ad mallum; secum testibus ad domum illius, cui res suas prestetit, ac-

---

ciat. Quod audire noluerit, praesens aut absens, tunc rachimburgii adpraetiatum, quantum voluerit debitus quem debit, hoc de furtuna illius tollant; et de ipsam legem quam debet duas partes ille, cui causa est, ad se revocet, tertia parte grafio ad se in fletum recollegat, si tamen fredus ei de ipsa causa iam non fuerit solitus.

§. 4. Et si grafio rogitus fuerit, et sunnis eum non detenuerit aut certa causa vel ratio dominica, et distulerit se, ut non ambulet nequem aliquam transmittat, de vita conponat, ut quantum valet se redemat.

Tit. LI. De gravionem ad res alienas invitato tollent.

§. 1. Si quis grafionem aliquid rogarit iniuste ad res alienas tollere, ille qui eum rogat, ut iniuste tollat, antequam mallatus fuerit, aut fides ei facta fuerit, CC. sol. culp. iud.

§. 2. Ille vero qui rogat grafionem aliquid infiscare, CC. sol. culp. iud.

§. 3. Si vero grafio invitatus super legem aut debitum aliquid amplius tulerit, aut se redemat aut de vita conponat.

Tit. LII. De rem prestitam.

Si quis de rebus suis aliquid prestiterit, et ei noluerit reddere, sic eum debet mallare; cum testibus ad domum illius, cui res suas prestiterit,

---

et hoc quud debes secundum iustum pretium satisfacias. Quid si audire noluerit, presens aut absens, tunc racimburgis adpreciatum precium, quantum valuerit debite quem debet, et hoc de furtunam illius tollant; et ipsa lege quantum debent duas partes illius, cuius causa est, ad se revocet, tertiam partem grafio ad se recolligat, tamen si fredus iam antea de hac causa non fuerit solutus.

Si Grafio invitatus fuerit et ibidem non venerit, si eum sunnis non detinuerit aut certe racio dominica, et se distulerit, et ibidem non ambulet neque alium transmiserit, de vita sua grafio conponat, aut se redimat quantum valet.

LXXXVI. De eo qui grafionem ad res alienas iniuste invitaverit.

§. 1. Si quis grafionem ad res alienas iniuste tollendas invitaverit, antequam gasacium suum per legem habeat malatum, ille qui eum rogat, ut iniuste tollat, antequam legitime admalatus fuerit aut fides ei facta fuerit, aut iniuste invitaverit, VIII. den. q. f. sol. CC. culp. iud.

§. 2. Ille qui grafionem rogat iniuste aliquid confiscare,

si vero grafio invitatus supra legem aut debitum iustum amplius aliquod tollere praesumsit, aut se redimat.

LXXXVII. De Rem prestata.

Si quis alteri de rebus suis aliquid prestaverit, et ei noluit reddere, sic eum debet mallare, ut cum testibus ad casa sua, cui res prestavit,

---

a) In marg. *fiscare debeat.* b) Cod. Bonn. omittit *iniuste*, Cod. Bamb. *tollendas;* in Pith. Cod. uno haec legitur rubrica, *De andocte-mito.* c) Pith. Codd. duo addunt *vel adiectivum*, tertius habet *antequam legitime admallatus, aut fides ei facta fuerit.* d) Cod. Bonn.

e debes adpreciato, et hoc ɔd secundum iustum precium solve et ac. Quod si audire noluerit prae-aut si absens fuerit, statim Ra-urgii, adpreciato precio, et quod secundum iustum precium satis-, et quantum valuerit debitum debet, hoc de fortuna sua tollat; a lege duas partes ille, cuius est, ad se revocet, et tertiam n in Frido Gravio ad se recolli-i tamen Fridus vim de ipsa caussa ait solutus.

ɫ. Si Gravio invitatus fuerit et enerit, si Sumis eum non deti-, aut certa ratio dominica eum istulerit, ut ibi non ambulet, ne-nittat, ut cum iustitia exigatur m, aut se redimat aut de vita ɔnat.

ɩt. LIV. De Andocmito.

. Si quis Gravionem ad res alie-ɔllendum invitaverit, et eum le-s iachtivum aut admallatum non rit, qui eum rogat, ut iniuste l tollat[a]), antequam eum per le-habeat admallatum, aut consecu-uod ei in mallo fidem fecisset, L. den. qui faciunt sol. CC. cul-s iudicetur.

2. Si vero Gravio invitatus ad ıs caussam supra legem aut de-aliquid praesumpserit, aut we-lum suum redimat aut de vita ɔnat.

. LV. De Rem praestata.

ɩ quis alteri de rebus suis ali-praestiterit, et alius ei reddere rit, sic debet eum mallare. Cum ıs ad domum illius, cui rem su-

---

tiatum satisfacere stude. Quod si tunc adimplere noluerit praesens, aut si absens fuerit, statim Rachinburgii pretium adpretiatum, quantum debitum quod debet valuerit, de fortuna illius tollant; et si fredus antea de ipsa causa non fuerat datus, duas partes ille, cuius causa est, ad se revocet, et Grafio tertiam partem obtineat.

§. 4. Si autem Grafio ibi invitatus non venerit, et sunnis eum aliqua non detinuerit aut certa ratio dominica, et si distulerit, ut ibi non ambulet neque mittat, ut cum iustitia exigatur debitum, aut se redimat aut de vita componat.

Tit. LIII. De eo qui Grafionem ad res alienas tollendas iniuste invitaverit[b]).

§. 1. Si quis Grafionem ad res alienas iniuste tollendas invitaverit, antequam gasachium suum secundum legem habeat admallatum[c]), VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero Grafio invitatus contra legem super debitum iustum aliquid amplius tulerit, aut se redimat aut de vita componat.

Tit. LIV. De re praestata[d]).

Si quis alteri de rebus suis aliquid praestiterit, et ei reddere noluerit, sic eum debet mallare. Cum testibus ad domum illius, cui res prae-

---

Tit. LI. De eo qui Grafionem ad res alienas invitat.

§. 1. Si quis iudicem fiscalem ad res alienas iniuste tollendas, antequam ei fidem fecerit, aut ad strudem admallatum habuerit, invitare praesumpserit, L. solidis multetur.

Tit. LXXXIV. De Grafione iniuste invitato.

Si quis Grafionem ad res alienas iniuste tollendas invitaverit, XLV. solidos componat, et similem restituat.

§. 2. Quod si quis iudex fiscalis amplius, quam lex Ripuaria continet, tulerit, L. solidis multetur.

Tit. LII. De re praestata.

Si quis rem suam alii praestiterit, et placitum indixerit[e]), quod si super placitum rem praestatam[f]) retinere praesumpserit, XV. solidis multetur.

---

[a]) *raestita*, Codd. Pith. *de praestata.*

[e]) Desunt in Cod. Corbion.

[f]) Sic Cod. Corbion: vulgo *praestitam.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

cedat, et sic illi testitus: *Quia res meas noluisti reddere, quas tibi prestetiram, in hoc eas tene nocte proxima, quod Lex Salica contenet;* et sic ei solem colecit. Si nec tunc rendere voluerit, adhuc VII. noctes similiter venit, et tunc eum rogit, ut debitum suum reddat; et si nec tunc voluerit conponere, solem ei colecit; quod pro III. vicis solem ei collicavit, semper per singulas vicis sol. III., hoc est per singulas admonicionis, adcriscant; si noluerit et tunc rogare, nec fidem facire redde de ei quae praestetit, super illus IX. sol. solem collecatum, qui per singulas admonicionis creverunt, sol. XXIV. culp. iud.

LIV. De manum ad enium redimenda.

Si quis ad inium admallatus fuerit, fursitam ut manum suam redimat et iuratores donit, si talis causam est, unde legitime sol. XV. componat, si adprobatus fuerit, sol. III. ultime manum redemat;

si plus ad manum redimenda dederit, fretus Grafionem solvatur, quantum de causam illa convinctus fuerit rediturus erit.

Si vero causam fuerit, quae XXX. sol., si adprobatus fuissit, poterat culp. iudicare, et sic convenerit, ut manum redemat, sol. VI. redemat;

LEX SAL. EX COD. MONAC.

accedat, et contestetur: *Quia res meas noluisti reddere, quas tibi prestiteram, in hoc teneas nocte proxima, quod lex Salica contenit;* et sic ei solem culcet. Et si nec tunc voluerit reddere, ad super septem noctes similiter facere debet; si nec tunc voluerit reddere, ad alias septem noctes ad eum cum testibus venire debet, et roget eum, ut debitum suum reddat; si nec tunc voluerit reddere, solem ei culcet, et quod per tres vices sol ei culcaverit, semper sinculas vices ternos solidos ad debitum adcrescant. Si vero nec tunc voluerit reddere nec fidem facere reddendi, super debitum ei qui praestiterit, et super illos novem solidos qui per tres admonitiones adcreverint, sol. XV. culp. iud.

Tit. LIII. De manu ad eneo redemenda.

§. 1. Si quis ad eneum admallatus fuerit, forsitan convenit, ut ille, qui admallatus est, ut manum suam redemat et iuratores donet, si talis causa est, unde legitime sol. XV. debeat, si vero adprobatus fuerit, sol. III. manum suam redemat.

§. 2. Si plus ad manum redemendam dederit, fredum grafione solvat, quantum de causa illa convictus fuerit redditurus erit.

§. 3. Si vero causa fuerit, qua XXX. sol., si adprobatus fuisset, poterat culp. iudic., et sic convenit, ut manum suam redemat sol. VI.;

LEX SAL. EX COD. PARIS.

accedat, et sic contestatur: *Quia res meas noluisti reddere, quas tibi prestavi, in hoc eas tene ut super nocte proxima, sicut lex salica est;* et sic ei sol culcaverit. Et si tunc eas noluerit reddere, ad alias septem noctibus adhuc cum testibus venire debet, et roget eum, ut debitum suum reddat; et si nec tunc redderit, iterum ei sol culcit; quod super tres vices solem ei culcaverit, semper per singulas vices terni sollidi adcrescant; et si tunc noluerit reddere nec fidem facere super debitum, quem ei prestiterit, et super ill. novem sol. qui per tres admonitiones adcreverunt (malb. *nectanto*), DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

LXXXVIII. De manu de enio redimenda.

§. 1. Si quis ad enio mallatus fuerit, forsitan convenerit ille, qui mallatus fuerit, ut manum suam redimat et iurato res donet, si talis causa est, unde legitimus sol. XV. conponere debeat, sol. III. manum suam redimat;

quid si amplius dederit, fredo solvat, tanquam si de causa convictus fuisset.

Si maior causa est, unde XXXV. sol. solvat, et convenerit, ut manum suam redimat, sol. VI. donet;

---

1) Glos. Pith. *de caldario.* 2) Glos. interl. Pith. *i. e. ad iudicium.* Glos. Est. *i. e. ut manum mittat in caldariam.*

sum praestitit, accedat, et sic contestetur ei: *Quia res meas noluisti reddere, quas tibi praestiti, in hoc eas tene nocte proxima, quod lex Salica continet;* et sic ei solem collocet. Et si nec tunc voluerit reddere, adhuc super VII. noctes similiter facere debet; et si nec tunc voluerit reddere, ad alias septem noctes similiter facere debet; et si nec tunc voluerit reddere, ad alias septem noctes id faciat. Post quas ad hunc cum testibus venire debet, et roget, ut sibi debitum suum reddat, et si nec tunc reddiderit, solem ei collocet; et si per tresvices solem collocaverit, et si nec tunc reddere voluerit aut fidem facere, super illos IX. solidos, qui per tres amonitiones adcreverunt, super debitum superius adhuc amplius (malb. *Tauthe*) DC. den. qui faciunt solid. XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LVI. De manu ab Aeneo[a] redimenda.

Si quis ad Inium mallatus fuerit, et forsitan convenerit, ut manum suum redimat et iuratores donet, et si talis caussa est, de qua, si legittime convictus fuisset, XV. sol. componere deberet, tunc CXX. den. qui faciunt sol. III. manum suam redimat;

quod si amplius ad manum suam redimendam dederit, fredus exinde solvatur Gravioni, quantum de ipsa caussa, si convictus fuisset.

Si vero maior caussa est, unde MCC. den. qui faciunt sol. XXX. poterat componere, et convenit, ut manum suam redimat, CCXL. qui faciunt solid. VI. manum suam redimat;

---

stavit, accedat, et sic contestetur ei: *Quia res meas noluisti reddere, quas tibi praestiti, in hoc eas tene nocte proxima, quod lex Salica continet;* et sic ei solem collocet. Si[b]) nec tunc voluerit reddere, adhuc super VII. noctes similiter contestetur, sicut antea fecit, ut nocte proxima, secundum quod lex Salica continet, res suas tenere debeat. Quod si nec tunc voluerit reddere, iterum post alias VII. noctes ad eum similiter cum testibus veniat, et roget, ut debitum suum reddat. Ergo si tunc noluerit reddere nec fidem facere reddendi, supra debitum, quod ei praestitum est, et super illos IX. solidos, qui per tres admonitiones accreverunt, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LV. De manu ab aeneo[c])[1]) redimenda.

§. 1. Si quis ad aeneum[2]) mallatus fuerit, et forsitan convenerit, ut ille, qui admallatus est, manum suam redimat et iuratores donet, si talis causa est, de qua legitime, si convictus fuisset, DC. denarios qui faciunt solidos XV. componere debeat, tunc CXX. denariis qui faciunt solidos III. manum suam redimat.

§. 2.[d]) Si vero plus ad manum suam redimendam dederit, fredus Grafioni solvatur, tamquam si de ipsa causa convictus fuisset.

§. 3. Si vero talis causa fuerit, de qua, si convictus fuisset, MCCCC. denarios qui faciunt solidos XXXV. debuisset solvere, et convenit, ut manum redimat et iuratores donet, IX. solidis manum suam redimat.

---

a) In marg. *manum de Inium.* b) Cod. Bonn. *Et si.* c) Lind. *de aeneo.* d) In Cod. Bamb. excidit fol., quod continet §. 2—8. hui. tit. et §. 1—2. tit. seq.

LEX SAL. EX COD. GVELF.	LEX SAL. EX COD. MONAC.	LEX SAL. EX COD. PARIS.
de causa illa, si convictus fuissit, rediturus erit.	quod si amplius dederit, fredus grafione solvatur, quantum de causa ipsa, si convictus fuisset, redditurus erat.	quid si amplius dederit, fredo solvat, quantum se de causa illa convictus fuisset.
Sta redimpcio de manu usque leudem sic permanit.	Ista redemtio de manu redemenda usque leudem sic manet.	
Si vero leudem alter alteri inpotaverit, et eum ad inium admallatum abuerit, et convenit, ut iuratores donit et manum suam redemere potest, sol. XXX. manum suam redemere potest;	§. 4. Si vero leudem alter alteri imputaverit, et eum ad eneum admallatum habuerit, et convenit, ut iuratores donet et manum suam redemat, sol. XXX. donet;	§. 2. Si vero leodo alteri reputaum, et a dinio illum habet mallatum, et voluerit manum suam redimere et iuratus dare, sol. XXX. donet;
quod plus aliquid dederit, fretus leudi ipsius solvatur.	si amplius dederit aliquid, fredus de leude ipsi grafione solvatur.	quid si amplius dederit, fredus de ipsa lege conponat.
LV. De Grafionum occisum.	**Tit. LIV. De grafione occiso.**	**LXXXIX. De eo qui Grafionem occisserit.**
§. 1. Si quis Grafionum occiderit (malb. *leodo samitem*), sunt dinar. XXIV. fac. sol. DC. culp. iud.	§. 1. Si quis grafionem occiderit, sol. DC. culp. iud.	§. 1. Si quis grafionem occisserit, XXIV. den. q. f. sol. DC. culp. iud.
Si quis Saceborone, qui puer regiis fuit, occiderit, cui fuerit adprobatum (malb. *leude sacce muther*), sunt din. XII. fac. sol. CCC. culp. iud.	§. 2. Si quis saciboronem, qui puer regius fuerit, occiderit, sol. CCC. culp. iud.	§. 2. Si quis Sagibaronem, aut grafionem qui puer regis fuerit, XII. den. q. f. sol. CCC. culp. iud.
§. 2. Si quis sacerborone, qui ingenuus est et sacceborne, occiderit, XXIV. qui fac. sol. CCC. culp. iud.	§. 3. Si quis saciborone, qui ingenuus est et se saceborone posuit, occiderit, sol. DC. culp. iud.	§. 3. Si quis Sagibaronem, qui ingenuus est, alio Sagibaronem posuit, aliquis eum occisserit, XXIV. den. q. f. sol. DC. culp. iud.
§. 3. Sacebornis vero in singulis malloberges plusquam III. debent esse, et de causa de quid de quod fortasse dixerint, hoc Grafionum removeat, unde illi securitatem fecerunt.	§. 4. Si q. in singulis malbergis plus quam tres non debent esse, et si de causa aliquid, id est, quod eis solvitur, factum dixerit, hoc ad grafionem non requiratur, unde ille securitatem fecerit.	§. 4. Sagibaronem in singulos mallos plus quam tres esse non debent, et si de causa aliquid ante illos factum fuerit, poenitus grafionem removere non posset.

[1]) Glos. Pith. *quasi senatores.* — [a]) In marg. *Salebaronem.* [b]) In marg. *aliqua ante illos secundum legem fuerit definita, ante Gravionem eam removere non licet, si illi securitatem praestiterint.*

LEX SAL. EX COD. FVLD.

l si amplius dederat, fredum sol- quantum si de caussa convictus et.

ero maior culpa fuerit, unde, si atus fuisset, MMD. den. qui fa- : sol. LXII. cum dimidio culpabi- ıdicetur, et convenit, ut manum nat, DC. den. qui faciunt sol. XV. ıt;

l si amplius dederit, fredus exinde ıtur tantum, quantum si de caussa probatus fuisset. Ista redemptio e ad leudem permanet.

ero leudi alteri imputaverit, et eum eneum habet amallatum, et con- t, ut manum suam redimat, solid. X. donet;

l si amplius dederit, fredus de ip- ɜudi solvatur.

t. LVIII. De Gravione occiso.

1. Si quis Gravionem occiderit, VM. den. qui faciunt solid. DC. ıbilis iudicetur.

2. Si quis Sagbaronem [a]) aut Gra- ɜm, qui puer regius fuerat, XIIM. qui faciunt sol. CCC. culpabilis ɜetur.

3. Si quis Sacebaronem, qui in- ıus est et se vel alium Sacebaro- posuerit, occiderit, XXIVM. den. faciunt solid. DC. culpabilis iudi- r.

4. Sachibarones vero in singulis ɜbergiis plusquam tres esse non ɜt, et si de caussa illi aliquid sa- dixerint, penitus Gravio nullam ɜat licentiam removendi [b]).

LEX SAL. EMENDATA.

§. 4. Quod si amplius dederit, fredus Grafioni solvatur, tamquam si de ipsa causa convictus fuisset.

§. 5. Quod si maior culpa fuerit, de qua LXII. S. solidos solvere, si convictus fuisset, deberet, et convenit, ut manum suam redimat, cum solidis XV. manum suam redimat.

§. 6. Et si amplius dederit, fredus Grafioni solvatur, tamquam si de ipsa causa convictus fuisset. Ista redemptio usque ad leudem sic permaneat.

§. 7. Si autem leudem alter alteri imputaverit, et eum ad aeneum admallatum habet, et convenit, ut manum suam redimat et iuratores donet, cum solidis XXX. manum suam redimat.

§. 8. Et si amplius dederit, fredum Grafioni persolvat, tamquam si de ipsa causa convictus extitisset.

Tit. LVI. De eo qui Grafionem occiderit.

§. 1. Si quis Grafionem occiderit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis Sagibaronem [c]) [1]), qui puer Regis fuerat, occiderit, XIIM. denariis qui faciunt solidos CCC. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis Sagibaronem, qui ingenuus est, et se Sagibaronem posuit, occiderit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

§. 4. Sagibarones in singulis mallobergiis, id est [d]) plebs quae ad unum mallum convenire solet, plus quam tres esse non debent, et si causa aliqua ante illos secundum legem fuerit definita, ante Grafionem removere eam non licet.

LEX RIPVARIORVM.

Tit. LIII. De eo qui Grafionem interfecerit.

§. 1. Si quis iudicem fiscalem, quem Comitem vocant, interfecerit, DC. [e]) solidis multetur.

§. 2. Quod si regius puer vel ex tabulario ad eum gradum ascenderit, CCC. solidis multetur.

---

c) Cod. Bonn. *Sagiboronem*, mox *Sacibaronem*, dein *Sagisbaronem*. d) Baluz. inserit *ubi*. e) Cod. Goth. *decies L.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

LVII. De dispeccionibus.

Si quis in mallum terum per lege coniunxerit, ad fidem facire dispexerit, aut precium solvere, tunc racineburgiis de eum ante audire secundum legem, qualis causa est, et illi, qui eum mallavit ad causa sua, ei n̄cia redebit precium antedictum, et tunc ei solvere noluerit, tunc per legem debit, atendere, et postia Grafionem ad casa sua invitare, aut quid lex est de ipsa causa de res suas secundum legem debiat revertisse.

LVIII.

Si quis ad malo ante venire praesumseret, aut quo racineburgie iudicatum fueret implere contempseret, sic nec de eneum, nec de conpositionem, nec de ulla rem fide ficiret vult, tunc ad regi praesencia eum manire debit, et ibi XII. testis per singulas vicis III. iurati dicant, quod ibidim fuerunt, et ibi raciniburgi iuraverint, aut ad eum ambolabant, aut fidem de compositionem ficiret; et alii III. iurare debent, quod ibidem fuissent pro illo die, quando racineburgi iuraverunt, aut ad enium aut per composicionem se educirent, hoc de illa die in LX. noctes in mallo iterum et sol coligaverit, et nullatenus legem implere, tunc eum debit manere ante regem in noctes XIV., et in testimonia iurati, sicut superius diximus, similiter illa die testimonia, qui ibi fuerunt, ubi collegato sole. Sista omnia impleverit, qui eum admallat, et ille qui admallatum ad nullo placito venire voluerit, tunc exat qui monitus est eum extra sermonis ponat; tunc ipse culpabilis et omnes res suas erunt, quicunque aut paviret, aut hoc qui tale dediret, si

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. LVI. De his qui ad mallum venire contemnunt.

Si quis ad mallum venire contemserit, aut quod ei a racineburgiis iudicatum fuit adimplere distulerit, si nec tunc de conpositione, hoc est, nec de eneo nec de ull: lege, fidem face voluerit, tunc ad regis praesentiam ipsum mannire debet, et ei ibidem duodecim testes erunt, qui per singulas vices ter iurati dicant, quod ibidem fuer., ubi rachimburgiis iudicaverunt, ut ad eneum ambulare debet, aut fidem de conpositione facere, et ille dispexerit. Item alii tres iurare debeant, quod ibidem fuissent post illa die, quando rachinoburgii iudicaverunt, aut per eneum aut per conpositionem se educerit, hoc est, de illa die in XL. noctes in mallobergo. Iterum ei sol culcaverit, et nullatenus legem noluit implere, tunc eum debet manire ante regem, hoc est XIV., et tria testimonia iurare debent, quod eum manissent. Si nec tunc venerit, ista omnia novem testimonia iurare debeant, sicut superius diximus, dicant; similiter et illa tria testimonia, qui ibi fuerunt, ubi sol ei legavit. Tunc istà omnia fecerit qui eum ad mallum, et ille

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XC. De eo qui ad mallum venire noluerit.

Si quis ad mallum venire contempserit, aut ei racimburgi iudicatum fuerit adimplere distulerit, si nec de compositione, nec de neo, nec de ulla lege facere voluerit, tunc ad Reges presentiam eum mannire debent, ut ibidem XII. testes erunt, quo per singulas vices iurati tres dicant, quod ibi fuerunt, ubi Racimburgi iudicaverunt, aut deneum ambulaverit, aut fidem de conpositione fecerit, et ille dispexerit. Item alii tres iurare debent, quid ibi fuissent post illa die, quando racimburgii iudicaverunt, and per neum aut per conpositionem seducerit, hoc est, de illa die in XL. noc. in mallibergo. Iterum ei solem culcaverit, et nullatenus noluit legem implere, tunc eum debet mannire ante Regem, hoc est in noc. XIV., et tres testimonia iurent, quod eum mannissent; et si nec tunc venerit, ista VIII. testimonia iuratis, sicut superius diximus, dicant similiter. Illa die si non venerit, culcit ei solem illa tria testimonia, quomodo culcavit solem. Tunc si ista omnia impleverit qui eum mallat, et ille qui admallatur ad nullum placi-

---

1) Glos. Pith. *placitum, plait vel gedinge, placitare, dingen.* — *) Sic omnes Codd.; rectius fortasse *ipse manniri.*

Tit. LIX. De Despectionibus.

§. 2. Si **quis** alterum in mallo per **legem vicerit**, et is fidem facere di**spexerit** aut precium solvere, tunc Ra**thinburgii** eum debent attendere se**cundum** legem, qualis caussa esse vi**detur**, et ille, qui eum mallavit, ad **casam** suam ei nunciare debet precium **aut debitum**, et si tunc ei satisfacere **noluerit**, tunc per legem debet atten**dere**, et postea Grafio ad casam suam **invitari**, ut, quod lex est, is de caussa **et rebus suis** secundum legem referat.

§. 1. Si **quis** ad mallum venire di**spexerit**, aut quod ei a Rathinburgiis **fuerat indicatum** adimplere noluerit, **si nec de** compositione, nec ad aeneam, **nec de ulla** lege fidem facere voluerit, **tunc ad Regis** praesentiam ipse man**niri debet**, et ibidem cum duodecim **testibus ire** debet, qui per singula pla**cita iurati** dicant, quod ibidem fuis**sent, ubi** Rathiburgii ei indicaverunt, **ut ad aeneum** ambularet, aut per com**positionem** fidem faceret, et ille di**spexerit. Iterum** alii tres iurare de**bent, quod** ibidem fuissent post il**lam diem**, quo ei Rathenburgii indi**caverunt**, aut per eneum aut per com**positiones** se educeret, hoc est, de **illa die in** quadraginta noctes in Mal**lobergo iterum** solem collocaverit, et **nullatenus** legem voluerit implere. **Tunc eum** debent mannire ante regem **in XIV. noctes**, et tria testimonia iu**rando dicant**, quod eum mannisset; et **si nec tunc** venerit, ista omnia novem **testimonia** iurati dicant, sicut supe**rius diximus**. Similiter illa die si non **venerit**, collocent ei solem iterum, et **illa tria testimonia**, quae ibidem fue-

Tit. LIX. De eo qui ad mallum venire contempserit.

Si quis ad mallum venire contempserit, et quod ei a Rachinburgiis iudicatum fuerit implere distulerit, si nec de compositione nec de ulla lege fidem facere voluerit, tunc ad Regis praesentiam ipsum mannire[a]) debet, et ibidem XII. testes esse debent, qui per singula placita[1]) iurando dicant, quod ibidem fuissent, ubi Rachinburgii ei iudicassent, et ille decretum iudicium[b]) contempsisset. Iterum alii tres iurare debent, quod ibidem fuissent post illam diem, in qua ei Rachinburgii iudicaverunt, ut aut per aeneum aut per compositionem se educeret[c]), hoc est, de illa die in XL. noctes in mallo iterum solem culcaverit[d]), et nullatenus legem implere voluerit, tunc eum debet mannire ante Regis praesentiam in XIV. noctes, et tria testimonia iurando dicant, quod eum mannisset. Quod si nec tunc venerit, et ista omnia novem testimonia coniurando, quae superius diximus, vera esse[e]) dixerint, similiter ei iterum solem culcet, et illos tres testes ibidem habeat. Ubi culcaverit solem, et ista omnia compleverit qui eum admallat, et ille

---

b) Baluz. *iudicum.* c) Cod. Est. *exdiceret.* d) Cod. Bonn. semper *collocaverit etc.* e) Cod. Bamb. *veraces.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

quis uxorem sua propriam, sol. XV. culp. iud.

LIX. De Raciniburgius.

Si quis Raciniburgius in mallo sedentes causa sine duus discote lege voluerit dicere, vinit dicite ad illò, quicunque causa prosequitur: *Hic vos tangano, ut lege ter secando lege Salica.*

Quod nec ille legem dicere noluerit, vir de illis raciniburgiis, collecato sole, ternus sol. solvat.

Quod si nec legem dicere volueret, nec ternus sol. solvat fidem ficit, tunc sol illius culpato est quinus din. C. culp.

Si vero ipsi raciniburgiis et non secundum legem iudicare, eam contra quod sententio dediret, sol. XV. culp. iudicitur.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

qui admallatur ad nullum placitum venire noluerit, tunc rex, ad quem manitus est, extra sermonem dominicam conponat; ipsi cui culpabilis erit et omnes res, et qui cum eum aut plagiaverit aut hospitem collegerit, accipiat uxor sua propria, sol. XV. culp. iud., donec omnia, quam ei legibus inputantur, conponat.

Tit. LVII. De Racineburgiis.

§. 1. Si racineburgiis bergo in mallo sedentes, cum causas inter duos discutient, legem dicere noluerint, debet eis dicere ab illo, qui causa persequitur: *Hic ego vos tancno, ut legem dicatis secundum legem salicam.*

§. 2. Quodsi ille dicere noluerint, et nec ternos solidos fidem facere, tunc sol illis culcet, et sol. XV. culp. iud.

§. 3. Si vero illi Rachimburgii sunt, et non secundum legem iudicaverunt, his, contra quem sententiam adderunt, causam agant, et eis potuerit adpro-

LEX SAL. EX COD. PARIS.

tum venerit et per legem reducere noluerit, tunc Rex, ad quem mannitus est, extra sermonem suum ponet eum; tunc ipse culpabilis, et homines res suas erunt, et quicunque eum aut paverit aut ad hospitalem colligerit, et iam sui uxor sua ppi. ea, sol. XV. culp. iud., donec omnia, qui ei legibus imputantur, conponat.

XCI. De Racimburgis.

§. 1. Si Racimburgii legem noluerint dicere in mallo resedentes, cum causas inter duos discusserint, debet eis dicere, qui causam querit: *Dic nobis Legem Salicam.* Si illi noluerint dicere, tunc iterum ipse debet dicere: *Ego vobis rogo, ut mihi et isto gasationem quo legem dicatis*; bis aut tres hoc debet dicere: *Ego vos tancono, usque quo mihi dicatis legem Salicam.* Quid si dicere noluerint, septem de illis Racimburgis, culcati sole, ternos sol. culp. iud.

Quid si nec legem dicere voluerint, nec de tribus sol. fidem facere, unusquisque sol. XV. culp. iud.

---

1) Glos. Pith. *extra mundeburdem.*

2) Glos. Lind. *tangano, adiuro, interpello.*

3) Codd. Bonn. et 5. Pith. *edicere.*

ibi collocaverit solem. Tunc ta omnia impleverit qui eum it, et ille qui admallatur ad placitum veniret, et pro lege cere noluerit, tunc Rex, ad mannitus est, extra sermonem et ita ille culpabilis et res suae n fisco, aut eius cui fiscus dare . Et quicunque ei aut panem , aut in hospitalitatem collegerit, uxor sua aut proxima, DC. i faciunt sol. XV. culpabilis ur, donec omnia secundum le-, quae illi iniuncta sint, com-

LX. De Rathinburgiis.

Si qui Rathinburgii legem vo- dicere in mallebergo residentes, ussa inter duos discusserint, de-, qui caussam requirit, dicere: *nobis legem Salicam.* Si illi luerint dicere, tunc iterum, qui requirit, dicit: *Vos tangano, et isto legem dicatis;* bis aut oc debet facere. Si vero illi t dicere, tunc, qui caussam re- ebet dicere: *Ego vobis tanga- ue quo mihi legem dicatis Sa-* tunc septem de illis Rathenbur- llocato sole, IX. solid. culpa- usquisque iudicetur.

nec sic legem dicere voluerint, vere, nec fidem facere, tunc llis iterum collocet, et sic post- solidis unusquisque culpabilis r.

Rathinburgii non secundum udicaverunt Salicam, his con- s sententiam dederunt, solidos vant.

---

qui admallatur ad nullum placitum venire, nec per legem se educere[a]) voluerit, tunc Rex, ad quem mannitus est, extra sermonem[1]) suum eum esse deiudicet; et ita ille culpabilis[b]) et omnes res suae erunt in fisco, aut cui fiscus dare voluerit. Et quicunque ei panem dederit, aut in hospitium collegerit, etiamsi uxor eius propria sit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur, donec omnia, quae ei legibus imputantur, secundum legem componat.

Tit. LX. De Rachinburgiis qui secundum legem non iudicant.

§. 1. Si quidem Rachinburgii in mallo residentes, cum causa discussa fuerit inter duos causatores, admoniti ab eo, qui causam requirit, ut legem Salicam dicant, et si legem dicere noluerint, tunc ab eo, qui causam requirit, sint iterum admoniti usque in tertia vice[c]). Quod si dicere noluerint, tunc dicat ille, qui causam requirit: *Ego vos tangano*[2]), *usque dum vos inter me et contra causatorem meum legem iudicetis;* et si tunc dicere[d]) legem distulerint, sole culcato, septem de illis unusquisque CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 2. Et si adhuc tunc Rachinburgii despexerint, nec legem dicere voluerint[e]), neque de III. solidis compositionem facere, tunc unusquisque illorum septem, culcato sole, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

§. 3. Similiter si comprobati fuerint legem non iudicasse, septem ex illis unusquisque DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LXXXVII. De homine forbannito.

Si quis hominem, qui forbannitus est, in domum recipere praesumpserit, si Ripuarius est, LX. solidis, si regius, Romanus, vel ecclesiasticus, XXX. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. LV. De Rachinburgiis legem dicentibus.

Si quis causam suam prosequitur, et Rachinburgii inter eos secundum legem Ripuariam dicere noluerint, tunc ille, in quem sententiam contrariam dixerint, dicat: *Ego vos tangano, ut mihi legem dicatis.* Quod si dicere noluerint, et postea convicti fuerint, unusquisque eorum XV. solidis multetur.

Similiter et ille, qui Rachinburgiis recte dicentibus non acquieverit.

---

od. Est. addit *iudicetur.* [c]) Cod. Bamb. *ad tertiam vicem.* [d]) Sic Cod. Est.; Baluz. *dicendi se.* [e]) Cod. Bamb. *volunt.*

LX. De crenecruda.

Si quis hominem occiserit, et tanta facultatem data non abit, unde tota lege impleat, XII. iuratores, nec super terra nec subtus terra plus de facultate non abit, quae donavit; et postia debit in casa intrare, de quatuor angulus terra in pogno colegire, et sic postia in dorso super illo limitare stare debit, et intus in casa respiciens, et sic de senextra mano super illo, qui proximiorem parentum habit. Quod si iam pater aut fratris solserunt, tunc super suos filius debit illa terra iactare, super III. de generacionem patris et de matris, qui proximioris sunt; et sic postia in camisam, discinctus, discalcius, palo in mano sua, sepe debit sallire; medietatem, quanto de conposicionem idem, aut quanto lex est, illi III. solvant; hoc est illi alii de patris geniracionis facire debit.

Super illo crenecurando ille qui pauperior est iactavit, ille totam legem persolvat; que si vero necesse abit, unde totam legem solvat, tunc illi qui humicidio ficit, qui eum sub pede abuit, in mallo praeservare debit, et

bare, quod non secundum legem iudicaverunt, aliis XV. sol. culp. iud.

Tit. LVIII. De chena cruda.

§. 1. Si quis hominem occiderit, et totam facultatem datam non habuerit, unde conponat, ut totam legem impleat, XII. iuratores donet, quod nec super terram plus de facultate non habeat, quam iam donavit; et postea debet in casa sua intrare, et ex quatuor angulos terram in pugno tollere debet, et sic postea in duropalo, quod dicitur limitare, debet intus casa aspicere, et sic de sinistra manu de illa terra trans suas scapulas iactare super illum proximiorem partem habet. Quod si proximos illo et mater et frater solserint, tunc superiorem sororem et matrem aut suos filios debet illa terra iactare, id est, super tres de generatione patris, qui proximiores sunt; et sic postea in camisa, discintus et discalciatus, palo in manu sua, sepe sallire debet; pro medietatem, quantum de compositione diger est, aut quantum lex addicat, illi tres solvant; hoc est illi alii qui de paterna generatione veniunt facere debent.

§. 2. Si vero de illis plus habent, iterum super illum chena cruda ille qui pauperior est iactet, ut ille totam persolvat; tunc illum qui homicidium fecit, ille qui eum sub fide habet, in mallum presentare debet, et sic postea

§. 2. Si vero illi Racimburgii legem dixerint, eis contradixerint, quod legem non dicant, contra unumquemque de illius racimburgiis DC. den. q. f. sol. XV. culp. iud.

XCIX. De crinne cruda Quo Paganorum tempus observabant.

Si quis hominem occisserit, et facultatem non habuerit, unde totam legem comp., XII. iuratores donet, quod nec super terram nes subtus terram amplius non habeat, nisi quantum donavit de terrae facultate; et postea debet in casa intrare, per quatuor angulos terrae in pugno colligere, et sic portet in duro pelle, hoc est in limitare, stare debet, int. in casa aspiciat, et sic de sinistra manu de illa terra trans suas scapulas iactare super illum, quem proximiorem parentum habet. Quid iam pro illo mater aut pater vel fratres solverint, tunc super sorores matris et super suos filios debet illa terra iactare, idem super generationes aut matris, qui proximiores sunt. Sic postea in camisa, discinctus, disculoiatur, palum in manu, sepem sallire debet, et pro medietatem, quantum de conpositione dederit, aut quantum lex dicat, illi tres solvant; hoc est illi alii de paterna generatione veniunt facere debent.

Si vero de illis quicum qui pauperior fuerit, et non habet, unde integrum debitum solvat, quicunque de illis plus habet, iterum super illum chrinne cruda ille qui pauperior est iacet, ut ille tota lege persolvat. Quid si vero nec

1) Glos. Est. *i. e. de terra collecta de quatuor angulis domus, legaliter in aliquem proiecta.* 2) Glos. Est. *i. e. de illa terra.*

a) Cod. Bonn. *crenecruda;* Cod. Est. *chrenequida,* mox *chrenectruda;* Codd. Guelff. *chrenecruda* et *chrenchruda.* b) Cod. Bamb.

Si vero Rathenburgii illi legem t, et ille contra quem dixe- is contradicat, et hoc sustinere t (eos enim contra legem iudi- ibi putat, et id comprobare non , unicuique de septem Rathin- DC. denar. qui faciunt solid. lvat.

LXI. De Chren ceude.

Si quis hominem occiderit, et facultate non habuerit, unde legem impleat, duodecim iura- labit, quod nec subtus terram supra terram plus de facultate , quam donavit; et postea de- casam suam intrare, et de qua- ngulis terrae pulverem in pugno re, et postea in duropello stare s casam cuptare debet, et sic istra manu trans suas scapulas super proximiorem parentem. si iam pater aut mater seu fra- ipso solverunt, super sororem atris aut super eius filios debet erram iactare; quod si isti non t, super tres de generatione pa- matris, qui proximiores sunt; tea in camisia, discinctus, dis- s, palo in manu, supra sepem ut pro medietate, quantum pro sitione deberet, aut quantum lex t, illi tres solvant de materna tione. Hoc et illi alii qui de a generatione veniunt facere de-

Si vero aliquis ex illis paupe- erit, et non habet, unde inte- solvat debitum, quicunque de us alio habet exsolvat, et iterum illum chrene chruda ille qui uperior iactet, ut ille totam le-

§. 4. Si autem Rachinburgii legem iudicant, et cui iudicatum fuerit, hoc sustinere noluerit, et dicit contra legem iudicasse sibi, et hoc comprobare non potuerit, contra unumquemque de septem Rachinburgiis DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LXI. De chrenechruda[a][1].

Si quis hominem occiderit, et in tota facultate sua non habuerit, unde totam legem implere valeat, XII. iuratores donet, quod[b]) nec super terram nec subtus[c]) terram amplius de facultate non habeat, nisi quod donatum habet. Postea intrare debet in casam suam, et de quatuor angulis de terra illa in pugno suo colligere, et stare in durpilo, hoc est[d]) in liminare[e]), et intus captare[f]), et cum sinistra manu de illa terra ultra suas scapulas iactare super quem proximiorem parentem habet. Quod si iam pater aut mater vel frater[g]) solverint, tunc super sororem matris aut super suos filios debet illam terram iactare, id est, super tres de generatione matris, qui proximiores sunt; et postea in camisia[h]), discinctus et discalciatus, cum palo in manu, supra sepem salire debet, ut pro medietate, quantum de compositione diger est[i]), aut quantum lex dicat[k]), illi tres solvant. Idem illi alii qui de paterna generatione veniunt facere debent.

Si vero aliquis ex illis pauperior fuerit, et non habet, unde ad integrum debitum solvat, quicunque de illis amplius habet, iterum super illum chrenechruda[?]) ille qui pauperior est iactet, et ille totam legem componat.

---

iz. *ut*. c) Cod. Bamb. *sub*. d) Cod. Bonn. omittit *in durpilo hoc est*. e) Codd. Est., Bamb. et Guelf. *limitari (re)*. f) Cod. ercaptare. g) Cod. Bonn. *fratres*. h) Pith. et Cod. Bamb. *camisa*. i) Cod. Bonn. *deger est*; Cod. Guelf. *degere*; Cod. bet *digerere*; Cod. Reg. *dederit*. k) Cod. Bonn. *iudicat*.

sic eum per III. mallus ad sua fide tollat; et si eo in conposicionem nulla a fide tollerent, hoc est, ut eum redimat deque non solsit, de sua vita componat.

LXI. De Alodis.

Si quis mortuus fueret et filio non demiseret, si matre sua superfuiret, inde hereditatem accipiat.

Si mater non fuiret, et frater remansiret, ipsi haereditatem accedant.

Si ista non fuerint, tunc sororis matris in haereditate,

et inde illis generacionibus quaecunque proximior fuiret, illi hereditatem succidat.

De terra vero illa quod muliere hereditas est, sed ad vero exugu frater fueret tota terra permaniat.

eum per quatuor mallos ad suam fidem tollant; et si eum in conpositionem nullus ad fidem tollere, hoc est, ut eum redemat de hoc quod non persolsit, de vita conponat.

Tit. LIX. De alodis.

§. 1. Si quis mortuus fuerit et filios non dimiserit, si mater sua superfuerit, ipsa in hereditate succedat.

§. 2. Si mater non fuerit, et fratrem et sororem dimiserit, ipsi in hereditatem succedant.

§. 3. Si isti non fuerint, tunc soror matris in hereditatem succedat.

§. 4. Et si de illis generationibus quicunque fuerit proximior, ille in hereditatem succedat.

§. 5. De terra vero nulla in mulierem portio aut hereditas est, sed ad virile sexum qui fuerint tota tera perteneat.

ipse habuerit, unde tota lege persolvat, tunc illum qui homicidium fecit, qui eum sub sua fide habet, in mallo praesentare debet, et sic postea per quatuor mallos ad suam fidem tollat; et si eum in conpositione nullus ad fidem tullerit, hoc est, ut eum redimant de quod non persolverit, tunc de vita conponat.

XCII. De Alodis.

§. 1. Si quis mortuus fuerit et filios non demiserit, si pater aut mater superfuerit, ipsi in hereditate succedant.

§. 2. Si pater aut mater non fuerit, si fratres aut sorores dimisserit, ipsi in hereditate succedunt.

§. 3. Si vero isti non fuerint, tunc sorores matris in hereditate succedant;

et postea de illis generationibus quicunque proximiores sunt, ipsi in hereditate succedant, qui ex parte genere veniunt.

De terra vero Salica nulla in mulieris hereditatis transeat portio, sed ad virile sexus tota terra propria etatis sue possideant.

---

1) Glos. Lind. *allodium i. e. praedium; allodium dicitur hereditas, quam vendere vel donare possum, ut mea propria.* 2) Glos. Florent. *terra Salica, selilant.* Glos. vet. *curtis, selchoff.* Ecc.

Lex Sal. ex cod. Fuld.

gem solvat. Quod si hic etiam non habet, ut legem solvat et totam legem componat, tunc illum qui homicidium fecit tollit, qui eum in fide sua habet, et per quatuor mallos praesentem faciat; et si eum per compositionem aut fidem nullus suorum tulerit, hoc est, eum redimat aut pro eo persolvit, tunc de vita componat.

§. 3. At praesentibus temporibus, si de suis propriis rebus non habuerit, unde transolvere aut se de lege defensare possit, omnis caussa superius comprehensa ad caput suum pertinet observare.

Lex Sal. emendata.

Quod si nec ipse habuerit, ut totam legem persolvat, tunc illum qui homicidium fecit, ille qui eum in fide sua habet, per quatuor mallos praesentem faciat; et si eum nullus suorum per compositionem voluerit redimere, de vita componat.

Tit. LXII. De Alodis.

§. 1. Si quis mortuus fuerit et filios non dimiserit, si pater aut mater superstites fuerint, in ipsam haereditatem succedant.

§. 2. Si pater et mater non superfuerint, et fratrem aut sororem dimiserit, in haereditatem ipsi succedant.

§. 3. Si isti non fuerint, tunc soror matris in haereditate succedat.

§. 4. Si vero soror matris non fuerit, sic soror patris in haereditate succedat.

§. 5. Et postea sic de illis generationibus quicunque proximior fuerit, ipsi in haereditate succedant, qui ex paterno genere veniunt.

§. 6. De terra vero Salica in mulierem nulla portio haereditatis transit, sed hoc virilis sexus acquirit, hoc est, filii in ipsa haereditate succedunt; sed ubi inter nepotes aut pronepotes post longum tempus de alode terrae contentio suscitatur, non per stirpes, sed per capita dividantur.

Tit. LXII. De alode[1].

§. 1. Si quis homo mortuus fuerit et filios non dimiserit, si pater aut mater superfuerint, ipsi in hereditatem succedant.

§. 2. Si pater aut mater non superfuerint, et fratres vel sorores reliquerit, ipsi hereditatem obtineant.

§. 3. Quod si nec isti fuerint, sorores patris in hereditatem eius succedant.

§. 4. Si vero sorores patris non extiterint, sorores matris eius hereditatem sibi vindicent.

§. 5. Si autem nulli horum fuerint, quicunque proximiores fuerint de paterna generatione, ipsi in hereditatem succedant.

§. 6. De terra vero Salica[2]) nulla portio hereditatis mulieri veniat, sed ad virilem sexum tota terrae[a]) hereditas perveniat.

Tit. LVI. De alodibus.

§. 1. Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater materque superstites fuerint, in hereditatem succedant.

§. 2. Si pater materque non fuerint, frater et soror succedant.

§. 3. Si autem nec eos habuerit, tunc soror[b]) matris patrisque succedat;

et deinceps usque ad quintum geniculum qui proximus fuerit, in hereditatem succedat.

§. 4. Sed dum[c]) virilis sexus extiterit, femina in hereditatem aviaticam non succedat.

Tit. LXXIX. De homine penduto et eius hereditate.

Si quis homo propter furtum comprehensus fuerit, et legitime superiu-

a) Cod. Est. omittit *terrae*. b) Til. et Lind. *frater et soror*. c) Sic Cod. Bamb. et Baluz.; vulgo *cum*.

LXII. De eo qui se de parentilla tolleri vult.

In mallo leuth et het tunzino ambulare debit, et ibidim IV. fustos alninus frangere super caput suo debit, et illos IV. partis mallo iactare, et ibi sidero, quod eromento et hereditatem tota sacionem eo tollat.

Sic postia aliquis de suis parentibus aut moriatur aut occideret, nulla adeo nec hereditas nec conposicio permanit;

si vero solo moriatur aut occidatur, conposicio aut hereditas ad eis permaniat.

LXIII. De Carvenna.

§. 1. Si quis alteri super illo idem mano super illo aliquem inripuit, rem in capite reddat, sol. XXX. culp. iud.

§. 3. Si quis vero quecunque desuper hominem intercitum miseret in violente, quo si agnusciret dic. tollat (malb. *caroen*), sol. XXX. componat.

LXVI. De ereburgiis.

§. 1. Si quis alterum barbaro clamaveret, hoc est strioporcio, aut illo qui in eo portare dicitur, abstrias cucinent, (malb.) sol. LXII. culp. iud.

§. 2. Si vero mulierem clamaveret, hoctoaginta et semis solidus componat.

Tit. LX. De eo qua de se parentilla tollere voluerit.

In mallum ante tunginum ambulare debet, et quattuor fustes salicinos super caput suum frangere debet, et illos in quattuor partes in ipso mallo iactare debet, et ibi dicere, quod se de iuramento et de hereditate et de tota ratione illorum tollat.

Et sic postea, si aliquis de suis parentibus aut moriatur aut occidatur, nulla ad illo nec conpositio nec hereditas perteneat.

Tit. LXI. De Charovena.

§. 1. Si quis alteri de manu per virtutem aliquid tulerit, de super illam rem in capitalem restituat, et insuper solid. XXX. culp. iud.

§. 2. Si quis vero homo quislibet rem super hominem in tertia manu miserit, et ei per virtutem tulerit (malbur. *charoenna*), sol. XXX. culp. iud.

Tit. LXIV. De erburgium.

§. 1. Si quis alterum herburgium clamaverit, hoc est strioportio, aut illum qui eneum portat, ubi strias coquinant, et non potuerit adprobare, sol. LXII. culp. iud.

§. 2. Si quis mulierem striam clamaverit, et non potuerit adprobare, XXXV. sol. culp. iud.

XCIII. De eo qui sede parentilla tollere vult.

§. 1. Si quis de parentibus tollere vult, in mallum ante tunzinum ambulare debet, et ibi de quatuor fustes alninos super caput suum frangere debet, et illos quatuor partes iactare debet, et ubi dicere debet, quod se de iuramento et de hereditate et de tota ratione illorum;

aut si aliquid de suis parentibus aut moriatur aut occidatur, nulla ad illum nec hereditas nec conpositio perveniat.

§. 2. Si vero aut ille occidatur aut moriatur, compositio aut hereditas ad fisco pertineat.

XCIV. De Aroena.

§. 1. Si quis de manu ad ira per virtutem aliquid tulerit aut rapuerit vel expoliaverit, CCXL. den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

§. 2. Si vero quicunque desuper hominem aliquid de tertia manu miserit, et super virtutem aliquid ei tullerit (malb. *aroena*), ICCCC. den. q. f. sol. XXX. culp. iud.

XCV. De hereburgio.

Si quis alterum herburgio clamaverit, hoc est strioportio, aut illum qui inio portare dr., ubi strias cocinant, et probare non potuerit, IID. den. q. f. sol. LXII. s. culp. iud.

a) Sic Cod. Bonn. et Baluz.; Cod. Bamb. cum Lind. *parentilla*. b) Cod. Bamb. *voluerit*. c) Deest in Cod. Bonn. d) Sic Codd. Thuan., Expil. et Bamb.; Cod. Bonn. *caroena*; Cod. Est. *charenova*. e) Cod. Expil. *per virtutem*. f) Cod. Bamb. *componat*. g) Cod. Bonn. *chereburgium*. h) Cod. Bamb. *extriam*.

Tit. LXIII. De eo qui se de Parentilla tollere vult.

Si quis de parentilla tollere se **voluerit, in mallum** aut in Tunchinium **admallare debet**, et ibidem quatuor **fustes alvinos** super caput suum frangere **debet in quatuor** partes, et illas in **mallo iacere debet**, et ibi dicere, quod se **et de iuramento** et de haereditate et **de tota ratione** illorum tollat;
et sic postea, si aliquis de suis **parentibus aut** moriatur aut occidetur, **nulla ad illum** compositio haereditatis **perveniat**.
Simili modo si ille moriatur, ad suos **parentes non** pertineat caussa nec **haereditas eius**, sed amodo cum **duodecim iuratoribus se** exinde educat.

Tit. LXIV. De Haroweno.

§. 1. Si quis alteri de manu aliquid **per vim** tulerit et raubaverit aut **exspoliaverit**, MCC. den. qui faciunt sol. **XXX. culpabilis** iudicetur, et rem pro **capitale restituat**.

§. 2. Si vero quicunque desuper **hominem aliquid** in tertia manu miserit, **et si per virtutem** aliquid tulerit (malb. *charoweno*), MCC. den. qui faciunt **solid. XXX.** culpabilis iudicetur.

Tit. LXVII. De Herburgium.

§. 1. Si quis alterum **Cherrioburgum, hoc** est strioportium, clamaverit, **aut illum** qui inium dicitur **portasse, ubi** Strias cocinant, et eum **convincere non** poterit, MMD. den. qui **faciunt solid.** LXII. et dimidium **culpabilis** iudicetur.

§. 2. Si quis mulierem ingenuam **Striam** clamaverit aut meretricem, et **convincere** non potuerit, VIIMD. de-

Tit. LXIII. De eo qui se de parentela[a)] tollere vult[b)].

§. 1. Si quis de parentela tollere se voluerit, in mallo ante Tunginum aut Centenarium ambulet, et ibi quatuor fustes alninos super caput suum frangat; et illas quatuor partes in mallo iactare debet, et ibi dicere, ut et[c)] de iuramento et[c)] de hereditate et de tota illorum se ratione tollat.

§. 2. Et si postea aliquis de parentibus suis aut moritur aut occiditur, nihil ad eum de eius hereditate vel de compositione pertineat.

§. 3. Si autem ille occiditur aut moritur, compositio aut hereditas eius non ad heredes eius, sed ad fiscum pertineat, aut cui fiscus dare voluerit.

Tit. LXIV. De charoena[d)].

§. 1. Si quis alteri de manu aliquid per vim[e)] tulerit aut rapuerit, rem pro capitale restituat, et insuper MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur[f)].

§. 2. Si quis homini aliquid, quod ei in tertia manu missum fuerat, per vim[e)] tulisse convincitur, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

Tit. LXVII. De eo qui alterum hereburgium[g)] clamaverit.

§. 1. Si quis alterum hereburgium clamaverit, hoc est strioportium, aut qui aeneum portare dicitur, ubi striae concinunt, et convincere non potuerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si quis mulierem ingenuam striam[h)] clamaverit aut meretricem, et convincere non potuerit, VIIMD. de-

ratus[i)]), et iudicio Principis pendutus, vel in quocunque libet patibulo vitam finierit, omnes res eius heredes possideant, excepto capitale et delatura, quae in locum restituant[k)].

---

i) Cod. Reg. *si periuratus;* Til. *superatus.* k) Ita mihi legendum videtur, ex auctoritate Cod. Met., qui habet *exc. cap. et dil. quae in loc. restitui debent;* Baluz. ductu Codd. Reg. (*exc. c. et dil. in l. constituant*) et Corbion. (*exc. cap. et dil. rest.*) omittit *quae;* Til. habet *exceptis cap. et dil. quae restituant*, Herold. *excepto quod cap. et del. in loc. restituant.*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

LXVII. De caballo mortuo excortegato.

Si quis caballo extra consilio domini sui excortigaverit, sol. XXX. componat, exceptum capitale et dilatura.

Explicit Lex I. Incipit II.

LXXI. Quantas causas iurare licit.

De dote, et de res qui in oste perditas sunt, de hominem qui in servitio revocatur; si amplius iurarent quam tres causas, rem illa in capite reddant, et quanto lex de causa illa abit, culp.; illi qui iuraviret, III. qui senis res fuiret D. din. culp., et reliqui iuratoris quinus sol. solvant.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

Tit. LXV. De caballo excorticato.

Si quis caballum extra consilium domini sui excorticaverit, si interrogatus confessus fuerit, caballum in simblum reddat.

Si vero negaverit, et ei fuerit adprobatum, XXXV. sol. culp. iud., excepto capitali et dilatura.

T. XXXVIII. §. 7. Si quis caballum alienum excorticaverit, sol. III. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. PARIS.

LXIII. §. 2. Si quis caballum al num excurtaverit (malb. *leod.*), C den. q. f. sol. III. cul. iud.

§. 3. Si quis caballum mortuum ne permissu domini sui excortica (malb. *leud.*), CXX. den. q. f. s III. culp. iud.

a) Sic Cod. Bamb. et Baluz., vulgo deest *S.* b) Sic Cod. Bonn.; Baluz. cum aliis Codd. et Edd. *decorticaverit.* c) Sic Bonn. et Baluz.; Cod. Est. *decotato;* vulgo *excorticato.* d) Sic pro *capite* legendum nobis videtur. e) Vulgo *excurtaverit.*

qui faciunt solidos CLXXXVIII.
ilis iudicetur.
. Si Stria hominem comederit
victa fuerit, VIIIM. denar. qui
t sol. CC. culpabilis iudicetur.

XVIII. De lo excorticato.

quis cabal- tra consilium i sui decor- it (malb di), DC. qui solid. XV. ilis iudicetur. o capitale et a; et si con- fuerit, capi- ntum resti-

Tit. XLI. §. 17. Si quis caballum alienum sine consensu domini sui excorticaverit (malb. *leudardi*), CXX. den. qui faciunt solid. III. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

o negat et tus fuerit, so- XV. compo-

XXVIII. In quantas caussas alaptas debeant iurare.

mplius iuraverit quam tres caus- em illam in capite perdat, et n lex de caussa illa habuerit, lis iudicetur; et de illis qui iu- t, tres qui seniores fuerunt l. culpabilis iudicentur, et reli- atores quinis solidis componant. t autem iurare de dote, de re e perdita, et de homine qui in m revocatur.

---

nariis qui faciunt solidos CLXXXVII. S.[a]) culpabilis iudicetur.

§. 3. Si stria hominem comederit et convicta fuerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

Tit. LXVIII. De caballo excoriato[b]).

§. 1. Si quis caballum alienum sine consensu possessoris excoriaverit[c]), et interrogatus fuerit confessus, caballum ipsum in capitale[d]) restituat.

Tit. XL. §. 15. Si quis caballum alienum sine consensu domini sui excoriaverit[e]), CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 16. Si quis caballum alienum excoriaverit[f]), CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur.

§. 2. Si vero negaverit et convictus fuerit, DC. denariis qui faciunt solidos XV., excepto capitale et delatura, culpabilis iudicetur.

Tit. LXXXVI. De caballo excorticato.

§. 1. Si quis caballum alterius mortuum seu quodcunque libet animal extra consilium domini sui excorticaverit, XXX. solidis culpabilis indicetur.

§. 2. Si autem negaverit et convictus fuerit, C. solidis cum capitale et delatura multetur.

Sic Codd. Bonn., Bamb. et Pith. 2.; alias *decorticaverit*. Pith. unum exemplar habet, *Si quis caballum mortuum sine permissu ui excorticaverit.*

LXXII. De creobebat.

§. 1. Si quis hominem ingenuum in silva aut qualibet loco occiseret, et eum ad celando conbusiret, DC. sol. conponat.

§. 2. Si antruscionem vel femene tale ordinis interficiat, aut tale rem voluerit, vel igne concremaviret, IDCCCC. dinarius conponat.

LXXIII.

§. 1. Cuicunque domum violare praesumserit, quae domo pro firmamento ebrius abuissit provocatus, qui hoc facire praesumserit, sol. XLII. culp. iud.

XCII.

Si quis aliena domum violenter distruerit, que domus superius abuerit, qui hoc facire praesumserit, et pro hoc, cui fuerit adprobatum, sol. XLV. culp. iud.

§. 2. Si quis hominem de furca tollere praesumseret, qui eum tollit, et ei fuerit adprobatum, vita sua pro ipso admittat, aut sol. CC. conponat.

§. 3. Si quis vero de furca iam mortuo sine consilio iudicis aut volumtate ipsius cuius causa est tollerit, pro culpa qua suspinsus est, quicquid exinde Lex Salica adeam, ille erunt qui est adtollere praesumserit, culp.; sed Lege Salica hoc convenit observat.

LXXIV. De homine de Ba[…] vel de furca demisso.

§. 1. Si quis homine de bargo […] de furca abattere praesumpserit […] voluntate iudicis (malb. *Sambach*[…]) IDCCC. den. q. f. sol. XLV. culp. i[…]

LXXIV. De Chreodiba.
. Si quis hominem ingenuum
sylva seu in quolibet loco oc-
, et ad celandum igne combus-
XXIVM. den. qui faciunt sol.
ulpabilis iudicetur.
. Si quis antrussionem vel foe-
taliter interfecerit, aut celave-
t igne cremaverit, LXIIMD. den.
iciunt sol. MDCCC. culpabilis
tur.

XIII. §. 3. Quicunque alienam
n violenter disturbaverit, et do-
i pro firmamento Iberus habuis-
batur, qui hoc fecerit, MDCCC.
is culpabilis iudicetur. Et si de
omo proinde cum carro aliquid
praesumpserit, excepto supe-
numero, MCC. denar. qui fa-
sol. XXX. culpabilis iudicetur,
o capitale et delatura.

XIX. De eo qui Hominem vivum de furca tulerit.
l. Si quis hominem vivum de
tollere praesumpserit, et fuga
fuerit, ille qui eum tulerit aut
pro ipso amittat, aut VIIIM. den.
iciunt solidos CC. culpabilis iu-
r.
. Si vero quis hominem mor-
de furca sine voluntate aut con-
udicis, aut ipsius cuius caussa
lerit, pro culpa qua suspensus
uicquid exinde lex docuerit, ille
um tulerit culpabilis iudicetur.

. Si quis ho-
de bargo vel
rca dimiserit
oluntate iudi-
IDCCC. den.
iunt sol. XLV.
ilis iudicetur.

Tit. XLIV. §. 9. Si quis hominem ingenuum de barco abbatiderit sine voluntate, MDCCC. denar. qui faciunt sol. XLV. culpabilis iudicetur.

Tit. LXIX. De eo qui hominem de bargo vel de furca dimiserit.

§. 4. Si quis vivum hominem de furca dimiserit, IVM. denariis qui faciunt solidos C. culpabilis iudicetur.

§. 1. Si quis hominem de bargo vel de furca sine voluntate Iudicis dimiserit, MDCCC. denariis qui faciunt solidos XLV. culpabilis iudicetur.

XCI.

Si quis super aliena domum lapide miserit aut iactaverit, cui fuerit adprobatum, pro illius contumilia aut alienorum ingenuorum, si cum ipsum alii fuerint, unaquodqui per quindicinus sol culp. iud. Si vero letus fuerit, qui hoc facire presumserit, sol. VII. culp. iudicitur.

§. 2. Si quis caput de homine, que suus inimicus in palo misisset, et a quid eum exinde sine permissu iu cis, aut ille qui eum ibidem misit, t lere presumpserit (m a l b. *bancha* DC. den. q. f. sol. XX. culp. iud.

LXXV. De Basilica incendita

Si quis Basilica incenderit (mal *alatrudua*), VIII. den. q. f. sol. C culp. iud.

LXXVI.

Si quis basilica expoliaverit (mal *chrotarsino*), ICC. den. q. f. sol. XX culp. iud., excep. cap. et dil.

LXXVII.

§. 2. Si quis diaconum interfec (malb. *theorgiae*), XII. den. q. f. s CCC. culp. iud.

§. 1. Si quis presbiterum interfice (malb. *theorzine*), XXIV. den. q. sol. CC. culp. iud.

---

a) Baluz. *ipsa ecclesia*. b) Sic Cod. Bonn.; Baluz. et Lind. omittunt *de* et *illam*; in Cod. Bamb. desunt *aliquam . . . eccles* c) Hanc §. nec Codd. Bonn. et Bamb. nec Baluz. habent. d) In Cod. Corbion. haec §. sic habet: *Si q. clericum ingenuum inter*

ł. Si quis sine consensu iudicis
mo, ubi incrocatur, deponere
mpserit, MCC. denar. qui fa-
solid. XXX. culpabilis iudicetur.

. XLIV. §. 10. Si quis caput de
e, quod inimici sui in palum
nt, sine voluntate alterius depo-
(malb. *Raba nal*), DC. den. qui
t sol. XV. culpabilis iudicetur.

LXXVII. De eo qui in aliena domo resedit.

Si quis super ingenuum in domo
resedit, aut alius ingenuus vo-
e sua lapidem super tectum iacta-
in illius contumeliam, vel alio-
quicunque in domo sua resede-
pro unaquaque persona quinos
ios solid. culpabilis iudicetur.
2. Si certum fuerit, qui iactave-
illud fecerit, VII. sol. culpabi-
dicetur.

LXXI. De Basilica incensa.

quis voluntario ordine aut for-
per negligentiam Basilicam in-
rit (malb. *alu trude theo tidio*),
I. den. qui faciunt sol. CC.

§. 2. Si quis hominem sine consensu Iudicis de ramo, ubi incrocatus est, deponere praesumpserit, MCC. denariis qui faciunt solidos XXX. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis caput hominis, quod inimicus suus in palo miserit, sine permissu Iudicis, aut illius qui eum ibi posuit, tollere praesumpserit, DC. denariis qui faciunt solidos XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LVIII. De incendio vel expoliatione ecclesiae sive homicidiis clericorum.

§. 1. Si quis ecclesiam sanctificatam, vel ubi reliquiae sanctorum reconditae sunt, incenderit, vel infra ipsam ecclesiam[a]) aliquam expoliationem de altari, vel de infra illam ecclesiam[b]) aliquid tulerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

§. 2. Si quis Diaconum interfecerit, XIIM. denariis qui faciunt solidos CCC. culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis Presbyterum interfecerit, XXIVM. denariis qui faciunt solidos DC. culpabilis iudicetur.

§. 4.[c]) Si quis Episcopum interfecerit, DCCCC. solidis culpabilis iudicetur.

Tit. XXXVI. §. 5.[d]) Si quis clericum interfecerit, iuxta quod nativitas eius fuit, ita componatur. Si servus, sicut servum; si regius aut ecclesiasticus, sicut alium regium aut ecclesiasticum[e]); si litus, sicut litum; si liber, sicut alium ingenuum cum CC. solidis componat.

§. 6. Si quis Subdiaconum interfecerit, CCCC.[f]) solidos componat.

§. 7. Si quis Diaconum interfecerit, D.[g]) solidos componat.

§. 8. Si quis Presbyterum ingenuum[h]) interfecerit, DC. solidos componat.

§. 9. Si quis Episcopum interfecerit, DCCCC. solidos componat.

nquagenos sol. culp. iud.

c) Cod. Corbion. *CCCC. sol. multetur.*

d) Deest in Cod. Bamb.

e) Codd. Met. et Sangall. *sicut alius eccl. vel reg. libertinus.*

f) Cod. Corbion. *CCC. sol. culp.*

LEX SAL. EX COD. PARIS.

XCVI. De eo qui filiam alienam sponsaverit et se retraxerit.

Si quis filiam alienam sponsaverit et se retraxerit, et eam noluerit prehendere (malb. *frifastina*), IID. den. q. f. sol. LXII. s. culp. iud.

XCVIII. De terra condemnata.

Si quis terram alienam condemnaverit, et ei fuerit adprobatum, IID. den. q. f. sol. LXII. culp. iud.

LEX SAL. EX COD. GVELF.

LXVIII. De rebus in alode patres.

Si quis super alterum de rebus, qui in alode inventa sunt, interciaviret, debet ille interciatus III. testimonia mittere, quod in alode patris hunc invenisset, alia trea, qualiter patris ipsas invenissit. Hoc si ficeret, poterit rem interciata vindicare; si istas non ficiret, mittat III. iuratoris, quod in alode patris hoc invenissit, se de hac causa liberans; si hoc non ficerit, ille qui eas interciaviret (*filtorto*), et si postia quid lex interdocuit, aput quem eas invinit, culp. iudicitur.

LXIX. De . . .

Si quis pater aut parentis quando filiam suam ad marito donat, tota extra parte fratris suis vindicit; similiter, quando filius suus ad capilatorias ficiret, quo quid donato fuiret, extra parte hoc teniat, et aliquas res dividat.

LXX. De homine ingenuo occiso, quomodo parentis sui comprehindit vitam suam.

Si quis hominem ingenuo occiseret, et ei fueret adprobatum, parentis dibiat secundum

1) Glos. vet. *Morgin germanice significat mane, et Gab donatio, unde dicitur Morgengab donatio facta mane, quando eam ducit.* Lind.

a) Cod. Bamb. *adquesierit.* b) Cod. Guelf. hanc habet rubricam: *De eo qui filiam alienam sponsaverit et non vult accipere.* c) Hunc titulum, quem in uno Cod. Reg. et in duobus Phyliraceis invenit Bign., Cod. quoque Bonn. exhibet. d) Cod. Bonn. omittit *alienam.* e) Cod. Bonn. huic capit., novissimo totius legis, haec addit: *Ut populus interrogetur de capitulis, quae in lege novitur addita sunt et propter quam omnes consenserunt. Subscriptiones et manu firmationes in ipsis capitulis*

Tit. LXX. De eo qui Filiam alienam acquisierit et se retraxerit.

Si quis filiam alienam ad coniugium **quaesierit**, praesentibus suis et puellae **parentibus**, et postea se retraxerit et **eam accipere** noluerit (malb. *frifra sigena*), MMD. denarios qui faciunt **solidos** LXII. et dimidium culpabilis **iudicetur**.

Tit. LXXII. De terra Commendata.

Si quis alteri avicam terram suam commendaverit, et ei noluerit reddere, si eum admalluerit et convinxerit, DC. den. qui faciunt sol. XV. culpabilis iudicetur.

Tit. LXXVI. De Antrussione.

§. 1. Si antrussio antrussionem de quacunque caussa admallare noluerit, ubicunque eum invenire potuerit, super septem noctes cum testibus eum rogare debet, ut ante iudicem ad Mallobergo de causa, quae inputatur, ex hoc respondendo debeat convenire. Si eis ibidem non convenerit, aut iste venire distulerit, qui ipsum admallaverit, in nubi eum solsatire debet. Sic postea iterata vice ad noctes XIV. eum rogare debet, ut ad illum Mallebergo debeat venire ad dandum responsum; et qui admallatur si eo venerit, tunc qui eum admallavit, si causa minor fuerit, aut minus quam XXXV. solid. componatur, debet ibi sextus wedredo iurare; et ille postea qui rogatus fuerat, si se ex hoc idoneum esse cognoscat, se debet postea

Tit. LXX. De eo qui filiam alienam quaesierit[a] et se retraxerit[b].

Si quis filiam alienam ad coniugium quaesierit, praesentibus suis et puellae parentibus, et postea se retraxerit et eam accipere noluerit, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur.

Tit. LXXI. De terra condemnata[c].

Si quis terram alienam[d]) condemnaverit, et ei fuerit adprobatum, MMD. denariis qui faciunt solidos LXII. S. culpabilis iudicetur[e]).

Tit. LXXII. De invictu stricto[f].

§. 1. Si quis pitto alterius[g]) excusserit invitu stricto[h]), CXX. denariis qui faciunt solidos III. culpabilis iudicetur[i]).

§. 2. Si vero contra voluntatem domini, et negare voluerit, et ei fuerit adprobatum, capitale[k]) restituat, et insuper MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur[l]).

Tit. XXXVII. De dotibus mulierum.

§. 1. Si quis mulierem desponsaverit, quicquid ei per tabularum seu chartarum instrumenta conscripserit, perpetualiter inconvulsum permaneat.

§. 2. Si autem per seriem scripturarum ei nihil contulerit, si virum supervixerit, L. solidos in dotem recipiat, et tertiam partem de omni re, quam simul conlaboraverint, sibi studeat evindicare, vel quicquid ei in morgangeba[l]) traditum fuerat, similiter faciat.

§. 3. Quod si ex his, quae conscripta vel tradita sunt, simul consumpserint[m]), nihil requirat.

Tit. XLVIII. De eo qui sine heredibus moritur.

Si quis procreationem filiorum vel filiarum non habuerit, omnem facultatem suam in praesentia Regis, sive vir mulieri, vel mulier viro, seu cuicunque libet de proximis vel extraneis, adoptare in hereditatem, vel adfatimi[n]) per scripturarum seriem, seu per traditionem, et testibus adhibitis, secundum legem Ripuariam licentiam habeat.

faciant. f) Titulus iste, quem ex Cod. Mazarino addidit Baluz., cuiusque §. 1. in Pith. quoque libro se invenisse adnotat, in ceteris omnibus deest Codd., uno Guelferb. excepto, ubi sub rubr. *De invitus trito* iisdem fere verbis legitur. g) Pith. *alterum pitto.* h) Cod. Guelf. (*malb. invitus tritto*), Pith. (*malb. Wistritto*). i) Pith. addit, *except. cap. in locum restituat.* k) Cod. Guelf. inserit *in locum.* l) Cod. Guelf. addit *excepto capitale et delatura.* m) Til. et Lind. addunt *aliquid.* n) Herold. *adfatimire.*

legem conponat media conpositio, filiis alia medietas, et inde eis debit ut quarta, ut de illa leude adveniat, aut quarta pars parentibus propinquis debit, III. de generationem patris, et III. de generationem matris; et mater viva non fuerit, media parte de leode illa parentis inter se devidant, hoc est, III. de patrem proximi tres fuirent parentis de predictis condicionis prehendant, tertia parte duas partis prehendant, tertia patri suo demittant.

LXXIV. De pignoratione.

Si quis debitorem suum pignorancia sine iudice pignorare praesumserit, antequam eum nestigante higio, et debitum perdat, et insuper similiter, si male depignoraverit, cum lege conponat, hoc est, capitalem reddat et insuper XV. sol. culp. iudicitur.

LXXV. De homine inter duas villas occisum.

Sicut adsolet, homo iuxta strada aut intra duas villas proximas sive vicinas fuerit interfectus, ut humicida non apareat, sic debit iudex, hoc est Comes aut grafio, ad locum accedere, et ibi cornus sonare; et si vinerit, qui corpus cognusci occisi, sic parentibus in notitia ponatur. Si vero non vinerit, qui corpus, tunc vicini illi, in eorum campo vel exitum corpus inventum est, debent facere bargum V. pedis in altum, et presencia iudicis ibi levare corpus, et debit iudex nunciare et dicere: *Homo ste, in vestro agro vel in vestipolo est occisus, contestor, ut usque in VII. noctes non reponatur, et de humicidium stum vos ad mallum, ut in mallo proximo veniatis, et vobis de lege dicatur, quis observare debiatis.* Tunc vicini illi quibus nunciatur ante XL. noctis, qui meliores sunt, cum sexaginns quinus iuratoris se exuant, quod nec occisissent nec sciant, qui occisisse. Mino filidis vero vicini quinus denus iuratoris donent singuli, qui id superius diximus, id est, quod iurant. Si stud sic ante XL. noctes non ficirent, noverint se persopam mortui requirenti legibus satis facire; si vero iurent, quod superius diximus, et se per sacramento edeniaverint, nulla eis conposicio requiratur.

a) Herold. *in suam necessitatent.* b) Hoc capitulum eiusdem fere atque §. 8. tit. XLIV. Leg. Sal. esse argumenti, animadverti, ut iuxta eam, typis iamiam expressam, ipsum ponere mihi non liceret.

uodecim per sacramenta absolvere. Si iaior caussa fuerit, quam XXXV. so- ilpabilis inveniatur, seu adhuc maio- iero superest, ut unde minus quam solidi non iudicentur, ipse qui eum t cum nono wedredo debet iurare, et i rogatus est, si se idoneum agnoscit, octavo decimo datis sacramentis ab- debet. Si certe talis fuerit caussa, LV. sol. aut amplius usque ad leudem nere debet, ipse qui eum rogavit de- odecimus wedredo iurare; et ipse qui est, si se innocentem esse cogno- vicesimus quintus datis sacramentis ere se debet. Si vero de leude eum m habuerit, debet qui eum rogavit II. wedredo iurare, et ipsas XIV. no- neum calefacere; et si ad ipsum placi- enire despexerit, aut manum suam in n mittere noluerit, quicunque Antru- e de causa superius comprehensa per enta se absolvere non potuerit, aut suam pro leude in aeneum mittere erit, aut in placitum venire distulerit, le qui eum rogatum habuit solem ei re debet ad ipsam vero diem in mal- ipso, in XL. noctib. Si nec ibi se erit, tunc ille qui eum rogatum ha- lem collocet; postea illum ad prae- Regis ad noctes XIV. rogare debet, em duodecim testes ponere, qui per s vices tres iurati dicant, quod ibi t, ubi illi amonitio ad XIV. noctes so- llocasset, et ille de sacramento se non it, nec manum suam pro leude in ae- osuisset. Similiter et alii tres testes quod in XL. noctib. sole ei collocato, ullatenus de Antrussione gavialto estre dixisset. At tertia vice tria testimo- iliter dabit, qui dicant, qualiter eum sentiam regis venire rogasset; et si ne venerit, ipsa novem testimonia, perius diximus, iurati dicant. Simi- i die simon venerit, collocet ei solem, ria testimonia, quae ibi fuerant, quan- collocabatur. Si ista omnia impleve- eum admallat, et ille qui admallatur lum placitum venire voluerit, tunc d quem mannitus est, eum extra ser- suum ponat; et quicunque eum aut , aut hospitium illi dederit, si fuerit opria, sol. XV. culpabilis iudicetur,

Tit. XLIX. De adfatimire.

Quod si adfatimus fuerit inter virum et mulierem, post discessum amborum ad legitimos heredes revertatur, nisi tantum, qui parem suum supervixerit, in eleemosyna vel in sua necessitate a) expenderit.

Tit. LXIV. De homine in domo propria occiso b).

Si quis hominem in domo propria cum harraida c) interfecerit, auctor facti triplici weregildo multetur; et tres priores XC. solidis culpabiles iudicentur; et quanti ei sanguinem fuderint, unusquisque weregildo eum componat; et quanticunque post auctorem sanguinis effusores vel post tres priores d) fuerint, unusquisque XV. solidis multetur, et quicquid ibi talaverint, restituant.

Tit. LXV. De eo qui bannum non adimplet.

§. 1. Si quis legibus in utilitatem Regis, sive in hoste, seu in reliquam utilitatem bannitus fuerit, et minime e) adimpleverit, si aegritudo eum non detenuerit, LX. solidis multetur.

§. 2. Si autem Romanus aut ecclesiasticus vel regius homo hoc fecerit, unusquisque contra auctorem suum XXX. solidis culpabilis iudicetur.

§. 3. Si quis autem legatarium Regis, vel ad Regem seu in utilitatem Regis pergentem, hospitio suscipere contempserit, nisi emunitas Regis hoc contradixerit, LX. solidis culpabilis iudicetur; aut si regius, Romanus aut ecclesiasticus homo hoc fecerit, unusquisque contra auctorem f) suum XXX. solidis multetur.

Tit. LXVI. De sacramento.

§. 1. Si quis Ripuarius sacramento fidem fecerit, super XIV. noctes sibi septimus, seu duodecimus, vel septuagesimus secundus, cum legitimo termino noctium studeat coniurare. Si autem contentio orta fuerit, quod sacramentum in die placito non coniurasset, tunc cum tertia parte iuratorum suorum adfirmare studeat, aliquibus a dextris seu g) a sinistris stantibus. Sin autem nec sic satisfecerit, tunc secundum praesentiam iudicis vel secundum terminationem sextam iuratorum suorum cum

c) Cod. Met. *ariragida*, Cod. Goth. *uragadia*, Cod. Reg. *harinxida*. d) Cod. Bamb. *plures*. e) Cod. Met. inserit *venerit vel*. f) Cod. Bamb. et Herold. *actorem*. g) Cod. Met. et Lind. *aliquibus*.

LXXVI. De muliere caesam vel excapillatam.

§. 1. Si quis mulierem excapillaverit, ut ei obbonis ad terra cadat, sol. XV. culp. iud.

§. 2. Si vero vitta sua solserit, ut capilli ad scapula sua tangant, XXX. sol. culp. iud.

§. 3. Si servus mulierem ingenuam percusserit aut excapillaverit, aut manum suam redemat aut sol. V. reddat.

§. 4. Si quis mulierem praegnantem in ventre aut in renis percusserit pugnum aut calcem, et ei pecus non excuciat, et illa propter hoc graviata fuerit quasi usque ad mortem, CC. sol. culp. iud.

§. 5. Si quis vero pecus mortuum excusserit, et ipsa evaserit, DC. sol. culp. iud.

§. 6. Si vero ipsa mulier propteria mortua fuerit, DCCCC. sol. culp. iudicitur.

§. 7. Si vero mulier qui mortua est pro aliqua causa in verbo regis missa est, ICC. sol. culp. iud. Haec lex de miletunias vel letas sive romanas in medietatem convenit observare.

§. 8. Si quis ancillae pecus mortuum excusserit, si puella fuirit, LXII. sol. culp. iud., similiter et M. et dinarium. Si vero ancilla ipsa cellarium domini sui vel geniceum tenuerit, C. sol. et M. et dinarium pro ipsa conponat.

C. Incipiunt Chunnas.

§. 1. Hoc est unum *thoalasti*, sol. III. iudicetur.

Sexan chunna, sol. XV. culp. iud.

Thuwalt chunna, sol. XXX. culp. iud.

Thewenechunna, sol. XLV. culp. iud.

Thothocunde sitme chunna, sol. LXII.

§. 2. *Fit tertius chunde*, sol. C. culp. i

Actotetus chunde, sol. CC. culp. iud.

Thriothus chunde thertechunna, sol. DC iud.

Fit tertos chunde tue apta chunna, sol. culp. iud.

Expl. chunnas.

a) Quae sequuntur, non nisi apud Baluz., Lind. et Eccard. leguntur. b) Lind. *libellis Salicis*. c) Cod. Met. ex d) Cod. Bamb. *derelinquit*. e) Sic Herold. et Lind. cum Codd. Sangal., Met. et Bamb.; Baluz. ex auctoritate Cod. Co

donec omnia quae illi imputantur legibus componat.

§. 2. Si antrusio antrussionem pro qualibet caussa manierit aut fideiussorem quaesierit, et eum secundum legem non rogaverit, sol. XV. culpabilis iudicetur, excepto quod praetermittit caussa illius amio integro nullatenus terminetur.

§. 3. Si antrussio contra antrussionem testimonium iuraverit, sol. XV. culpabi. iudicetur.

Tit. LXXIX. De Delatura.

§. 1. Si quis hominem occiderit, et quod lex habuit pro eo dederit, solid. XXX. pro delatura componat.

§. 2. De puero aut liberto solid. XV.

§. 3. De furtibus vero aliis VII. sol.

§. 4. Causae vero Dominicae in triplo componuntur.

Tit. LXXX. Incipiunt Chunnas.

§. 1. Hoc est unum *Thoa lasthi*, solid. III. culpabilis iudicetur.

§. 2. *Sexan chunna*, solid. XV. culpabilis iudicetur.

§. 3. *Septun chunna*, sol. XVII. culpabilis iudicetur.

§. 4. *Theu walt chunna*, sol. XXX. culpabilis iudicetur.

§. 5. *Thue septen chunna*, solid. XXXV. culpabilis iudicetur.

§. 6. *Theu wenet chunna*, sol. XLV. culpabilis iudicetur.

§. 7. *Tho to condi weth chunna*, sol. LXII. et dimidio culpabilis iudicetur.

§. 8. *Fit ternu sunde*, sol. C. culpabilis iudicetur.

§. 9. *Acto et usunde*, sol. CC. culpabilis iudicetur.

§. 10. *Theio tho sunde ter theo chunna*, sol. DC. culpabilis iudicetur.

§. 11. *Fit terno sunde thue aptheo chunna*, sol. DCCC. culpabilis iudicetur.

Epilogus.

Sciendum autem est, quod in quibusdam legibus Salicae inveniuntur Capitula principalia LXV., in aliis LXX., in nonnullis LXXX., etiam paulo plus aut minus. Sunt qui habeant compositiones CCCLVIII., ac etiam plus minusve.

Recapitulatio legis Salicae[a].

Sciendum est, quod in quibusdam libellis legis Salicae[b]) inveniuntur capitula principalia LXV., in quibusdam vero LXX., in quibusdam etiam paulo plus aut paulo minus. Continentur alia capitula in quibusdam codicibus XCIX., in quibusdam vero plus mi-

dextera armata tam prius[c]) quam posterius sacramentum in praesentia iudicis confirmare studeat. Quod si verbis non dixerit, omnem repetitionem cum legis beneficio studeat reformare, et unusquisque de iuratoribus XV. solidis culpabilis iudicetur; si autem contradixerint, iudicium accipiant.

§. 2. Si autem regius, Romanus aut ecclesiasticus taliter egerit, cum legitimo numero similiter studeat implere, aut legitimam solutionem restituat.

Tit. LXVII. De eo qui filium non relinquit[d]).

§. 1. Si quis moriens debitor[e]) aut testamenta venditionis seu traditionis aliqua fecerit, si filios aut filias non reliquerit, quicunque de parentibus suis, quantum I. solidus valet, in hereditatem acceperit, vel cui weregildus eius, si interfectus fuisset, legitime obveniebat, omne debitum per ipsum solvi iudicatur; et omne factum eius idoneare studeat, aut culpam incurrat.

§. 2. Si quis autem post fidem factam sacramenti in hostem bannitus fuerit, si non perrexerit, post XL. noctes, si autem perrexerit, post armorum[f]) positionem super XIV. noctes coniurare studeat.

§. 3. Quod si sacramentum ille qui prosequitur non pronuntiaverit[g]), ipse qui placitavit[h]) ante annum revolutum vel VII. noctes sacramentum suum coram testibus offerat, et coniurare studeat, et deinceps innocens habeatur.

§. 4. Si autem non adimpleverit, omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.

§. 5. Si quis pro hereditate vel pro ingenuitate certare coeperit post[i]) malo ordine, cum sex in ecclesia coniuret, et cum duodecim ad stappulum Regis in circulo et in hasla[k]), hoc est in ramo, cum verborum contemplatione coniurare studeat; si non adimpleverit, cum legis beneficio restituat. Aut si quis eum contra prendere voluerit, aut cum armis suis se defensare studeat ante Regem, aut omnem repetitionem cum legis beneficio restituat.

Tit. LXXXVIII. Ut nemo munera in iudicio accipiat.

Hoc autem consensu et consilio seu paterna traditione et legis consuetudine super omnia iubemus, ut nullus Optimatum, Maior do-

---

debitosus. f) Codd. Corbion., Sangall. et Bamb. *arma.* g) Cod. Bamb. *potuerit.* h) Cod. Bamb., Herold. et Lind. *placuit.* i) Til., Herold. et Lind. *pro.* k) Til. *asla*; Cod. Guelf. et Sichard. *haslo*; Cod. Goth. *callere.*

LXXVII. Pactus Childeberti R.

De retinore pacis.

appellavirit et negaverit iuraverit, iuratoris medius letus, quod fuerit quod obligaviret vero sit; sic latro reverendus est; si facoltatem distribuit Malberg parentibus offeratur; si non redimitur, vita correpit;

de oculte sine iudice conponat acceperit, simile latrone sit.

LXXVIII. Si hominem ingenuo in furto apellaviret.

Si quis ingenuus in furtum inculpatus fuerit, et deinde manducatur, et manum suam, de quantum in culpa inventus est, conponat.

LXXIX. Cuius manum ad henium inciderit.

Servus in furtum inculpatur, requeratur dominum, ut ad XV. noctes in mallum presentit, et si dubietas est, ad sortem ponatur; quod si placitum sunnis detricaviret, ad alias XV. noctes ita fiat, et prosecutur cause de suos cohsimilis III., elictus alius III. dabet, qui sacramentum firment pro suplicacionem debet eum liberare. Et si dominus non praesentaviret, legem unde inculpatur conponat, et cessionem de servo faciat.

Si servus minus tremisse sortem mala preserit, dominus servi tres solidos solvat, et servus ille CCC. hictus accipiat.

LXXX.

Si quis aliena mancipia iniuste tenuerit, et infra dies XL. non eas reddederit, latro mancipiarum teniatur obnoxius.

Tit. LXVI. Pactum pro tenore pacis dominorum Childeberti et Chlotarii regum Francorum.

§. 1. Et quia multorum licet insania convaluerunt males etiam inmanitates scelerum, necesse est, ut digna reddantur; id ergo decretum est apud nos maioresque natus francorum palacii procerum, ut apud quemcunque post interdicto latrocinio, vite periculum incurrat.

§. 2. Si quis ingenuam personam per furtum ligaverit, et negator extiterit, XII. iuratores medios electos dare debet, quod furtum quem obiecit verum sit, et sic latro redemendi se facultatem; si facultas deest, tribus mallis parentibus offeratur, et si non redemitur, vita careat.

Tit. LXVII. De furtu celato.

Si quis furtum vult caelare et occulte conpositionem fecerit, et qui acceperit latronem, similis est illi.

Tit. LXVIII. De manu ad eneum incensam.

Si homo ingenuus in furtum inculpatus, et ad eneo ei manum incenderit, quantum inculpatus fuerit, tantum conponat.

Tit. LXIX. Si servus in furtum inculpatus.

Requiratur ad omnino, ut in XX. noctes ipsum in mallum praesentet, et si dubietas est, ad sortem ponatur; quod si placitum suum detricaverit, ad alias XX. noctes ita placitum faciat, et persecutor cause de suos consimiles tres, et de electos alios tres debet esse completum. Quod si dominus servum non praesentaverit, legem unde inculpatur conponat, et de servo cessionem faciat.

Tit. LXX.

Similiter servus minus tremise involaverit, de quo inculpatus, legibus conponat, et de servo cessionem faciat.

Tit. LXXI. De mancipia aliena iniuste detenta.

Si quis mancipia aliena iniuste tenuerit, et inter dies quadraginta non reddiderit, ultra mancipio reteneatur obnoxius.

Incipit Decretum.

§. 1. Childebertus Rex Francorum inlust. Cum in Domini nomine omnes Cal. Marti de quascunque conditiones una cum nostris obtimatibus pertractavimus, ad unamquemque notitiam volemus pervenire. Ita Deo propitiante Antonaco Cal. Marti Anno XX. regni nostri convenit, ut nepotes ex filio vel ex filia ad aviaticas res cum avunculo vel amitas sic venirent, tanquam si mater aut pater vivi fuissent; de illos tamen nepotes istud placuit observare, que de filio vel de filia nascuntur, non qui de fratre. In sequenti hoc convenit una cum leodos nostros; decrevimus, ut nullus incestum usum sibi sociare coniugibus, hoc est, fratris sui uxorem, nec uxoris sui sororem, nec uxorem aut parentes consanguineis; uxorem patris si quis acciperit, mortem periculum incurrat, et de praeteritis coniunctionibus, quae inceste videntur, per praedicationem episcoporum iussimus emendare; qui vero Episcopo suo noluit audire et communicatus fuerit, perenni conditione apud dominum susteneat, et de palatio nostro sit omnino extraneus, et omnes res suas parentibus legitimis admittat, qui noluit sacerdotis sui medicamenta sustinere. Similiter traiecto convenit, ut servo campo aut quemlibet res ad unum ducem et unum iudicem pertinentes per decim annus unus quisque inconcusso possidet, nullam habeat licentiam, tribuimus; quod si quis praesumpserit interciare, sol. XV. solvat, et rem quem ille interciavit ammittat; de reliquis vero conditionibus omnes omnino trecinaria lex excludit, praeter se quod regna hunc usque detinuit.

§. 2. Pari conditione convenit cal. marti omnibus adunatis, admodum quicumque praesumpserit raptum facere, unde impiissimum ultium adcreverat, vitae periculum feriatur; et nullus de optimatibus nostris praesumat pro ipso praecare, sed unus quisque admodum inimicum Dei persequatur.

§. 3. Qui vero vel edicto nostro contempnere, in cuiuslibet iudicis pago primitus admissum fuerit, ille iudex collictum solatium ipsum raptorem occidat, et iaceat forbatudus; et si ad ecclesiam confugium fecerit, reddendum ab Episopo, absque ulla precatione separentur. Certe si ipsa mulier raptorem consenserit, ambo pariter in exilio transmit-

[a]) Lind. *quae*. [b]) Lind. *percutit*. [c]) Lind. *liberavit*. [d]) Codd. Met. et Bamb., Herold. et Lind. *ut Optimates, Maiores domus, Domestici, Comites, Grafiones, Cancellarii v. q. g. sublimati i. p. R. i. i. residentes etc.*

ıdum igitur erit in compositionibus ɪicae, quid varietatis, et quem numinimum, quem maximum habeant. ıes namque compositionum sunt II., varietates autem XXXI., quae ınantur.

ıunt autem

denariis, ut si quis agnum furaverit. I.
ad X. denarios venit, ut si quis alte- essem damnaverit. I.
ı ad solidum unum, ut qui porcellum ıe matre et reliqua. I.

ı ad solidum unum et tremissem, ut erius servum caedit. I.
ad solidos III., ut si quis tres capras rit; et haec compositio XLIII. in lobetur. XLIII.
ı ad III. solidos et denarium unum, uis viduam in coniugium sociare voet reliqua. I.
le ad solidos quinque. Hi sunt qui tu solvunt compositionem; et haec ɔsitio habetur in 2. locis. II.
de ad solidos sex, pro redemptione ut non castretur; et haec composi- 5. locis habetur. V.
ı ad solidos VII. et denarium, ut si rovam subbattit in furtum. I.
ad solidos VIII., ut si quis alterum uso pugno; et haec compositio in 5. ıabetur. V.
e ad solidos XII. et denarium, ut si ainisterialem in mortis periculo. I.

le ad solidos XV., ut si quis sponlterius tulerit; haec compositio in lo- , habetur. XCIII.
ıde ad solidos XVII. cum dimidio, ut is alterius vaccam furaverit; haec ɔsitio in 4. locis habetur. IV.
nde ad solidos XXII. cum dimidio, ɔis tributarium Romanum in pelagus. I.
de ad solidos XXV., ut si quis serninisterialem occiderit; haec compon 2. locis habetur. II.
ıde ad solidos XXX., ut si quis an- ı furaverit; hec compositio in 26. ıabetur. XXVI.
lnde ad solidos XXXV., ut si quis

---

nusve. Habent etiam species in quibusdam libellis XXVII., in quibusdam vero minus vel paulo plus.

Inquirendum est, compositiones legis Salicae quot varietates, et quem [a]) numerum perminimum, quem [a]) vero permaximum habeant divisionis. Compositiones sunt CCCLVIII., varietates XXXI.

Incipit autem

I. a VII. denariis, ut si quis agnum furaverit.
II. Inde ad X. denarios, ut si quis alterius messem damnaverit.
III. Inde ad solidum I., ut si quis porcellum qui sine matre vivere potest foris domum furaverit.
IV. Inde ad solidum I. et tremissem, ut si quis alterius servum caedit.
V. Inde ad solidos III., ut si quis tres capras furaverit. Haec compositio III. solidorum in 43. locis legis Salicae habetur.
VI. Inde ad solidos III. et denarium I., ut si quis viduam in coniugium voluerit sociare.

VII. Inde ad solidos V.; hi sunt qui in raptu secundum legem componunt. Haec compositio in 2. locis habetur.
VIII. Inde ad solidos VI., pro redemptione servi, ut non castretur. Haec compositio VI. solidorum in 5. locis habetur.
IX. Inde ad solidos VII. S., ut si quis scrovam alterius subbattit, ut porcellos non habeat.
X. Inde ad solidos IX., ut si quis alterum clauso pugno percusserit [b]). Haec compositio IX. solidorum in 3. locis habetur.
XI. Inde ad solidos XII. S., ut si quis servum ministerialem in mortis periculum immiserit, et eum Deus liberaverit [c]).
XII. Inde ad solidos XV., ut si quis sponsam alterius tulerit. Haec compositio XV. solidorum in 93. locis habetur.
XIII. Inde ad solidos XVII. S., ut si quis alterius verrem furaverit. Haec compositio XVII. S. solidorum in 3. locis habetur.
XIV. Inde ad solidos XXII. S., ut si quis tributarium Romanum in pelagus impinxerit.
XV. Inde ad solidos XXV., ut si quis servum ministerialem occiderit. Haec compositio in 2. locis habetur.
XVI. Inde ad solidos XXX., ut si quis alterius ancillam furaverit. Haec compositio XXX. solidorum in 26. locis habetur.
XVII. Inde ad solidos XXXV., ut si quis

---

mus, Domesticus, Comes, Grafio, Cancellarius vel quibuslibet gradibus sublimatus, in provincia Ripuaria in iudicio residens [d]), munera ad iudicium pervertendum non recipiat; quod si quis in hoc deprehensus fuerit, de vita componat.

Tit. LXXXIX. Ut Iudices sive Missi fiscales freda non exigant, priusquam facinus componatur.

Nec [e]) nullus Iudex fiscalis de quacunque libet causa freda non exigat, priusquam facinus componatur; si quis autem per cupiditatem ista transgressus fuerit, legibus componatur. Fredum autem non illi Iudici tribuat, cui culpam commisit, sed illi qui solutionem recipit, tertiam partem coram testibus fisco tribuat, ut pax perpetua stabilis permaneat.

Explicit Lex Ripuariorum [f]).

---

[f]) Lind. et Herold. cum Codd. Bamb. et Spangenb. *Hoc quoque iubemus, ut iudices supra nominati, sive fiscales .... exigant.* Cod. Bamb. et Lind.; Baluz. habet *Amen. Explicit lex Ripuariorum. Deo gratias. Amen.*

Si lex de hoc quod inculpatur ad sortem adiacirit et mala sortem presserit, medietatem ingenui conponant, et septem iuratoris medius elictus dare debit.

Incipit Liber III.

LXXXI.

Deinde Chlotarius rex posuit decreta, ut qui ad vigilias, hoc est ad qua et constitutas nocturnas diversi furis non capire, et quod deversa interrudentem concludio scelera sua praetermittat, costodias exercerent, centenas fierent. In cuius centena aliquid deperiet, caput trustes restituat, vel in alterius centenam vestigium proponat, aut deduxerent, et ad hoc admuniti sine cleaerent, quinus solidus conponat; capitale tamen qui prodederat a centena illa accipiat, et si per trustem invenitur, media conposicionem trustes ad se recipiat, et capitalem exeat ad latronem.

LXXXII.

Si quis in alterius domum ubi clavis est furtum invinerit, dominum domui de vita conponat.

Se cum furtum ubicunque capitur, antedicte subiaceat legem, et de suscepcionem inculpatur ad sortem veniat; et si malam sortem priserit, ita tamen ut utraque partis ternas personas elictas duas, nec custodia fieri possit.

LXXXIII.

De servos ecclesiae aut vel cuiuslibet, si ad quemcunque inculpantur, aut ad sortem aut ad plevium promoveantur, aut ipse aut precium reformetur; probatio periculum subiaciunt.

LXXXIV.

Si quis quodlibit de potentis pro suo servo admoniatur, ut per diversa possedent loca, de crimine habere susceptus, domino secricius cum testibus cumdicatur, ut intra

Tit. LXXII.

Si ledus de quo inculpatus ad sortem ambulaverit et mala sorte coeperit, medietatem ingenuo legem conponat, et sex iuratores medios electos dare debet.

Tit. LXXIII. Discretio Hlotarii regis.

Decretum est, ut vigilias constitutas conludio scelera sua praetermissas custodias et servirent;

in cuius centena fuerit et aliquid perierit, culp. ill. qui perdiderat recipiat, et latro vel se in colterius centena appareat deduxisse, et adhuc admonitus se neglexerit, quinos sol. condemnetur; capitale tamen qui perdidera ad centena illa praecipiat, absque dubio hoc eo de secunda vel tertia.

Tit. LXXIV.

Si vestigius conprobatur latroni, latronis tamen praesentia aut longe multa, dominus, si persequendo latronem suum conprehenderit, integram sibi conpositionem recipiat; quod si per truste invenitur,

dominus de vita conponat.

Tit. LXXV.

Si quis furtu capitur, ante dictas subiaceat leges, id est, de suspectione inculpatus ad sortem veniat; et si malam sortem prisserit latro, tamen utrasque petissent ternas personas electas, non conludius fieri possit.

Tit. LXXVI. De servis diversis iudicio probandis.

Si quis servus ecclesiae ut fisci vel cuiuslibet a quocunque pro qualibet causa inculpatur, ad sortem aut plebeium promobatur, praetium dominus reformetur; nam probati periculo subiaceantur.

Tit. LXXVII. De servis accusatis in multis.

§. 1. Si cuiuslibet de parentibus servis, qui per diversa possedent, discrimina habere susceptus, a domino secretius cum testibus condicatur, ut inter XX. noctes ipsum ante iu-

tantur, et si foras ecclesia capti fuerint, simul pariter occidantur, et facultatem eorum parentibus legitimis, et quod fisco nostro debetur, adquiratur.

§. 4. De homicidis vero ita iussimus observare, ut quicunque auso temerario alium sine causa occiderit, vite periculum feriatur; nam non de pretium redemptionis redimat aut conponat, forsitan convenit, ut ad solutionem quisque descendat, nullus de parentibus aut amicis eius quicquam adiuvet, nisi qui praesumpserit ei aliquid adiuvare, suum vero valdum omnino conpon.

§. 5. Quia iustum est, aut qui voluerit occidere discat morire.

§. 6. De farefalius ita convenit, ut quicunque in mallo praesumpserit furfalium minare, procul dubium suum werevaldum conponat, nihil hominus farfalium reprimatur; forsitan, ut adsolet, iudex consenserit et fortasse sequies cit istum farfalium custodire, vitae periculum per omnia sustineat.

§. 7. De furibus et maleficis ita decrevimus observare, aut si quinque aut septem boni fidei homines absque inimicitia interposita criminosum cum Sacramenti interpositionem esse dixerint, quomodo sine lege involavit, sine lege moriatur.

§. 8. Si quis iudex comprehensum latronem convictus fuerit relaxasse, vitam suam admittat, et disciplina in populum modis omnibus observetur.

§. 9. Similiter cal. marti colonia convenit, et ita bannivimus, ut unusquisque iudex, criminosum latronem ut audierit, ad casam suam ambulet et ipsum ligare faciat; ita ut, si francus fuerit, ad nostram praesentiam dirigatur, et si de debiliores persones fuerit, in loco pendatur.

§. 10. Si quis centenarium aut cuilibet iudici noluerit ad malefactorem adiuvare, LX. sol. omnis mod. condemnentur; et quicunque servum criminosum habuerit, et ei iudex rogaverit ipsum praesentare, et noluerit, suo wergildo omnino conponat.

§. 11. Similiter convenit, ut, si furtus factus fuerit, capitale de praesente centena restituat, et causa centenarius cum centena requirat.

§. 12. Pari conditione convenit, ut, si centena posita in vestigia in alia centena aut quos fidelium nostrorum ipsum vestigium miserit, et eum ad alia centena minime expellere potuer., aut convictus reddat latronem, aut ca-

a) Lind. *in curte domini.* b) Sic legendum videtur: Baluz. ex auctoritate Cod. Remensis, *Incipiunt sententias de septem septimanas*

ius servum furaverit; haec compositio
. locis habetur. XXIX.
Inde ad solidos XLV., ut si quis wa-
nem furaverit; haec compositio in
41. habetur. XLI.
nde ad solidos L., ut si quis Roma-
in pelagus. I.
de ad solidos LXII. et dimidium, ut si
hominem vult percutere gladio; haec
positio in 38. locis habetur. XXXVIII.

nde ad solidos LXX., ut si quis ser-
aut ancillam de ministerio. I.
Inde ad solidos LXXV., ut si quis
m ministrantem in hoste occiderit. I.
Inde ad solidos XC., ut si quis tau-
regis furaverit; haec compositio in 3.
habetur. III.
Inde ad solidos C., ut si quis Roma-
occiderit; haec compositio in 31. lo-
abetur. XIIII.
Inde ad solidos CLXXXVII. et dimi-
, ut si quis mulierem striam clama-
. I.
Inde ad solidos CC., ut si quis homi-
Ingenuum occiderit; haec compositio
. locis habetur. XXV.
. Inde ad solidos CCC., ut si quis li-
in hoste occiderit; haec compositio in
is habetur. II.
I. Inde ad solidos DC., ut si quis ho-
m ingenuum in hoste; haec composi-
11. locis habetur. XI.

Inde ad solidos DCC., ut si quis mu-
m habentem in utero. I.

Inde ad solidos DCCCC., ut si quis
anum vel litum in truste. I.

. Inde ad solidos MDCCC., ut si quis
inem in truste dominica; haec com-
io in 2. locis habetur. II.

---

servum alterius furaverit. Haec compositio XXXV. solidorum in 28. locis habetur.

XVIII. Inde ad solidos XLV., ut si quis waranionem furaverit. Haec compositio XLV. solidorum in 36. locis habetur.

XIX. Inde ad solidos L., ut si quis Romanum in pelagus impinxerit.

XX. Inde ad solidos LXII. S., ut si quis hominem percutere voluerit cum gladio et eum non tetigerit. Haec compositio LXII. S. solidorum in 40. locis habetur.

XXI. Inde ad solidos LXX., ut si quis servum aut ancillam ministerialem furaverit.

XXII. Inde ad solidos LXXV., ut si quis servum ministerialem in hoste occiderit.

XXIII. Inde ad solidos XC., ut si quis waranionem Regis furaverit. Haec compositio XC. solidorum in 3. locis habetur.

XXIV. Inde ad solidos C., ut si quis Romanum occiderit. Haec compositio C. solidorum in 24. locis habetur.

XXV. Inde ad solidos CLXXXVII. S., ut si quis mulierem striam vel meretricem clamaverit.

XXVI. Inde ad solidos CC., ut si quis hominem ingenuum occiderit. Haec compositio CC. solidorum in 17. locis habetur.

XXVII. Inde ad solidos CCC., ut si quis litum alienum in hoste occiderit. Haec compositio CCC. solidorum in 2. locis habetur.

XXVIII. Inde ad solidos DC., ut si quis hominem ingenuum in hoste occiderit. Haec compositio DC. solidorum in 14. locis habetur.

XXIX. Inde ad solidos DCC., ut si quis mulierem habentem in utero parvulum occiderit.

XXX. Inde ad solidos DCCCC., ut si quis Romanum vel lidum in truste dominica [a]) occiderit.

XXXI. Inde ad solidos MDCCC., ut si quis in truste dominica hominem occiderit et in puteum iactaverit. Haec compositio MDCCC. solidorum in 2. locis habetur.

Incipiunt sententiae de septem septenis, hoc sunt pariculae causae[b]).

§. 1. Si quis basilicam incenderit, solidis CC. culpabilis iudicetur. Tit. LVIII. c. 1.

§. 2. Si quis Francus Francum occiderit, solidis CC. culpabilis iudicetur. T. XLIII. c. 1.

§. 3. Si quis villam alienam adsalierit, et

...nt *pariculas causas*, habet *pariculas causas*; Til. et Lind. ex emendatione legunt *hoc est de particularibus causis*.

XV. noctes ipsum ante iudicem debiat praesentare; quod si intra statutum tempus intercedentem concludium non ei fecerit, ipsi dominus' statutus sui iusta mode sui culpe inter fretum et feitum conpensetur;
servus tum admonitum domino defuerit, capitalem dominus restituat, et de servum dominus faciat cessionem futurum, et cum inventus fuerit, detur vindictam.

LXXXV.

Si quis occulte rem sive conposicionem at quemlibet latronem acciperet, ut res quem latronis culpam subiaceat, fures tamen iudicibus praesentetur. Nullus latronis ut quemlibet culpabilem occultare presumat; cui si ficerit, similis illi subiaceat culpae.

LXXXVI.

Nullus quemlibet culpabilem, sicut cum Episcopis convenit, de atrio ecclesiae extrahere praesumserit, canonibus feriatur; quod si sunt ecclesiae quorum clausae non sunt, ab utrasque partebus parietum terrae expacium aripennis pro adrio observentur, ut nullatinus fugiens foras ante dicta loca properarum cupietatis sedicat; quod non sit et capti fuerint, ad dignum sibi subplicium condemnentur.

LXXXVII.

Si cuilibet servus ad quocunque deserat confugium fecerit, primum dominus advenerit, cito excusatus, reddatur futurum, ut si de precium cumvenerit, precius redatur; tamen admunicionem perientes redere noluerit, precium solvat; futurum cum inveniret, si placit, receptum precium servus dominum refurmetur.

LXXXVIII.

Ut in troste electi centenarius ponantur pro fiscalibus et omnium domibus censimus pro timore pacis iubemus, in truste electi centenarius ponantur, per eorum ad que solicitudinem pax interdicta observetur. Et quia domino propitio germanitas vinculum caritatis costoditur, centenarius ergo vel qui in troste esse dicuntur abent latronis persequere vel vestigia adsignata tamen menare; et in truste quod defuerint, sicut dictum est, cumsarciatur, ut continuo capitale et qui perpedit refurmetur, ita tamen ut latronis

dicem debeat praesentare; quod si in stitutum tempus inter cedentem conludio non fuerit praesentatus, ipse dominus status tres iuxta modum et inter fredo et faido conpensabitur.

§. 2. Si servus ante admonitum dominum defuerit, capitale dominus restituat, et de servo faciat cessionem, aut cum inventus fuerit, detur ad vindictam.

Tit. LXXVIII. De latrones ad ecclesiam fugientibus.

§. 1. Quis occulte de rem sibi furatam quolibet latronem,

vel quemlibet culp., sicut cum episcopis convenit, de atrio ecclesia,

sint, utrasque partibus parietum terrae spatium aripennis pro atrio observabitur.

§. 2. Nullus confugiens foris ante dicta loco pre opera cupiditatis educat; quod si fecerit et capti fuerint, ad dignum sibi supplicium condemnentur.

§. 3. Quod si cuiuslibet deserviens domino suo ad ecclesiam confugerit, ubi primum dominus eius advenerit, continuo excusatus, reddatur futurum, se de pretium convenerit, non negetur; quod si repetent domino datus non fuerint, sed fugerint, ille qui eum reddere noluerit eius pretium reddat; pro modum, si invenitur et placuerit, receptum pretium domino reformetur.

Tit. LXXIX. Ut Fiscales in trustem eant.

§. 1. De fiscalibus ut *omnium* domos censuimus pro tenore pacis, in truste electi centenarii ponantur, per quorum fidem et sollicitudinem pax praedicta observetur.

§. 2. Et quia propitiante domino inter nos germanos fratres caritas indisrupto vinculo custoditur, centenarii inter communes provincias licentiam habeant latrones persequere vel vestigia adsignata minare; aut in truste qua defecerit, sicut dictum est, causa remaneat, ita ut continuo capitalem qui perdiderit reformare festinet, tamen ut latronem perque-

pitale de praesente reddat, et cum duo personas se ex hoc Sacramento exuat.

§. 13. Si quis servus ecclesiasticus au[t] furtum admisserit, simile poena sus[tineat] sicut et reliquorum francorum.

---

perquirantur; quem si truste per se invenerent, medietatem conposicionem sibi vindicit, capitale vel dilatura, si fuerit de facultatem latronis, ei qui furtum pertullit sarciatur. Nam si per se latronem coeperit, integra sibi conposicione vel dissulucione vel quicquid dispendite fueret revocaverit; fretus tamen iudecibus, in cuius provencia est latror, stratetur requerenti.

LXXXIX.

Si quis ad vestigium vel ad latrone prosequendo ire noluerit, si moniti fuerunt, et si eos sunnis non detenuerit, sol. XV. culp. ind. Et in dei nomine pro timore pacis constituemus, et in perpetuo volumus costodire interdicentes.

XC.

Si quis a iudicibus haec violare praesumserit, vita incurrat periculum; et sta omnia ante dicta nostra sicut priora stare iubemus.

Explicit Lex Saleca, qui vero cunlacio infra hae libros IV. continere viditur.

Primus Rex Francorum statuit a primo titulum usque LXII. disposuit iudicare; postmo-

rat; quem in truste invenerit, medietatem sibi vindicet, vel delaturas, si fuerint de facultatem latronis, ei quod dum non pertulit saciatur. Nam qui persequi latronem vel quicquid dispendius fuerit revocatus; fredus tamen iudices, in cuius provincia est latro, resservetur.

Tit. LXXX.

Si quis ad vestigium vel latronem persequendum admonitus venire noluerit, quinque solidos iudicio damnetur. Et quia in domini nomine pro pactenore constituimus, in perpetuum volumus custodire, hoc est adventis, ut, si quis ex iudicibus hunc decretum violare presumpserit, vite periculum se subiacere pertimiscat.

Tit. LXXXI. De hereditate successionis.

Adtentius cum pertractamus, statuimus, ut si pater cum filiis sortem suam diviserit, et post ea mortuo filio vivo patre contigerit, sine patris voluntate integra usufructuario iure vindicet portionem; quam inter filiis ita moriens demittat, ut, quanti nepotes ex uno filio fuerit qui patrem non habent, portionem patris sui vindicent, qualem pater eorum habiturus erat; illa vero partem, quam pater eorum derelinquid, ut nepotes in ea parte non succedant; praesens tamen ad masculos pertenet.

Tit. LXXXII. De hereditate eorum qui sine filiis moriuntur.

Cum plus plura prioribus iussimus, tamen nu... inpensius universa tractantes iustum e..., ut aliqua ex his ante prae ta fuerint corrigantur; idcirco presentem constitutionem decernimus, ut similiter, defuncto patre sine filiis, ad die suo ad secunda vota non dederit, tertia ad cituas substantiae mariti usque ad diem mortis sui secura possedeat, si tamen, ut post transitum eius ad legitimos mariti heredes omnia revertatur; de morgakeba vero, quod priora lege statuta est, permaneat. Nam si a cuius tempore obitus mariti intra anno viri uduerit, habeat liberam potestatem quam permissa possedere di-

ibidem ostia fregerit, et canes occiderit, et homines plagaverit, vel aliquid exinde in carro duxerit, solidis CC. culpabilis iudicetur. Tit. XVI. c. 3.

§. 4. Si quis alicui herbas dederit bibere unde moriatur, solidis CC. culpabilis iudicetur. Tit. XXI. c. 1.

§. 5. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, solidis CC. culpabilis iudicetur. Tit. XIV. c. 12.

§. 6. Si quis hominem mortuum effoderit et expoliaverit, solidis CC. culpabilis iudicetur. Tit. XVII. c. 2.

§. 7. Si quis Francus Francum vendiderit, solidis CC. culpabilis iudicetur. Tit. XLI. c. 4.

Explicit liber legis Salicae[a].

Quam[b]) Clodoveus Rex Francorum statuit, et postea una cum Francis pertractavit,

[a]) Baluz. *Explicit lex Salica.*

[b]) Epilogum istum Lindenbr., his verbis praemissis *Item confirmatio legis a Regibus,*

LEX SAL. EX COD. GVELF.

do autem tempus cum obtimatis suis a LXIII. titulum usque ad LXXVIII. addedit. Sic vero Childebrandus Rex post multum autem tempus pertractavit, quid addere debirit; ita a LXXVIII. usque ad LXXXIII. perinvenit, quod ibidim digne imposuisse noscuntur, et sic fratri suo Clotario haec scripta transmisit. Post haec vero Clotharius, cum hos titulus a germano suo seniore gratenter excepit, sic postia cum rignum suum pertractavit, ut quid addere debirit ibidem, quid amplius dibiat construhere, ab LXXXIX. titolus usque ad XCIII. statuit permanere; et sic postea fratre suo rescripta direxit, et ita inter eis convincit, ut sta omnia sicut anteriore constructa starent.

Teudericus Rex rignavit annis XVII.; Chlodoveos Rex rignavit an. III.; Childebertus rex rignavit an. XVII.; Dacobertus rex rignavit an. V.; Hilpericus rex rignavit an. V.; item Teudericus rex rignavit an. XVII.; anno septimo inter alius rex rignavit; Childericus Rex rign. an. IX.; sunt in summa annus LXXVIII.

LEX SAL. EX COD. MONAC.

mittere; ceterum si amisso anno vel bigamium maritum accipere voluerit, omnia, sicut dictum est, quid prioris mariti habuit, derelinquat, et pretium quod de nuptiis eius inferendum est accipiat, cuius partibus defunctis parentibus debitus hereditatis. Data ambariaco in conloquium sub die tertio non. septemb.

Tit. LXXXIII. Amitane dividendam de hereditate inter nepote et.

Oportet eas causas prolatas legis equitatem distingui pro regibus non docentur constitutionibus terminatione, aut heredes in praesenti negotio ordine ad eo, unde successiones ignoret aut iudicibus conpeteis deesse videatur instructio; idcirco ... lio patris superstites filios habens in fata ... sserit sororemque relinquerit.....

LEX SAL. EMENDATA.

ut ad titulos aliquid amplius adderet, sic ut a I. usque ad LXXVIII. perduxerit. Inde vero Childebertus post multum tempus tractavit, ut quicquid invenire potuerit ibi cum suis Francis adderet, hoc est, a LXXVIII, usque ad LXXXIV. quicquid invenit digne ibidem imposuisse cognoscitur. Iterum cum hos titulos Clotharius a germano suo seniore gratanter excepit, sic et ipse similiter cum regni sui sapientibus invenit, ut a LXXXIV. adderet, et ita perfectum perduxit; et inde quae ipse invenit ad fratrem suum rescripta direxit; et ita inter se firmaverunt, ut ista omnia quae constituerunt inviolabiliter omnique tempore conservata fuissent.

Appendix.

I. Pactus pro tenore pacis Dominorum Childeberti et Chlotharii Regum, circa A. DXCIII.

Cap. 1. Ut[c]), quia multorum insaniae convaluerunt[d]), malis pro immanitate scelerum digna reddantur; id ergo decretum est, ut, apud quemcunque post interdictum latrocinius comprobatur, vitae incurrat periculum.

Cap. 2. Si quis ingenuam personam pro furto ligaverit et negator extiterit, XII. iuratores medios electos dare debet, quod furtum quod obiicit verum sit. Quod si latro redimendi se habet facultatem, se redimat; si facultas deest, tribus mallis parentibus offeratur; et si non redimitur, de vita componat.

Cap. 3. Qui furtum vult celare, et occulte sine indice compositionem acceperit, latroni similis est.

Cap. 4. Si homo ingenuus in furto inculpatus, ad aeneum provocatus, manum incenderit, quantum inculpatur, furtum componat.

Cap. 5. Si servus in furto fuerit inculpatus, requiratur a domino, ut ad XX. noctes ipsum in mallum praesentet, et si dubietas est, ad sortem ponatur; quod si placitum sunnis non detricaverit, et alias XX. noctes ita fiet; et persecutor causae de suis consimilibus III., et de electis aliis III. dabit, qui sacramenta firmarent per placita quod lex Salica habet, fuisse completum. Et si dominus servum non praesentaverit, legem unde inculpatur componat, et de servo faciat cessionem.

Childeberti decreto adnectit, nec tamen, unde ipsum desumserit, admonet; nos etsi de fide huius epilogi valde dubii, tamen ne desit editioni nostrae, quod in prioribus habetur, ipsum recepimus. c) Alias *et.* d) Pith. Cod. unus *malorum insania convaluerat.*

Cap. 6. Si servus minus tremisso involaverit et mala sorte priserit, dominus servi III. solidos solvat, et servus ille CCC. ictus accipiat flagellorum.
Cap. 7. Si quis mancipia aliena iniuste tenuerit et inter dies XL. non reddiderit, ut latro mancipiorum teneatur obnoxius.
Cap. 8. Si litus, de quo inculpatur, ad sortem ambulaverit, mala sorte priserit, medietatem ingenui legem componat, et iuratores VI. medios electos dare debet.

II. Decretio Childeberti Regis, data circa A. DXCV.

Childebertus Rex Francorum, vir inluster. Cum in Dei nomine nos omnes Kalendas Martias de quascunque conditiones una cum nostris optimatibus pertractavimus, ad unumquemque notitiam volumus pervenire.

Cap. 1. Ita, Deo propitiante, Antonaco[a]) Kalendas Martias A. XX. regni nostri convenit, ut nepotes ex filio vel ex filia ad aviaticas res cum avunculos vel amitas sic venirent in hereditatem, tamquam si pater aut mater vivi fuissent; de illos tamen nepotes istud placuit observari, qui de filio vel filia nascuntur, non qui de fratre.

Cap. 2. In sequenti hoc convenit una cum leudis nostris, ut nullus de crinosis[b]) incestum usum sibi societ coniugio, hoc est, nec fratris sui uxorem, nec uxoris suae sororem, nec uxorem patrui sui aut parentis consanguinei. Si quis uxorem patris acceperit, mortis periculum incurrat; de praeteritis vero coniunctionibus, quae incestae esse videntur, per praedicationem Episcoporum iussimus emendari; qui vero Episcopum suum noluerit audire, et excommunicatus fuerit, perennem condemnationem apud Deum sustineat, et insuper de palatio nostro sit omnino extraneus, et omnes facultates suas parentibus legitimis amittat[c]), qui noluit sacerdotis sui medicamenta sustinere.

Cap. 3. Similiter Treiecto convenit nobis campo, ut quaslibet res ad unum Ducem vel Iudicem pertinentes per X. annos quicunque inconcusso iure possedit, nullam habeat licentiam intertiandi, nisi tantum causa orphanorum usque ad XX. annos licentiam tribuimus; quod si quis super hoc iudicium praesumpserit intertiare, solidos XV. solvat, et rem quam male intertiavit[d]) amittat. De reliquis vero conditionibus omnes omnino causas tricenaria lex excludit, praeter id quod in alia regna hucusque detenuit.

Cap. 4. Pari conditione convenit Kalendas Martias omnibus nobis adunatis, ut quicunque admodum raptum facere praesumpserit, unde impiissimus vitius adcreverat, vitae periculo feriatur; et nullus de optimatibus nostris de tam turpissimo vitio praesumat pro ipso precare, sed unusquisque admodum inimicum Dei prosequatur. Qui vero edictum nostrum ausus fuerit contemnere, in cuiuslibet iudicis pago primitus admissum fuerit, ille iudex solatio collecto[e]) ipsum raptorem occidat, et iaceat forbattutus; et si ad ecclesiam confugium fecerit, reddatur ab Episcopo et sine ulla precatione exinde separetur. Certe si ipsa mulier postea raptori consenserit, ambo pariter in exilio transmittantur; et si foras ecclesiam capti fuerint, ambo pariter occidantur, et facultates illorum parentibus legitimis dentur, et quod fisco nostro debetur, adquiratur.

Cap. 5. De homicidiis vero ita iussimus observari, ut quicunque ausu temerario alium sine causa occiderit, vitae periculo feriatur et nullo pretio redemptionis se redimat aut componat; et si forsitan convenerit, ut ad solutionem quisque descendat, nullus de parentibus aut de amicis ei quicquam adiuvet, nisi, qui praesumpserit ei aliquid adiuvare, suum widrigildum omnino componat; quia iustum est, ut qui iniuste novit occidere, discat iuste morire.

Cap. 6. De farfaliis ita convenit, ut quicunque in mallo praesumpserit farfalium minare, sine dubio suum widrigildum componat, quia omnino volumus, ut farfalius reprimatur; et si forsitan, ut adsolet, iudex hoc consenserit, et fortasse adquiescit istum farfalium custodire, vitae periculum per omnia sustineat.

Cap. 7. De furibus et malefactoribus ita decrevimus observare, ut si V. aut VII. bonae fidei homines absque inimicitia interposita criminosum cum sacramenti interpositione esse dixerint, quomodo sine lege involavit, sine lege moriatur[f]); et si iudex comprehensum latronem convictus fuerit relaxasse, vitam suam amittat. Et haec disciplina in populo modis omnibus observetur.

Cap. 8. Similiter Kalendas Martias Colonia convenit, et ita bannivimus, ut unusquisque iudex, criminosum latronem ut audierit, ad casam suam ambulet et ipsum ligare faciat; ita ut, si Francus fuerit, ad nostram praesentiam dirigatur, et si debilior persona fuerit, in loco pendatur.

Cap. 9. Si quis Centenarium aut quemlibet iudicem noluerit super malefactorem ad prindendum adiuvare, LX. solidis omnino condemnetur.

Cap. 10. Et quicunque servum criminosum habuerit, et ei iudex rogaverit ipsum praesentare, et noluerit, suum widrigildum omnino componat.

Cap. 11. Similiter convenit, ut, si furtum factum fuerit, capitale de praesenti centena restituat, et causator Centenarium cum centena requirat.

Cap. 12. Pari conditione convenit, ut, si una centena in alia centena vestigium secuta fuerit et invenerit, vel in quibuscunque fidelium nostrorum terminis vestigium miserit, et ipsum in aliam centenam minime expellere potuerit, aut convictus reddat latronem aut capitale de praesenti restituat, et cum XII. personis se ex hoc sacramento exuat.

Cap. 13. Si servi ecclesiarum aut fiscalini furtum admiserint, similem poenam sustineant, sicut et reliquorum servi Francorum.

Cap. 14. De die dominico similiter placuit observare, ut, si quiscunque ingenuus, excepto quod ad coquendum vel ad manducandum pertinet, opera alia in die dominico facere praesumpserit, si Salicus fuerit, solidos XV. componat, si Romanus, VII. et dimidium; servus vero aut III. solidos reddat aut de dorso suo componat. *Asclipiodus recognovit*[g]).

Cap. 15.[h]) De chrenechruda lex, quam paganorum tempore observabant, deinceps nunquam valeat, quia per ipsam cecidit multorum potestas.

Datum pridie Kal. Mart. A. XX. regni Domni nostri Colonia feliciter. Amen.

---

a) Lind. *Attiniaco*, sed male. b) Cod. Til. *criminosis;* in aliis Codd. omnino deest. c) Sic Baluz.; vulgo *suae p. l. perveniant.* d) Cod. Reg. *rem intertiatam amittat.* e) Codd. Reg. et Lingon. *cum turba collecta.* f) Iidem Codd. omnesque fere Edd., *q. contra legem furtum perpetravit, secundum legem mor.* g) Ex Codd. Reg. et Til. haec addidit Baluz. h) Hoc capit., etsi nusquam in Codd. invenerit Baluz., ex Ed. Til. retinuit.

III. Decretio Chlotharii II. Regis, data circa A. DXCV.

Cap. 1. Decretum est, ut, quia in vigilias constitutas nocturnos fures non caperent, eo quod per diversas intercedente conludio scelera praetermissa custodias exercerent, centenas fieri; in qua centena si quis aliquid deperierit, capitale qui perdiderat recipiat, et latro insequatur; vel si in alterius centena appareat, et adhuc admoniti si neglexerint, quinis solidis condemnentur; capitale tamen qui perdiderit, a centena illa accipiat absque dubio, hoc est, de secunda vel tertia custodia.

Cap. 2. Si vestigius comprobatur latronis, tamen praesentia nihil longe multando[a]), aut si persequens latronem suum comprehenderit, integram sibi compositionem accipiat.

Cap. 3. Quod si in truste invenitur, medietatem compositionis trustis adquirat, et capitale exigat a latrone.

Cap. 4. Si quis in domo alterius, ubi clavis est, furtum invenerit, dominus domus de vita componat.

Cap. 5. Si quis cum furto capitur, antedictae subiaceat legi.

Cap. 6. Si de suspicione inculpatur, ad sortem veniat.

Cap. 7. Si mala sorte priserit latro, tamen ad utramque partem sint ternas personas electas, ne conludius fieri possit.

Cap. 8. De servis ecclesiae aut fisci aut cuiuslibet quicunque inculpatur, ad sortem veniat, aut ad plebium promoveatur, aut ipse precius a domino reformetur; nam probati periculo subiacebunt.

Cap. 9. Si quis cuiuslibet de potentioribus servis, qui per diversa possident, de crimine habetur suspectus, domino secretius cum testibus condicatur, ut intra XX. noctes ipsum ante iudicem debeat praesentare; quod si in statutum tempus interludente conludio non fecerit, dominus status sui iuxta modum culpae inter fredum et faidum[b]) compensabitur.

Cap. 10. Si servus ante admonitum dominum defuerit, capitale dominus restituat et de servo faciat cessionem; et cum inventus fuerit, detur in vindicatam.

Cap. 11. Si quis occulte de re sibi furata a quolibet latrone compositionem acceperit, utraque latronis culpa subiaceat; fur tamen iudici praesentetur.

Cap. 12. Ut[c]) continuo capitale ei, qui perdiderit, reformare festinet, et latronem perquirat; quem si in truste perinvenerit, medietatem sibi vindicet vel delaturam, si fuerit de facultate latronis; et qui damnum pertulerit, sarciatur. Nam si persequens latronem ceperit, integram sibi compositionem, simul et solutionem vel quicquid dispendii fuerit, revocabit; fredus tamen iudici, in cuius pago est, reservetur.

Cap. 13. Nullus latronem vel quemlibet culpabilem, sicut summis Episcopis convenit, de atrio ecclesiae trahere praesumat; quod si sunt ecclesiae, quibus atria clausa non sint, ab utraque parte parietum terrae spatium arpennis pro atrio observetur.

Cap. 14. Nullus confugiens foris ante dicta loca pro operarum cupiditate se dicat exire; quod si fecerint et capti fuerint, ad dignum sibi supplicium condemnentur.

Cap. 15. Quod si cuiuslibet servus deserens suum dominum ad ecclesias confugerit, et ibi primitus dominus eius advenerit, contentio excusatur; reddatur furtum, ut se de pretio redimat.

Cap. 16. Si quis ad vestigium minandum vel latronem persequendum admonitus venire noluerit, V. solidis condemnetur.

Cap. 17. Ea quae in Dei nomine pacis tenore constituimus, in perpetuum volumus custodire.

Cap. 18. Hoc statuentes, ut, si quis ex iudicibus hoc decretum violare praesumpserit, vitae periculum subiacere cognoscat.

IV. Capitulare secundum A. DCCCIII. sive Capitula addita ad legem Salicam.

Incipiunt Capitula quae in lege Salica Dominus Augustus Karolus, anno ab incarnatione Domini nostri Iesu Christi DCCCIII., imperii vero sui anno III., praeponendo addere iussit[d]).

Cap. 1. De homicidiis clericorum. Qui Subdiaconum occiderit, CCC. solidos componat; qui Diaconum occiderit, CCCC.; qui Presbyterum occiderit, DC.; qui Episcopum occiderit, DCCCC.; qui monachum occiderit, CCCC. solidis culpabilis iudicetur.

Cap. 2. De immunitate, si aliquod damnum ibi factum fuerit. Si quis in immunitate damnum aliquod fecerit, solidis DC. culpabilis iudicetur. Si autem homo furtum aut homicidium fecerit, vel quodlibet crimen foras committens infra immunitatem fugerit, mandet Comes vel Episcopo vel Abbati, vel Vicedomino vel quicunque locum Episcopi aut Abbatis tenuerit, ut reddat ei reum. Si illum contradixerit et eum reddere noluerit, in prima contradictione XV. solidis culpabilis iudicetur; si ad secundam inquisitionem eum reddere noluerit, XXX. solidis culpabilis iudicetur; si nec ad tertiam inquisitionem consentire voluerit, quicquid reus damnum fecerit, totum ille, qui eum infra immunitatem retinet nec reddere vult, solvere cogatur; et ipse Comes veniens licentiam habeat ipsum hominem infra immunitatem quaerendi, ubicunque eum invenire potuerit. Si autem statim in prima inquisitione Comiti responsum fuerit, quod reus infra immunitatem quidem fuisset, sed fuga lapsus sit, statim iuret qui locum Episcopi vel Abbatis te-

---

a) Ita Cod. S. Remig.; Til. *militando.* b) Cod. Til. *foedum.* c) In veteri quodam Bignonii Cod. hoc capitulum post cap. 15 occurrit, his verbis conceptum, quae Fr. Pithoeum suo legum exemplari addidisse adnotat Baluzius: *De fiscalibus ut contra dominum* (Pi. *dominus*) *censuimus pro tenore* (Pi. *amore*) *pacis iubemus, ut in truste elesti centenarii ponantur, pro quorum fide atque sollicitudine* (Pi. *per. q. fidem a. sollicitudinem*) *pax praedicta servetur. Et quia propitiante domino inter nos germanitatis charitas indisrupto* (Pi. *ta*) *vinculo custodiatur, centenarii inter communes provincias* (P. omittit) *licentiam habeant latrones persequi vel vestigia adsignata minare, et in truste qua defecerit* (Pi. *rint*), *sicut dictum est, causa remaneat, ita ut continuo etc.* d) Notulam hancce produnt Codd. S. Remig., Sangal. et Bigot.; alii haec habent verba, *Capitula quae in lege Salica mittenda sunt.*

:it, quod ipse eum ad iustitiam cuiuslibet disfaciendam fugere non fecisset, et sit ei in hoc satisfactum. Si autem intranti in m immunitatem Comiti collecta manu quislibet resistere tentaverit, Comes ad Regem vel Principem deferat, ibique iudicetur, ut, t ille qui immunitate damnum fecit DC. solidos componere debuit, ita qui Comiti collecta manu resistere praesumpserit, DC. so- ; culpabilis iudicetur.

De confugio ad ecclesiam. Si quis ad ecclesiam confugium fecerit, intra ipsius atria [a]) ecclesiae pacem habeat, nec sit ecesse ecclesiam ingredi, et nullus eum inde per vim abstrahere praesumat; sed liceat ei confiteri quod fecit, et inde per manus orum hominum ad discussionem in publicum [b]) producatur.

ı. De eo qui in iudicio iniuste aliquem contra alium altercantem adiuvare praesumpserit. Si quis hominem in cio iniuste contra alium altercantem adiuvare per malum ingenium praesumpserit, atque inde coram Iudicibus vel Comite increpatus it, et negare non potuerit, XV. solidis culpabilis iudicetur.

;. De eo qui de libertate sua interpellatus aliquem de propinquis suis occiderit. Si quis de libertate sua fuerit in- ellatus, et timens, ne in servitium cadat, aliquem de propinquis suis, per quem se in servitium casurum timet, occiderit, id est, em aut matrem, amitam, matruelem, avunculum vel quamlibet huiusmodi propinquitatis personam, ipse qui hoc perpetraverit iatur, agnatio eius et consanguinitas in servitutem cadat; et si negaverit se illum occidisse [c]), ad novem vomeres ignitos iudicio examinandus accedat.

;. De his qui ad casam Dei res suas tradere voluerint. Qui res suas pro anima sua ad casam Dei tradere voluerit, ıi traditionem faciat coram testibus legitimis; et quae hactenus in hoste factae sunt traditiones, de quibus nulla est quaestio, sta- s permaneant. Si vero aliquis alii res suas tradiderit et in hostem profectus fuerit, et ille cui res traditae sunt interim mortuus it, qui res tradidit, cum reversus fuerit, adhibitis testibus coram quibus traditio facta est, res suas recipiat; si autem et ipse tuus fuerit, heredes eius legitimi res traditas recipiant.

7. De homine qui per chartam libertatem consecutus est. Si quis per chartam ingenuitatis a domino suo legitime liber- m est consecutus, liber permaneat. Si vero aliquis eum iniuste inservire tentaverit, et ille chartam ingenuitatis suae ostenderit, dversarium iniuste se inservire velle comprobaverit, ille qui hoc tentavit multam quae in charta descripta est solvere cogatur; si › charta non paruerit, sed iam ab illo qui eum inservire voluerit disfacta est, widrigildum eius componat, duas partes illi quem rvire voluerit, tertiam Regi; et ille iterum per praeceptum Regis libertatem suam conquirat.

ı. De libero homine qui se loco wadii tradidit. Liber qui se loco wadii in alterius potestatem commiserit, ibique con- itus damnum aliquod cuilibet fecerit, qui eum in locum wadii suscepit aut damnum solvat, aut hominem in mallo productum di- at, perdens simul debitum, propter quod eum in wadio suscepit, et qui damnum fecit, dimissus iuxta qualitatem rei [d]) cogatur ndare; si vero liberam feminam habuerit, usque dum in pignus extiterit, et filios habuerint, liberi permaneant.

9. De debitis regalibus, qualiter solvi debeant. Omnia debita quae ad partem Regis solvere debent solidis XII. denario- ı solvant, excepto freda quae in lege Salica conscripta sunt; illa eisdem solidis, quibus ceterae compositiones solvi debent, com- antur.

10. De eo qui causam iudicatam repetere praesumit. Si quis causam iudicatam repetere praesumpserit in mallo, ibique ibus convictus fuerit, aut XV. solidos componat aut XV. ictus ab Scabineis, qui causam prius iudicaverunt, accipiat.

11. De eo qui in testimonium assumitur, qualis esse debeat. Optimus [e]) quisque in pago vel civitate in testimonium ımatur, et cui is, contra quem testimoniare [f]) debet, nullum crimen possit dicere [g]).

V. Capitulare quartum A. DCCCIII., sive de lege Ripuarense.

1. Ad Tit. I. Si ingenuus ingenuum ictu percusserit, XV. solidis culpabilis iudicetur.

2. Ad Tit. X. Homo regius, id est fiscalinus, et ecclesiasticus vel lidus interfectus, C. solidis componatur.

3. Ad Tit. XXII. Homo ingenuus qui multam quamlibet solvere non potuerit et fideiussores non habuerit, liceat ei semet ipsum in lium ei, cui debitor est, mittere, usque dum multam quam debuit persolvat. Item in eodem capitulo, de soniste: aut DC. solidos ıponat aut cum XII. iuret; aut si ille qui causam quaerit XII. hominum sacramenta recipere noluerit, aut cruce aut scuto et fuste contra ı decertet.

4. Ad Tit. XX. Nemini liceat servum suum propter damnum ab illo cuilibet inlatum dimittere, sed iuxta qualitatem damni do- us pro illo respondeat, vel eum in compositionem aut ad poenam petitori offerat. Si autem servus perpetrato scelere fugerit, ita ut a iino penitus inveniri non possit, sacramento se dominus eius excusare studeat, quod hoc suae voluntatis nec conscientiae fuisset, quod us eius tale facinus commisit.

5. Ad Tit. XXXIII. Si quis ad mallum legibus bannitus fuerit et non venerit, si eum sunnis non detinuerit, XV. solidis culpabilis cetur; sic ad secundam et tertiam. Si autem ad quartam venire contempserit, possessio eius in bannum mittatur, donec veniat et de

[a]) Codd. quidam habent *in atrio ipsius*. [b]) Alias *in publico* vel *publice*. [c]) Codd. Vatic. et Met. addunt *vel abscondisse*. dd. fere omnes habent *regis* aut *regi*, sed perperam. [e]) Plures Codd. *optimi etc.* [f]) Codd. Pictav. et Bigot. *testificare*. d. Met. addit *vel impingere*, Cod. Vatic. habet *incidere id est impingere*.

re qua interpellatus fuerit iustitiam faciat; si infra annum non venerit, de rebus eius quae in banno missae sunt Rex interrogetur, et quicquid inde iudicaverit, fiat. Prima bannitio super noctes VII., secunda super noctes XIV., tertia super noctes XXI., quarta super noctes XLII. Similiter et de beneficio hominis, si forte res proprias non habuerit, mittatur in bannum, usque Rex interrogetur.

Cap. 6. Ad Tit. XXXV. Si auctor venerit et rem intertiatam recipere noluerit, campo vel cruce[a]) contendant.

Cap. 7. Ad Tit. XLVIII. Qui filios non habuerit et alium quemlibet heredem facere sibi voluerit, coram Rege vel Comite et Scabineis vel Missis dominicis, qui tunc ad iustitias faciendas in provincia fuerint ordinati, traditionem faciat.

Cap. 8. Ad Tit. LVII. Homo denarialis non antea hereditare in suam agnationem poterit, usquequo ad tertiam generationem perveniat.

Cap. 9. Ad Tit. LXIV. Homo chartularius similiter.

Cap. 10. Ad Tit. LVII. Omne sacramentum in ecclesia aut supra reliquias iuretur; et quod in ecclesia iurandum est, vel cum VII. electis, vel si XII. esse debent, quales potuerit: *Sic illum Deus adiuvet et Sancti quorum istae reliquiae sunt, ut veritatem dicat.*

Cap. 11. Ad Tit. LXXII. Si res intertiata furto ablata fuerit, liceat ei, super quem res intertiata fuerit, sacramento se excusare de furto, quod nec suae voluntatis aut conscientiae fuisset, quod ablatum est, aut tantum sine damno restituat.

Cap. 12.[b]) De homine qui comprehendit servum. Iussit eum occidere dominos suos duos infantes, unum qui habuit IX. annos, alium qui habuit XI.; ad extremum illum servum, postquam dominos suos illos pueros occidit, in foveam quandam proiecit. Et iudicatum est, ut illum qui IX. annos habuit, weregildo componat; alium vero qui XI. annos habuit, dupliciter; servum quem mordricum, tripliciter, et bannum nostrum ad omnia.

VI. Capitulare primum A. DCCCXIX., sive capitula addita ad legem Salicam in generali populi conventu habito apud Aquisgranum, post Natale Domini, anno quinto imperii Ludovici Pii desinente.

Haec capitula Domnus Hludowicus Imp., anno imperii sui quinto, cum universo coetu populi in Aquisgrani palatio promulgavit, atque legi Salicae addere praecepit; ipseque postea, cum in Theodonis villa generalem conventum habuisset, ulterius capitula appellanda esse prohibuit, sed ut lex tantum dicerentur voluit.[c])

Cap. 1. De honore ecclesiarum. Si quis aut ex levi causa aut sine causa hominem in ecclesia interfecerit, de vita componat. Si vero foris rixati fuerint, et unus alterum in ecclesiam fugerit, et ibi se defendendo eum interfecerit, si huius facti testes non habuerit, cum XII. coniuratoribus legitimis per sacramentum adfirmet, se defendendo eum interfecisse; et post haec DC. solidos ad partem ecclesiae quam illo homicidio polluerat, et insuper bannum nostrum solvere cogatur; is vero qui interfectus est absque compositione iaceat; ac deinde interfector secundum iudicium canonicum congruam facinori quod admisit poenitentiam accipiat. Si proprius servus hoc commiserit, iudicio aquae ferventis examinetur, utrum hoc sponte an se defendendo fecisset; et si manus eius exusta fuerit, interficiatur; si autem non fuerit, dominus eius, iuxta quod wirgildus illius est, ad ecclesiam persolvat, aut eum, si voluerit, eidem ecclesiae tradat. De ecclesiastico et fiscalino et beneficiario servo volumus, ut prima vice wirgildus eius pro eo componatur, altera vice ipse servus ad supplicium tradatur. Hereditas tamen liberi hominis, qui propter tale facinus ad mortem fuerit iudicatus, ad legitimos heredes illius perveniat. Si in atrio ecclesiae, cuius porta reliquiis Sanctorum consecrata est, huiuscemodi homicidium perpetratum fuerit, simili modo emendetur vel componatur; si vero porta ecclesiae non est consecrata, eo modo componatur quod in atrio committitur, sicut componi debet quod in immunitate violata committitur.

Cap. 2. De iniuriis sacerdotum in ecclesiis factis. Sanguinis effusio in ecclesiis facta cum fuste, si Presbyter fuerit, triplo componatur, duae partes eidem Presbytero, tertia pro fredo ad ecclesiam, et insuper bannus noster; similiter de Diacono iuxta compositionem eius in triplo cum banno nostro componatur; de Subdiacono similiter in triplo secundum suam compositionem; et de uniuscuiusque ordinis clerico secundum suam compositionem in triplum persolvatur, et insuper bannus noster: similiter et de ictu sine sanguinis effusione de uniuscuiusque ordinis clerico secundum suam compositionem in triplo, et bannus noster. Et qui non habet, unde ad ecclesiam persolvat tradat se in servitium eidem ecclesiae, usque dum totum debitum persolvat.

Cap. 3. De viduis et pupillis et pauperibus. Ut, quandocunque in mallum ante Comitem venerint, primo eorum causa audiatur et definiatur; et si testes per se ad causas suas quaerendas habere non potuerint, vel legem nescierint, Comes illos vel illas adiuvet, dando eis talem hominem, qui rationem eorum teneat vel pro eis loquatur.

Cap. 4. De raptu viduarum. Qui viduam intra proximos[d]) XXX. dies viduitatis suae vel invitam vel volentem sibi copulaverit, bannum nostrum in triplo componat, id est LX. solidos; et si invitam eam duxit, legem suam ei componat, illam vero ulterius non adtingat.

Cap. 5. De homine publicam poenitentiam agente interfecto. Qui hominem publicam poenitentiam agentem interfecerit, bannum nostrum in triplo componat, et wirgildum eius proximis eius persolvat.

Cap. 6. Ut omnis homo liber potestatem habeat ubicunque voluerit res suas dare pro salute animae suae. Si quis res suas pro salute animae suae vel ad aliquem venerabilem locum, vel propinquo suo, vel cuilibet alteri tradere voluerit, et eo tempore intra ipsum comitatum fuerit in quo res illae positae sunt, legitimam traditionem facere studeat. Quod si eodem tempore quo illas tradere vult extra eundem comitatum fuerit, id est, sive in exercitu sive in palatio sive in alio quolibet loco, adhibeat sibi vel de suis

---

a) Deest in Cod. Met. b) Hoc capit. in plerisque deesse Codd. adnotat Baluz. c) Quidam Codd. hanc praemittunt notulam: *Incipiunt capitula quae legibus addenda sunt, quae et Missi et Comites habere et ceteris nota facere debent;* in Cod. Reg. biblioth. Mazar. legitur: *Haec est lex Salica quae legibus addenda etc.* d) Codd. Laudun. et Colbert. *primos.*

pagensibus vel de aliis, qui eadem lege vivunt qua ipse vivit, testes idoneos, vel si illos haberè non potuerit, tunc de aliis quales ibi meliores inveniri possint; et coram eis rerum suarum traditionem faciat, et fideiussores vestiturae donet ei qui illam traditionem accipit, ut vestituram faciat; et postquam haec traditio ita facta fuerit, heres illius nullam de praedictis rebus valeat facere repetitionem. Insuper et ipse per se fideiussionem faciat eiusdem vestiturae, ne heredi ulla occasio remaneat hanc traditionem immutandi, sed potius necessitas incumbat illam perficiendi. Et si nondum res suas cum coheredibus suis divisas habuit, non ei hoc sit impedimento, sed coheres eius, si sponte noluerit, aut per Comitem aut per missum eius distringatur, ut divisionem cum illo faciat, ad quem defunctus hereditatem suam voluit pervenire; et si cuilibet ecclesiae eam tradere rogavit, coheres eius eam legem cum illa ecclesia de praedicta hereditate habeat, quam cum alio coherede suo habere debebat. Et hoc observetur erga patrem et filium et nepotem usque ad annos legitimos; postea ipsae res ad immunitatem ipsius ecclesiae redeant.

Cap. 7. De homicidiis prohibendis. Quicunque hominem ex levi causa aut sine causa interfecerit, wirgildum eius his ad quos ille pertinet componat; ipse vero propter talem praesumptionem in exilium mittatur, ad quantum tempus nobis placuerit; res tamen suas non amittat.

Cap. 8. Quid in compositione wirgildi dari debeat. In compositionem wirgildi volumus, ut ea dentur quae in lege continentur, excepto accipitre et spata, quia propter illa duo aliquoties periurium committitur, quando maioris pretii, quam illa sint, esse iurantur.

Cap. 9. De raptu alienarum sponsarum. Si quis sponsam alienam rapuerit, aut patri eius aut ei, qui legibus eius defensor esse debet, cum sua lege eam reddat; et quicquid cum ea tulerit, semotim unamquamque rem secundum legem reddat; et si hoc defensor eius perpetrari consenserit, et ideo raptori nihil quaerere voluerit, Comes singillatim de unaquaque re freda nostra ab eo exactare faciat. Sponso vero legem suam componat, et insuper bannum nostrum id est LX. solidos solvat, vel in praesentiam nostram Comes eum advenire faciat, et quanto tempore nobis placuerit in exilio maneat, et illam feminam ei habere non liceat.

Cap. 10. De falsis testibus convincendis. Si quis cum altero de qualibet causa contentionem habuerit, et testes contra eum per iudicium producti fuerint, si ille falsos eos esse suspicatur, liceat ei alios testes, quos meliores potuerit, contra eos opponere, ut veracium testimonio falsorum testium perversitas superetur. Quod si ambae partes testium ita inter se dissenserint, ut nullatenus una pars alteri cedere velit, eligantur duo ex ipsis, id est ex utraque parte unus, qui cum scutis et fustibus in campo decertent, utra pars falsitatem, utra veritatem suo testimonio sequatur; et campioni qui victus fuerit, propter periurium quod ante pugnam commisit, dextera manus amputetur; ceteri vero eiusdem partis testes, quia falsi apparuerint, manus suas redimant, cuius compositionis duae partes ei contra quem testati sunt dentur, tertia pro fredo solvatur. Et in seculari quidem causa huiuscemodi testium diversitas campo comprobetur. In ecclesiasticis autem causis, ubi de una parte seculare, de altera vero ecclesiasticum negotium est, idem modus observetur: ubi vero ex utraque parte ecclesiasticum fuerit, rectores earundem ecclesiarum, si se familiariter pacificare velint, licentiam habeant; si autem de huiuscemodi pacificatione inter eos convenire non possit, advocati eorum in mallo publico ad praesentiam Comitis veniant, et ibi legitimus terminus eorum contentionibus imponatur. Testes vero de qualibet causa non aliunde quaerantur nisi de ipso comitatu, in quo res unde causa agitur positae sunt, quia non est credibile, ut vel de statu hominis vel de possessione cuiuslibet per alios melius rei veritas cognosci valeat, quam per illos qui viciniores sunt; si autem contentio, quae inter eos exorta est, in confinio duorum comitatuum fuerit, liceat eis de vicina centena adiacentis comitatus ad causam suam testes habere.

Cap. 11. De proprio in bannum misso. Cuiuscunque hominis proprietas ob crimen aliquod, quod idem habet commissum[a]), in bannum fuerit missa, et ille re cognita, ne iustitiam faciat, venire distulerit, annumque et diem in eo banno illam esse permiserit, ulterius eam non adquirat, sed ipsa fisco nostro socictur. Debitum vero, quod is cuius ea fuit solvere debuit, per Comitem ac ministros eius iuxta aestimationem damni de rebus mobilibus, quae in eadem proprietate inventae fuerint, his quibus idem debitor fuit exsolvatur. Quod si rerum mobilium ibidem inventarum quantitas ad compositionem non suffecerit, de immobilibus suppleatur, et quod superfuerit, sicut dictum est, fiscus noster possideat; si nihil super compositionem remanere potuerit, totum in illam expendatur. Si autem homo ille nondum cum suis coheredibus proprium suum divisum habuit, convocet eos Comes, et cum eis legitimam divisionem faciat; et tunc, sicut iam dictum est, partem eius fisco nostro addicat, et compositionem de ea iuxta modum superius comprehensum his, ad quos illa legibus pertinet, exsolvat. Quod si non de alia re, sed de ipsa proprietate, quae in bannum missa fuit ac per hoc in nostram potestatem redacta est, fuerat interpellatus, Comes, in cuius ministerio eam esse constiterit, hoc ad notitiam nostram perferre curet, ut nos eandem proprietatem, quae secundum supradictum modum in nostrum dominium redacta est, per praecepti nostri auctoritatem in ius et potestatem hominis, qui eam quaerebat, si sua esse debet, faciamus pervenire.

Cap. 12.[b]) De mannire. Si quis de statu suo, id est, de libertate vel de hereditate compellendus est, iuxta legis constitutionem manniatur; de ceteris vero causis, unde quis rationem est redditurus, non manniatur, sed per Comitem banniatur; et si post unam et alteram Comitis admonitionem aliquis ad mallum venire noluerit, rebus eius in bannum missis venire et iustitiam facere compellatur.

Cap. 13. De faidis coercendis. Si quis aliqua necessitate cogente homicidium commisit, Comes, in cuius ministerio res perpetrata est, et compositionem solvere et faidam per sacramentum pacificare faciat; quod si una pars ei ad hoc consentire noluerit, id est, aut ille qui homicidium commisit, aut is qui compositionem suscipere debet, faciat illum Comes, qui ei contumax fuerit, ad praesentiam

---

[a]) Codd. Colb., Bigot. et Thuan. *ab eo commissum.* [b]) Apud Lind., in appendice legis Salicae, hoc capit. occurrit: *De mannitionibus vero, nisi de ingenuitate aut de hereditate, non sit opus observandum; de ceteris vero per districtionem Comitis ad mallum veniant, et iuste examinentur ad iustitias faciendum. Comites vero non semper pauperes per placita premere debent.*

nostram venire, ut eum ad tempus quod nobis placuerit in exilium mittamus, donec ibi castigetur, ut Comiti suo inobediens esse ulterius non audeat, et maius damnum inde non adcrescat.

Cap. 14. Ubi sacramenta iuranda sunt. Ubi antiquitus consuetudo fuit de libertate sacramenta adhramire vel iurare, ibi mallum habeatur et ibi sacramenta iurentur; mallus tamen neque in ecclesia neque in atrio eius habeatur: minora vero placita Comes sive intra suam potestatem, vel ubi impetrare potuerit, habeat. Volumus utique, ut domus a Comite in loco ubi mallum tenere debet construatur, ut propter calorem solis et pluviam publica utilitas non remaneat.

Cap. 15. De his qui de furto accusati fuerint. Si liber homo de furto accusatus fuerit et res proprias habuerit, in mallo ad praesentiam Comitis se adrhamiat; et si res non habet, fideiussores donet, qui eum adhramire et in placitum adduci faciant. Et liceat ei prima vice per sacramentum se secundum legem idoneare, si potuerit; at si alia vice duo vel tres eum de furto accusaverint, liceat ei contra unum ex his cum scuto et fuste in campo contendere. Quod si servus de furto accusatus fuerit, dominus eius pro eo emendet aut eum sacramento excuset, nisi tale furtum perpetratum habeat, propter quod ad supplicium tradi debeat.

Cap. 16. De dispectu litterarum dominicarum. Si quis litteras nostras dispexerit, id est, tractoriam quae propter Missos recipiendos dirigitur, aut honores quos habet amittat, aut in eo loco, ubi praedictos Missos suscipere debuit, tamdiu resideat et de suis rebus legationes illuc venientes suscipiat, quousque animo nostro satisfactum habeat. Qui vero epistolam nostram quocunque modo dispexerit, iussu nostro ad palatium veniat et iuxta voluntatem nostram congruam stultitiae castigationem accipiat; et si homo liber vel ministerialis Comitis hoc fecerit, honorem qualemcunque habuerit sive beneficium amittat; et si servus fuerit, nudus ad palum vapuletur et caput eius tondeatur.

Cap. 17. De iniustis teloneis et consuetudinibus. Ut, ubi tempore avi nostri Domni Pippini consuetudo fuit teloneum dare, ibi et in futurum detur; nam ubi noviter inceptum est, ulterius non agatur. Et ubi necesse non est fluvium aliquem per pontem transmeare, vel ubi navis per mediam aquam aut sub pontem ierit, et ad ripam non adpropinquaverit, neque ibidem aliquid emptum vel venundatum fuerit, ulterius teloneum non detur; et nemo cogat alium ad pontem ire, ubi iuxta pontem aquam transmeare potest. Et qui ulterius in talibus locis, vel de his qui ad palatium seu in hostem pergunt, teloneum exactaverit, cum sua lege ipsum teloneum reddat, et bannum nostrum id est LX. solidos componat.

Cap. 18. De his qui bonos denarios accipere nolunt. Quicunque liber homo denarium merum et bene pensantem recipere noluerit, bannum nostrum id est LX. solidos componat. Si vero servi ecclesiastici, aut Comitum, aut vasallorum nostrorum hoc facere praesumpserint, LX. ictibus vapulentur; aut si magister eorum vel advocatus qui liber est eos vel Comiti vel Misso nostro iussus praesentare noluerit, praedictum bannum nostrum id est LX. solidos componat.

Cap. 19. De adulteratoribus monetae. De falsa moneta iubemus, ut qui eam percussisse comprobatus fuerit, manus ei amputetur; et qui hoc consensit, si liber est, LX. solidos componat, si servus est, LX. ictus accipiat.

Cap. 20. De proprio dominico sine iussione illius reddito. Si quis proprium nostrum, quod in vestitura genitoris nostri fuit, alicui quaerenti sine nostra iussione reddiderit, aliud tantum nobis de suo proprio cum sua lege componat; et quicunque illud scienter per malum ingenium adquirere tentaverit, pro infideli teneatur, quia sacramentum fidelitatis quod nobis promisit irritum fecit; et ideo secundum nostram voluntatem et potestatem diiudicandus est.

Cap. 21. De pueris, invitis parentibus, detonsis et puellis velatis. Si quis puerum, invitis parentibus, totonderit aut puellam velaverit, legem suam in triplo componat, aut ipsi puero vel puellae, si iam suae potestatis sunt, aut illi in cuius potestate fuerint; illi vero potestatem habeant capitis sui, ut in tali habitu permaneant, qualis eis complacuerit.

Cap. 22. De eo qui in aliena patria de qualibet causa fuerit interpellatus[a]). Si quis in aliena patria, ubi vel propter beneficium vel propter aliam quamlibet occasionem assidue conversari solet, de qualibet causa fuerit interpellatus, verbi gratia de conquisitu suo vel de mancipiis suis, ibi secundum legem suam iustitiam faciat, et cum talibus coniuratoribus, quales in eadem regione vel provincia secum habere potuerit, legitimum sacramentum iuret; excepto si quis eum de statu suo, id est, de libertate sua vel de hereditate quam ei pater suus moriens dereliquit, appellaverit. De his duobus liceat illi sacramentum in patria sua, id est, in legitimo sui sacramenti loco, iurandum offerre, et is qui cum eo litigat, si velit, sequatur illum in patriam suam ad recipiendum illud sacramentum; ipse tamen primo in eodem loco, id est ubi interpellatus est, satisfaciat tam Comiti et iudicibus quam adversario suo, testibus probando, quod rem quae ab eo quaeritur pater suus ei dereliquit.

Cap. 23. De solutione atque compositione[b]). Ut omnis solutio atque compositio, quae in lege Salica continetur, inter Francos per XII. denariorum solidos componatur, excepto ubi contentio inter Saxones et Frisiones exorta fuerit; ibi volumus ut XL. denariorum quantitatem solidus habeat, quem vel Saxo vel Frisio ad partem Salici Franci cum eo litigantis solvere debet[c]).

VII. Capitulare tertium A. DCCCXIX., sive capitula de interpretatione legis Salicae[d]).

Cap. 1. De capitulo I., id est de mannire. De hoc capitulo iudicatum est, ut ille qui mannitur spatium mannitionis suae per XL. noctes habeat; et si Comes infra supradictarum noctium numerum mallum suum non habuerit, ipsum spatium usque ad mallum Comitis

---

a) Hoc capit., in Cap. Lib. IV. c. 74. receptum, Baluz. in uno Cod. Mazar. invenit; idem Lind. cum pluribus aliis adnectit legi Salicae. b) Hoc capit. Lind. exhibet inter Ludovici P. capitularia legi Sal. addita, nec tamen unde desumserit adnotat. c) In uno Lind. Cod. haec adduntur: *Infra Salicos vero ex utraque parte de omnibus debitis, sicut diximus, XII. din. pro sol. solvantur, sive de homicidiis sive de omnibus rebus.* d) Ex Codd. Reg. et S. Remig. hoc capit. edidit Baluzius.

extendatur, et deinde detur ei spatium ad respectum ad VII. noctes; inde non noctium spatia, sed proximus mallus Comitis ei concedatur.

Cap. 2. De XI. capitulo legis Salicae. Si quis servum alienum occiderit vel vendiderit, vel ingenuum dimiserit, MCCCC. denariis qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur, excepto capitale et delatura.

De hoc capite iudicatum est ab omnibus, ut, si ille servus qui iniuste venditus vel ingenuus dimissus apparet, non alter pro eo in loco illius restituatur; quia dixerunt aliqui, quod idem servus, qui ingenuus dimissus fuerat, denuo ad servitium redire non debeat, sed pristino et domino et servitio restitutus fiat, iudicaverunt.

Cap. 3. De XIV. capitulo legis Salicae. Si quis ingenuus ancillam alienam in coniugium acceperit, ipse cum ea in servitio implicetur.

De hoc capite iudicatum est ab omnibus, ut, si ingenua femina quemlibet servum in coniugium sumpserit, non solum cum ipso servo in servitio permaneat, sed omnes res quas habet, si eas cum parentibus suis divisas tenet, ad dominum, cuius servum in coniugium accepit, perveniant; et si cum parentibus suis res paternas vel maternas non divisit, nec alicui quaerenti respondere, nec cum suis heredibus in rerum paternarum hereditate ultra divisor accedere possit. Similiter et si Francus homo alterius ancillam in coniugium sumpserit, sic faciendum esse iudicaverunt.

Cap. 4. Item de eodem capitulo. Si quis uxorem alienam vivo marito tulerit, VIIIM. denariis qui faciunt solidos CC. culpabilis iudicetur.

De hoc capitulo iudicatum est, ut vivo marito, cui eadem uxor contra legem subtracta fuerat, ab illo qui eam ei iniuste tulerat cum lege reddita fiat suprascripta, id est CC. solidis.

Cap. 5. De XXVI. capitulo. Si quis puer infra XII. annos aliquam culpam commiserit, fredus ei non requiratur.

De hoc capitulo iudicatum est, ut, si infans infra XII. annos res alterius iniuste sibi usurpaverit, eas excepto fredo cum lege sua componat, et ita manniatur sicut ille manniri cui contra legem fecit, et ita a Comite ad mallum suum adducatur, sicut ille adduci potest cui contra legem fecit. De hereditate vero paterna vel materna si aliquis eum interpellare voluerit, usque ad spatium XII. annorum expectare iudicatum est.

Cap. 6. Iudicatum est ab omnibus, ut, si Francus homo vel ingenua femina in servitium sponte sua se implicaverit, ut si res suas, dum in libertate sua permanebat, ad ecclesiam Dei aut cuilibet legibus tradidit, ipse cui traditae fuerint eas habere et tenere possit; et si filios vel filias, dum in sua fuit libertate, generavit, ipsi liberi permaneant.

Cap. 7. De XXXVI. capitulo. Si quis servus hominem ingenuum occiderit, ipse homicida pro medietate compositionis parentibus hominis occisi tradatur, et aliam medietatem dominus servi se noverit solviturum; aut si legem intellexerit, poterit se obmallare, ut leodem non solvat.

Quia nullam de ecclesiastico aut beneficiario vel alterius personae servo discretionem lex facit, si ita ecclesiastici aut beneficiarii servi sicut liberorum tradi aut dimitti possunt, ad interrogationem Domni Imperatoris reservare voluerunt.

Cap. 8. De XLVI. capitulo, id est, qui viduam in coniugium accipere vult, iudicaverunt omnes, ut non ita sicut in lege Salica scriptum est eam accipiat, sed cum parentorum consensu et voluntate, velut usque nunc antecessores eorum fecerunt, in coniugium sibi eam sumat.

Cap. 9. De XLVII. capitulo, De eo qui villam alterius occupaverit. De hoc capitulo iudicaverunt, ut nullus villam aut res alterius migrandi gratia per annos tenere vel possidere possit, sed in quacunque die invasor illarum rerum interpellatus fuerit, aut easdem res quaerenti reddat, aut eas, si potest, iuxta legem se defendendo sibi vendicet.

Cap. 10. De affatomie dixerunt quod traditio fuisset. De hoc capitulo iudicatum est, ut, sicut per longam consuetudinem antecessores eorum facientes habuerunt, ita et omnes qui lege Salica vivunt inantea habeant et faciant.

Cap. 11. Et hoc iudicaverunt, ut si servus chartam ingenuitatis adtulerit, si servus eiusdem chartae auctorem legitimum habere non potuerit, domino servi ipsam chartam falsare liceat.

Cap. 12. Et hoc iudicaverunt, ut omnis qui alteri aliquid quaerit licentiam habeat prius sua testimonia producere contra eum; et si ille cui quaeritur dixerit, quod legibus teneat ea quae tenet, et talia sunt testimonia qui hoc veraciter adfirmare possint, iudicaverunt, ut huius rei veritas secundum capitula Domni Imperatoris, quae prius pro lege tenenda constituit, rei veritas comprobetur.

VIII. Capitulare A. DCCCXX., sive capitula data apud Theodonis villam, A. DCCCXX. in generali populi conventu.

Cap. 5. De capitulis praeterito anno additis legi Salicae. Generaliter omnes admonemus, ut capitula, quae praeterito anno legi Salicae per omnium consensum addenda esse censuimus, iam non ulterius capitula, sed tantum lex dicantur, immo pro lege teneantur.

Emendanda.

Pag.	35.	Col.	2.	Tit.	10.	§. 11.	*leg.*	testibus.
-	41.	-	2.	-	14.	§. 1.	-	screona.
						Not. b.	-	Pith. et Lind., Codd. Thuan. et Bamb. *screuna;* Cod. Bonn. *creuma.*
-	51.	-	2.	-	19.	in rubr.	-	Tit. XIV.
-	73.	-	2.	-	29.	§. 14. Not. b.	-	Deest in Cod. Bamb.; Cod. Guelf. *aliquid.*
-	77.	-	1.	-	73.		-	iudicetur.
-	117.	-	3.	-	59.	§. 7. Not. d.	-	ita.
-	123.	-	2.	-	45.	§. 1.	-	observare.

Halis typis Guilelmi Ploetzii.